

HITTAN 2.

ISTENNEL AZ ÚTON

TANÁRI SEGÉDLET

KÉSZÍTETTÉK:

Kustár Gábor: Ószövetségi leckék teológiai alapozása, óravázlatai

Dr. Szászi Andrea: Bevezető az évfolyam anyagához, a korosztály vélhető és tipikus életkori sajátosságai, valláspedagógiai szempontsor a leckékhez, újszövetségi leckék teljes anyaga (óravázlatokkal)

Zimányi Noémi: Újszövetségi leckék teológiai alapozása, további ötletek

Kustárné Almási Zsuzsanna: Bábpedagógiai feldolgozások

Kovács Zsuzsanna: Drámapedagógiai ötletek

Dr. Arany Erzsébet: Pedagógiai lektor

BEVEZETŐ AZ ÉVFOLYAM ANYAGÁHOZ

I. AZ ÉVFOLYAM TEMATIKÁJA

A második év hívószava az út. Címe: Istennel az úton. Olyan történetekkel találkozhatnak az egész év során a diákok, melyekben útra kelnek a szereplők. Az utazás és az úton való elindulás, annak örömei, félelmei ismerősek a gyermekek számára. Ezeket az élményeket, tapasztalati háttérrel használja a tematika. Az év fő hangsúlya annak a felmutatása, hogy Isten velünk van az idegenben, a készülődésben, az útra kelésben és az úton is. A biztonságérzet megalapozása és megerősítése mellett fontos az arra való rámutatás, hogy Isten vezetést is kínál az úton. Ő tudja a legjobb irányt, és azt is, hogy mi vár az út végén. Vele lehet biztonságosan útra kelni és az úton járni. Átvitt értelemben igaz ez az életútra is.

Maga az út a Bibliában is számtalan metaforikus kép alapja. A Szentírás korában jól ismerték az út jelentőségét, a sivatagba vezető utak veszélyeit, valamint a nemzetközi, ill. kereskedelmi utak fontosságát is. Átvitt értelemben az életvitel, cselekvésmód és célba érés vonatkozásában használatos. A Biblia folyamatosan arra mutat rá, hogy Isten vezeti a népet. Ez a vezetés az, amit a 2. évfolyam anyaga kiemelten fel akar mutatni. A gyermekekhez azonban közelebb áll az, ha egy-egy ember példáján és életén keresztül ismerik meg ezt a vezetést. Ahogyan a korosztályi sajátosságok, a konkrét látásmód miatt szükséges a konkrét gondolkodásmódból való kiindulás is.

Az év nagy témakörei ennek megfelelően:

Bevezetés a Biblia világába

Az ide tartozó témák egy valóságos és jelképes utat kínálnak a gyermekek számára. Miután a tanévkezdő órán az év témáira és egymásra való hangolódás megtörtént, elképzelt útra kelnek a templomba és a Szentírás világába. Az év eleji bevezetés részeként megismernek egy királyt (Jósiást), aki megismerte és követni akarta a Szentírást.

Ábrahám, Izsák és Jákób úton Istennel

A második nagy témakör az ősatyák „utazásának” korába hívja a gyermekeket. A történetek kapcsán olyan témák kerülnek elő, mint a bocsánatkérés, békés megoldás keresése, konfliktusok, csalás, kibékülés. Az I. és II. et összefoglalás zárja.

József úton Istennel

József izgalmas és fordulatos útjai sok lehetőséget adnak arra, hogy a gyermekek felismerjék és meglássák Isten vezetését az életben. A bibliai történetekhez kapcsolódóan olyan témákkal találkozhatnak az órákon, mint a családon belüli érzelmek, álmok és félelmek, megbocsátás. A témát összefoglaló feladatokkal zárjuk.

Jézussal az úton

Az év negyedik nagy tematikai egysége az Újszövetség világából keres olyan utakat, amelyekben megláthatjuk Jézus útmutatását. A hajóúton tanítvánná hívja Pétert, a nagy hegyen (a hegyi beszédben) imádságot tanít. A jerikói úton meggyógyítja Bartimeust, a naini úton a naini ifjút feltámasztja, és példát mond egy úton történt rablótámadás kapcsán az irgalmasságra.

A bibliai témákhoz kapcsolódóan a gyerekek megismerkedhetnek a kérő imádság fogalmával és gyakorlatával, valamint a cselekvő szeretet lehetőségeivel. Az irgalmas samaritánus

példázatához kapcsolódva lehetőség adódik az MRE szeretetszolgálatának második osztályos szintű megismertetésére is.

A témát szintén összefoglalás zárja le.

Ünnepeljünk együtt!

Az ünneplésre, ünnepekre való közös készülődéshez nyújt segítséget a témakör. Az itt található leckék a tanév során az aktuális ünnephez kapcsolódóan felhasználhatóak. Az év tematikájába illeszkedő módon itt is utakkal találkozhatnak a gyerekek. Mária és József útjával Betlehembe, a napkeleti bölcsek útjával, Jézus keresztútjával, az emmausi tanítványok feltámadás utáni útjával és az etióp főember útjával.

II. A HITTANKÖNYV-CSALÁD (EGYHÁZI MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV (TKEI) ÉS GYÜLEKEZETI MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV (TKGY), TANÁRI SEGÉDLET) KONCEPCIÓJA ÉS HASZNÁLATA

Az általános iskolai anyagok esetében, így a második évfolyamnál is, a hittankönyv-család leghatékonyabban a segédletekkel használható.

A munkáltató tankönyv koncepciója

2019 szeptemberétől a korábbi egy tankönyv és két munkafüzet helyett munkáltató tankönyveket használunk (külön egyházi és külön állami iskolai). A korábbi munkafüzeti feladatokat és leckéket egy taneszközben ötvöztük.

A törzsanyag leckéi számmal vannak jelölve, míg az olvasmányok a kiegészítő anyagrészeket jelölik. Ez utóbbiak csak az egyházi iskolák számára kötelezőek – de arra is van lehetőség, hogy a gyülekezeti hittanoktatás során az olvasmányok közül a szabad órakeret terhére válogassanak a lelkipásztorok/hittanoktatók.

A tankönyvben található fő részek funkciói:

- a) Történetleírás: Gyerekekre hangoltan hozza a történet fő vonalát. A *dőlt betűvel* jelölt részek mindig a Biblia szó szerinti szövegét (RUF 2014.) tartalmazzák.
- b) Beszéljétek meg! – Általában motivációs célzatú, beszélgetős feladatok.
- c) Feladattár: Az adott leckéhez tartozó feladatok, amelyek vagy motivációs célzatúak, vagy az órai elmélyítést segítik.
- d) Kiemelten, keretben található bibliai Ige az adott leckéhez tartozó aranymondás.
- e) Tudod-e? – Érdekesség az adott témával kapcsolatban.
- f) Bibliai kvíz: Az órai ismétlést, játékos emlékeztetést segítő, az adott történetre vonatkozó kérdéssor. Akár az összefoglaláskor is felhasználhatók.
- g) Feladatok: Piktogrammal jelölt feladatok. A felkiáltójel tevékenységre utal, a ceruza-jelnél a gyerekeknek írni vagy rajzolni kell valamit, a kérdőjel elgondolkodtatásra bíztat.

A Tanári segédlet koncepciója

Míg a tankönyv a diákok kezében van, addig a Tanári segédlet a hittanoktatók, lelkipásztorok számára készül gondolatébresztőként, ötlettárként és a mindennapokban segítő háttéranyagként. A koncepciója is ezt mutatja. Tartalmaz egy, az adott évfolyamhoz tartozó tematikai bevezetőt, illetve a korosztály vélhető és tipikus sajátosságainak a gyűjteményét.

Minden leckéhez (a törzsanyaghoz és a kiegészítő anyaghoz is) tartozik egy rövid teológiai alapozás, valláspedagógiai szempontsor, célkitűzés, óravázlat. Ezek az anyagok összhangban vannak a munkáltató tankönyv anyagaival. Ugyanazt a témát azonban több oldalról is meg

lehet közelíteni. Ennek segítségével a „További ötletek” rovat élménypedagógiai, drámapedagógiai és egyéb játékos feldolgozásokat, kézműves feladatokat, imádságra nevelésben is alkalmazható ötleteket és énekjavaslatokat kínál.

III. A KOROSZTÁLY TÍPIKUS ÉS VÉLHETŐ ÉLETKORI SAJÁTÓSÁGAI

(Felhasznált segédletek: MRE hit- és erkölcsstan kerettanterv, 2012.;

Ana-Marie Rizzuto: *The Birth of the Living God*, Chicago, 1979.

Charles S. Carver–Michael F. Scheier: *Személyiségpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Gary Chapman–Ross Cambell: *Gyermekekre hangolva, A gyermekek öt szeretetnyelve*, Harmat Kiadó, Budapest, 2010.

Fowler, James W.: *Stages of Faith, The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning*, Harper One Publishing, New York, NY, 1981. Erikson, Erik. H.: *Gyermekkor és társadalom*, Budapest, Osiris Kiadó, 2002.

Karl Frielingsdorf: *Istenképek: ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak*, Szent István Társulat, 2007.

Gyökössi Endre: *Életápolás*, Kálvin Kiadó, 1998.

Mérei Ferenc–Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole–Sheila R. Cole: *Fejlődéslélektan* Osiris Kiadó Budapest, 1997.

Salamon Jenő: *Fejlődéslélektan* Tankönyvkiadó Budapest 1966.

Schweitzer, Friedrich: *Vallás és életút, Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban*, Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.

Tari Annamária: *Z generáció*, Tercium Kiadó, 2011.

Tóth László: *Pszichológia a tanításban*, Pallas, Debrecen, 2003.

Vajda Zsuzsanna–Kósa Éva: *Neveléslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Várkonyi Hildebrand: *A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév)* Szeged, 1940.)

A Tanári Segédlet óravázlataihoz tartozó valláspedagógiai szempontsorok szintén ezekből a háttéranyagokból készültek. Ahol más könyv, publikáció is felhasználásra került, ott külön jelölöm.

a. Testi változások

Az elsősök iskolakezdesi lázán túllépve, a második évfolyammal együtt járnak az kisiskoláskori testi változások. A tejfogak folyamatosan kiesnek, a babás testalkat és arcvonások helyett megjelenik a hosszabb és általában izmosabb törzs, teherbíróbb testalkat. Természetesen a változások nagyon széles skálán mozoghatnak mind testi, lelki, értelmi szempontból. A 2013-as év következményeként a gyerekek egy része már 6 évesen, míg más részük 7 esztendősen megy iskolába – így ez a különbség a testi érettségben is megjelenhet. Mindenesetre 8 éves kor körül már látványos, hogy a fiúk izomzata kezd erősödni, míg a lányok csípője, dereka formálódik. A 7-8 éves gyermekek testsúlyának kb. ¼-ét már az izomzat alkotja. Viszont az izomcsoportok formálódása miatt fontos, hogy hosszú ideig tartó megterhelést nehezen viselnek el. Folyamatosan fejlődik normál esetben a csontrendszer is, bár a csontozat még hajlékony. Egyenetlen terhelés következményeként könnyen deformálódik.

A látványos jeleken kívül a nem látványos változások eredményeként agyi fejlődés is megfigyelhető. A kutatók szerint a jobb és bal agyfélteke munkakapcsolata is ebben a korban változik meg, és bizonyos funkciókat egyre inkább az egyik agyfélteke veszi át (pl. írás, labdadobás, stb.) Az idegrendszer változása is jelentős ebben a korban. Ez teszi képessé a gyermeket arra, hogy a mozgását megfelelően szabályozza – főleg a finommotoros mozgások szempontjából válik ez fontossá. A mozgásigény azonban még mindig jelentős, és ezt mindenképpen fontos az általuk kedvelt mozgásos játékok segítségével aktivizálni. A

hittanórán is érdemes használni a helyszínhez, óra témájához, csoporthoz illő mozgásos tevékenységeket a figyelem fenntartása és/vagy ébresztgetése érdekében. Ezek az időszakok kis pihenőre is lehetőséget adnak, és fel is töltenek.

Az egyéni sajátosságokra azonban itt is érdemes figyelni. Míg a gyerekek egy része szívesen vesz részt a mozgásos tevékenységekben – a visszahúzódóbb, magát ügyetlennek tartó gyermekekre akár rossz hatással is lehet, ha rájuk kényszerítjük a feladatokat.

Jól használhatóak a korosztálynál (akár az alsós korban végig) a versenyek, melynek részei lehetnek testi ügyességet, vagy éppen mozgást használó feladatok is. A versenyeknél azonban nem pusztán a mozgás öröme jelenik meg, hanem az elsős kor vége körül, második évfolyamban egyre erősebb a célért való (cél eléréséért) való küzdelem is.¹

b. Kognitív fejlődés

Az agy fejlődésével együtt a kognitív szint fejlődése is erőteljesebben megjelenik. A benyomások feldolgozásának, a valóság megértésének és a feladatmegoldó gondolkodásnak egy új módja alakul ki. (Piaget elméletét figyelembe véve: ez a konkrét műveleti szakasz.) Mivel konkrétan gondolkodik a gyermek, ezért mindent egy konkrét dologhoz (tárgyhoz) köt. A konkrét műveletekre való képesség a gyermek érdeklődését is megváltoztatja: gondolataiban átrendezi a világot. Általában már tudja, hogy a tárgyak csoportosíthatóak nagyságuk szerint, vagy éppen színük szerint rendezhetőek, stb. Egy csoportot egy közös szemponttal hozzá tud kapcsolni. Több szemponttal még a másodikos gyerekek nagy része sem tud dolgozni. A konkrét tárgyakhoz kapcsolt gondolkodásmód korlátként is megjelenik a számára. Adott tárgyakon el tudja végezni a műveleteket, de nem – vagy csak nehezen tud elvonatkoztatni. Ez különösen fontos a hittanoktatásban. Mivel a korosztály még nem képes az elvont fogalmakkal bánni, és gondolkodásukban a konkrétumok szerepelnek, konkrét információkat várnak a tanítás során is. Egy-egy fogalom kapcsán szükségük van arra, hogy konkrét szituációkból induljanak ki. Az év vége körül és harmadik évfolyamban azonban már látható a jó képességű gyerekeknél, hogy a konkrétumokból kiindulva (néha azokon túl is), hogyan vonják le a következtetéseket, és értik meg az „elvont” fogalmakat. Minél több konkrétum áll a rendelkezésükre (ismert szituációk, felidézhető helyzetek, beépíthető információk), annál világosabban le tudják a következtetéseket vonni. A hittanórán különösen figyelniük kell arra, hogy mit és hogyan mondunk a számukra. Az elvonatkoztatás nagy többségük számára nehézkes, s ha egy problémát akarnak megoldani, akkor mindig konkrétumokra van szükségük. Éppen ezért fontos, hogy ne terheljük túl tehát őket bonyolult teológiai kifejezésekkel, melyeket nem értenek! Ez azonban nem azt jelenti, hogy ne is kerüljenek szóba ilyenek (pl. megváltás, üdvösség, stb.), hanem figyeljünk oda arra, hogy apránként szélesítsük a gyermekek látókörét és felfogóképességét. Ezzel hozzásegítjük őket a teológia speciális kifejezéseinek elsajátításához, valamint a hit fontos alapfogalmainak megértéséhez is. Tehát a **fokozatosság, a konkrétumok használata és az értő tanulás fontos alapelv ennek a korosztálynak a katechézisében.**

A látásmód is formálódik. Általában egy oldalról néznek egy eseményt, ám a jobb képességű gyermekek nemcsak egy oldalról közelítik meg az eseményeket, hanem – még mindig a saját

¹ Felhasznált irodalom: Charles S. Carver–Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Mérei Ferenc–Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole–Sheila R.Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó Budapest, 1997.

Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pallas, Debrecen, 2003.

Vajda Zsuzsanna–Kósa Éva: Neveléslélektan, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940.

helyzeteikből és tapasztalataikból kiindulva – elfogadják, hogy más oldalról is meg lehet közelíteni az adott szituációt. De még itt is az ő oldaluk, az ő egyéni tapasztalatuk és látásmódjuk az irányadó. Ha nagyon konkrétan fogalmazunk meg egy szituációt, akkor felismerik (felismerhetik) a másik álláspontját is, de ehhez a saját korábbi hasonló tapasztalataik szükségesek. (pl. ők is megvágta már az ujjukat, tudják, hogy az fáj. Őket is kinevették már, tudják, hogy rossz érzés, stb.) De ezek mögött mindig érdemes meglátni azt, ami őket megérintette az adott helyzetből.

A kognitív fejlődés részeként fejlődik a memória és a figyelem. Kifinomultabbá válnak a nyelvi érzékek, több információt képesek fejben tartani, és hosszabb ideig képesek odafigyelni, mint az óvodások vagy az elsősök.²

c. Érzelmi tényezők

A kezdeti lelkesedés időszaka után a második évfolyam már „rutinos” kisiskolásokról szól. Legalábbis sok mindent tudnak és ismernek az iskola világából – ismerősek számukra a szokásrendszerek, és az ismerős közegben jobban mozognak, mint elsős korukban.

Az egész kisiskoláskorra jellemző, hogy a tanuló attól tanul, akit szeret, és nagyon igényli az elfogadást és szeretetet. Azért, hogy a pedagógus (a hittanoktató is!) kedves legyen vele, szeresse, és jó visszajelzéseket kapjon, teljesíteni szeretne. Ezzel együtt jár az Erikson által felfedezett sajátosság is, mely szerint erre a korra (éppen úgy, mint később, egészen kb. 10 éves korig) jellemző a csökkentértékűség elkerülésének vágya. A kisdíák teljesítménykényszerben él, teljesíteni akar, és meg akar felelni mindazoknak az elvárásoknak, melyeket tapasztal, ám ezek sokszor nehézséget okoznak számára. A megfeleléskényszer mögött ott áll az a vágyakozás, hogy szeretne elfogadott, kedvelt, szeretett lenni.

Mivel e korban elsősorban a családnak, s az iskolai oktatóknak (a hittanoktatóknak is!) meg akar felelni, így az ő elvárásaikra való reagálás elsődleges a számára. Ha kudarcot szenved, folyamatosan olyan feladatokkal szembesül, melynek végrehajtására képtelen, akkor csökkentértékűség-érzése növekszik, és az iskolától (a hittanórától is) teljesen elmegy a kedve. Éppen ezért a hittanoktatók felelőssége olyan feladatok használata a munkáltatás során, melyek nem haladják meg a gyermekek képességeit, készségeit. Ez természetesen nem a tanulók lebecsülését jelenti! Sem az alulbecsülését! Az adott csoporthoz, gyerekekhez illeszkedő feladatok kiválasztása, használata sokat jelenthet, és sokat segíthet a közös munka szempontjából. Fontos tudomásul vennünk, hogy a gyermekek sokkal többre is képesek már e korban, mint a pusztá színézésre. Egy közös játék, kreatív feladat (modellezés, emléktábla készítése, rajzolás, stb.) remek szórakozást jelenthet a hittanórákon, s hozzásegíthet az elhangzott bibliai történet, Ige alaposabb megértéséhez, elmélyítéséhez. Bár már tudnak írni és olvasni a gyermekek, de még mindig jó, ha rajzos feladatokkal és egyéb – nem írásos feladatokkal dolgoznak. Szintén a gyakori kudarcélmény elkerülése miatt fontos, hogy ne hasonlítsuk össze a legjobb és a legrosszabb tanulói teljesítményeket. Ez természetesen nem zárja ki az ügyes, jó válaszokat adó tanulói munka dicséretét, melynek szintén megvan a maga helye a hittanórán is.

Annál is inkább fontos a tanulók képességeinek a figyelembe vétele, mert a teljesítménykényszer és napjaink növekvő elvárásai miatt a gyermekek között is sok szorongó

² Felhasznált irodalom: Charles S. Carver–Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Mérei Ferenc–Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole–Sheila R.Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó Budapest, 1997.

Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pallas, Debrecen, 2003.

Vajda Zsuzsanna–Kósa Éva: Neveléslélektan, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940.

gyermek van. Ráadásul a családi háttér bizonytalansága, a válások, a gyermekek közötti féltékenység, iskolai tapasztalatok és elvárások miatt erős a stressz nyomása a kisiskolásokon is. A nagy nyomás és a belső kétségességek eredményeként erősödhet a büntudatuk és a kisebbségi érzésük. Ez a teljesítménykényszer, elvárásoknak való meg nem felelés miatt is megjelenhet az életükben. Ugyanakkor meghatározó érzelmeik a szeretet, biztonság, bizalom, félelem, melyet az Istenről való beszéd során is mindig szem előtt kell tartanunk.³

d. Társas fejlődés

Már első osztályban megjelent az ún. „átpártolás” jelensége. A gyermekek ugyanis a felnőttekről a saját kortársaik felé kezdenek fordulni. Ez a tendencia erősödik második osztályos korban is. Míg a gyermekek életében korábban főként a felnőttek voltak a fontosak - az elismerő szavak, esetleg a dorgálások, tilalmak és elutasítások – most egyre inkább fontos szerepet kapnak a kortársak is. Természetesen a váltás nem kizárólagos, hiszen a tekintélyszemélyek (referenciaszemélyek) továbbra is meghatározóak a számukra: szülő, tanító, hittanoktató, stb. – de egyre fő hangsúlyosabb, hogy legyen kapcsolatuk más gyermekkel. Az elsődleges szempont a gyermek-gyermek kapcsolatban, hogy a másik fél legyen partner, legyen társ. Szívesen játszanak együtt, bár a barátságok még mindig nem teljesen szilárdak. Akár naponta is változhat, hogy éppen ki a legjobb barát vagy éppen barátnő.

10 éves korig jellemző a kisdíákokra a társasjátékok szeretete. Játszani ugyan később is szeretnek, de alsós általános iskolás korban különösen szívesen játszanak csoportokban. 7-8 éves korban a fantáziajáték szerepeken, a szabályjáték pedig szabályokon alapul. A játék lényegévé ezek a szabályok válnak – főleg a fiúk között. Véleményük szerint a szabályokat be kell tartani, és azoknak engedelmességni kell. Erkölcsi fejlődés szempontjából nézve (Kohlberg) a szabályokat külső hatalomtól származónak tekintik, és elsősorban a tettek a fizikai következményére koncentrálnak. A szabályoknak való engedelmességek alapja a büntetés elkerülése, vagy pedig az engedelmességből származó előny. A szabályokhoz való merev ragaszkodás akár abban is megjelenik, hogy hajlamosak egymásra árulkodni is. Ugyanakkor szinte minden gyermek megpróbálkozik időnként a szabályok alól való kikerüléssel is.

E kor jellegzetessége az is, hogy főként a 6-8 éves gyermekek még igazán elfogadóak, toleránsak egymás hiányosságaival, hibáival szemben. Később, ahogyan a társak véleménye egyre inkább fontossá válik, úgy jelenik meg az előítélet s a tolerancia hiánya is. Ez abból fakad, hogy a barátok elvárásainak meg akarnak felelni. Ez természetesen a családi háttér, illetve a nevelés hatására sokat változhat.

A 7-8 éves gyermekek egy részénél megkezdődik a társakkal való összehasonlítás időszaka is. Szeretik összehasonlítani magukat másokkal. Ez gyakran nem rossz szándékú összehasonlítás, pusztán csak saját maguk szempontjából közelítik meg a többieket. Többek között ezért szeretik a versenyeket is, ahol van esélyük jobbnak és kiválóbbnak látszani a társaiknál.

³ Felhasznált irodalom: Charles S. Carver–Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Mérei Ferenc–Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole–Sheila R. Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó Budapest, 1997.

Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pallas, Debrecen, 2003.

Vajda Zsuzsanna–Kósa Éva: Neveléslélektan, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940.

Tari Annamária: Z generáció, Tercium Kiadó, 2011.

Gary Chapman–Ross Cambell: Gyermekre hangolva, A gyermekek öt szeretetnyelve, Harmat Kiadó, Budapest, 2010.

Szintén jellemző erre a korosztályra, hogy a gyerekek számára fontos a csoport, viszont még a közösségre nem teljes egészében érett a gyerek. A „legjobb barát”, „legjobb barátnő” még mindig cserélődhet, illetve megjelenik a fiúk és lányok elkülönülése is. Ugyanakkor a gyerekek számára fontos a barátság. A fiúk barátsága abban jelenik meg, hogy együtt végeznek különböző tevékenységeket: pl. közös foci, játék, stb. A lányoknál sokkal inkább érzelmi töltet kapcsolódik hozzá. A barátságaikban fontosak a közös titkok, közös érdeklődés.

A társas kapcsolatok erősödése miatt 2-4. osztályos korban jól használhatóak az ún. kooperatív tanulási módszerek és technikák, melyek során a társas közeg erősítheti a tanulási folyamatot.⁴

e. A hit fejlődése és az erkölcsi fejlődés

(Fohler, Kohlberg, Oser-Gmünder elméletének felhasználásával)

A kisebbek, de néha még a nagyobbak is szubjektíven tesznek különbséget a jó és rossz között. Még óvodáskorból hozzák magukkal azt a gondolkodásmódot, hogy a jó az, aminek jó következménye van a számukra. Ezzel szemben, ami rájuk nézve negatív, az rossznak tekinthető. Ez később úgy változik, hogy a tettek szándékát nézik, s az alapján ítélnék. Ha tehát valami rosszul sül el, de az illető jó szándékkal tette azt, akkor sokuk szemében nem ítéltető rossznak.

A hit fejlődése szempontjából (Fowler) azt tapasztalhatjuk az iskolába bekerülő tanulók esetében, de még második osztályban is, hogy a kisdíákok nyitottak, s a kételkedés nélküli, szilárd hit a jellemző rájuk. Ha meg is jelennek kétkedő kérdések, azok inkább a kíváncsiság jelei, mint a szándékos kötözködésé. Az ún. „mitikus-szó szerinti hit” időszaka ez, amikor a gyermekeknek nagyon fontosak a történetek, melyeken keresztül fejlődnek, és amelyeket szívesen hallgatnak. Ugyanez igaz a bibliai történetekre is. Az alsós hittanosok, akár egészen 9-10 éves korig, szívesen hallgatják a jól elmesélt, élvezetes bibliai történeteket. Ezek élményt jelentenek a számukra, azonosulnak a szereplőkkel és általuk értik meg a történetek igazságait is. Ezeket a történeteket, éppen úgy, mint a biblián kívülieket a kisebbek szó szerint értelmezik. Az elvont igazságok és elvont fogalmak számukra nem sok mindent mondanak, átvitt értelemben nem tudnak még gondolkodni, az elmondottakat szó szerint értelmezik. Ez az Istenről alkotott gondolkodásmódjukban is megjelenik. Istenképük antropomorfikus, azaz elsődlegesen emberi jelzőkkel látják el magukban Istent. Egyoldalú tekintélynek és hatalomnak látják, akit többnek gondolnak az átlagos embernél, de maga az istenfogalom nem alakult még ki bennük. Ez a gondolkodásmód szintén jelen lehet még 10 éves korban is, de egyénektől függően akár később is. Fokozatosan változik az istenképük is. Kisgyermekkorban, s első osztályosok esetében is a szülőkről mintázott istenkép a jellemző. Ezt színezi a hittanoktatóval való találkozás is. Viselkedésünk, az általunk közvetített, megélt szeretet, hit, testvériesség (vagy éppen ezek ellentéte) segítheti a gyermeket istenképének fejlődésében, vagy éppen torzíthatja azt.

A hittanoktató mintaadó szerepének fontosságát támasztja alá, hogy a diákok figyelik a tanáraikat. Nem öntudatlanul utánoznak, de a szeretett személy minta a számukra. Éppen ezért rendkívül éles szemmel figyelik környezetüket (a hittanoktatót is), és akár önkéntelenül

⁴ Felhasznált irodalom: Charles S. Carver–Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Mérei Ferenc–Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole–Sheila R.Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó Budapest, 1997.

Tóth László: Pszichológia a tanításban, Pallas, Debrecen, 2003.

Vajda Zsuzsanna–Kósa Éva: Neveléslélektan, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940.

is elsajátítják a viselkedési mintákat, majd utánozzák azokat. Másodikos korban, és ezután időszakonként tudatossá is válik ez a „másolás”. A számukra fontos emberek (elsősorban családtagok, legjobb barát, kedvenc tanár) véleményével könnyen azonosulnak, s magukénak vallják azt.

A kognitív fejlődés része – ugyanakkor a hit és erkölcsi ítéletalkotás fejlődésének is fontos eleme a szó szerinti értelmezés. Ez a szó szerint való értés jelenik meg a szimbólumokkal való bánásmóddal kapcsolatban is. Az egyszerűbb szimbólumokat szeretik a gyermekek, mivel segítenek leegyszerűsíteni fogalmakat, kifejeznek hosszabb tartalmakat. A bonyolult szimbólumokkal, absztrakciókkal azonban még nem tudnak mit kezdeni – ezek megközelíthetetlenek a számukra. Ha mégis ezekkel kell dolgozniuk, akkor az a véglet is bekövetkezhet, hogy otthagyják, és nem foglalkoznak vele – vagy stresszesen, teljesítménykényszerrel hajtva próbálják megoldani a feladatot.

A fantáziadús gyermekek nemcsak élvezik a történeteket, hanem néha többet bele is képzelnek, mint ami elhangzik. Ez azonban esetenként félelemmel tölti el őket. A pokoltól, Isten büntetésétől való félelem túlhangsúlyozása akár rettegést is okozhat a számunkra, mely miatt később eltávolodhatnak Istentől.

Gyakran megfigyelhető e korosztálynál az ún. „adok-kapok” (Kohlberg) szemlélet is, ami az Istennel való kapcsolatra levetítve akár úgy is megjelenhet, hogy a gyermek úgy gondolja, hogyha tesz valamit „Istenért”, pl. elmegy a gyermek-istentiszteletre, hittanórára jár, perselypénzt ad, akkor Isten ezt majd később viszonzni fogja neki. A „prekonvencionális” erkölcs korszakának ideje ez, amikor a szabályoknak engedelmeskedni kell, és lehetőleg elkerülni a büntetést.⁵

f. Az istenkép formálódása

A 7-9 éves korosztály meghatározó érzelmei: szeretet, biztonság, bizalom, félelem, melyet az Istentről való beszéd során is mindig szem előtt kell tartanunk. Lehetőség szerint bátorítsunk az Istennel való kapcsolatra, és igyekezzünk a Benne való bizalmat erősíteni saját példaadásunkkal is!

A kimondott és akart módon tanítottakon kívül a hittanoktató/lelkipásztor a saját hitével, viselkedésével tanít Istentről is a legtöbbet.

A kognitív gondolkodás, illetve a mitikus-szó szerinti értelmezés miatt az Istentről való gondolkodásmód is nagyon konkrét. Istent emberi jelzőkkel, tulajdonságokkal látják el nemcsak az elsős, de akár még a 3-4. osztályos gyermekek is. Az óvodáskor végén és elsős-másodikos kor környékén kezd formálódni az Isten – gondolat (fogalom). Addig csak istenképről beszélhetünk a gyermek esetében. Amit Istentről gondol, azt a Róla hallott történetek csak részben formálják. Mivel Isten egy külső, felette álló hatalom, ezért a szülők és tekintélyszemélyek viselkedése is hatással van a gyermek istenképének formálódására. Igaz, ez elsősorban a korai gyermekkor (óvodáskor) időszakában jelenik meg nagyobb súllyal, de még az elsős gyermek gondolkodásmódjában is megvan a helye. Ha a szülők folyamatos szeretetben nevelik, akkor Istent is szerető, elfogadó, bátorító Istenként tudja megélni. Mivel konkrét módon gondolkodik, kötnie kell valamihez, valakihez. Konkrét személyként elsősorban a szülőhöz, mint felette álló személyhez, illetve a hittanoktatóhoz tudja Istent hozzákapcsolni. Megismeri Istent azonban a Róla elmondott történetekből is. Éppen ezért nagyon fontos, hogyan és milyen módon mutatjuk be Isten cselekedeteit egy kisiskolás számára. A szülőkön tájékozódó és szülőkhöz hasonlító istenkép elhalványulásakor jelenik

⁵ Felhasznált irodalom: Friedrich Schweitzer: Vallás és életút, Kálvin Kiadó, Budapest, 1990.

James W. Fowler: Stages of Faith, The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning, Harper One, New York, 1981.

meg a klasszikus iskolás kor istenképe: amikor antropomorf – szó szerinti módon gondolkodik és beszél a gyermek Istenről. Ez a leginkább tipikus szemléletmód második korban. Ugyanakkor sokak számára első alkalommal jelentkezik az a probléma, hogy miként egyeztethető össze a saját, a gyermeki tapasztalatokat tartalmazó istenkép az egyházban, iskolában, társadalomban uralkodó és hivatalos istenkép. Azaz: a gyerekek hallanak Istenről a hittanórán, a gyülekezetben, a családban – de információt gyűjthetnek a médiából, és a saját tapasztalataikból is. Ez sokszor eltérő istenképet eredményez a számukra. A hittanórán fontos azzal is tisztában lenni, hogy ki – mit hoz magával egy-egy teológiai fogalom és az Istenről való gondolkodásmód kapcsán („Milyen Isten van a gyermek hóna alatt”- ahogyan Anna-Marie Rizutto fogalmazott). Ugyanakkor az előzetes ismeretek feltárása lehetőséget ad a továbblépésre, formálódásra és a biblikus látásmód kialakításának segítésére is.⁶

g. Néhány szó a kommunikációról és a szóhasználatról

Ahogy az elsősök, úgy a másodikok számára is fontos a konkrét, érthető, követhető és kézzel fogható fogalmazásmód. Lehetőség szerint ne használjunk elvont fogalmakat, ha mégis szükséges, akkor ezt magyarázzuk el alaposan! Egy-egy új szó bevezetésére nyugodtan lehet hosszabb időt is szánni.

Ha a gyermekek korábban már jártak hittanoktatásra, ill. gyülekezeti közegbe, akkor az egyház és az egyházi nyelvezet nem teljesen ismeretlen a számukra, de ez nem jelenti azt, hogy minden kifejezést jól ismernek – és különösen nem azt, hogy jól is értenek. Ahogy az istenkép kialakulásánál szó volt róla, a teológiai fogalmaknak, egyházi szóhasználatnak is lehet „előélete” a gyermekek fejében és szívében. Az órákra való készülés során erre is érdemes gondolnunk, sőt az órán időt szánni a megelőző ismeretek feltárására – sokszor közös értelmezésére és elmélyítésére, ha arra van szükség. A fogalmi készlet kialakulását segíthetjük az egyértelmű, érthető magyarázatokkal, és az új kifejezések gyakori – következetes és egyértelmű használatával.

h. Az évfolyam módszertana

A kisiskolás korú gyermekek számára különösen fontos a játékosság és a játék. Módszertanilag ezért minél több játékos elemet érdemes a hittanórába is bevinni. Az imádságra nevelés során használjunk tárgyakat. Készítsünk olyan eszközöket, amelyek támogatják a gyerekeket az otthoni imaéletben. Alkalmazzunk minél többször csoportbontást. Jól használható módszerek a játékokon kívül még a drámapedagógia (csoportos játék, szerepbelépés során, fiktív helyzetekben valós problémákkal való találkozás, tapasztalatszerzés)⁷, a bábjáték. Utóbbiról részletes leírást találunk alább. Helyezzünk nagy hangsúlyt a differenciálásra, és használjunk sokszínű, ugyanakkor célzott módszereket az órák során!

⁶ Felhasznált irodalom: Friedrich Schweitzer: Vallás és életút, Kálvin Kiadó, Budapest. 1990.

Anna-Marie Rizutto: The Birth of the Living God, A Psychoanalytic Study, University of Chicago Press, Chicago, 1979.

Az istenkép kialakulása a gyermekben, in: Gyökössy Endre: Életápolás, Kálvin Kiadó, 1998.

Karl Frielingsdorf: Istenképek: ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak, Szent István Társulat, 2007.

⁷ <https://drama.hu/>

BÁBJÁTÉK HASZNÁLATI LEHETŐSÉGEI KISISKOLÁS KORBAN

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Felhasznált irodalom: (Latin-magyar Online Szótár. [www. dictzone.com](http://www.dictzone.com); Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti tankönyvkiadó. Budapest. 1998. Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. Főiskolai jegyzet, belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola. 1998.)

Bevezetés

A bábjáték lehetőség. Az iskolában, óvodában, gyülekezetekben egyaránt. Lehetőség arra, hogy a gyermekeinkhez, de még a felnőttekhez is a játék, az élmény és az átélés eszközei által közelebb vigyük az evangéliumot. A bábjáték a művészet eszközeivel „dolgozik”: képpel, szóval, hanggal, formával, anyaggal, mégis képes a lelket megérinteni, egyfajta spirituális mélységet feltárni.

Ez a lehetőség nem tantervbe beépített „kötelező” elem, hanem olyan módszer, ami színesebbé, gazdagabbá és egyszersmind gyerek közelivé teheti a hitoktatást.

Lehetőség volta szabadságot is rejt magában: nem kell vele unos-untalan élni, néha azonban érdemes rászánni az időt. Itt egy lényeges szempontra hívnám fel a figyelmet: a bábjáték nem instant megoldás. Egy játék megvalósulása – a történet kiválasztásától, a bábok elkészítésén át a játékig – sok időt és energiát vesz igénybe. Mindezt azonban az élmény, az öröm és a sikerélmény feledteti velünk.

A felületesen, átgondolatlanul, igénytelenül kivitelezett bábjáték nem alkalmas „igehirdetésre”, sem arra, hogy a gyermekeink elé vigyük. Ételből is a legjobbat szeretjük adni – ezt kell tennünk a szellemi táplálékkal is.

Egy tévhitet szeretnék eloszlatni: az igényesség nem azonos a nagy horderejű produkciókkal, sem a drága eszközökkel, anyagokkal. Itt mindössze odaadó munkáról, elmélyültségről van szó, mint minden alkotási folyamatnál.

Ez a munka lehet egyéni, de lehet közösségi is – együtt a gyermekekkel, fiatalokkal. Ennek során a résztvevők számára egy-egy történet teljes mélységében feltárulhat és közben rengeteg információt megtudhatnak az akkori szokásokról, a bibliai vidékekről, az öltözködésről, de önmagukról és a társaikról is. Ilyen értelemben indirekt tanulási folyamatról van szó, ami egyaránt fejleszti az értelmi és az érzelmi intelligenciát.

Jelen módszertani segédletnek az a célja, hogy kedvet kerekítsen ehhez a műfajhoz, és némi segítséget nyújtson az elinduláshoz.

A Bábjáték

1. Műfaji sajátosságok

A bábjáték drámai műfaj, és mint ilyen a színházhoz áll legközelebb. Ugyanakkor összetett művészeti műfajnak is nevezhetjük, hiszen lényeges elemei a képzőművészet, a zene, az irodalom, a mozgás. Ezek együttesen határozzák meg milyenségét, történjen az színházi vagy iskolai keretek között.

Következésképpen, ahhoz, hogy bábjátékot hozzunk létre, ismernünk kell ezeknek a művészeti ágaknak alapvető sajátosságait, de mindenekelőtt a dráma szerkezetét, jellemzőit, szabályait.

A dráma cselekvésre épülő műfaj. Már maga a szó is erre utal: ógörög kifejezés, ami „cselekvést” jelent.

„A dráma középpontjában a cselekmények füzére áll, amelynek magva az az általánosítható konfliktus, ami szembeállítja a szereplők egy (vagy több) csoportját (...)”⁸

⁸ Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.1998. 74-75.

E megfogalmazásból is látszik, hogy a leglényegesebb fogalom a konfliktus, ami nélkül nem valósulhat meg a játék. Az önmagáért való cselekvés ugyanis még nem elég ahhoz, hogy a történet lényege, üzenete, a karakterek, jellemek kibontakozzanak.

„A néző figyelmét csak az ellentétes akaratok ütközése, konfliktusa köti le” – állapítja meg Tarbay Ede.⁹

Az arisztotelészi drámafogalom szerint a jó történetnek van eleje, közepe és vége. Azt jelenti ez, hogy adott egy alapszituáció, élethelyzet, ebből bontakozik ki a konfliktus, ami által eljut a tetőpontjára a történet, majd bekövetkezik a fordulat, amelynek során a dolgok az ellenkezőjére fordulnak, és végül megszületik a megoldás.

A történet ezen ívét követi (általában) a hős útja is, személyiségének kibontakozása, fejlődése, változása.

Mindez nem elbeszélés útján valósul meg, hanem a cselekvések által az élő pillanatban, a jelenben. Ezért van a drámának nagy hatása, hiszen a néző ott és akkor átélheti a történéseket, végigjárhatja a hős útját, és vele együtt juthat el a végső célig, a katarziszig.

Ezek azok az alapvető törvényszerűségek, amelyek a színháznak és a bábjátéknak is az alapját képezik, és egyaránt érvényesek egy óvodai, iskolai mese, történet feldolgozására és az úgynevezett nagyszínpadi előadásokra.

Emellett azonban van a bábjátéknak egy sajátos eleme, ami megkülönbözteti a színházművészet többi ágától. Ez pedig a báb.

„A bábjáték tehát a színházművészet egyik, fő hangsúlyozottan sajátos ága, amelyben nem a színész lényegül át, hanem a nézők előtt elrejtőző bábjátékos lényegíti át a színpadon látható bábfigurát vagy bábut jelző tárgyat és eleven, cselekvő karakterré teszi a holt anyagot.”¹⁰

A bábjáték lényege tehát az animálás, azaz a „lelkesítés”, amikor az élettelen tárgyba életet lehelünk.

2. A báb filozófiája, esztétikája

A bábok elementáris erőt hordozó figurák, amelyek sokszor archetipikus mintákat, jellemeket, karaktereket jelenítenek meg. Velük és általuk életre kelthetők a történetek. A bábokkal megjelenített történet egyfajta szimbólumnyelvre lefordított kifejezőmódja mindannak, ami bennünk rejlik.

„A lényeg az – mondja Szentirmai László –, hogy belülről táplálkozó, ősi természetű dologról van szó, ami életet ad. Az ereje pedig abban rejtezik, hogy megszületése pillanatától kezdve visszavetít, befelé dolgozik, megváltoztatja, újrateremti még saját alkotóját is. Materializálódni láthatjuk mindazt, ami egyébként a képzelet vagy az álmok világába tartozik.”

A báb tehát varázslatos dolog, mert arról „mesél” nekünk, hogyan lesz egy élettelen tárgyból, halott anyagból élő lény, amelynek megteremtője és életre keltője az ember.

A teológiából ismert fogalom szerint az ember „imágó Dei”, azaz az Isten képére és hasonlatosságára teremtett. Ebben az értelemben nem azonos Istennel, csak az Istenre utal.

Nos, elmondhatjuk, hogy a báb, mint az ember teremtménye, maga is imágó.¹¹ Kép, képmás egyrészt abban az értelemben, hogy a bábu mindig az ember reprezentánsa. Nem ember, hanem az ember jele.¹²

Imágó másrészt a természetből ismert bebábozódás-kifejlődés értelmében is. Tudjuk, hogy a bebábozódás során a bábbon belül átváltozási folyamat megy végbe. Még nem tudjuk milyen

⁹ Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. Főiskolai jegyzet, belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola. 1998. 13.

¹⁰ Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. i.m. 25.

¹¹ Az imágó jelentései: képmás, hasonmás, árnykép, hasonlat, kifejlett rovar, elképzelés, látvány, arcmás, szobor, képzet, tükörkép – Latin-magyar Online Szótár. www.dictzone.com

¹² Szentirmai László: Bábécé II. PMKI. Budapest. 2008. 10.

lesz az, ami benne rejlik, alakul, de mindenképpen benne van a kibontakozás lehetősége. A kifejlett, bábból kikelt rovarot nevezzük imágónak.

Ez tehát a bábok születésének az útja. Az ember elképzeli, megformálja majd életre kelti, hiszen a bábnak csak akkor van értelme, ha megmozgatják, játszanak vele.

A megelevenedett anyag azonban sohasem önmagát jelenti, hanem jóval túlmutat azon, azaz jel, szimbólum, metafora.

„... minthogy csak szimbólum és nem személyiség, s minthogy nem saját akaratából ágál, hanem külső mechanikának (erőnek, T. E.) engedelmeskedik, a bábu tökéletesen visszaadja az emberi gyöngeséget, gyarlóságot, semmiséget, tehetetlenséget, a végzetes, könyörtelen vak sorsjátékát. A bábu nem mímeli az embert, csak jelképezi.” (Hevesi Sándor)

Egy báb megtervezésénél, készítésénél tehát elsődleges szempont az, hogy mit akarunk vele és általa elmondani, és erre milyen anyag és milyen technika a legalkalmasabb. Elsőként meg kell határoznunk a karaktert, amelyet meg akarunk formálni. A különböző jellemvonásokat azonban igen nehéz egy bábun kifejezni, hiszen a bábnak nincs mimikája, nincsenek gesztusai. Éppen ezért kell tipizálni, egyszerűsíteni, sűríteni, azaz a tulajdonságok közül egyet-egyét, ami a karakterre leginkább jellemző, kiemelni, másokat meg háttérbe szorítani. Ezt nevezzük stilizálásnak, ami elemi szempont a bábkészítésnél. Vannak természetesen alapvető „szabályok”, amelyek segíthetnek a különböző karakterek megformálásánál, de semmiképpen nem uniformizálásról van szó, hiszen a cél az, hogy a báb már megjelenésével „elmondja”, ki is ő, mit képvisel az adott történetben.

A bábkészítésnél tehát nem feltétlenül a szépség a mérvadó, sokkal inkább a kifejező erő, a karakter, ezért nem ritka a bábjátékban a groteszk megjelenése sem.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy egy bábnak nem kell „szépnek” lennie a szó esztétikai, képzőművészeti értelmében. Az anyaghasználat, a bábok megmunkáltsága, a képi világ megteremtése mind-mind hozzájárul ahhoz, hogy az elmesélni kívánt történet milyen erővel képes hatni a nézőre. Az esztétikailag megkérdőjelezhető látvány pedig inkább elvesz az üzenetből, mintsem erősítené azt.

Ebben az értelemben tehát a báb, a bábu művészeti alkotás. Szentirmai László megfogalmazása szerint *„... a bábu tervezése, végső megkomponálása nemes, komoly feladat, ami a problémamegoldó gondolkodás körébe tartozik és semmiben sem könnyebb egy sikeres jel, logó megtervezésénél.”¹³*

Nem hagyható ez figyelmen kívül akkor sem (sőt!), amikor bibliai, szakrális tartalmú történetek feldolgozásáról beszélünk. Ebben az esetben talán még lényegesebb a pontos, és esztétikailag is megfelelő megfogalmazás, hiszen egyfajta „igehirdetésről” beszélhetünk.

A megvalósulás útja

1. A történet kiválasztásának szempontjai

Nem nehéz kitalálni, hogy minden bábjáték azzal kezdődik, hogy kiválasztjuk a megvalósításra szánt mesét, történetet. Szerencsésebb helyzetben vagyunk, ha a történet adott, mert benne van a tantervben, amelynek alapján haladunk, illetve valamilyen ünnepkörhöz kapcsolódik.

Le kell azonban szögezni, hogy nem minden történet alkalmas a bábszínpadi megjelenítésre. meg kell találni, fel kell fedezni azokat a történeteket, amelyek magukban hordozzák a dramatizálás lehetőségét.

Mielőtt ezeket a vonásokat elemezzük, elengedhetetlen, hogy az adott történet személyesen is megszólítson. Fel kell tennünk magunkban és magunknak azt a kérdést, hogy hogyan hat ránk. A szöveg elemzése előtt meg kell fogalmazni az első benyomásainkat, az üzenetet, ami bennünk megszületett a történet olvasása kapcsán.

¹³ Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. i. m. 48.

Ezután következhet a mű részletesebb elemzése. A bábjáték szempontjából a „jó mű” mindig cselekményes. Meg kell vizsgálni, hogy található-e benne drámai konfliktus (pl. jó és rossz harca), mert a drámai cselekmény mindig konfliktusból építkezik. Ez azt jelenti, hogy a hős elkövet valamilyen drámai vétéséget, hibát, és ebből adódik a konfliktus, amit meg kell oldani.

A történetválasztás másik szempontja a főhős karaktere, személyisége, esetleg különleges életútja, sorsa, amit be kell járnia. A darab kiválasztásának ennél a pontjánál a következő kérdések merülnek fel: Mi a célja a szereplőnek? Milyen út vezet odáig, hogy ezt elérje? Milyen karakterekkel van dolgunk? Milyen a szociális háttérük? Milyen kapcsolataik vannak? Milyen fejlődésen mennek keresztül a dramaturgiai folyamatban?

A bibliai történetek nagy többsége alkalmas arra, hogy bábjátékban feldolgozzuk, hiszen viszonylag egyszerű, egyenes szálú cselekményük van, megtalálhatóak benne a különböző jellemek, karakterek, konfliktusok, majd a megoldás, feloldás is. Mivel egy-egy történet kibontása igen összetett, nem fontos, hogy minden órán más és más történettel foglalkozzunk. Sokkal érdekesebb, izgalmasabb lehet, ha egy történetet teljes mélységében feltárunk. Nem szükséges nagyszabású előadásokban gondolkodni, csupán fel kell fedezni azokat a technikai megoldásokat, amelyeket órai keretek között is meg tudunk valósítani. Érdemes inkább a színvonalra figyelni, mert a képek, jelképek, amiket alkotunk és a gyerekek elé tárunk, rögzülnek. Egy-egy bibliai történet esetében erre még fokozottabban vigyáznunk kell, hiszen valamilyen módon istenképet formálunk, teremtünk általuk.

A bibliai történetek feldolgozásának módszere általában megegyezik a már korábban leírt módszerekkel, és a bábkészítésnél is ugyanazok a szempontok érvényesülnek. Egyvalamire azonban figyelni kell. A bábdarab nem bábkokkal elmondott prédikáció! Nem szükséges tanulságot levonni, megmagyarázni a történeteket, hiszen, ha valóban a mélyére mentünk a történetnek, az önmagát fogja feltárni előttünk és a nézők előtt.

2. Gyakorlati szempontok

Miután megtörtént az adott mű, történet elemzése személyes és dramatikus szempontból, meg kell vizsgálni néhány praktikus szempontot is.

A játék megtervezése során figyelembe kell vennünk a korosztályt, mind a játékosok, mind a nézők tekintetében. Lehetséges az, hogy gyerekek játszanak gyerekeknek, esetleg felnőtteknek, vagy fordítva, felnőttek gyerekeknek. Az is előfordulhat, hogy hittanórán a katechéta mutat be egy történetet vagy jelenetet a csoportnak motivációként vagy feldolgozásként. Ezeknek a lehetőségeknek a felvetése azért fontos, mert mindegyik szituáció más és más elgondolást kíván.

Elsődleges szempont a szöveg érthetősége, követhetősége, hiszen a játékban szereplő gyermek csak úgy tudja átélni a szerepét, ha érti annak lényegét, a nézőtérén ülő gyermek figyelme pedig szintén akkor tartható fenn, ha tudja követni a történet folyását.

Az idővel is nagyon bölcsen kell „gazdálkodnunk”. Egy darabon belül arányaiban kell látnunk, hogy mire mennyi időt szánunk. Ha van benne egy kicsit lassabb, nehezebb rész, érdemes feloldani egy kis humorral, figyelemfelkeltő jelenettel, viszont amennyiben lehetséges kerülni kell a hosszú, terjedelmes monológokat. Helyette inkább dinamikus párbeszédre kell törekedni. A bábjáték nem „tűri” a sok szöveget, inkább mindig a játékra, mozgásra helyeződjön a Fő hangsúly. Amit tehát mozdulatokkal, cselekvéssel ki tudunk fejezni, azt nem szükséges „elmondani”. Ezért például narrátor alkalmazása is csak akkor indokolt, ha bizonyos részeket másként nem tudunk megoldani.

A bábozó gyerekek esetében figyelembe kell vennünk az adott korosztály fizikai képességeit is. Sokan ragaszkodnak a kesztyűs bábjátékhoz, ami igen nagy fizikai igénybevétel és kitartást követel a játszótól, főként, ha hosszú ideig kell a bábót a paraván fölé emelni. Ez egy kisebb gyermek esetében figyelemvesztéshez, adott esetben a darab széteséséhez vezethet.

Igen fontos, gyakorlati kérdést vet fel a különböző effektek, zenedarabok alkalmazása is, mert egy-egy jelenetet sokszor ezek tesznek Fő hangsúlyossá. Zenével, hangokkal fokozhatjuk a

feszültséget, de lehet lecsendesítő hatása is, sőt az idő múlását, a színek változását is jelezhetik. Nem beszélve arról, hogy a zene mindig igen erős érzelmi hatást vált ki. Természetesen legjobb az élő, hangszeres zene alkalmazása, de ha erre nincs lehetőség, akkor is a darab „méretéhez” kell zenét választani. Többnyire tartózkodni kell a nagyzenekari művektől, hacsak nem kívánja meg a darab vagy a drámai helyzet.

Befejezés

Mára azt kell látnunk és tapasztalnunk, hogy a verbalitás erejét veszítette. Nem a Biblia szavai, hiszen azok örök érvényűek, hanem a mi szavaink. Különösen a fiatalabb nemzedékeknél érezhető, hogy sokkal inkább a vizualitás világában élnek. Az egymás felé intézett szavak nagy többsége ma már csak valamiféle rövidített üzenethalmaz.

Éppen ezért érdemes megfontolnunk, hogyan lehet felszínre hozni újra azokat a közlési formákat, amelyeket elfeledtünk, noha ma is hatásosak lehetnek, és hogyan lehet ezeket protestáns gondolkodásmódunkba beépíteni.

Elsőként a szimbólumok jelentőségére hívnám fel a figyelmet. Manapság naponta használunk, alkalmazunk ún. profán szimbólumokat, jelképeket az egymással való kommunikációnkban is. Gondoljunk csak a mobiltelefonok, számítógépek kis ikonjaira, amelyek segítségével percek alatt kapcsolatba kerülhetünk egymással. Bármennyire elidegenítőnek tartjuk is ezeket, tudomásul kell vennünk, hogy ezek a mi ikonjaink, amelyeket mi alkottunk magunknak, magunkról.

Vannak azonban örök érvényű jelek, szimbólumok, amiket ma már kevésbé használunk és értünk. Ilyenek a vallási, bibliai jelképek, amelyeknek az a szerepük, hogy túlmutatva önmagukon ráirányítsák a figyelmünket egy másik, létező valóságra, és arra, hogy az ember ma is kapcsolatba kerülhet ezzel a valósággal.

Mivel a bábjáték alapvetően jelképrendszerre, szimbólumokra épülő műfaj, érdemes újra befogadni az egyházba. Ebben a műfajban ugyanis – ha azt jól alkalmazzuk – kép és szó egyaránt visszanyerheti méltóságát.

Másrészt, ha elfogadjuk azt a megállapítást, hogy életünk legfőbb feladata a kiteljesedés, akkor az is igaz, hogy az egyháznak ebben kell segítenie az embert „szolgálatával”. A kiteljesedés átéléséhez nem csak egy út vezethet, hiszen mindannyian más lehetőségeket kapunk. Mégis vannak olyan formák, eszközök, amelyek a tájékozódást segíthetik ezen az úton.

A bábjáték is egy ilyen, mély tartalommal megtölthető forma – eszköz, ami az egyházban is betöltheti „léleksegítő” funkcióját.

TEMATIKAI EGYSÉG: BEVEZETÉS A BIBLIA VILÁGÁBA

1. TESTVÉRI KÖZÖSSÉGBEN VAGYOK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(*Felhasznált irodalom:*

Goppelt, L.; Az Újszövetség teológiája, Budapest, 1992, A Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A Biblia Istene közösségteremtő Isten. A Szentírásban úgy jelenik meg, mint teremtő Atya. Kilépve önmagából megalkotja az embert. Teremtésének alapvetően társas kapcsolatot kínál. Istenképességünk azt is jelenti, hogy Vele kapcsolatban lehetünk. Ez a kapcsolat az édenkerti történet szerint közvetlen, és az élet teljességét kínálja. Az ember az Istennel való kapcsolatban lehet teljes ember. A bűnesetben megromlott ez a kapcsolat, de Isten szándéka az, hogy az embert újra eljuttassa erre a teljességre. Keresi és megszólítja az emberiséget, egyes embereken (ősatyák), egy választott népen (zsidóság, Mózes, törvény), végül Fián, Jézuson keresztül.

Az ember nemcsak az Istennel való kapcsolatra, hanem a másik emberrel való kapcsolatra is teremtett. Amikor Isten embert formált, férfit és nőt alkotott. („*Nem jó az embernek egyedül...*” 1Móz 2,18) A férfi és a nő párosa lett a nagy közösség alapja. A Szentírás reális képet fest a közösségek (család, barátság, csoport, nép) életéről, szól a közösség áldásairól is és az együttélés nehézségeiről, kihívásairól is. Isten a közösségnek törvényeket és szabályokat adott, hogy az Isten és ember, és az ember-ember közötti szeretetkapcsolatot megvédje.

Az újszövetségi közösségben a tagok egymás közötti kapcsolatának a legfontosabb jellemzője: testvéri. A keresztség sákramentumában való részesülés összekapcsolja a hittanosokat egymással és azokkal, akik szintén részesültek benne.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A gyermek ebben a korosztályban már ismeri a családi, az óvodai és az iskolai közösséget. Ezekben a közösségekben keresi a helyét. Naponként szembesül a család és a csoport szabályaival. A családjához erős érzelmi szálak kötik, az iskolai csoporthoz kevésbé erősek, de keresi a helyét a csoportban. Számára a csoporthoz tartozás a közös tevékenységet jelenti (közös tanulás és játék). A csoport egy-egy tagjához barátság fűzheti, de gyakoriak lehetnek a súrlódások is.

Általában nincs tartós kötődés a gyermekek között, de a szociometriai mérések azt mutatják, hogy a kisebb csoportos társas alakzatok állandóak, de a tagok változnak. A csoportba tartozás elsősorban külső jegyek motiválják, sokszor ajándék-érdek szerint alakul. Fontos szempont az is, hogy van valamilyen közös jegy, ami a csoportot összeköti. A lelkipásztor, hittanoktató lehetősége, hogy a csoport minden tagjának fontosságára rámutasson, és segítse azt, hogy a csoporttagok belső tulajdonságait is értékeljék a többiek.

A másodikos gyerekekre jellemző az is, hogy ismerik az iskolai csoport szabályait, sok mindent elsajátítottak az iskolai alkalmazkodás normarendszeréből. Ez a felnőttek normarendszeréhez való alkalmazkodás formálódását jelenti.

A közösségről, amelynek tagja, nincsenek elvont fogalmi meghatározásai. Igazi közösségi létre még nem, csak csoportlét megélésére képes.

Ebben a lelkében megpróbáljuk a gyermekben tudatosítani, hogy az egyházhoz is tartozik, ez pedig a református egyház. Számára ez a konkrét kézzel fogható gyülekezetet, vagy annak

egy részét, pl. gyermekcsoportot jelenti. Hasonló társas kapcsolódási pont lehet a templomhoz és a gyülekezethez köthető személyek. A templom vagy gyülekezeti terem olyan közösségi tér lehet a gyermekek számára, ahol a társas kapcsolataik felerősödhetnek.

Az órán a csoporthoz tartozás tudatosításán túl, megismertetjük velük az egyház, konkrétan a gyülekezeti, templomi viselkedés elemi szabályait, szokásrendjét. Szeretnénk ezt úgy tenni, hogy a gyermekek vonzódnak találják a gyülekezetet, a templomot.

A hittanoktatónak különös figyelemmel kell kísérnie és segítenie azokat a gyermekeket, akik számára ez lesz az első találkozás a gyülekezet templomával. (szokásrend, illem, feszültség, szorongás oldása)

A tankönyv rajzai nemcsak az ideális, jól működő közösségi létre akarnak példát és mintát adni, hanem a lecke számol a csoportkapcsolatok nehézségeivel is, úgy, hogy közben igyeksenek konfliktus-megoldási tanácsokkal is segíteni gyerekeknek. A cél tehát nem csupán az, hogy a gyermek vágyjon egy jó közösség után. Fontos, hogy a maga részéről felismerje azt, amit ő maga tehet azért, hogy az aktuális közösségeiben a kapcsolatok jól működjenek.

Tantervben található célkitűzés

Az évkezdő óra közösségépítő játékok segítségével azt a tapasztalatot kívánja megerősíteni és tudatosítani, hogy Isten gyermekeként egy közösségben élnek a többiekkel. E mellett cél a csoport összhangjának erősítése, a testvéri közösségre való rámutatás, ahol lehetőség van a nyitottság, őszinteség, elfogadás és befogadás megtapasztalására és gyakorlására.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Ismerje fel a tankönyvi szereplő jeleneteket és segítséggel mondja el, hogy miről szólnak. • Ismerje fel segítséggel a tankönyvi képek alapján a gyermekek egymáshoz való viszonyát, alkosson róla véleményét. • Ismerje a hittanórán alkalmazott szabályokat, tudjon egyet megfogalmazni. • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésben, imádkozásban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja megfogalmazni a tankönyvi tematikus kép jeleneinek lényegét és fogalmazza meg néhány mondatban. • Ismerje fel és tudja megfogalmazni a tankönyvi képeken ábrázolt kapcsolati problémákat, és tudjon ezekre pozitív megoldásokat javasolni. • Ismerje a hittanórán alkalmazott szabályokat, tudja felsorolni azokat. • Vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésben, imádkozásban.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Közösségben lenni jó!

Értelmi cél: A csoport szabályainak és normáinak a tudatosítása.

Érzelmi cél: A vonzó társas kapcsolatok tapasztalatainak és készségeinek a feltárása, az órán való érzelmi átélése.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a gyerek akarjon aktívan részt venni a csoport közösségében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Kinek dobtuk a labdát?</p> <p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A csoport kört alkot. • A dobó kiválaszt valakit, és odadobja neki a labdát. A kapó továbbdobja, és a dobás után hátrateszi a kezét. • A következő dobó csak azokat választhatja, akiknek a keze elől van. • Az utolsó dobás után a feladat az, hogy megismételjék a labdadobás sorrendjét. • Többször is megismételhetjük. • A játék végén megbeszéljük, hogy tudtak-e egymásra figyelni, esetleg a játékban a társaiknak segíteni. 	<p>A játék célja, hogy a gyerekek a labda dobásának sorrendjét megfigyeljék, és meg tudják ismételni azt.</p> <p>Megbeszélés szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hogyan érezted magad a csoportban? – Hogyan működött a csoport?
Feldolgozási javaslat	<p>1. feladat Közös feladatértelmezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • egyéni munka (min. 10 perc) • értékelés (megerősítő, bátorító) <p>A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját családi struktúra, közös tevékenységek, az ezekhez kapcsolódó érzelmi kötődések, szűkebb család, tágabb család, domináns szabályok a családban. – A hittanoktató foglalja össze a hasonlóságokat és a különbségeket. – A közös játékhoz fűződő érzelmi kötődések, barátságok, baráti és rokonszenvi kötődések-ki mit tesz a barátság megőrzéséért. – Játékszabályok fontosságának tudatosítása. – Hittanoktatói összegzés, szabálytudat erősítése. – Az osztály/csoport szabályrendszerei. (házirend, saját szabály) A hittanoktató tudatosítja a szabályokat. <p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</p> <p>„Együtt lenni jó! A családdal, barátainkkal, osztálytársainkkal jó együtt lenni, mert szeretjük egymást. Néha előfordul, hogy haragszunk egymásra és veszekedünk. Aztán kibékülünk. Vigyázni kell a kapcsolatainkra. Isten is azt akarja, hogy békében és szeretetben éljünk.”</p>	<p>Beszélgetés a képek alapján csoportmunka</p> <p>Tankönyv egyéni néma olvasás, megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata, közös hangos olvasás vélekedések, érzések, gondolatok egyénienkénti meghallgatása. (A konfliktusok megbeszélése során is a konfliktuskezelésre fókuszáljon a hittanoktató!) Az elhangzottak összefoglalása:</p>

	<p>Beszélgetés a tankönyvi képek alapján (6. old.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Csoportalkotás (4 fő) – azonos képek segítségével • A képek értelmezése, véleményalkotás, vélemények megosztása egymás között • Kik tartoznak össze a képen? • Honnan látszik, hogy összetartoznak? • Hogy érzik magukat egymással? • Csoportonként egy gyerek prezentálja • A hittanoktató összegzése <p>Beszélgetés a tankönyvi képek alapján (7. old.)</p> <p>Feladattár</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ugyanazokban a csoportokban folyik a munka tovább. • Adjatok tanácsot a szereplőknek! • A jól működő csoport legalább egy szabályát fogalmazzák meg a gyerekek és prezentálják. • A hittanoktató megerősítve, kiegészítve tudatosítja azokat. Fontos, hogy a hittanoktatónak a korosztályhoz mért teljesítményelvárásai legyenek! <p>Kapcsolódó feladat: 4. feladat Isten azt szeretné, hogy vigyázzunk egymásra! A képeken helytelen tetteket látsz. Javítsd ki őket a megfelelő mondatokkal! Kösd össze az összetartozókat! Egy képhez több mondat is tartozhat. Képek elemzése a hittanoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések) Mit ábrázolnak a képek?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mi történik? • Mi az oka? • Hogyan oldanád meg? (Keresd meg a megfelelő mondatot, kösd össze a képet és a mondatot!) <p>Közös ellenőrzés, értékelés</p>	<p>A konfliktusok sokszor elkerülhetők és mindig megoldhatók, ha nem az indulataink irányítanak bennünket.</p> <p>Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás a kiközösítés, figyelmetlenség, agresszivitás, csúfolódás romboló hatással van egy csoportra, a befogadás, elfogadás, figyelem, és békére való törekvés viszont a csoportot építi. Az utóbbi viselkedésformák segítenek abban, hogy mindenki jól érezze magát a csoportban Differenciáltan kezelje a hittanoktató a gyerekeket!</p>
Házi feladat	Színezd ki az 1. feladatot!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI és TKGY 6. o.

A képen látható:

Tematikus idilli kép: ház, ház előtt asztal, körülötte férfi, nő, kamasz. Fa, a fán hinta, rajta hintázó gyermek. Körben álló gyermekek játszanak, három fiú két lány. Pad, idős néni, mellette bot, talán nagymama, aki unokáját hívja magához. Nyár lehet, a kisgyermek félmeztelen.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

Balról jobbra haladva nézegessük a képet.

- Kiket, miket látsz a képen?
- Mit csinálnak a gyermekek?
- Mit játszhatnak a körben lévő gyermekek?
- Ismersz körjátékokat? Soroljátok fel! Kinek melyik a kedvence?
- Ki az, akinek otthon is van hintája?
- Kik ülnek az asztalnál és mit csinálnak?
- Mit mondhat a nagyfiú a szüleinek?
- A nagymamának mi a feladata?
- Miért van botja?
- Milyen az időjárás? Honnan tudod?
- Kik a te barátaid, akikkel együtt szoktál játszani?
- Miért jó a családdal együtt lenni? Mit érzel ilyenkor?
- Miért nem jó egyedül lenni?

TKEI és TKGY 7. oldal

A képen látható:

Az előző oldal szövegéhez kapcsolódó szituációt ábrázoló plakátszerű grafikák. Táblakép illúzióját kelti. A képek gombostűvel vannak felaggatva a táblára. Az első kép: kiközösítés, a második a segítség elmulasztása, harmadik veszekedés, negyedik gúnyolódás, kinevetés.

Javaslat:

Négy csoport szervezése, mindegyik csoport egy-egy képről meséljen, adjon címet minden csoport a ráeső képnek. Válaszkeresés: Hogyan lehet jóra változtatni a képen látható eseményeket?

Instrukció a képolvasáshoz:

Első kép:

- Kiket látsz a képen?
- Mi történhetett?
- Miért áll magában a kislány?
- Miről beszélgethetnek ott hárman?
- Mit érezhet a magányos kislány?
- Mit mondanál neki? Miért?
- Mit mondanál a három lánynak? Miért?
- Történt-e már ilyen eset veletek? Mit tettetek?

Második kép:

- Kiket látsz a képen?
- Mit csinál a kislány?
- Mit csinál a felnőtt?
- Mi történhetett?
- A kislánynak mi volt a fontosabb?
- Miért nem segített felszedni a kiborult almákat?
- Mit érezhetett az, akinek nem segített a fiú?
- Te mit tettél volna a helyében?
- Történt-e veled hasonló esemény? Mit tettél? Miért?

Harmadik kép:

- Mi történik az erdőben?
- Miért verekednek a fiúk? Mit éreznek? (Figyeld meg az arcukat, mozdulataikat!)
- Ki leselkedik a fa mögött?
- Miért nem avatkozik bele a fiúk verekedésébe?
- Mit mondana nekik, ha kibújna a fa mögül és odamenne hozzájuk?
- Hogy lehetne kibékíteni őket? Mit kellene tenni, hogy abbahagyják?
- Te mit mondanál a leselkedő fiúnak?
- Mit javasolnál a verekedőknek?

Negyedik kép:

- Mi történt az ajtóban álló gyermekkel?
- A többiek hogy viselkednek? Nézd meg mind az öt tanulót!
- Te hogy viselkednél, ha ebben az osztályban lennél?
- Mit mondanál a törött karú gyermeknek?
- Mit tudnál mondani az osztály tanulóinak?

2. Játék: Az a közös bennünk...

A gyerekek sétálnak a teremben, hangjelzésre párokat alkotnak. Legalább 2 közös dolgot kell keresni egymásnak. Miután minden pár elmondta, újabb séta, de ezúttal 3 gyerek alkot egy csoportot, és 3 közös dolgot kell találni. Végül 4 gyereknek kell 4 dolgot találni.

Megbeszélés: Hogyan lehet közös dolgokat találni? Miért jó, hogy nemcsak különbözünk, hanem hasonlítunk is? Isten miért teremtett bennünk közös dolgokat?

3. Játék: Együtt kiáltjuk

A játék elején egy tetszőleges (rövid) csoportalkotós játékkal öt 3-5 fős csoportokat hozunk létre. Kártyákkal, amelyeken például 3-5 féle állat, ruha, étel, játék stb. van. A gyerekeknek rá kell jönnie, hogy milyen szabály (hasonlóság) alapján alakulnak a csoportok. Ha megtalálta a sajátját, a 3-5 féle lapból kiválasztja a csoport azt, a szót, amelyik mind a három kártyára illik (állat, virág stb.) Ha megegyeztek, a tanár jelzésére egyszerre kiáltják az állat, étel, ruha szavakat.

4. Játék: Együtt visszük

Az osztályt 4 fős csoportokra osztjuk. Minden csoport kap egy kendőt és 1-2 üres kindertojást vagy pingpong labdát. A feladat az, hogy minél hamarabb vigye el a csoport a megjelölt egyik helyről a másikra a kendőn egyensúlyozva a kindertojásokat/labdákat úgy, hogy minden csoporttag a kendő egy-egy csücskét megfogja. Ha leesik a földre a tojás vagy a labda, akkor adjunk lehetőséget arra, hogy újra megpróbálják.

Megbeszélés: Mire volt szükség ahhoz, hogy sikerüljön együtt elvinni a tárgyakat egyik helyről a másikra? Hogyan lehet elkerülni azt, hogy a szállítandó tárgy leessen? Hogyan lehet segíteni egymásnak abban, hogy ne essen le a labda?

5. Imádságra nevelés: Három dolog

<p>Három dolog</p> <p>a) Témagyűjtés Nézzétek meg a 6. oldal alján lévő képet! Soroljatok fel 3 olyan dolgot, amit megköszönhetünk Istennek!</p> <p>b) Imádság szövegének megfogalmazása Foglaljuk ezeket mondatba! (Hittanoktató felírja a táblára.) Köszönjük Neked, Istenünk...</p> <p>c) Imádkozzuk el hangosan, közösen! (Ha túl sok a javaslat, több imádságot is megfogalmazhatunk.)</p>	műfaj	hála
	megfogalmazás	közös
	imádkozás	közös
	csoport felosztása	nagycsoport
	kapcsolódás	TKEI és TKGY 6. o.
	hely	óra közepe vagy vége
	fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • imádság szövegének megfogalmazása kortársi élethelyzethez kapcsolódva • közös hangos imádság
hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • imádsághoz témát neveznek meg • szóban fogalmaznak • hangosan imádkoznak 	
hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • ír • megfogalmazásban segít • vezeti a közös imádságot 	
eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • munkáltató tankönyv • tábla 	

5. Imádságra nevelés: Mi történjen?

Mi történjen?

a) Csoportbontás

(2-3 fős kiscsoport, szimpátia vagy ülésrend alapján).

b) Témagyűjtés

Nézzük meg a 7. oldalon lévő képeket, és találjuk ki, hogy mi történhetett! (A képelemzési és szövegelemzési módszertani segédletben olvasható kérdések segítenek.)

c) Imádság szövegének a megfogalmazása

Minden kiscsoport kap egy fénymásolt feladatlapot, amelyen egy képet és egy megkezdett imádságmondatot találnak. A tagoknak írásban kell együtt befejezni.

d) A kiscsoportokból egy hittanos felolvassa az imádságot.

Mindenki együtt ráfeleli: Ámen.

műfaj	kérő
megfogalmazás	kiscsoportos
imádkozás	közös
csoport felosztása	2-3 fős kiscsoport
kapcsolódás	TKEI és TKGY 7. o.
hely	óra közepe vagy vége
fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none">• imádság szövegének megfogalmazása kortársi élethelyzethez kapcsolódva• közös „Ámen” gyakorlása• a helyes magatartás megfogalmazása a helytelennel szemben
hittanosok	<ul style="list-style-type: none">• írásban, kiscsoportban fogalmazzanak• hangosan imádkoznak
hittanoktató	<ul style="list-style-type: none">• megfogalmazásban segíthet a kiscsoportoknak• vezeti a közös „Ámen.”-t
eszközök	<ul style="list-style-type: none">• munkáltató tankönyv• fénymásolt feladatlap

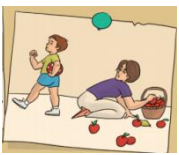
Fénymásolható feladat:

1. csoport: Fejezzétek be együtt írásban az alábbi mondatot! (sárga tű)

Mennyei Atyánk! Segítsd abban, hogy ne történjen meg olyan, hogy mi valakit

.....,
hanem Ámen.

2. csoport: Fejezzétek be együtt írásban az alábbi mondatot! (zöld tű)

Mennyei Atyánk! Segítsd abban, hogy ne történjen olyan, hogy valaki

.....,
hanem Ámen.

3. csoport: Fejezzétek be együtt írásban az alábbi mondatot! (piros tű)

Mennyei Atyánk! Segítsd abban, hogy ne történjen olyan, hogy valakik

.....
hanem..... Ámen.

4. csoport: Fejezzétek be együtt írásban az alábbi mondatot! (fehér tű)

Mennyei Atyánk! Segítsd abban, hogy ne legyen olyan, hogy valaki
....., és a többiek.....,

hanem..... Ámen.

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 395. dics. Isten szívén

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 162. Isten nevét dicsérem

2. ÚTON A TEMPLOMBA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.
Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.
Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

Isten szent. Minden számára elkülönített, felajánlott dolog is szent, mert ezen túl a Szenthez, tehát Istenhez tartozik. Ebben az értelemben a szentség nem erkölcsi kategória, hanem az Istenhez tartozás okán egy alaphelyzet. Így lehet szent egy személy (pl. nazir, pap...), tér (szentek-szentje, templom, Sínai-hegy, Sion...), tárgy (szent láda, szent kenyerek...), idő (a hetedik nap, az ünnepek, az 50. év...) is, mert a Szenthez, Istenhez, az isteni szférához tartozik.

A templom Isten háza. Nem Neki, hanem népének van szüksége arra, hogy szent helye legyen. A bibliai szent helyek sokszor az Istennel való személyes találkozások helyszínei. Emlékeztetnek jelenlétére. Oltár, szent sátor, végül a templom is mind ezt szolgálta és szolgálja. Istennek elkülönített szent hely, ahol a hívők fizikai valójukban is szent területre, szent térbe léphetnek. A szenthely attól szent, hogy a hétköznapi használatától elkülönített. Ilyen értelemben szent nép Izrael, akinek ezért törekednie kell az erkölcsi tisztaságra.

A szent helyen való tartózkodás sokszor különleges felkészülést igényel (Mózes esetében a saru leoldása, a papok számára tisztasági szabályok betartása). A szent helyek egyúttal felvetnek egy komoly kérdést is. Milyen módon van jelen Isten a szent helyen? Mennyiben kötik Őt az épületek, a falak, az ott zajló szent cselekmény? Izrael számára az első templom felszentelésekor Salamon templomszentelési imája tisztázza ezt a kérdést. Isten nagyobb, az egek sem képesek befogadni. Hogyan fogadhatná be egy emberkéz által készített épület? Mégis, Isten ígérete szerint jelen van a templomban. Nem a falakra, hanem a hívőkre való tekintettel. Ezt a tiszta helyzetet Isten népe hajlamos félreérteni úgy, hogy kabalaként értelmezni a templomot. Jeremiás próféta ez ellen lépett fel, amikor figyelmeztette Jeruzsálem lakóit a templomba vetett hamis hitre. Ez a hit abban állt, hogy az Isten nem hagyja az épületet veszni, tehát a város elpusztíthatatlan.

A templom közösségi tér, találkozás helye. Itt találkoznak a hívek egymással és Istennel. Minden vallásnak megvan a maga szent helyekhez kötött rituáléja. Ezek sok esetben igen szigorú tiltásként jelennek meg. Ez a kívülállók számára nem több szigorú és merev szabályrendszerrel, de az Isten népe számára az a keret, amiben szabadon megélheti a Szenttel való találkozás felemelő, felszabadító érzését.

Református egyházunk templomai a reformáció jegyeit erősen magukon viselik. Jellemző rájuk az egyszerűség (fehér falak), valamint az, hogy a templom középpontja a szószék, mivel az Isten Igéje és annak magyarázata áll az istentiszteleteink középpontjában.

A református templomok dísztelen egyszerűségét szépen egészítik ki az egyszerű egyházi jelképeink, amelyek megjelenhetnek terítón, mennyezetkazettán, szószékkoronán, padok díszeként, néhány esetben a falon. Az állatábrázolások közül a legelterjedtebbek a címerünkben is szereplő zászlós bárány, a saját vérével kicsinyeit tápláló pelikán, a Szentlelket jelképező galamb, ritkábban a szarvas.

A legtöbb magyar református templomban található egy külön pad a lelkipásztor(ok) számára, amelynek az elnevezése: Mózes széke vagy Mózes-szék. Jézus említ egy ilyen széket: „Az írástudók és a farizeusok Mózes törvényhozó székében ültek.” (Máté 23,2) Aki a

zsinagógában ebben a székben foglalt helyet, az a személy Isten törvényét, tehát magát Isten képviselte. Mai is ez a szerepe a gyakorlati „papi pad” mellett, ahol a lelkipásztorok imádkozó szívvel lélekben előkészülnek Isten igéjének a hirdetésére, illetve a prédikáció után a szószékről lejöve hálát adnak. A lelkész viselete is egyszerűsödött a reformáció hatására.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az óra fő hangsúlya az ismerőssé tétel, azaz abban segíteni a gyermekeket, hogy ismerős legyen számukra a templom, a templomi berendezési tárgyak, és az istentiszteleti alkalmak során „otthonosság” érzés töltse el őket. Ez azért is fontos, mert nem minden gyerek, aki hittanórára jár, vesz részt istentiszteleti alkalmakon. Azon hittanosok számára, ahol a családnak van gyülekezeti kötődése, kisgyermekkoruk óta ismerős lehet a templom, a templomi berendezési tárgyak, illetve az istentisztelet maga. Viszont vannak olyan hittanosaink is, akik talán még sohasem jártak templomban. Az ő számukra nem tud modellként szolgálni a család életvitele, viszont a hittanóra lehetőséget adhat arra is, hogy az alapvető kapcsolódás és érdeklődés felkeltése megtörténjen.

Természetesen egy hittanóra sem, ahogyan a legjobban megrajzolt vagy fényképezett könyv sem helyettesítheti azt a tapasztalatot és azt az érzést, amikor a gyermek a gyülekezetbe való tartozást élő módon tapasztalja meg. Ugyanakkor viszont jó lehetőséget ad arra, hogy az ismeretlen tárgyakkal és fogalmakkal szembeni szorongásuk, esetleges negatív érzésük oldódjon.

Éppen ezért az órán jelképesen útra kelhetünk a gyermekekkel a templom felé (akár a valódi utat is felidézve, hogy mi mindent láthatunk útközben), illetve egy rajzolt templomot is bejárhatunk velük.

Ha lehetőség adódik rá, akkor az órához kapcsolódóan – vagy akár a tanóra keretein belül valóban menjen is el a csoport a templomba, és ott beszélgessenek a templom berendezési tárgyainak jelentőségéről, illetve az istentisztelet fontosságáról! Ha erre nem adódik lehetőség, akár néhány fénykép, akár konkrét tárgyak (pl. perselytányér) alapján adjunk lehetőséget a templomi berendezési tárgyak megismerésére!

Tantervben található rövid leírás a koncentrikus kör alapján:

„A református templombelső és a fő templomi tárgyak megismertetése: harang, szószék, úrasztala, persely, orgona. Református templomhoz tartozó alapfogalmak tisztázásai korosztályi szinten: adakozás, istentisztelet. Ha lehetőség van rá, egy rendhagyó hittanóra keretében látogassunk el a legközelebbi református templomba!”

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Ismerje a templomba érkezéskor és távozáskor mondott imádságokat. • Ismerje, hogy a templom Isten háza. • Ismerje a református templomot: (harang, szószék, úrasztala, persely, orgona, istentisztelet, lelkész) • Ismerje és értelmezze a Máté evangéliuma 18,20 Igéjét. • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésben, 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudja a templomba érkezéskor és távozáskor mondott imákat. • Tudja, hogy a templom Isten háza. • Ismerje és tudja felsorolni a református templombelső és jellegzetes tárgyakat, történéseket: (harang, szószék, úrasztala, persely, orgona, istentisztelet, lelkész) • Tudja értelmezni és saját szavaival megfogalmazni a Máté evangéliuma 18,20 Igéjét. • Vegyen részt az órán a hittanoktató

imádkozásban.	által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésben, imádkozásban.
---------------	--

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: A gyermek segítése abban, hogy a református templommal és fő templomi tárgyakkal megismerkedhessen.

Értelmi cél: A református templombelső, fő templomi tárgyak és templomi alapfogalmak megismertetése és tisztázása.

Érzelmi cél: Lehetőséget biztosítani arra, hogy a gyermek pozitív módon kötődjön a megismert gyülekezeti tárgyakra és történésekre keresztül a református egyházközségéhez.

Pragmatikus cél: Annak a gyakorlása (gyakoroltatása), hogy a megismert templomi tárgyakkal és gyülekezeti személyekkel, történésekkel az egyházközség szabályai szerint viszonyuljon.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Hol vagyok, mit csinállok? A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A hittanoktató cetlijein egy-egy helyszín neve van. Pl. bolt, vidámpark, autó, ebédlő, fürdő, erdő, orvosi rendelő, templom stb. • A hittanoktató cetlit húzat egy vállalkozó gyerekekkel. • A gyerek megpróbálja eljátszani (hang nélkül), hogy mit tesznek, hogy viselkednek az adott helyen, a többiek pedig igyekeznek kitalálni a helyszínt. • Ha kitalálták jöhet a következő cetli. A játék végére hagyjuk a templomot. <p>Összegzés: ahány féle helyszín, annyi féle viselkedés.</p>	<p>Közös játék, beszélgetés Megbeszélés szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hogy érezted magad a játék alatt? – Hogyan sikerült a feladat megoldása? – Mi segített a megoldásban? – A játék végén megbeszéljük, hogy milyen viselkedési szabályok vonatkoznak egy-egy helyre. Miért viselkedünk másképp egyik vagy másik helyen? Melyik a legzajosabb, legcsendesebb, stb.

<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Beszélgetés a tankönyvi képek alapján (TKEI és TKGY 10-11. o.):</p> <p>A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Végig követve a gyerekek útját, beszéljék el, mit látnak a képen! – Gondolatban járják végig a saját házuktól a templomukig az utat, és meséljenek arról, hogy útközben mit láthatnak! <p>Javasolt kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mit látsz a képeken? – Jártál-e már templomban? – Kivel, mikor, miért jártál templomban? – Mesélj a templomi élményeidről! <p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Szövegolvasás: „A templomot Isten házának is nevezik. Menjetek el a templomba és figyeljete ott Isten szavára!”</p> <p>Tudod-e?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az imádság egyéni, néma olvasása (10. o.) • Beszélgetés arról: <ul style="list-style-type: none"> – Szoktak-e imádkozni? – A templomba belépve miért imádkozunk? <p>A templombelső</p> <p>Tankönyvi képek megismerlése (TKEI és TKGY 12-13. o.) és megbeszélése.</p> <ul style="list-style-type: none"> • a templomi eszközök felsorolása • a templomi viselkedési szabályok • az istentisztelet kezdő és záró imája <p>Megfigyelési szempontok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata. • A hittanoktató mesél a tárgyak rendeltetéséről és a templomi viselkedés szabályairól. • Az elhangzottak összefoglalása: kiemelve a templomi tárgyak szerepét, külön fő hangsúlyozva a templomi viselkedés szabályait. <p>1. feladat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A feladat célja az előzőleg elsajátított ismeret ellenőrzése • Közös feladatértelmezés 	<p>Tankönyv beszélgetés, csoportmunka Beszélgetés a templomi viselkedési szabályokról: Szóba kerülhet az is, hogy a nagyobbacska fiúk, a tisztelet jeleként még a sapkájukat is leveszik, akár a felnőtt férfiak.</p> <p>Imák memorizálása közösen.</p> <p>Tanári elbeszélés: Megfigyelési szempont: Figyeljétek meg, milyen tárgyak vannak a templomban! Miért? Kiegészíthetjük a képen megjelenő tárgyak sorát a Mózes-székkal, elmagyarázva a jelentését.</p> <p>Távozáskor elmondandó ima.</p>
-------------------------------------	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Egyéni munka • Értékelés (megerősítő, bátorító) <p>3. feladat: A rajzra rárajzolhatják a gyerekek a Mózes-széket.</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p> <p>Kapcsolódó feladat: 2. f.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A feladat értelmezése • A rajzok értékelése (Ez inkább beszélgetést jelent a rajzok alapján!) 	önálló munka (min. 10 perc)
Énekjavaslat	Szólnak a harangok a toronyban	Az Úrnak zengjen az ének, 20. ének
Házi feladat	Saját gyülekezetünk templomáról képek gyűjtése.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet TKEI és TKGY 10-11. oldal

A képen látható:

Kétoldalas tematikus kép, református és katolikus templom a távolban, utcakép: házak, épületek, parkoló autó. Emberek mennek a templom felé, a gyalogjárón találjuk az első osztályban megismert Zsófit és Tomit. Nyári kép: süt a nap, zöldellő fák és termőföldek. A kövesúton forgalom: autó és kerékpáros. Az út kanyarog. Derűs, békés hangulatot áraszt a kép.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

- Mit látsz a képen?
- Jártál már hasonló helyen? Hogy érezted magad?
- Keresd meg a református templomot, majd a katolikus! Honnan ismerted fel a református templomot? Honnan ismerted fel a katolikus templomot?
- Vizsgáld meg az utcát! Hány házat látsz? Melyikben laknál szívesen?
- Milyen járműveket látsz?
- Vannak-e állatok a képen?
- Milyen fákat veszel észre a képen?
- Figyeld meg az embereket! Hányan vannak?
- Keresd meg Zsófit és Tomit! Csatlakozz hozzájuk! Képzletben menj velük a templomba!
- Mit látsz az úton?
- Képzeld el, hogy beléptek a templomba! Mit látsz ott?
- Miért hívják a templomot Isten házának?
- Mi hiányzik Zsófi és Tomi kezéből?

TKEI és TKGY 12-13. oldal

A képen látható:

A két oldalas képen templombelső lát a néző, szószéken a lelkész Bibliával a kezében, az orgonista az orgona mellett, istentisztelet zajlik. A templom tárgyai: úrasztala, padok, persely, énekeskönyvek, Biblia. A résztvevők idősek, fiatal felnőttek, gyermekek, Tomi és Zsófi, akivel már a templomba menet is találkoztunk.

- Mit látsz a képen?
- Sorold fel azokat a tárgyakat, amiket ismersz!
- Kiket látsz a templomban? Sorold fel!
- Keresd meg a legidősebb embert! Honnan ismerted fel?
- Hány gyermeket látsz a padokban ülni?
- Miért vannak az emberek a templomban?
- Miért van előttük énekeskönyv és Biblia?
- Keresd meg Tomit és Zsófit, képzeled el, hogy Te is ott ülsz velük együtt. Mit hallasz?
- Milyen eseményen vesztek részt?
- Ki áll a szószéken és miért? Mi van a kezében? Miért?
- Keresd meg az orgonát! Ki játszik rajta?
- Keresd meg az úrasztalát! Mi van rajta?
- Keresd meg a perselyt? Miért van ott?
- Hogyan szoktunk a templomban viselkedni?
- Te voltál már a szüleiddel a templomban? Mit csináltatok?
- Gyermekistentiszteleten voltál már? Milyen volt?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás:

„Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben; ott vagyok közöttük.”

- Helyettesítsd más szóval „az én nevemben” kifejezést, az alábbi szavakból választhatsz!

Isten, Úr, Atya, Jézus, Krisztus, Isten Fia, Mennyei Atya

- Sorold fel, hol gyűlhetünk össze Isten nevében?
- Mikor és hol szoktunk összegyűlni Isten nevében a leggyakrabban?
- Amikor összegyűlünk, mit szoktunk tenni?
- Te tudsz egyedül is Istennel lenni? Milyen módon?

2. Játék: templom-puzzle

A hittanoktató a gyerekeket 4-5 fős csoportokra osztja. Mindegyik csoport kap egy színt. A feladatuk az lesz, hogy összegyűjtsék az elrejtett, egyik oldalán színes puzzle-darabokat. Mindenki a saját csoport színét gyűjti. A puzzle-darabok másik oldalán egy református templom külső képének darabja látható. A teremben a gyerekek számának megfelelő számú templomkép darabot rejtünk el. Adott jelre indul a keresés.

- A megtalált darabokat a csoportok összeillesztik és felragasztják egy papírra. Az így kapott lapokat rakjuk össze, hogy láthatóvá váljon a templom képe.
- Kérdések a megbeszéléshez:
Hogy érezted magad a játék alatt?
Hogyan sikerült a feladat megoldása?
Tudtad-e, hogy mi lesz a nagy képen?
- További feladat a játék kapcsán: Beszélgetés a református templom külső jegyeiről. (előzetes tudására építve)

3. Játék: A csend hangja

A következő játékot két helyszínen játsszuk.

1. Hittanóra helyszínén a feladat:

Kérjük meg a gyerekeket, hogy csukják be a szemüket, és egy percre figyeljék meg, milyen hangokat, zajokat hallanak.

2. Templom (ha van erre lehetőség):

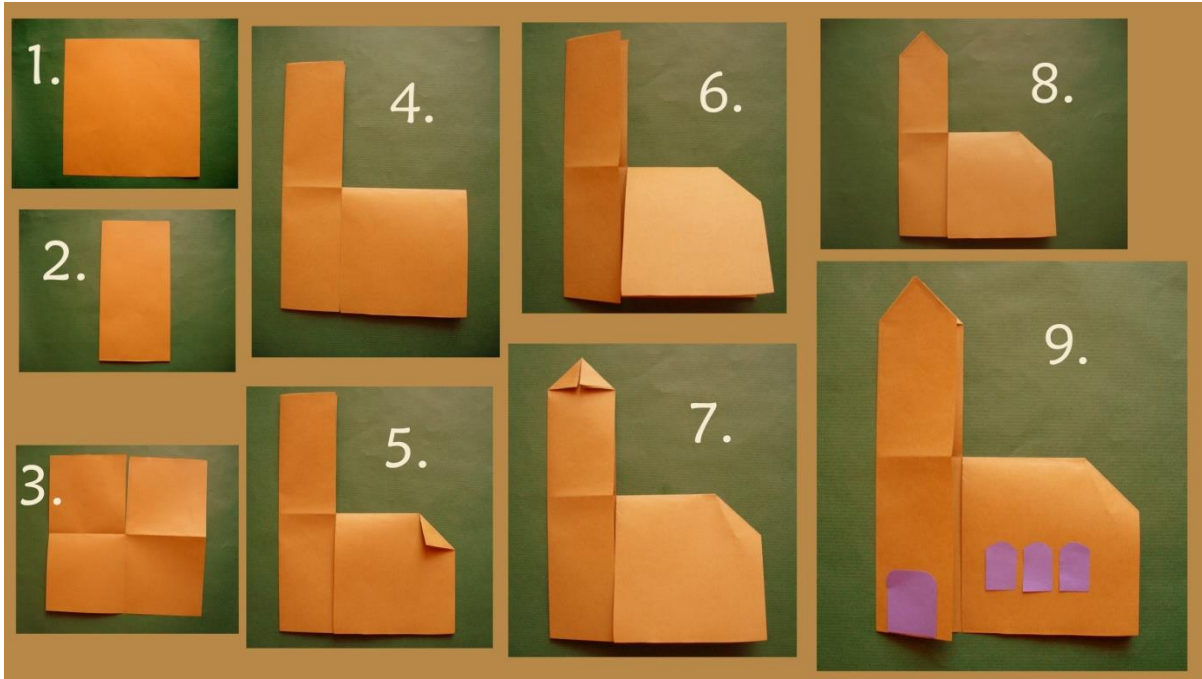
Itt is játsszuk el a hangkereső játékot!

Idézzük fel a két helyen hallottakat! Hasonlítsuk össze! Idézzük fel egy istentisztelet hangjait!

4. Kézműveskedés: Hajtogassunk templomot!

Egyszerű templomot hajtogathatunk papírból az alábbi kép szerint.

Szükséges eszközök: A/4-es színes fénymásolópapír, olló, ragasztó, színes/filc.

A templom belsejébe a gyerekek belerajzolhatják (papírból kivághatják) azokat a templomi berendezési tárgyakat, amelyekről tanulnak. Segítséget ad a tankönyv illusztrációja.

(Eredeti ötlet:<http://www.mikula-kurt.net/lieder-des-monats-2012/lasst-uns-eine-kirche-baun/>)

5. Játék: Formázd meg!

Egy vastag kötelet adjunk a gyerekeknek. Az a feladat, hogy formázzanak meg a kötél segítségével különböző tárgyakat, amelyeket megnevezünk. (Ebben az esetben templomi berendezési tárgyakat.)

- csillag a torony tetején
- toronyóra
- orgona
- pad
- úrasztala stb.

6. Imádságra nevelés: Imádság távozáskor

<p><u>Imádság távozáskor</u></p> <p>a) Olvassuk fel együtt hangosan el a 10. oldalon lévő imádságokat!</p> <p>b) Imádság szövegének megfogalmazása</p> <p>Írjuk át közösen a templomból való távozáskor elmondandó imádságot úgy, hogy a hittanóra vonatkozzon! (Hittanoktató felírja a táblára. Digitális tábla esetében az eredeti imádságot jelenítsük meg, és azt írjuk át.)</p> <p>c) Mondjuk el közösen az óra végén az átírt imádságot.</p>	műfaj	kérő
	megfogalmazás	teljes csoport
	imádkozás	közös
	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	TKEI és TKGY 10. o.
	hely	óra vége
	fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • kötött imádság szövegének átfogalmazása
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • szóban fogalmaznak • hangosan imádkoznak
	hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • ír • megfogalmazásban segít • vezeti a közös imádságot
	eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • munkáltató tankönyv • tábla

7. Dramatizálás

A termet két részre osztjuk: templom és nem templom részekre. A tankönyv 3. feladatában látható képeket felosztjuk kiscsoportok számára. Minden kiscsoport kitalál egy rövid párbeszédet, amelyet a kép szereplői mondhatnak. A gyerekek a megfelelő helyre állnak, bemutatják a párbeszédet, majd megbeszéljük, hogy mi az oka, hogy azt a helyet választották.

8. Templomépítés

A terem közepén építjük meg kiscsoportokkal a tankönyvben látható templomot a földre. Terítsünk le egy nagy fehér anyagot középre. Minden kiscsoport kap egy-egy kártyát, amin egy templomi berendezési tárgy neve szerepel. (Egyik kártyán szerepelhet a Mózes-széke is. Ekkor fontos, hogy a játék előtt ne felejtsük el elmagyarázni, hogy mi is az.) Egymásnak ne mutassák meg a kártyákat! Minden csoport kap továbbá néhány tárgyat, amelyekből meg tudják építeni az adott berendezési tárgyukat. Használhatunk gombokat, spatulákat, kártyákat, ceruzákat, stb. minden alkalmas, ami kéznél van.

Megbeszélés:

Minden kiscsoport bemutatja az alkotását. A többiek kitalálják.

Miért szükséges, hogy ez a tárgy a templomban legyen?

Mire használják ezt az emberek?

Hogyan segít ez a tárgy abban, hogy az emberek Istennel legyenek?

Hol van a gyerekek helye?

Mit csinálhat egy velük egykorú a templomban?

Esetleg: Hogyan rendeznék át úgy, hogy a gyerekek jobban érezzék itt magukat?

9. A témához felhasználható énekek

Református Énekeskönyv: 163. dics. Örvend mi szívünk

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 12. ének: Bim-bam, bim-bam

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 20. ének: Szól a harang a toronyban

3. EGY KIRÁLY, AKI KÖVETTE A SZENTÍRÁST **Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.**

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.
Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.
Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A szövetség két fél között létrejött szerződéses viszonyt jelenti. Isten szövetségre lép az emberrel, egyes emberekkel, (Nóé, Ábrahám) de egy egész néppel is. Ez nagyon szoros kapcsolatot teremt a két fél között. Erre utal az is, hogy a szövetség végén a felek esküt tesznek. A szövetség több külső jele is van. Ilyen a szent sátor, a szövetség ládája illetve a körülmetélés is.

Az Izráellel kötött szövetség Isten szabad választásán alapul. A szövetség legfőbb, legnagyobb adománya Izrael számára a szent föld elnyerése, és az az ígélet, hogy azon megmaradhat. Izrael sorozatos szövetségsgzése éppen ezt veszélyezteti.

Különös jelentősége van a Jósiás király kultuszreformjával összefüggő szövetségmegújításnak. Az újra megtalált törvénykönyv az 5Móz-ban található ún. deuteronomiumi törvénytövegek egy régebbi, de lényegében a maival megegyező formája volt.

Jósiás Júda királya volt (Kr. e. 640–609). Nevéhez fűződik az elődei idején elterjedt bálványimádó gyakorlat felszámolása. Megszüntette az asszír istenek imádatát (asszír befolyás gyöngülése miatt ezt büntetlenül meg is tehette, véget vetett a mezopotámiai eredetű nap-és csillagimádásnak, és a hazai pogány kultuszoknak. Uralkodása 18. évében a templom felújításába kezdett, és megtalálta a Törvénykönyvet. Hosszú idő után, kezdeményezésére újra megtartották a páska ünnepét. Józsué a kultuszt is központosította. Jeruzsálemen kívül felszámolt minden más Jahve kultuszhelyet. Józsué a törvényt az állam alaptörvényévé tette, ezzel jelentősen javult a közállapot, a közerkölcs és a jogszolgáltatás. Korai halála miatt (elesett a Nékó fáraóval vívott csatában) reformjai nem hoztak tartós változást, bár megindította azt a folyamatot, amely az írott törvényt egyre nagyobb szerephez jutatta, és végső soron a fogság után a vallás alapjává tette a törvényt. Ezzel párhuzamos hatása volt az is, hogy a prófétaság a háttérbe szorult, illetve egyre határozottabb meggyőződéssé vált az a nézet, miszerint a törvény külső megtartása egyfajta garantált Isteni védelmet is jelent az ország számára.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második osztályos gyermek Fowler elmélete szerint a mitikus-szó szerinti hit időszakában létezik. Ez azt jelenti, hogy elfogadja, és szó szerint értelmezi azt, amit hall. Vannak olyan gyermekek azonban, akik még a korábbi, intuitív-projektív hit szakaszában vannak. Ezt a kort nagy fantázia, képzelőerő jellemzi. A váltás akkor jelenik meg, amikor a látszat és a valóság: mese és valóság közötti különbség kezdi érdeklni őket. Ez az időszak arra is alkalmas, hogy hozzásegítsük a gyermekeket ahhoz, hogy felismerjék azt, aminek a valóságukra üzenete van. (Mint a Szentírás.) Ugyanakkor éppen a szó szerint való értés miatt szükséges az, hogy konkrét kiindulópontokat kapjanak az értelmezéshez. Jósiás története éppen ezért jó példa a gyerekek számára arra, hogy mit jelent, ha valaki komolyan veszi Isten szavát (a Szentírást), és e szerint akarja élni az életét. A Biblia azonban éppen a konkrét gondolkodásmód miatt csak úgy értelmezhető követendő példaként a gyermekek számára, ha a konkrét személyek és konkrét történetek alapján megérti és átlátja, hogy Isten Igéje mit üzen egy élethelyzetben.

Elvont módon, irányelvként nem értelmezhető még a számára. Jósias története ugyanakkor arra is alkalmas, hogy arra rámutassunk, hogy a Biblia több egy könyvnél, üzenetet hordoz magában, amit követni lehet. A kisiskolások számára a követés témája a parancs- és utasításkövetést, ill. az engedelmisség témakörét veti fel. A bibliai történetekből leszűrhető „szabályok” is ugyanazt a tipikus reakciót váltják ki náluk, mint bármilyen más, ismert szabály: házirend, tanórai utasítás, stb. Éppen ezért fontos a pozitív beállítódás segítése Isten Igéje iránt. Ennek része annak a megéreztetése, felismertetése is, hogy a Biblia fő „szabálya” a szeretet. („*Szeresd az Urat, a te Istenedet..., és felebarátodat, mint magadat!*” Lk 10,27)

A téma feldolgozásához a tapasztalati tanulás módszerét alkalmazzuk az óravázlat-javaslat során. Előbb készítének a gyerekek egy „tekercest”, és a következő órán következik az ehhez fűződő magyarázat.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Bátorítással vegyen részt a tankönyvi kép olvasásában, a szövegfeldolgozásában. • Ismerje a tankönyvi szöveget, kérdések és a tankönyvi kép segítségével tudja röviden elmondani Jósias történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Aktívan vegyen részt a tankönyvi szöveg és kép értelmezésében. • Legyen képes röviden elmondani Jósias történetének lényeges elemeit.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy Istennek van tanítása, és ezt a Szentírásból ismerhetjük meg.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy Istennek van tanítása, és ezt a Szentírásból ismerhetjük meg.

Érzelmi cél: Pozitív attitűd és nyitottság ébresztgetése Isten tanítása iránt.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a gyermek akarjon Isten tanítása szerint élni.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Feladat: Beszéljétek meg, hogy milyen közlekedési táblákat szoktatok látni iskolába jövet!</p> <p>A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A szabályok fontossága. • Hol találkozunk szabályokkal? • Milyen módon irányítják az éltünket? • A szabálytisztelet fontossága, a szabályszegés lehetséges következményei. 	<p>Páros feladat Párok megbeszélik a kérdést, majd beszámolnak. Javaslat: Ha valaki olyan táblát mond, amit a többiek is szerettek volna mondani, akkor kézfeltartással</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Kiemelendő: a szabályok tanítanak, vezetnek. 	jelezzék azok a párok, akiknek az adott tábla eszébe jutott.
Feldolgozási javaslat	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egy fiúcska király lesz. • Jósias rendelkezése a templom felújításáról. • A törvényt megtalálják. • Ünnepe a törvény megtalálása alkalmából. • Fogadalom a törvény megtartásáról. <p>Beszélgetés a tankönyvi lecke alapján</p> <p>A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istennek is van szabálykönyve. • Ezek a szabályok a Bibliában találhatóak. • Jósias a Biblia egy tekercsét (könyvét) találta meg. • Isten azért adott szabályokat, hogy egymással és vele boldog közösségben lehessünk. <p>Kapcsolódó feladat: 3. f.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közös feladatértelmezés • Egyéni munka • Értékelés (megerősítő, bátorító) <p>Az elhangzottak összefoglalása. Isten is tanítani akar bennünket. Akaratát a Bibliából tanulhatjuk meg.</p> <p>A kézműveskedés előtt érdemes a Tudod-e?- részt megbeszélni.</p> <p>Kapcsolódó feladat: 5-6. feladat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papírcsíkokat vágunk. • Ezeket a gyerekek összefűzik lappá. • Ráírják a két oldalár a Jahve és Krisztosz szavakat. (min. 15-20 perc) <p>Szükség lehet a hittanoktató segítségére.</p>	<p>Tankönyv Hittanoktató történetmondása, vagy közös hangos olvasás, vagy egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges (törvény) magyarázata</p> <p>Mit talált Jósias? Mit tett?</p> <p>Érdemes a lapokat papírvágó géppel előre felszeletelni, mert maga a lap összefűzése és ragasztása is időigényes. Szükséges eszközök: ragasztó, olló Időigényes feladat!</p>
Házi feladat	Oldd meg a 2. feladatot! Színezd ki a 3. feladatot!	TKEI és TKGY 2. és 3. feladata

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI és TKGY 17. oldal

A képen látható:

Jósiás király, amint a megtalált bibliai tekercest – Isten törvénykönyvét – olvassa, az újjáépülő templom előcsarnokában, korabeli ruhában.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

1. A szöveg ismertetése előtt a kép elemzésének kérdéskörei:

- Ki lehet a képen?
- Milyen az öltözéke?
- Mi van a fején? Mit jelenthet?
- Milyen lábbelit hord?
- Hol láttál már ilyen öltözékű férfit?
- Mit tart a kezében?
- Hol állhat?
- Mi lehet ez az épület?
- Mi történik az épület körül?

2. A szöveg szakaszos feldolgozása és közben a kép és szövegelemzés elemzés kérdésköreinek javaslatai:

Első szakasz: „Elt régen...” kezdetű mondatról a „Senki sem tudta.” mondatig.

- Hány éves lehet ez a király?
- Mi a neve?
- Hány éves korától volt király?
- Te vállalkoznál-e királyi feladatokra? Miért?
- Mit parancsolt a király a templommal kapcsolatban? Miért?
- Mit gondolsz, mit fog olvasni a király a tekercsből?

Második szakasz: „Odavitték a királynak.” mondatról „...Isten törvényét, és odafigyel a tanítására.” mondatig.

- Mit tart a kezében Jósiás király?
- Mit olvasott a tekercsből? Miért döbbsent meg?
- Miért döntött a változtatás mellett? Mit akart megváltoztatni?
- Miért rendezett nagy ünnepséget?
- A király népe mit ígért és mit fogadott meg?

3. A szöveg ismertetése után történő képolvasás kérdéskörei:

- Jósiás király mikor kezdett el uralkodni?
- Kik segítettek neki?
- Jósiás kire hallgatott leginkább?
- Tizennyolc éves korában milyen döntést hozott?
- Miért akart változtatni az országa életén?
- A nép hogyan fogadta a királyuk döntését?
- A képet figyeld! Hogy nézett ki a király? Milyen a ruhája? Miért?
- Mi van a lábán? A fején?
- Mi van a kezében?
- Mit tartalmaz a tekercs?
- Miből készítették a tekercest?
- Mit tartalmazott?

- Mi jelzi a képen, hogy újjáépítik a templomot?

2. Játék: Király lehetsz!

Játék menete:

- Körben állunk és egy koronát teszünk az első megszólaló fejére, aki a következő mondatot fejezi be: Ha király lennék, a következő reformot hoznám...
- Amikor mindenki elmondta a kihangosított gondolatát, elmondjuk a 8 éves Jósiás történetét.

3. Játék: Jósiás tekererse

A játékhoz használhatjuk az 5. feladat során elkészített tekerceseket. Ha nem készítettük el, akkor a hittanoktató készítsen egy tekerceset, amit a következő 4. leckénél is megmutathat a gyerekeknek.

Feladat:

- Képzeld el, hogy te vagy Jósiás, aki kézbe veszi a megtalált tekerceset.
- Szerinted mit olvasott, ami miatt megdöbben?
- Mi állhatott a tekercsen, ami miatt azt mondta: Ezen változtatni kell!
- Beszéljük meg utána, hogy valójában mi állt a tekercsen.

4. Játék: Párbeszédés játék

Jósiásnak nem volt olyan egyszerű betartani Isten parancsait. A hittanoktató sorolja a nehézségeket, a gyerekek pedig egy igeverssel válaszolnak.

„Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.” (2Kir 22,2)

Izrael népe eltért az Úrtól, ezért sokan:

- Azt akarták, hogy Jósiás áldozzon a bálványok előtt.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.
- Azt akarták, hogy ne javíttassa meg a templomot.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.
- Azt akarták, hogy Jósiás ne hallgasson Istenre.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.
- Nem akarták, hogy betartsa a törvényeket.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.
- Nem akarták, hogy lerombolja a bálványokat.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.
- Nem akarták, hogy megtisztítsa az országot.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.
- Nem akarták, hogy Isten parancsoljon Izraelnek.
 - (De Jósiás) Azt tette, amit helyesnek tart az ÚR.

(Forrás: <http://kateteka.hu/tabori-nap-josiassal/>)

5. Imádságra nevelés: Hálaimádság

Ráfelelő köszönetmondás	műfaj	hálaadó
a) Feladat ismertetése Hittanoktató: Hálaadó imádságot fogunk mondani. Feladatutasítás: Egyenként mondom	megfogalmazás	hittanoktató
	imádkozás	hittanoktató és hittanosok
	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	lecke szövege

<p>a mondatokat, és minden mondat után együtt hangosan imádkozzuk: Köszönjük, Istenünk!</p> <p>b) Imádkozás</p> <p>Hittanoktató: Hálát adunk Neked, hogy a Szentírásban szólsz hozzánk! Hittanosok: Köszönjük, Istenünk!</p> <p>Hittanoktató: Hálát adunk azért, hogy a Bibliában olyan történeteket találhatunk, amelyek segítenek jobban megérteni Téged! Hittanosok: Köszönjük, Istenünk!</p> <p>Hittanoktató: Hálát adunk azért, hogy a bibliai történetek arra tanítanak, hogy szeressünk Téged és egymást! Hittanosok: Köszönjük, Istenünk!</p> <p>Ámen.</p>	hely	óra közepe vagy vége
	fejlesztési terület	együtt hangosan imádkozás
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • követik a hittanoktató imádságát • kötött mondatot mondanak
	hittanoktató	megfogalmazza az imádságot adott szöveg alapján
eszközök	nincs	

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsoltár 1-2. verse Szívemet hozzád

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 29. Főember az úton (+TKEI és TKGY)

4. ISMERJÜK MEG A BIBLIA VILÁGÁT!

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó
Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.
Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A Biblia a könyvek könyve, vagyis hitünk szerint a legfontosabb könyv. Maga a Biblia szó könyveket jelent, mivel 66 különböző könyvből áll. Szent irat, mert Istentől való. Írói Istentől ihletett emberek voltak, akik a különböző korokon és saját egyéniségükön átszűrve jegyezték le a szent szövegeket. A két fő rész az Ó- és Újszövetség. Az előbbi héber és arám, az utóbbi görög nyelven íródott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermek ún. „történetéhsége” révén érdeklődve olvassa és hallgatja az izgalmas történeteket. Azonban sokak számára a Biblia történetei éppen úgy meseként jelennek meg, mint a népmesék vagy bármely általuk ismert mese. Ez a lecke lehetőséget ad arra, hogy a gyermek felismerje azt, hogy a Bibliában nem mesék (elképzeltek, de nem valós történetek vannak), hanem annál sokkal több. Valódi emberek valódi történeteinek keresztül ismerhetjük meg Istent.

A cél azonban nem az, hogy leromboljuk a gyermek érdeklődését – sokkal inkább felhasználhatjuk azt a vágyát, hogy fokozatosan érdeklődik a realitás, a valóság iránt. Másodikos korban ez minimális módon jelenik meg. Egyrészt tudja azt, hogy pl. a plüssmaci nem beszél, de szívesen belemegy a játékba, és hallgatja a „beszélő és történetet mondó” macit. A bibliai történetekkel kapcsolatban éppen ezért lényeges a gyermekek számára a fontosabb kortörténeti hátterek bemutatása. Ezzel értik és érzik meg, hogy itt nem egy meséskönyv fantáziavilágáról van szó, hanem annál sokkal többről.

Bár az óra során szó van az Ószövetség és Újszövetség fogalmáról mint a Biblia két fő részéről, nagyon fontos azzal tisztában lenni, hogy a másodikosok időérzékelése még nem fejlődött ki. Elég szubjektív módon élük meg az idő múlását. Ez abban is megnyilvánul, hogy nemcsak az elsősök, de sokszor még a másodikosok is tegnapi eseménynek mondanak akár egy több héttel korábbi történetet is. Viszont a régmúlt fogalma részben ismerős nekik. Ezért az Ószövetséget le lehet úgy fordítani, mint Krisztus születése előtti időszak, az Újszövetséget pedig a Krisztus születése és születése utáni időszak. Ezt akár egy egyszerűsített idővonalon ábrázolva még inkább szemléletessé lehet tenni. Nem szükséges azonban az idővonalat nagyon bővíteni, hiszen a túlzott részletezésben csak elvesznének a gyerekek.

Ha lehetőség van rá, mindenképpen vigyünk be gyermekbibliákat és „felnőtt” Bibliát is, amelynek a tartalomjegyzéke alapján látható, hogy mi tartozik az Ószövetséghez, és mely történetek (az ismertek) az újhoz.

Tantervben található rövid leírás a koncentrikus körök alapján:

Beszélgetés a Szentírás világáról. Bemutatjuk a Biblia ősi formáját, kis tekercsek készíthetünk, amelyekre héberül rákerül Jahve neve, görögül pedig Jézus Krisztus neve. Lehetőség van arra, hogy az ősatyák korát röviden ismertessük.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • A tankönyvi képek alapján tudja megfogalmazni, hogyan készült a bibliatekercs. • Tudja röviden megfogalmazni, mi a Biblia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • A tankönyvi képek alapján tudja megfogalmazni azok üzenetét. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja megfogalmazni, mit jelent a Biblia, mit tartalmaz.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A Biblia valódi emberek történeteit tartalmazza, aminek valóságos történeti háttere van.

Értelmi cél: A Biblia ősi formájának és két fő részének megismertetése.

Érzelmi cél: Pozitív attitűd és érdeklődés kialakítása a Szentírással (Bibliával, gyermekbibliával) kapcsolatban.

Pragmatikus cél: Annak a lehetőségnek a biztosítása, hogy a gyermek kézbe vehesse és nézegethesse a Bibliát.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: Mit üzensz? A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A csoport ül. • A hittanoktató a hozzá legközelebb ülő gyerekeknek súg egy mondatot. Ezt a mondatot egy papírlapra írja és a gyerek kezébe adja. A papírt olvasás nélkül tovább kell adni, miközben a hallott mondatot tovább kell súgni a hozzá legközelebb ülőnek, és így tovább. • Az utolsó gyerekek hangosan ki kell mondania a hallott mondatot, majd felolvasni a cédulán szereplő mondatot is. Kiderül, hogy a két mondat egyezik-e, vagy a mondatok tartalma eltorzult, esetleg értelmét veszítette. • Többször is megismételhetjük. • A játék megbeszélése. 	<p>Közös játék, beszélgetés</p> <p>Megbeszélés szempontja:</p> <p>A játék végén megbeszéljük, hogy tudtak-e egymásra figyelni. Melyik a biztosabb közlési mód. Ők melyiket választanák, ha fontos dolgot akarnának közölni a másikkal.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Ma az egyik legkülönlegesebb könyvről fogunk tanulni. Visszautalás az előző órai kézműveskedésre.</p>	<p>Tankönyv beszélgetés, csoportmunka</p>

	<p>„Tudod-e?</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Bibliát régen bőrre vagy különleges papiruszra írták tintával. A lapokat feltekerték. Ezért tekercsnek nevezzük. • Az első papírok papirusznádból készültek. Szárát vékony csíkokra vágták. Ezután rácsosan egymásra tették, majd egymásra ütögették és megszáritották.” <p>Beszélgetés a tankönyv képeinek segítségével:</p> <p>Ld. képolvasási Segédlet.</p>	<p>A kép értelmezése, magyarázata (TKEI és TKGY 20. o.)</p> <p>egyéni néma olvasás, vagy közös hangos olvasás</p> <p>Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata</p> <p>Kérdések: Mire írták réges-régen a Bibliát? Miért?</p> <p>TKEI és TKGY 21. o.</p> <p>egyéni néma olvasás, vagy közös hangos olvasás</p>
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI és TKGY 20-21. oldal

A képen látható:

20. oldal: folyamatábrát látunk, a korabeli Bibliakészítés (papirusz) folyamatát mutatják be az infógrafikák.

Instrukció a képolvasáshoz:

- Első osztályban már tanultál a Bibliáról, neked is van. Ha megnézed, megtapogatom, belelapozol, kinyitod, becsukod, meg is szagolhatod, mit tapasztaltál?
- Figyeld meg a 20. oldal képeit, réges-régen így készítették a Biblia lapjait! Mi történik az első képecskén?
- A másodikon?
- A harmadik képen mit látsz?
- A negyedik képen mi történik?
- Az utolsó képen a kész Biblia lapját láthatod! Mivel írtak rá? Miért?
- Miért tekerték fel a lapokat?
- Hasonlítsd össze a tekercset a te Bibliáddal! Mit veszel észre?
- Képzeld el, ha ma is tekercsekre írnák a Bibliádat! Milyen lenne?

A képen látható:

21. oldal: Csukott Biblia. Plakátszerű infógrafika: Bibliát olvasó gyermek, osztályteremben hittanoktatás, az asztalon Biblia, közös imádkozás. Bibliaolvasás, lelkész a szószéken, Bibliával a kezében.

- Figyeld meg a csukott Bibliát! Hogy nevezzük még? Miért?

- Hogyan ismerheted meg Isten akaratát?
- Figyeld meg a kisfiút! Mit csinál? Miért?
- Milyen óra van az osztályteremben? Milyen könyvek vannak a padokon?
- Miről beszélhet a tanító bácsi?
- Az édesapa mit csinál? Mi van előtte?
- Az édesanya mit tesz? Miért?
- A lelkész bácsi hol áll? Mit tart a kezében? Miért?
- Vedd elő a képes Bibliát! Nyisd ki! Mit láatsz?
- Melyik a kedvenc képed? Miért?

2. Játék: Könyvkereső

A korosztálynak megfelelő különböző méretű, tartalmú könyveket helyezünk el egy nagy asztalra, vagy a szőnyegen a földre. A könyvek köré leülünk, és megkérjük a gyerekeket, hogy figyeljék meg, majd válasszanak egyet a kedvük szerint. Legyen közte színes, képes és „normál” Biblia is. Mondják el a gyerekek, hogy miért azt a könyvet választották! Mi is beállhatunk a játékba, és a Bibliánkról mesélhetünk a gyerekeknek. Miért választottuk, kitől kaptuk, mikor, hogyan olvassuk, miért olvassuk...

3. Imádságra nevelés: hálaadás

<p>a) Előkészület: Terítsünk le egy terítőt egy asztalra, vagy a földre.</p> <p>b) Tárgyak gyűjtése Feladatutasítás: Keressetek egy tárgyat a táskátokban, a zsebekben vagy a dolgaitok között.</p> <p>c) Imádság szövegének előkészítése Feladatutasítás: Gyertek ide a terítő köré. Ha erre a tárgyra gondolsz, amit kiválasztottál, akkor mi az, amit megköszönhetsz Istennek most? Mondjátok el sorban!</p> <p>d) Imádkozás Feladatutasítás: Most mondjátok el Istennek hálaimádságban azt, amit az előbb elmondtatok nekem. Sorban egymás után. Így kezdjétek az imádságot: Köszönöm Istenem,...</p>	műfaj	hálaima
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	hittanosok
	csoporthelyezés	nincs
	kapcsolódás	A hálaimádság emlékeztet arra, hogy mennyi mindent kaptunk Istentől.
	hely	óra eleje
	fejlesztési terület	hála érzése
hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • megfogalmazzák a saját imádságukat • elmondják az imádságukat 	
hittanoktató	szükség esetén segít a megfogalmazásban	
eszközök	saját, kéznél lévő tárgyak	

4. Szemléltetés öltöztetéssel

Az egyik asztal tetejére tegyünk fel egy háttámlás széket. Ennek a széknek a „felöltöztetésével” mutatjuk be, hogy hogyan is keletkezett a Szentírás. A Biblia az a legfontosabb, leghitelesebb eszköz, amely révén Isten üzenete eléri az embert.

A Biblia útját így lehetne egyszerűen megfogalmazni:

	Mondanivaló	Tevékenység
1.	Képzeljétek el, hogy ez itt egy üzenet, amit Isten el	Tegyük a széket az asztalra,

	akar mondani. Mondjuk, azt akarja elmondani Isten, hogy nagyon szereti az embereket, akiket megteremtett.	hogy mindenki jól láthassa. Rögzítsünk egy jó nagy piros szívet a szék támlájára
2.	Isten ezért sok esőt adott, hogy legyen sok élelme a teremtményeinek, legyen enivalója.	Ráteszünk a székre egy kardigánt vagy kabátot.
3.	Akikkel ez megtörtént, megértették, hogy: Isten létezik! Isten vigyáz ránk! Vajon mit is akar mondani? Azt, hogy szeret minket! De jó ezt tudni!	Ráteszünk a székre egy további kardigánt vagy kabátot.
4.	Nagyon jó erre gondolni! Mondjuk is ezt el másoknak is! Így aztán el is mondták másoknak, hogy Isten szeret.	Ráteszünk a székre egy további kardigánt vagy kabátot.
5.	Valaki arra gondolt, hogy ez olyan fontos dolog, hogy írjunk belőle egy éneket! Megszületett egy ének arról, hogy Isten szereti az embert.	Ráteszünk a székre egy további kardigánt vagy kabátot.
6.	Aztán eltelt sok idő. A nagymamák és nagypapák megtanították ezt az éneket a gyerekeiknek, az unokáiknak.	Ráteszünk a székre egy további kardigánt vagy kabátot.
7.	Aztán feltalálták az írást. Valaki leírta ezt a dalt. Most már mindenki elénekelhette, aki elolvasta. Az unokák unokáinak az unokája is. Vagy a szomszédok szomszédjának a szomszédja.	Ráteszünk a székre egy további kardigánt vagy kabátot.
9.	Aztán sok év múlva és messze-messze mások is meg akarták érteni ezt az éneket. Csak az volt a baj, hogy már nem értették meg ezt a csodálatos éneket. Mert egy másik nyelven beszéltek. De volt valaki, aki tudta ezt a régi nyelvet, lefordította. És most ez az ének sok más üzenettel együtt belekerült egy nagy gyűjteménybe, egy nagy könyvbe.	Ráteszünk a székre egy további kardigánt vagy kabátot.
<p>Szemléltetés lezárása:</p> <p>Voltak olyan emberek, akik rögtön leírták, amit meghallottak Istentől. Voltak, akik szó szerinti üzenetet hallottak Istentől. És voltak, akik Jézus életéről írtak, az Ő szavait jegyezték le.</p> <p>Ezek az üzenetek mind Istenről szólnak. És nagyon sok szép és fontos üzenet van ebben a könyvben. Ahhoz, hogy megtaláljuk ezt az üzenetet, meg kell ismerni.</p> <p>Ezt tesszük itt a hittanórákon.</p> <p>Keressük Isten üzenetét.</p>		<p>Kabátok vagy kardigánok levétele a székről.</p> <p>A végén felemeljük a szívet.</p>
A szemléltetést lezárhatjuk azzal, hogy mindenki kap egy szív nyomdát, matricát, vagy szív alakú lapot.		Miközben kiosztjuk a szívecskéket mindenkinek

	elmondjuk, hogy: Isten szeret téged.
--	---

5. A témához felhasználható énekek

Református Énekeskönyv: 485. dics. Jézus Krisztus

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 29. Főember az úton 1. verse

KÖVESSÜK A SZENTÍRÁST!
(Olvasmány)
Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó
Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.
Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A Biblia a könyvek könyve, vagyis hitünk szerint a legfontosabb könyv. Maga a Biblia szó könyveket jelent, mivel 66 különböző könyvből áll. Szent irat, mivel Istentől való. Írói Istentől ihletett emberek voltak, akik a különböző korokon és saját egyéniségükön átszűrve jegyezték le a szent szövegeket. A két fő rész az Ó- és Újszövetség. Az előbbi héber és arám, az utóbbi görög nyelven íródott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermek ún. „történetéhsége” révén érdeklődve olvassa és hallgatja az izgalmas történeteket. Azonban sokak számára a Biblia történetei éppen úgy meseként jelennek meg, mint a népmesék vagy bármely általuk ismert mese. Ez a lecke lehetőséget ad arra, hogy a gyermek felismerje azt, hogy a Bibliában nem mesék (elképzelt, de nem valós történetek vannak), hanem annál sokkal több. Valódi emberek valódi történeteinek keresztül ismerhetjük meg Istent.

A cél azonban nem az, hogy leromboljuk a gyermek érdeklődését – sokkal inkább felhasználhatjuk azt a vágyát, hogy fokozatosan érdeklődik a realitás, a valóság iránt. Másodikos korban ez minimális módon jelenik meg. Egyrészt tudja azt, hogy pl. a plüssmaci nem beszél, de szívesen belemegy a játékba, és hallgatja a „beszélő és történetet mondó” macit. A bibliai történetekkel kapcsolatban éppen ezért lényeges a gyermekek számára a fontosabb kortörténeti hátterek bemutatása. Ezzel értik és érzik meg, hogy itt nem egy meséskönyv fantáziavilágáról van szó, hanem annál sokkal többről.

Bár az óra során szó van az Ószövetség és Újszövetség fogalmáról, mint a Biblia két fő részéről, nagyon fontos azzal tisztában lenni, hogy a másodikosok időérzékelése még nem fejlődött ki. Elég szubjektív módon élük meg az idő múlását. Ez abban is megnyilvánul, hogy nemcsak az elsősök, de sokszor még a másodikosok is tegnapi eseménynek mondanak akár egy több héttel korábbi történetet is. Viszont a régmúlt fogalma részben ismerős nekik.

Ezért az Ószövetséget le lehet úgy fordítani, mint Krisztus születése előtti időszak, az Újszövetséget pedig a Krisztus születése és születése utáni időszak. Ezt akár egy egyszerűsített idővonalon ábrázolva még inkább szemléletessé lehet tenni. Nem szükséges azonban az idővonalat nagyon bővíteni, hiszen a túlzott részletezésben csak elvesznének a gyerekek.

Ha lehetőség van rá, mindenképpen vigyünk be gyermekbibliákat és „felnőtt” Bibliát is, amelynek a tartalomjegyzéke alapján látható, hogy mi tartozik az Ószövetséghez, és mely történetek (az ismertek) az újhoz.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a	<ul style="list-style-type: none">• Önként vegyen részt az órán a

<p>hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Segítséggel tudjon a tankönyvi képek alapján a tankönyvi kérdésekre válaszolni. • Tudja megfogalmazni, hogy mit jelent követni a Szentírást. 	<p>hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tudjon a tankönyvi képek alapján a tankönyvi kérdésekre válaszolni. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes megfogalmazni, hogy mit jelent követni a Szentírást.
--	--

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten tanítása a Szentírásból ismerhető meg; pozitív attitűd és nyitottság ébresztgetése Isten tanítása iránt.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy Istennek van tanítása, és ezt a Szentírásból ismerhetjük meg.

Érzelmi cél: Pozitív attitűd és nyitottság ébresztgetése Isten tanítása iránt.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a gyermek akarjon Isten tanítása szerint élni.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: Üzenet a rakás alatt A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A hittanoktató előkészíti a termet. Az osztály közepén egymásra pakol néhány széket, vagy egyéb rendetlenséget csinál. • Megkérdezi az osztályt, hogy ki lenne a segítője. • A segítői rendrakás közben előre elrejtett üzeneteket találnak. • Ha minden utasítás megvan, követik azt. (pl. egy térkép részletei, amelyek összeállítva valami elrejtett meglepetéshez vezetnek) • A játék megbeszélése. 	<p>Közös játék, beszélgetés</p> <p>Kérdések a megbeszéléshez: Ki hogyan érezte magát? Kinek volt kedve a rendrakáshoz? Milyen meglepetést hozott a játék? Miért követték az utasításokat? Milyen eredménye lett az utasítások követésének?</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Beszélgetés a tankönyv képeinek segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan jelenik meg az ábrázolt helyzetekben a szeretet az egymásra figyelésben? • Mi a közös a képekben? • Megerősítendő a szeretetteljes odafigyelés, segítségnyújtás, az órán a másik iránti tisztelet jeleként, • Megerősítendő az utcai kép kapcsán: a szeretet és felelősségteljes magatartás, 	<p>Tankönyv A képek értelmezése, magyarázata: A másik fizikai bántása, a tanárral szembeni figyelmen kívül hagyás, a más</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Megerősítendő a templomi szabályok megtartása mint a figyelmes szeretet jele. 	tulajdonjogának figyelmen kívül hagyása, az iskolai értékelés elutasítása, a fentiek kapcsán felmerülő erkölcsi kérdések megbeszélése. Megfigyelési szempontok: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata beszélgetés, csoportmunka, erkölcsi ítéletalkotás
Énekjavaslat	Ki az Istent szereti	TKEI és TKGY 14. ének
Házi feladat	Gyűjts össze néhány otthoni szabályt!	A válaszokat füzetbe írhatják.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 22-23. oldal

A képen látható:

Dupla oldalas infógrafikák: helytelen és helyes viselkedési szituációkat lát a néző.

Instrukció a képolvashoz:

- Miért gáncsolták el a fiúk az osztálytársukat?
- Mit tanácsolnál nekik?
- Mit tennél az elgáncsolt fiúval?
- Hogy viselkednek a matematika órán a tanulók? Miért?
- Mit érezhet a tanító bácsi?
- Te mit tennél, hogy figyeljenek a gyerekek?
- Mit mondanál a figyelmetleneknek?
- Min veszekedik a két fiú?
- Mit érezhetnek? Miért?
- A kislány mit gondolhat magában?
- Te voltál már hasonló helyzetben? Mit éreztél?
- Mit tanácsolnál nekik?
- A fiú miért tépi szét az ellenőrzőjét?
- Mit érezhet?
- Te mit tanácsolnál neki? Miért?
- Mi történt a kapussal?

- Mit akar a másik fiú? Miért?
- Te mit tennél, hogy segítsd a kapust?
- Vajon most miért tud minden gyermek figyelni a matematika órán?
- Mit érezhet most a tanító bácsi?
- Mire gondolhatnak a figyelő tanulók?
- Tomi és Zsófi miért mentek át olyan nyugodtan a zebrán?
- Miért álltak meg a járművek? Mire várnak?
- Milyen közlekedési szabályokat ismersz? Betartod ezeket?
- Kik vannak a templomban? Miért?
- Kire figyelnek? Az apa? Az édesanya? Az idős néni és az unokája? A bácsi?
- Mit jelent az odafigyelés Istenre és másokra?

2. Játék: Király-bíró

A játék leírása:

- A játékosok körben ülnek. Két kiemelt hely van a körben: a királyé és a bíróé (a bíró a király balján foglal helyet). A többi játékos rangját (pozícióját) számokkal jelöljük. A ranglétra tehát így néz ki: király, bíró, egyes, kettes, hármas stb. A rangok a székeket jelölik, ráadásul azokat nem szabad játék közben ismételten közölni.
- A játékosok célja: minél előrébb kerülni a ranglétrán (vagyis közelebb a királyi székhez).
- A játékot a király kezdi: megnevezi saját magát, és mond mellé egy másik rangot. Például: „Király hívja a kettest.”
- Ekkor a ketteszámú (rangú) játékos következik. Megnevezi saját magát, majd hozzátesz egy másik rangot (például: kettes hívja az ötöst.). A játékot értelemszerűen a kettes játékos által megnevezett folytatja, és így tovább. Aki téveszt (a játék alapváltozatában hibának számít: olyan rangot-számot hívni, amilyen nincs a körben; a visszahívás; ha valaki nem szólal meg időben), az utolsó helyre kerül, míg a többiek az alatta lévők eggyel előre ugranak a ranglétrán (mindenkire, királyra, bíróra is érvényes a szabály).

Néhány változat, mindegyik nehezebb, mint az alapjáték.

- Megadhatjuk a játék ritmusát, akár tapsolhatjuk is azt (hibának számít, ha valaki kiesik a ritmusból), nem mondjuk a teljes szöveget, csak a saját és a hívott fél rangját-számát. (A fenti példa alapján: kettes hívja az ötöst helyett, „Kettes-ötös”). Így gyorsabbá válik a játék, újabb rangokat vezetünk be, amelyek nehezebben jegyezhetőek meg, mint a számok (király, herceg, gróf, báró, bíró stb.).

Megjegyzés: Király-bíró játék forrása: Játékkönyv. Kerekasztal Színház Nevelési Központ. Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2002. Szerk.: Kaposi László

3. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsoltár 1-2. verse: Szívemet hozzád...

TEMATIKAI EGYSÉG: ÁBRAHÁM, IZSÁK ÉS JÁKÓB ÚTON ISTENNEL

5. ÁBRAHÁM ELHÍVÁSA (1Móz 12,1–9; 15,1–5)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK
1. ÓRÁJÁRA.)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

- A Babel tornya után engedetlensége és nagyravágyása miatt szétszórt, egymást nem értő emberiség nemzetségtáblázata Ábrahámhoz vezetett.
- Az engedetlen emberiségből Isten elhívott egy személyt, ezt családdá majd néppé formálta. Ábrahám az utódokat megáldotta, sőt Ábrahám maga is áldáshordozó lett a többiek számára.
- Isten szövetsége azt jelenti, hogy Ábrahám engedelmeskedik neki. Elhagyja a biztonságot adó rokoni köteléket, hogy eztán Isten védelmére bízta magát. Isten védelmet, földet (Kánaán) és nem utolsó sorban fiút ígér neki. Ábrahám vándorlása a hit példája lesz, benne megmutatkozik a remény és a bizalom. Minden biztosíték nélkül indult el Sárával, és unokaöcsével, Lóttal. Ábrahám 75 évesen indul el, és 25 év elteltével – emberi számítás szerint már lehetetlen korban – teljesedik be Isten Izsákkal kapcsolatos ígérete.
- Ábrahám neve kezdetben Abrám, jelentése: Az Úr magasztos. Istentől kapott új neve az eredeti hosszabb formája. A magasztos atya. A magasztos itt már Ábrahámra vonatkozik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az ígéretek nagyon fontosak a gyermekek számára. Ha valaki ígér nekik valamit, azt szigorúan veszik, és igénylik a betartásukat. Ha valaki nem teljesíti a nekik adott ígétét, akkor az illetőben nagyot csalódnak, és megbízhatatlanná válik a számukra. Az ígétet betartása – ill. be nem tartása komoly bizalmi kérdés a kisiskolások körében. Nemcsak a felnőttekre, hanem a kortársakra is vonatkozik ez: szigorúan kérik számon egymástól az ígéreteket. (Pl. titoktartás)

Ugyanakkor a várt, de be nem teljesedett ígétet, szorongást, félelmet vált ki a gyermekekben. A kisiskolásokra jellemző, hogy abban a felnőttben, akit szeretnek, nagyon megbíznak. Éppen ezért ez a bizalmi beállítódásuk kapcsolópont lehet annak a megértéséhez, hogy miért bízott Ábrahám feltétel nélkül Istenben. Viszont másodikos korban – sajnos a negatív tapasztalatok eredményeként – már az is erőteljesen megjelenik, hogy a csalódásaik miatt hiányzik a bizalmi háttér.

Ezzel a háttértapasztalattal számolni kell, amikor Ábrahám feltételek nélküli bizalmáról van szó. Annak a gyermeknek, aki sokszor csalódott, aki az ígéretek be nem tartását, a bizalmi légkör hiányát tapasztalja meg a családjában, nem várható el, hogy könnyen tudjon azonosulni Ábrahámval. Fontos ugyanakkor, hogy legyen lehetőség őszinte és megértő beszélgetésre a téma kapcsán.

Ábrahám bízott Istenben, ezért útnak indult az ismeretlenbe. A történetnek ez a mozzanata egy ok-okozati összefüggést tartalmaz, ami csak akkor érthető meg a második osztályosok számára, ha a konkrétumok talaján marad a közös gondolkodás.

Megjegyzés

Az alábbiakban két óravázlat található, melyek akár össze is vonhatók, ill. a gyülekezetben szabadon lehet választani a kettő közül.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Tudjon példát mondani a bizalomra, saját tapasztalataiból. • Ismerje Ábrahám elhívásának történetét a tankönyvi képek és szövegek feldolgozásában vegyen részt. • Segítséggel tudja elmondani Ábrahám elhívásának történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja megfogalmazni mit jelent bízni valakiben. • Aktívan vegyen részt Ábrahám elhívásának történet feldolgozásában a tankönyvi képek és szövegek segítségével. • Legyen képes, röviden elmondani Ábrahám elhívásának történetét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Bizalomébredés. Annak a felismertetése, hogy Ábrahámnak bízott Istenben.

Értelmi cél: Ábrahám személyének, szerepének (kiválasztott nép ősatya), elhívás-történetének megismertetése.

Érzelmi cél: Annak a megtapasztaltatása, hogy jó dolog Istenben bízni.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy merjen kapcsolatban lenni Istennel.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: Bizalom</p> <p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A csoport kört alkot. A kör közepén csukott szemmel álló játékosunk megindul (egyenletes tempóban) valamelyik irányba. • A körben állók feladata, hogy a hozzájuk érkező, „vakon” járó társukat könnyedén megfogják és visszafordítsák egy nekik tetsző irányba. A körben "közlekedő" játékos ily módon cikk-cakkban halad. • Cserével folytatjuk. 	Közös játék, beszélgetés

	<ul style="list-style-type: none"> • A játék végén kérdezzük meg, mit éreztek a vakok bolyongásuk közben. <p>A megbeszélés szempontja: Hogy érezted magad?</p> <p>Beszélgetés a tankönyv képei alapján: A beszélget irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen bizalmi helyzeteket látunk a képeken? • Te kiben bíznál (konkrétan kinek a segítségét kérnéd) hasonló helyzetben? • Miért benne bíznál meg? • Miben voltak segítségedre a többiek? <p>Kapcsolódó feladat: 1. f.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közös feladat értelmezés • Egyéni (max. 5 perc) • Értékelés (megerősítő, bátorító) 	<p>TKEI 24. o. vagy TKGY 22. o. bizalom fogalmának konkrét példával való magyarázata</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ábrahám és Sára gazdag életének bemutatása. • Ábrahám és Sára életéből hiányzik a gyermek. • Isten gyereket (fiút) ígér és sok utódot. • Ábrahám hisz neki. • Útnak indultak. <p>A gyerekek életéből vett hasonló helyzetek megbeszélése A beszélget irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A gyerek költözött-e már? • Milyen volt? Hogyan élte meg? • Mondott már le valamiről? Ha igen, miről? • Miért tette? (Pl. kistestvérnek adott-e csokit?) <p>Az elhangzottak összefoglalása: A nagy változások jöhetnek az életünkben, ilyenkor jó, ha van kiben megbízunk. Isten ilyen megbízható vezetőtársként akar velünk lenni életünk útján.</p> <p>Tudod-e?</p> <p>Beszélgetés a tankönyv képei alapján</p>	<p>Hittanoktató elbeszélése, egyéni néma olvasás, vagy csoportos A megfigyelési szempontok: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (utód, szövetség)</p> <p>Közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyéni meghallgatása Mit ígért Isten Ábrahámnak?</p> <p>az üzenet megerősítése</p> <p>Tankönyv</p>

	<p>(TKEI 26-27. o. vagy TKGY 24-25. o.)</p> <ul style="list-style-type: none"> Fogalmazzák meg a gyerekek, hogy mi változott Ábrahámék életében! A hittanoktató beszélhet a nomád életmódról. Képeket mutathat beduin sátrakról. Közösen megbeszélhetik a képek alapján a nomád vándorló élet nehézségeit. (kevés víz, silány legelő, sátor, mint lakótér, bizonytalanság, bizalom) Jó lehetőség lehet arra, hogy megemlítsük, (akár képekkel illusztrálva), hogy a honfoglaló őseink is sátrakban (jurta) laktak, és vándorló életmódot folytattak A képek értelmezése, véleményalkotás, vélemények megosztása egymás között. Beszélgessenek érzésekről és gondolatokról! Mit érezhetett Sára ebben a helyzetben? Min gondolkodhatott Ábrahám a képen? A hittanoktató összegzése <p>Bibliai kvíz 2. f.</p> <ul style="list-style-type: none"> Egyéni feladatmegoldás (min. 5 perc) Közös ellenőrzés, értékelés 	ellenőrzés
Énekjavaslat	Szólt az Isten egykor	TKEI és TKGY 11. ének

INSTRUKCIÓK A FELADATOKHOZ

Rejtvény megfejtése:

Nem felnőtt, hanem...

G	Y	E	R	E	K
---	---	---	---	---	---

Hordozható lakóhely

			S	Á	T	O	R
--	--	--	---	---	---	---	---

Szövetséget kötött Ábrahámmal

I	S	T	E	N
---	---	---	---	---

Hosszú útra indult feleségével

	Á	B	R	A	H	Á	M
--	---	---	---	---	---	---	---

Ábrahám felesége

		S	Á	R	A
--	--	---	---	---	---

Hinni ezt is jelenti

B	Í	Z	N	I
---	---	---	---	---

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 24. o. és TKGY 22. o.:

A képen látható:

Egy oldalas tematikus kép: épület előtt lombos fák, előtte gyermekek bújócskáznak, beszélgetnek a titokról. Vidám, hangulatos kép. Az összeboruló fák keretet adnak a játszó gyermekek csoportjának.

Instrukció a képolvasáshoz:

- Hol játszanak a gyermekek?
- Mit látsz a fán?
- Mit játszanak a gyermekek?
- Ki az, aki ugróiskolát játszik?
- A két kislány miről beszélget?
- Miben bízik a két madárfióka?
- Miben bíznak azok, akik el akarnak bújni?
- Miben bízik a hunyó?
- A titkodat kinek mondd el? Miért?

TKEI 26-27. o. és TKGY 24-25. o.

A képen látható:

Dupla oldalas kép. Dinamikus, folyamatos mozgást ábrázoló kép. Ábrahám háza népével útnak indul a biztos helyről a bizonytalanba. Egy szolga csomagot visz, a másik két számmal épp indul, a nyáj is mozgásban van, de tétovák, várják a pásztor utasítását. Ábrahám és Sára már elől megy, vissza-visszanéznek. A táj kétarcú: a régi otthon körül zöldellnek a pálmafák, bokrok, fű, a távolban a sivatagszerű táj és sátrak láthatók, a tűző nap erősen sugárzik. Kopár táj felé haladnak.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

Balról jobbra haladunk a kép nézegetésével. Szöveg olvasása előtt:

- Figyeld meg, milyen házban laktak akkoriban az emberek?
- Kié lehet ez az épület?
- Mi történik a ház előtt? Mire gondolhatunk?
- Miért cipekedik az az ember?
- Hová viszik a csomagokat a szamarak?
- A juhok és kecskék hová mennek?
- Ki lehet az a férfi és az a nő?
- Milyen az öltözkük?
- Mit lehet látni a távolban?
- Mi a különbség a jobb és a bal oldali vidék között?

A szöveg olvasása után:

- Keresd meg a képen Ábrahámot és Sárát! Milyennek látod őket? Miért néznek visszafelé?
- Mire vágytak mind a ketten? Keresd meg a történet szövegéből és mondd el a többieknek!
- Miért indultak el a messzeségbe?
- Kik laktak még Ábrahámékkal együtt?
- Most mit csinálnak? Miért?
- Mit éreznél, ha a családdal messze, ismeretlen helyre kellene elköltöznötök?

2. Imádságra nevelés: Imádkozni új élethelyzetben és kétségek között

<p>a) A történet ismertetése.</p> <p>b) Csoportbontás.</p> <p>c) Imádság témájának előkészítése kiscsoportban Vajon mit imádkozhattak magukban a történet szereplői? (TKEI 26. 28 és 29. oldalán vagy a TKGY 24. 26. és 27. oldalán lévő szereplők kiosztása a kiscsoportok számára.)</p> <p>d) A kiscsoportok megbeszélnek az imádságot.</p> <p>e) Beszámoló A kiscsoportok elmondják, hogy szerintük mit imádkozhatott a szereplőjük.</p> <p>f) Megbeszélés (Hittanoktató korrigál, ha szükséges.)</p> <p>g) Hittanoktató imádkozik A gyerekek által megfogalmazott mondatok alapján a hittanoktató imádságot fogalmaz meg a csoportra szabva.</p>	műfaj	kérő
	megfogalmazás	Hittanoktató a hittanosok gondolatai alapján
	imádkozás	szerepbe helyezkedve
	csoport felosztása	3 fős
	kapcsolódás	TKEI és TKGY illusztrációi
	hely	óra közepe
	fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • imádság megfogalmazásának gyakorlása • bizalom Isten iránt
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • együttműködnek • közösen fogalmaznak meg egy mondatot • kísérik az imádságot magukban
	hittanoktató	bibliai történet alapján imádkozik a gyerekek nevében
	eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • munkáltató tankönyv

3. Kézműveskedés: Csillag az égen

Csillaghajtogatással, vágással és ragasztással elkészített alkotás segít megjegyezni, hogy Isten mit ígért Ábrahámnak.

(Kézműves ötletek bibliai történetekhez, Kálvin Kiadó, 2013; 2. téma)

4. Ajándék a gyerekeknek: sátor

Ajándékozhatunk textilből készített mini sátrat a gyerekeknek. Ezt be is lehet ragasztani a füzetbe. Elkészítése: 5 cm széles vászonhatású anyagcsíkot hosszában félbehajtogatjuk. A hajtás mellett végigvarrjuk oda-vissza. Utána kb. 3 cm-es darabokra vágjuk.

Megbeszélés: Beszéljük meg a gyerekekkel, hogy Istennel kapcsolatban mire emlékezteti őket ez a sátor.

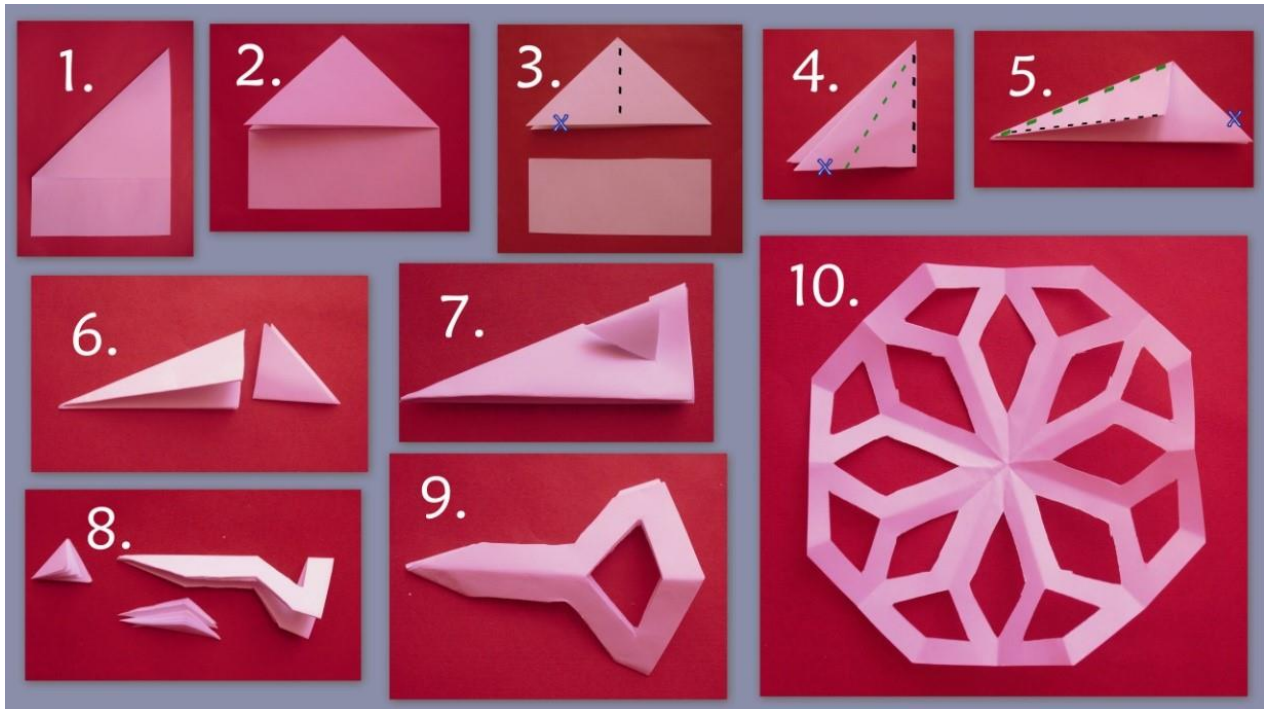
Eredeti ötlet: <http://kreativhittan.blogspot.com/2012/10/abraham-haranban.html>

5. Személtetés: Isten utódokat ígér: nyíl és csillag

Ábrahám elhívásának a történetét mesélhetjük el úgy, hogy közben hajtogatunk, és egy vagdosunk. A végén, amikor kihajtogatjuk a lapot, mindenki meglepődik.

Történetmesélés vázlatosan:

1. Ábrahám Hárán városában élt.
2. Ebben a városban minden család szép hatalmas nagy házban élt.
3. Egy napon Isten megszólította Ábrahámot, és azt kérte tőle, hogy induljon el egy úton (levágott papírcsík az út), hagyja el a házát, és sátorban éljen. Ez a sátor kisebb volt, mint a házuk. (Félbe kell hajtani a háztetőt a fekete szaggatott vonal mentén. A kék x a viszonyítási pont ahhoz, hogy látni lehessen, hogy hogyan kell forgatni a vágandó formákat.)
4. A sátor tényleg kisebb volt, mint a háráni házuk. (Zöld vonal mentén hajtunk.)
5. Volt külön sátra Sárának, (vágunk).
6. Volt sátra szolgálóknak is (levágjuk a kis részt, az lesz a szolgálók sátra).
7. A kisebb állatok is kaptak sátrat (vágunk az ábra szerint).
8. A nagyobbak is (ismét vágunk).
9. Isten azt ígérte Ábrahámnak, hogyha engedelmesen követi az utasításait (kihajtjuk a 9. képen látható formát) és arra megy, amerre ő mutatja az utat (a nyíllal mutatjuk az utat).
10. Akkor Isten azt ígéri, hogy annyi utódja lesz Ábrahámnak, mint égen (ekkor kihajtogatjuk a teljesen kivágott csillagot, de nem mondjuk ki a csillag szót!)
Ekkor mindig rámondják: CSILLAG.

Eredeti ötlet: <http://kreativhittan.blogspot.com/2015/06/egen-csillag-abraham-elhivasanak.html>

5. A témához felhasználható énekek:

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 36. Szólt az Isten egykor

5. ÁBRAHÁM ELHÍVÁSA (1Móz 12,1–9; 15,1–5)

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJA SZÁMÁRA)

Megjegyzés: A Teológiai alapot és Valláspedagógiai szempontokat ld. előző leckénél.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban.• Tudjon példát mondani a bizalomra, saját tapasztalataiból.• Ismerje Ábrahám elhívásának történetét a tankönyvi képek és szövegek feldolgozásában vegyen részt.• Segítséggel tudja elmondani Ábrahám elhívásának történetét.	<ul style="list-style-type: none">• Aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja megfogalmazni mit jelent bízni valakiben.• Aktívan vegyen részt Ábrahám elhívásának történet feldolgozásában a tankönyvi képek és szövegek segítségével.• Legyen képes, röviden elmondani Ábrahám elhívásának történetét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT:

Fő hangsúly: Bizalomébresztés. Annak a felismertetése, hogy Ábrahámnak bizalma volt Isten ígéréiben.

Értelmi cél: Ábrahám személyének, szerepének (kiválasztott nép ősatyja), elhívás történetének megismertetése.

Érzelmi cél: Annak a megtapasztaltatása, hogy jó dolog Istenben bízni.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy merjen kapcsolatban lenni az ígéreteit megtartó Istennel.

Megjegyzés: A célkitűzés nem teljesen ugyanaz, mint az előző óra esetében. Itt a mélyítés, illetve az ígélet megtartásának a megtapasztalása áll a középpontban.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek	Játék: Emlékszem arra, hogy mit ígértél! <ul style="list-style-type: none">• A gyerekek körbeállnak. A hittanoktató elkezdte ezt a mondatot: Tőlem kaptok egy... és megnevez valamit.	Közös játék, beszélgetés Differenciáltan kezelje a hittanoktató a

<p>aktiválása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A mellette álló elismétli a mondatot: Kati nénitől kaptok egy ...-t, tőlem egy...-t. • A soron következő az elejétől ismétli, névvel és ígérettel, és hozzáteszi a magáét is. • A kör végén az első végigmondja a teljes sort. • Kevés gyerek esetén újabb körrel folytathatjuk. • Az élmény megbeszélése: <ul style="list-style-type: none"> – Emlékeztek minden ígéretre? – Melyik lenne jó, ha teljesülne? – A hittanoktató bejelenti, hogy ő az óra folyamán be fogja váltani az ígértét: mindenki kap egy ...-t. <p>(Ha az óra közepén a gyerekek kérdezzétek, hogy mikor kapják már meg a ...-t, a hittanoktató ne reagáljon!)</p> <p>Beszélgetés: Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit jelent ez a mondás? • Miért fontos tanács ez? • Történt már veled olyan, hogy nem tartotta meg valaki a neked tett ígéretet? Milyen érzés volt? Mit érzel most, ha erre gondolsz? Mi változtatna az érzéseiden? 	<p>gyerekeket. Gyengébb memóriájúakkal kezdje a sort, a végére a legügyesebb kerüljön!</p> <p>A feladat szerepe az, hogy a gyermek megtapasztalja azt, hogy milyen érzést kelt az ígéret beteljesedésére való várakozás.</p> <p>beszélgetés, csoportmunka</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ígéret beteljesedése vár. • Ábrahám teljesítette azt, amit Isten kért tőle? És Isten? • Ábrahám elkeseredett. • Isten újbóli ígérete megnyugtatja Ábrahámot. <p>A beszélget irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit érezhet az, aki sokáig vár valamire? • Volt már olyan, hogy hiába vártál valamire? • Mi a különbség a között, ha valaki nem akarja, vagy nem tudja megtartani az ígértét? • Mit jelentenek a következő mondások? <ul style="list-style-type: none"> – A türelem rózsát terem. – Ami késik, nem múlik. 	<p>Tankönyv – A hittanoktató elbeszélése, egyéni néma olvasás, vagy csoportos Megfigyelési szempontok: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (örökös, utód) – Közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénienkénti meghallgatása.</p> <p>Mit mondott az Úr Ábrahámnak?</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Téged mi szokott nyugtalanítani? • Ki vigasztalt már meg? <p>Az elhangzottak összefoglalása: Várni nem egyszerű, sok türelem kell hozzá. Ha késik az ígéret beteljesedése, remény nélkül hamar feladhatjuk a várakozást. Ilyenkor jó jön a bátorítás. Isten nem feledkezik meg ígéretéről.</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 3. feladat</p> <ul style="list-style-type: none"> • színezés (min. 7-8 perc) • ellenőrzés <p>A hittanoktató óra végén beváltja az ígéretét.</p> <p>Beszélgetés:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Miért volt nehéz várni? – Miért bíztak vagy nem bíztak az ígéret teljesítésében? 	<p>Problémafelvetés, erkölcsi ítéletalkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – be nem teljesített ígéret – tartsák be ígéreteiket) <p>Megígért tárgy</p>
Énekjavaslat	Szólt az Isten egykor	TKEI és TKGY 11. ének
Házi feladat	5. vagy 6. f.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 28-29. o. vagy TKGY 26-27. o.

A képen látható:

Hideg, éjszakai állókép, a vándorlás folyamatának egy pillanatát rögzíti. Sára a tűznél melegszik, de figyelni Ábrahám beszélgetését Istennel. Ábrahám Istennek mondja kétségeit, aki megnyugtatja újabb ígéretével. A két kétoldalas kép helyszíne és hangulata különböző.

Az indulás izgalma és feszültsége itt tovább exkalálódik, kétségbeesés felé haladva. Isten azonban nyugalmat ad, a kétségeket eloszlatja. Az ezt megelőző pillanat rögzül a képen.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

Balról jobbra nézessük a képet.

- Milyen napszak lehet most? Honnan lehet tudni?
- Milyen lehet az időjárás? Honnan tudod?
- Kik ők?
- Hol laknak?
- Hasonlítsd össze a két lakhelyet! Mi a véleményed?
- Mit csinál Ábrahám? Miért?
- Mit csinál Sára? Miért?

Szövegelemzéshez javaslat:

- Olvassátok el a címet! Miről szólhat az olvasmány?
- Mit tudunk meg eddig Sáráról és Ábrahámról?
- Mire vágytak, mi hiányzott az életükből?
- Miért sóhajtoztak, miért bizonytalankodtak?
- Mit mondott Ábrahám Istennek?
- Az Úr mit mondott, hogyan biztatta őket?
- Mitől múlt el a kétségbeesésük, szomorúságuk, bizonytalanságuk?
- Mitől nyugodtak meg?
- Hány utódot ígért Isten Ábrahámnak?

Képelemzés a szöveg ismerete után:

- Figyeld meg Sára arcát! Mit olvasol le róla?
- Ábrahám kivel beszélget és miről?
- Honnan lehet tudni, hogy hideg éjszaka van?
- Mit mondott Isten Ábrahámnak?
- Miért múltak el a kétségeik?

2. Imádságra nevelés: Ábrahám és Sára imádságai

<p>Az imádságok szövege a tankönyvi lecke szövegének átírata.</p> <p>a) TKEI 28-29. oldalán vagy a TKGY 26-27. oldalán lévő rajzok elemzése az alábbi kérdések alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen napszak van? • Mit csinál Sára? • Hova néz Sára? • Mit érezhet Sára? • Vajon mit csinál Ábrahám? • Mire emlékezteti az ég? • Vajon milyen gondolatok járhatnak a fejében? • Vajon miért nem fél Ábrahám? <p>b) Imádság felolvasása</p> <p>A gyerekek gondolatait felhasználva a Hittanoktató megfogalmaz egy imádságot, amit megfogalmazhatott Ábrahám.</p> <p>Az imádság kulcslépései:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hosszú idő • úton lenni • kételkedés • emlékezés Isten ígéretére • bizalom 	<table border="1"> <tr> <td>műfaj</td> <td>kérő</td> </tr> <tr> <td>megfogalmazás</td> <td>kiscsoport szóban, hittanoktató írásban</td> </tr> <tr> <td>imádkozás</td> <td></td> </tr> <tr> <td>csoport felosztása</td> <td>kiscsoportban</td> </tr> <tr> <td>kapcsolódás</td> <td>TKEI 28-29. oldalán vagy a TKGY 26-27. oldalán lévő lecke szövege és illusztrációja</td> </tr> <tr> <td>hely</td> <td>óra vége</td> </tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • imádság szövegének a megfogalmazása • egyéni imádkozás </td> </tr> <tr> <td>hittanosok</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • megbeszélnek • fogalmaznak • magukban imádkoznak </td> </tr> <tr> <td>hittanoktató</td> <td>felolvassa az imádságot</td> </tr> <tr> <td>eszközök</td> <td>munkáltató tankönyv</td> </tr> </table>	műfaj	kérő	megfogalmazás	kiscsoport szóban, hittanoktató írásban	imádkozás		csoport felosztása	kiscsoportban	kapcsolódás	TKEI 28-29. oldalán vagy a TKGY 26-27. oldalán lévő lecke szövege és illusztrációja	hely	óra vége	fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • imádság szövegének a megfogalmazása • egyéni imádkozás 	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • megbeszélnek • fogalmaznak • magukban imádkoznak 	hittanoktató	felolvassa az imádságot	eszközök	munkáltató tankönyv
	műfaj	kérő																			
	megfogalmazás	kiscsoport szóban, hittanoktató írásban																			
	imádkozás																				
	csoport felosztása	kiscsoportban																			
	kapcsolódás	TKEI 28-29. oldalán vagy a TKGY 26-27. oldalán lévő lecke szövege és illusztrációja																			
	hely	óra vége																			
	fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • imádság szövegének a megfogalmazása • egyéni imádkozás 																			
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • megbeszélnek • fogalmaznak • magukban imádkoznak 																			
	hittanoktató	felolvassa az imádságot																			
eszközök	munkáltató tankönyv																				

<p>Ötlet:</p> <p>Mennyei Atyánk!</p> <p>Hosszú idő telt el, amióta szavadra elindultunk. Vándorolunk, vándorolunk, most idegen földön sátorozunk.</p> <p>De csak sóhajtozunk. Minden megtettünk, amit kértél tőlünk.</p> <p>Eljöttünk ide. De most kételkedni kezdtünk. Teljesíted-e azt, amit megígértél nekünk?</p> <p>A szövetségünkről, ugye nem feledkeztél meg?</p> <p>Még nem adtál nekünk gyermeket. Nincs fiunk, akire a vagyon szállhatna.</p> <p>Te tudod, hogy mi bánt minket. Te bátorítasz, hogy ne féljünk.</p> <p>Arra biztatsz, hogy bőséges jutalmat adsz nekünk. Tekintetünket az égre emeled.</p> <p>Megnyugtat az ígéreted, hogy annyi utódunk lesz, mint csillag az égen.</p> <p>Hiszünk Neked, Istenünk. Ámen.</p> <p>c) Hittanosok együtt ráfelelik: Ámen.</p>	
---	--

3. Játék: Páros bizalom

A gyerekek párokat alkotnak. A párok egymással szemben állnak pár méterre, ahogyan a tanterem engedi. A játék két körben zajlik. Az első körben az egyikük becsukja a szemét, és a másik szóbeli irányítására kell eljutnia hozzá. A második körben cserélnek. A játék végén a gyerekek megbeszélik, hogy mi kellett ahhoz, hogy a feladatot végre tudják hajtani. Milyen érzés volt engedelmeskedni (most ez legyen a hangsúlyos Ábrahám miatt) csukott szemmel egy hangnak. Tanultak-e ebből valamit? Mit jelent ez az engedelmesség Istennel kapcsolatban?

4. Szemléltetés: Ábrahám útra kel

A tanteremben berendezzük Ábrahám (Abrám) eredeti otthonát és a pusztát. Használhatunk székeket, dobozokat, padlószőnyeg darabokat, tojástartókat vagy kendőket is. Bármilyen jelképes tárgy megfelel. Két helyszín kell: a gazdag város és a puszta. A gyerekekkel képzeletbeli utazásra elindulunk Ábrahám útján, amelyen elindult Istennek engedelmeskedve. A lényeg, hogy mozgás közben tudatosítsuk, hogy milyen gazdag és kényelmes élete volt Ábrahámnak Háránban. Nagy, kőből épített házak, az állatoknak stabil istállók. (Ilyesmi mondatokat fogalmazhatunk meg: Látjátok, hogy milyen szép nagy házak épültek itt Háránban? Ha fúj a szél, nem dől össze, ha esik az eső, nem ázik át, ha vihar dül, szilárd marad stb. Ehhez képest hangsúlyozzuk ki, hogy a sátor mennyire bizonytalan, hogy ki van téve az időjárás nehézségeinek. A lényeg, gyalogoljunk, képzeletben nézzünk szét, és a végén erősítsük meg azt a tényt, hogy Ábrahám engedelmeskedett Istennek, és azért nem félt elindulni, az emberek örültek is tarthatták, de Istennel ez a legbiztosabb hely.

5. Játék: Együtt lépés (együttműködés képességét elősegítő játék)

A gyerekek körben állnak, terpeszállásban, úgy hogy a lábunk összeérjen. A feladat, hogy két egymás mellett álló gyerek összeérő lábát egyszerre kezdje el emelni. Fontos, hogy figyeljenek egymásra, és ne csússzon szét a lábfejük. A kör így indul el az egyik irányba, ezt

kell a többieknek követniük. Nehezítés: kérjük, hogy gyorsabban haladjanak. A játék után beszéljük meg, hogy mi kellett ahhoz, hogy sikerüljön a feladat végrehajtása. Utána arról is beszélgessünk, hogy miért fontos az életben, hogy egymásra figyeljünk.

Eredeti ötlet: http://ujalma.hu/wp-content/uploads/2012/01/jatekgyujtemeny_tanaroknak.pdf

6. ÁBRAHÁM ÉS LÓT KÜLÖNVÁLNAK EGYMÁSTÓL (1Móz 13,1–18)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

- Ábrahám unokaöccse Lót. Lót Hárán fia, Táré unokája. Apja korán meghal Úr-Kaszdinban, nagyapja neveli, és utazása során Lót vele megy. Nagyapja halála után Ábrahámot követi, amikor az útnak indul Kánaánba.
- Az Ábrahámnak tett ígéret rá is kisugárzik, az Ábrahámnak adott áldásnak is részese.
- Pont az áldás (megsokasodott nyáj) lesz a probléma gyökere. A kérdés az, hogy hagyják-e az áldást tönkremenni. Ha együtt maradnak, ez történik.
- Ábrahám az idősebbnek kijáró ókori keleti tisztelet okán is megtehetné, hogy először választ. Ráadásul az ígéret a szép és jó földről valójában neki szól. Ábrahám mégsem szűkkeblű. Akár így dönt Lót, akár úgy, neki elég az, hogy Istent maga mellett tudja. Ezért is a nagyvonalú ajánlat.
- Azt a konfliktust, amit a pásztorok a tekintély, erő, és harc révén akarnak eldönteni, azt Ábrahám és Lót békés úton megoldja. Ez a döntés a pásztorokra mint szolgákra is érvényes. Lót választásával a vita eldőlt.
- Lót látszólag jobban jár, de a későbbi eseményekből kiderül, hogy a kívánatos föld nem várt problémák elé állítja. (A szomszéd királyok elrabolják, Sodoma miatt az élete is veszélybe kerül.)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második gyermek számára nagyon jól ismertek a konfliktushelyzetek. Vitás helyzete lehet a testvérével, osztálytárral, másik iskolás gyermekkel – ritkábban a tanárral is. Ez utóbbi főleg abban nyilvánul meg, hogy a pedagógus kérésére sem mindig illeszkedik bele a gyermek az óra normál menetébe. Ez megnyilvánulhat abban például, hogy zavarja az órát, nem végzi a feladatát, zavarja a többi gyermeket, stb. A tanuló megnyilvánulása azonban lehet reakció is az órát tartó tanár viselkedésére: bántónak, sértőnek, fájdalmasnak érzi – amire ő a maga módján, és az általa ismert lehetőséggel „válaszol”.

A konfliktusokat tehát jól ismerik a tanulók, a gyerekek nagyobb része azonban hibás mintákat kap arra, hogyan lehet egy konfliktust hatékonyan megoldani. A családból hozott minták gyakran arra irányulnak, hogy a konfliktushelyzet rossz, ami erőszakkal és az erő kimutatásával oldható csak meg. Az a gyermek, akit otthon rendszeresen testileg vagy lelkileg bántanak – vagy ezt látja – ezt a konfliktuskezelési „stratégiát” sajátítja el és viszi tovább a kortársaival kapcsolatos konfliktusokba. (Különösen fontos kiemelni, hogy nemcsak a hátrányos helyzetű családokban élheti ezt meg egy gyermek!)

Mindenképpen fontos és lehetséges annak a tudatosítása, hogy a konfliktus az élet része: megkerülhetetlen, éppen ezért nem a konfliktusok teljes elkerülése, a folyamatos

visszahúzódás, hanem sokkal inkább a konfliktushelyzetek megelőzése, és a már meglévő konfliktusok hatékony kezelésére való felkészülés lehet a megoldás.

Mit tehet a lelkipásztor és a hittanoktató a hittanórán? A családi hatást megváltoztatni nem tudja sajnos, sem azt a szociális környezetet, ami a gyermeket körbeveszi. Ugyanakkor a saját viselkedésével mintákat adhat az egészséges, keresztyén konfliktuskezelésre. Ennek része az, amikor az órán a zavart keltő gyermeket sem az erőfölényével kényszeríti a feladatok elvégzésére, hanem hozzásegíti befogadó és segítő légkört teremtve. Kimondottan nehéz feladat, „beleszeretgetni” a csoportba és a közös munkába a gyermeket.

A konfliktushelyzeteket tartalmazó bibliai példák segítséget adnak arra, hogy a gyermekek konkrét megoldási lehetőségeket lássanak maguk előtt. Ennek a korosztálynak a konkrétum kimondottan fontos, így Lót és Ábrahám vitája és annak megoldása nagyon jó lehetőség a vita átgondolására. Többek között azért, mert a konfliktusok érzelmeket hordoznak magukban. Az érzelmek intenzitása gyakran nem is a konfliktushelyzetnek megfelelően jelenik meg (néha sokkal hevesebb vagy kevésbé erős). Ábrahám és Lót pásztorai is hevesen vitatkoznak a megélhetésért. Tele vannak feszültséggel, haraggal. Ez a gyermekek számára ismerős – akárcsak a birtoklás vágya és a birtokolt dolog elvesztésének a lehetősége. Tipikus konfliktushelyzet a számukra: akár a családban, akár az iskolában.

A biblikus konfliktuskezelés a hosszú távon egyetlen hatékony megoldást: egy győztes-győztes megoldást jelent. (Azaz, a konfliktusban részt vevő mindkét fél győztesnek érezheti magát.) Lót és Ábrahám esetében is ez történt: Lót egy szép földet kapott, ahol megtelepedhetett, Ábrahám pedig úgyis tovább akart menni, de megmaradt jó kapcsolata rokonával. A hatékony konfliktuskezeléshez azonban szükség volt a következőkre:

- a) A felmerült problémák őszinte megbeszélése.
- b) Konstruktív hozzáállás a konfliktushoz: azaz megoldások keresése.
- c) A másik nézőpontjának megismerése, megértése.
- d) Saját nézőpont őszinte felismerése.
- e) A két szempont közelítése és olyan megoldások találása, mely mindkét fél számára elfogadható – a legkevesebb rossz érzéssel.

A második osztályos gyermek számára teljesen nem adható még át ez a konfliktuskezelési stratégia, hiszen a másik személy nézőpontját csak kezdi megérteni, saját érzéseivel sincs mindig tisztában, ugyanakkor már eredményt értünk el, ha fölismeri:

- egy konfliktushelyzetet békésen – erőszak nélkül – is meg lehet oldani,
- egy mai, akár általa is átélhető, konfliktushelyzetben megoldásokat keres a békés útra.

Nagyon fontos annak a felismertetése is, hogy néha (de nem mindig!) a leghatékonyabb, ha egy vitát elkerülünk, illetve segíthetünk azt is megérteni, hogy több lehetőség is adódik egy probléma megoldására a harcnál.

A témával kapcsolatos hasznos cikkek:

A tanulók közötti konfliktusok típusai:

http://mediacio.forum.ofi.hu/e-learning/letoltes/ercseinikitscher_tanulok_kozotti.pdf

Konfliktuskezelési stratégiák

http://igyk.pte.hu/files/tiny_mce/File/kari_projektek/informaciotudaservernyesules/tananyagok/1_alprojekt/SZK/08_konfliktuskezesimodszerek.pdf

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Bátorítással vegyen részt a tankönyvi képek és a szövegek feldolgozásában. • Ismerje és segítséggel tudja elmondani a történetet. • Tudjon példát mondani az ellentétek békés megoldására. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Aktívan, önállóan tudjon részt venni a tankönyvi szöveg feldolgozásában, és a képolveasásban. • Legyen képes elmondani a tankönyvi történetet. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon példát mondani a konfliktusok békés megoldására. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja, mit jelent a lecke Igéje: Máté evangéliuma 5,9.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani, és a békés megoldás keresésének lehetőségei.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani.

Érzelmi cél: Konfliktusok indulati hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: Keresse a konfliktusok békés megoldását!

A következő óra célja egyezik ezzel az óráéval. Ezen az órán elmélyítjük a történetet a tankönyv képei alapján. A döntéseket a célok felől közelítjük meg. Ha a döntés következménye jó (az érintett felek számára), a döntés is jó!

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: térfoglalás A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4-5 fős csoportot alkotnak a gyerekek. • A csoportoknak ráállítjuk egy akkora újságpapírra, amin mindenki elfér. • Egy adott jelre a lapból letépünk. Újra megpróbálnak rajta elhelyezkedni. Akinek nem jutott hely, kiáll. 	Közös játék, beszélgetés

	<ul style="list-style-type: none"> • Újra csökkentjük a lapok méretét, amíg egy gyerek nem marad a papíron. • A játék végén megbeszéljük az élményeket. <p>A megbeszélés szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hogy érezted magad? – Hogyan működött a csoport? – Ki az esélyes az ilyen játékban? 	
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Beszélgetés a tankönyvi képek alapján (TKEI 34-35. o. vagy TKG 32-33. o.): A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mit látsz a képen? – Mi történik a képen? – Ki kihez tartozik? – Miért lehetnek mérgesek a pásztorok? – Miért nem fért el a két nyáj a mezőn? – Miben egyezhetett meg az előtérben álló két férfi? – Mindenki egyetért velük? <p>Tudod-e? Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</p> <p>Beszélgetés (csoportos) a tankönyv kérdései alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az első játék csoportjai (4 fő) • Mi volt a történetben a baj oka? • Éltetek át hasonlót? (Utalás a térfoglaló játéokra.) • Milyen ötleteik voltak a megoldásra? <ul style="list-style-type: none"> – verekedés – sorsolás (beszélgetés s sorsolásról) Mindenki elégedett-e a sorsolás végeredményével? – kiszámolás – különválás <p>A hittanoktató összegzése: A problémát sokféleképpen meg lehet oldani, keressük a békés megoldásokat!</p> <p>Kapcsolódó feladat: 1. f.</p> <p>Képek elemzése hittanoktató segítségével. Lehetséges segítő kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit ábrázolnak a képek? 	<p>Tankönyv A hittanoktató elbeszélése, egyéni néma olvasás, vagy csoportos Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (rögvest, nyáj) Közös hangos olvasás vélekedések, érzések, gondolatok egyénienkénti meghallgatása</p> <p>Tankönyv Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Mi történik? • Mi az oka? <p>A konfliktus sokféleképpen megoldható, törekedjünk békés kompromisszumra! Békés megoldás lehet az a végeredmény, amelyet mind a két fél el tud fogadni.</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p> <p>Kapcsolódó feladat: 2. f.</p> <ul style="list-style-type: none"> • min. 5 perc • Közös ellenőrzés, értékelés <p>Amennyiben maradt idő az órából, (min. 5 perc) beszéljük meg, hogy mire jutottak a párok, milyen közös választ találtak!</p> <p>Időt nyerhetünk, ha a kérdések közül csak egyre kell válaszolnia egy-egy párnak. Ebben az esetben természetesen ugyanaz a kérdés több párnak is juthat.</p> <p>3. f.</p>	helyes megoldásokat bemutathatják a gyerekek szerepjátékkal
Énekjavaslat	Szólt az Isten egykor	TKEI és TKGY 11. ének
Házi feladat	Színezd ki az 1. feladatot!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 34-35. o. vagy TKGY 32-33. o.

A képen látható:

Kétoldalas képet látunk. Az indulatok kifejezése a domináns. Az állatok tétova nyugalma és a szolgák agresszív, impulzív mozdulatai közötti különbség okozta feszültség drámai pillanata. A táj ellentmondásossága sivatagi táj és a zöldellő legelő ugyanezt a feszültséget erősíti fel. Az előtérben Ábrahám és Lót békekötése, megnyerő megegyezése az előbbi kép ellentmondását feloldja.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez 1.

A kép kulcsjeleneit érdemes elemezni, nézegetni.

- Figyeljétek meg a tájat! A jobb oldali táj milyen? Milyen a bal oldali táj?
- Mit eszegetnek az állatok a sík területen?
- Mivel táplálkoznak a zöldellő réten?
- Melyik állatsoport lesz kövérebb?
- Figyeld meg a szolgákat! Szerinted miért veszekednek? Honnan lehet tudni, hogy dühösek?
- Figyeld meg Ábrahámot és Lótot, aki Ábrahám rokona volt. Hogy viselkednek? Mit fejez ki a mozdulatuk, az arcuk?
- Miben egyeznek meg? Hogyan történik ez?

Szöveg feldolgozás:

Itt találkozunk először Lóttal, aki velük ment Kánaán felé. Ezzel kapcsolatos információt közölni kell az olvasmány feldolgozása előtt.

- Ábrahámmal tartott Lót is, aki rokonságban volt Ábrahámmal. Szolgáik is velük tartottak, hiszen Isten megáldotta őket sok-sok juhval és kecskével, szamarakkal. A szolgák vigyáztak a nyájra. Legeltették őket.

Kulcskérdések:

- Mire ébredtek egy reggel Ábrahámék?
- Miért tört ki a veszekedés, ordítozás, acsarkodás?
- Mit mondtak Ábrahám szolgái Lót szolgálainak?
- Ábrahám és Lót hogy vélekedtek a legelőről?
- Hogyan egyeztek meg?
- Milyen megoldások jutottak eszükbe?
- Ábrahám bölcsen ajánlott megoldást, miért?

Szövegfeldolgozás 2.

„Harc helyett béke!” (táblára kerülhet a mondat)

- Mi jut eszetekbe erről a mondatról? Mondjatok rá példát!

Nézzük meg a képen látható – előtérben álló – két embert! Kik ők? Hasonlítsátok össze a kép háttérében álló szolgálakkal! Hogyan viselkednek?

Figyeljétek meg, mi volt a gondjuk és hogyan oldották meg?

Szövegismertetés (felolvasás)

1. Első benyomások meghallgatása.
2. Majd a megfigyelési szempontok alapján megbeszélés.
3. Szakaszos szövegfeldolgozás

Első rész: „Egy... Nagy lett a csend.”

- Mit látott és hallott Ábrahám és Lót?
- Miért veszekedtek a szolgák?
- Miért lett hirtelen nagy csend?

Második rész: „Akkor mit tegyünk?... barátságban váltak el”

- A sok állatnak kevés lett a legelő. Milyen megoldásokra gondoltak Ábrahámék?
- Harc helyett a békét választották. Hogyan történt ez?
- Te hogyan oldod meg, ha gondod van a társaddal, szüleiddel, testvéreiddel?

Megbeszélési szempontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Boldogok, akik békét teremtenek...”

- Mikor érzed úgy, hogy elégedett és boldog vagy?
- Hogy néz ki egy boldog ember?
- Mondj példát arra, hogyha békességben vagytok otthon, iskolában, kiránduláson?
- Mondj példát, miért sértődik meg valaki? Miért dühös? Miért haragszik? Miért veszekszik?
- Hogyan tudja valaki legyőzni a sértődését, dühét, haragját?
- Ki tud békét teremteni benned?
- Milyen érzés békében lenni?

2. Szalagra dobott betűk (aranymondás)

„Boldogok, akik békét teremtenek.” (Mt 5,9) Széles ragasztószalagot (cellux vagy festőszalag) feszítünk ki a teremben. (Lehet egymás alatt több sorban is.) Az osztályt több csoportra osztjuk. Feladat: összegyűrt papírcsomókat kell a szalagra rádobni úgy, hogy rajta maradjon. (Fontos, hogy előtte teszteljük le, hogy mennyire ragad a szalag, milyen távolság felel meg!) A papírok közepén számok vannak. Az aranymondás betűinek a sorszáma. A szóközöket is érdemes beszámozni. A dobások után a számokat beazonosítjuk, és a csoport feladata kitalálni a hiányzó betűket.

3. Imádságra nevelés: Amiben jó vagy

<p>a) Párok alkotása</p> <p>b) Imádság témája Mindenki kap egy papírlapot. Feladat: Írd fel a kártyára, hogy szerinted a párod miben nagyon jó! Csak jó és szép dolgokat írtatok. Ilyesmit írhattok például: foci, olvasás, kedvesség, szépen ír, szereti a...-t. Ne nézzétek, hogy ki mit ír.</p> <p>c) Felolvasás és köszönet. A gyerekek felolvassák, amit írtak, és az érintettek megköszönik, hogy ezt írta a társuk. (Itt van lehetőség korigálni az imádság előtt. Ha valaki nem tud semmit írni, akkor a hittanoktató és a többi gyerek segíthet.)</p> <p>c) Imádkozás Körben áll mindenki. Az imádságot a hittanoktató kezdi. Majd a hittanosok sorban felolvassák, amit írtak. Hittanoktató: Hálát adunk Neked, Istenünk a társunkért, aki nagyon: ... Mindenki megkaphatja a róla írt lapot.</p>	műfaj	hála
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	közös
	csoport felosztása	párok
	kapcsolódás	
	hely	óra eleje
	fejlesztési terület	tolerancia, önismeret
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • imádságtémát neveznek meg adott szempont szerint • írnak • elmondják a leírtakat
	hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • első mondatot mondja • vezet és kísér
	eszközök	papírlapok

4. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt.6. verse: Aki az Úr Istent féli

Református Énekeskönyv: 163. dics. 4. verse: Légyen békesség

Jézushoz jöjjetek: 29. Feljött a nap-kánon

7. KERESSÜK A BÉKÉS MEGOLDÁST!
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TANTERV BEN TALÁLHATÓ TÉMALEÍRÁS

Minden csoportban vannak viták, még testvérek, rokonok és barátok között is. Mit tehetünk, ha konfliktus adódik? Hogyan lehet békésen megoldani egy vitahelyzetet? Ábrahám és Lót történetéből kiindulva gondoljuk végig, hogyan lehet békés megoldást keresni és találni egy konfliktushelyzetben! Cél a korosztályi szintű konfliktusok felidézése, és közösen, Isten akarata szerinti békés megoldások keresése. Jól használhatók itt a konfliktuskezelő játékok.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Ismerje és értelmezze segítséggel a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,15. • Tudja segítséggel értelmezni a tankönyvi képeket és néhány mondattal beszámolni a lényegről. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben és imádkozásokban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,15. • Tudja értelmezni a tankönyvi képeket és néhány mondattal beszámolni a lényegről.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani, és a békés megoldás keresésének lehetőségei.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy egy konfliktushelyzetet békésen is meg lehet oldani.

Érzelmi cél: Konfliktusok indulati hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: Keresse a konfliktusok békés megoldását!

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Nyisd ki az öklömet! A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Párokat alkotnak a gyerekek. • A feladat az, hogy a társuk öklét nyissák ki. Ennél több utasítást nem adunk. • Egy adott jelre a párok cserélnek. • A játék végén beszéljük meg az élményeket. Valószínű, hogy mindenki erővel akarja megoldani a dolgot, és a többségnek nem fog sikerülni. 	<p>Közös játék, beszélgetés</p> <p>Vigyázzunk, hogy ne durvuljon el a játék!</p>

	<p>A megbeszélés szempontja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan sikerült a feladat? • Milyen módszerrel próbálkoztál? • Eszetekbe jut-e még olyan módszer, amivel elértétek volna a célokat? • Kérte-e valaki, hogy a társa nyissa ki a kezét? 	
Feldolgozási javaslat	<p>A múlt órai lecke felidézése</p> <p>Beszélgetés (csoportos) a TKEI 36-37. o. vagy TKGY 34-35. o. kérdései alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az előző óra csoportjai (4 fő) • Mi volt a történetben a baj oka? • Milyen ötleteik voltak a megoldásra? <ul style="list-style-type: none"> – verekedés – sorsolás – kiszámolás – különválás <p>Milyen következményei vannak az egyiknek vagy a másiknak?</p> <ul style="list-style-type: none"> – verekedés: az erősebb nyer, a gyengének fájdalmat okoz – sorsolás: nem mindenki fogadja el, irigység – kiszámolás: lehet vele csalni! – különválás: ha közös döntés, jó! <ul style="list-style-type: none"> • Nektek milyen ötletek lett volna még? (a terület megfelezése, verseny döntsön, az idősebb maradjon, stb....) • Hittanoktató összegzése: sokféle megoldás lehet, de az a jó, amelyiknek a következménye is jó. <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p>	<p>beszélgetés, csoportmunka</p> <p>Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás (a családi vitát ábrázoló kép kapcsán tudatosítsuk a gyerekekben, hogy ő nem tehet a vitáról, szülei veszekedéséről. A veszekedés oka nem ő, hanem az, hogy ők nem tudnak közös nevezőre jutni. Jó alkalom, hogy könnyítsünk a lelki terhen, büntudaton, aminek az az oka, hogy az elvált szülők gyerekei gyakran magukat okolják a válásért.)</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 36-37. o. vagy TKGY 34-35. o.

A képen látható:

Mindkét oldalon infógrafikákat találunk, konfliktushelyzeteket, és azok békés megoldását mutatják be a grafikák. Egy gyermek makacsul elfordul a feladattól, majd megoldja azt. Három gyermek ordítva veszekszik, majd látjuk, hogy békésen beszélgetnek. A hintázó nagyobb fiú nem engedi a kicsit hintázni, majd látjuk, hogy segíti őt a lengésben. Két

gyermek dühös, az egyik mérgében leverte a szomszédja könyveit, füzetait, majd a helyes megoldást látjuk, felszedi – feltételezzük, hogy bocsánatot is kér.

Instrukció a képolvasáshoz:

- Matematika órán, miért utasítja el a könnyű feladat megoldását a kisfiú? (nevet is lehet adni neki Péter pl.)
- Miért makacskodik, dacoskodik Péter?
- Mit gondol a tanító bácsi?
- Miért adott neki ilyen könnyű feladatot?
- Péter mégis meggondolta magát és megoldja a feladatot. Miért?
- Hogy tudta legyőzni Péter a dacosságát?
- Hogy segíthette őt ebben a tanító bácsi?
- Egy lány (Rozi) és egy fiú (Tamás) kiabálnak egymással. Miért? Szerinted min vitatkoznak?
- A másik kislány (Ilike) miért szomorú?
- Mit gondolhat magában?
- Hogyan békültek ki? Hogyan oldották meg? Képzeld el!
- Laci vígan hintázik, a kisgyermek (testvére) sírva kéri, hogy ő is hintázhasson. Laci miért nem engedi?
- Mit érezhet (Ottó), hogy Laci nem engedte át neki a hintát?
- Miért gondolta meg magát Laci?
- Miért adta át a hintát Ottónak? Mit érezhetett Laci, mikor ezt tette?
- Tomi dühösen fut és leveri Marci füzetait. Miért dühös? Honnan tudjuk?
- Marci mit érezhet és gondolhat? Mit mondhatott Tominak?
- Tomi meggondolta magát, felszedte a levert könyvet, füzetet. Miért tette ezt? Hogyan vett erőt a dühén?
- Jelöljétek meg azokat a képeket, amelyek békés viselkedést ábrázolnak! Hogyan lehet ezt megteremteni magunkban?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás:

„... törekedj békességre, és kövesd azt!”

- Te most mire törekszel éppen?
- A „törekedni” szót helyettesítsd mással! Rokon értelmű szavakkal! (Használhattok lexikont! Pl.: igyekszik, iparkodik, fárad, akar valamit, fáradozik)
- Keress olyan szavakat, amelyek a törekvés ellenétét fejezik ki! (nem tesz semmit, lusta, tehetetlen, stb.)
- Mondj példát a képek alapján: Ki és hogyan törekedett a békességre?
- Mit jelent: **kövesd** a békességre való törekvést? Válassz az alábbi kifejezések közül, mit jelenthet a **követés**?

Utána megy, kísér, nyomában megy, nyomában jár, lépést tart, nyomába szegődik, szemmel tart, igazodik, figyel, figyelemmel kísér, utánoz.

- Magyarázd meg, és mondj példát az aranymondásra!

2. Játék: Kommunikáljunk tisztelettel!

Párokat alkotunk. Az egyik gyerek kezében legyen egy ceruza vagy toll. A másik gyerek feladata, hogy indokolja meg, és ezután kérje el az íróeszközt a társától olyan szépen, hogy a társának legyen kedve kölcsönadni. Majd szerepcsere következzen.

A legfontosabb a játék utáni megbeszélés:

- Könnyű dolog-e szépen elmagyarázni és megindokolni, ha szeretnél valamit?
- El tudtad kérni a ceruzát?
- Szerinted szívesen odaadta neked a társad?
- Könnyű volt kölcsönadni a ceruzádat?
- Miért?
- Mi segít neked, hogy szívesen add oda?

Összefoglalás:

- Mi kell ahhoz, hogy szépen kérjünk valakitől valamit?
- Milyen szavak segítenek?
- Milyen hangsúly nem segít?

El is játszhatják a gyerekek a két végletet.

3. Szituációs játék: Bocsánatkérések

Az előző órához kapcsolódva a gyerekek feladata, hogy kifejezéseket gyűjtsenek. Megkérjük a gyerekeket, hogy képzeljék azt, hogy ők Ábrahám vagy Lót pásztorai. Összevesztek egymással azon, hogy kié a legelő. Mind a két csoport magáénak akarta. A feladat, hogy a pásztorok nevében fogalmazzanak meg minél több bocsánatkérő mondatot.

4. Imádság egy adott szituációban

Próbáljanak a gyerekek olyan imádságokat megfogalmazni, amit Istennek mondhatott el az a gyerek, aki megbántotta:

- a szüleit
- egyik barátját
- a testvérét
- nagyszüleit stb.

Aki szándékosan:

- rosszat mondott a másik gyerekre,
- mérgében megütötte a másikat vagy egy tárgyat tönkretett,
- kiabált valakivel stb.

A lényeg, hogy egy-egy rövid imádságot fogalmazzanak meg. Ez a feladat segít abban, hogy saját imádságot is meg tudjanak fogalmazni.

5. Imádságra nevelés: Jobb megoldás Istennel

<p>a) Bevezető beszélgetés Beszélgessünk a gyerekekkel olyan élethelyzetekről, amikor összevesztek valakivel, amikor megbántottak valakit. Táblára írjuk fel a következő mondatot, és gyakoroljuk:</p> <p>Rád hallgatok, Istenem, és nem bántom meg őt!</p> <p>b) Imádkozás menetének ismertetése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hittanoktató elmond egy gondolatot. • A csoport együtt feleli rá: <p>Rád hallgatok, Istenem, és nem bántom meg őt!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hittanoktató zárómondata. • Mindenki ráfeleli: Ámen. 	műfaj	kérés
	megfogalmazás	tematikusan kötött, spontán szöveg és kötött ráfelelő
	imádkozás	ráfelelős
	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	konfliktuskezelés, hittanosok élethelyzete hitvallás bűnvallás
	hely	óra vége
fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • élethelyzetre reflektáló imádság • önfegyelemre nevelés 	

<p>Javaslat: Hittanoktató: Amikor megharagszom a barátomra, és rosszat gondolok róla, akkor</p> <p>Mindenki: Rád hallgatok, Istenem, és nem bánom meg őt!</p> <p>Hittanoktató: Amikor megharagszom valakire, és mérgesen szeretnék kiabálni vele, akkor</p> <p>Rád hallgatok, Istenem, és nem bánom meg őt!</p> <p>Hittanoktató: Amikor dühös vagyok egy ismerősömrre, és rosszat tennék vele, akkor</p> <p>Rád hallgatok, Istenem, és nem bánom meg őt!</p> <p>Hittanoktató: Azért kérünk Istenünk, hogy adj erőt ehhez nekünk! Ámen. Mindenki: Ámen.</p> <p>Javaslat: Fennállva. A közös mondathoz kísérő mozdulatokat is kitalálhatunk. Így nem baj, ha nincs becsukva a szemük, és a szöveget a tábláról olvassák.</p>	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • témát neveznek meg az imádsághoz • kötött szöveget mondanak • mozognak
	hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • imádságot fogalmaz meg • vezeti az imádkozást
	eszközök	tábla
	<p>További ötlet: Kísérő mozdulatok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fülhöz tartják két tenyerüket. 2. Fej ingatás és két kezükkel tagadó mozdulatokat tesznek. <p>Megjegyzés: A Javaslat példamondatait a gondolattal, szóval, tettel elkövetett bűnökhöz kapcsolódnak.</p>	

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 254. dics. Mindenkoron áldom: 1. 3. 6-7. verse

Református Énekeskönyv: 395. dics. Isten szívében megpihenve

8/A. ÁBRAHÁM FIÚT KAP ISTENTŐL (1Móz 18,1–15)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszama: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

Ábrahám 75 éves, amikor Isten megszólítja. Fiút ígér neki, de a gyermek születése késik. Isten újra és újra megerősíti ígéretét. Az Ábrahámnál 10 évvel fiatalabb Sára koránál fogva már nem szülhetne gyermeket. Ezért felajánlja a szolgálóját, Hágárt Ábrahámnak, hogy legyen örökös. Megszületik a fiú, Izmael.

Amit emberileg meg lehetett tenni azért, hogy legyen örökös, azt megtették. De Isten hatalma nincs az emberi logikához és lehetőségekhez kötve. A vendégek ezt egyértelműen meg is mondják Ábrahámnak. Emberi szemmel lehetetlen az, hogy közös gyermekük legyen. A hosszú vándorlás ideje alatt még öregebbek lettek mindketten. Sára már kilencven éves. Nem csoda, ha nevet az ígéreten, amely egészen korai beteljesülést jelez. Egy éven belül fia lesz. De Sára szerint ez az ígéret már elkésett. Ábrahám is száz éves ekkor.

De kik a vendégek? A szöveg nem következetes ebben. Hol az Úr szól, hol az egyik vendég. A szöveg eldöntetlenül hagyja, hogy Isten két kíséreléssel érkezik-e, vagy a három követ őt személyesíti meg. Az egyik legáltalánosabb felfogás szerint angyalok voltak a látogatók. Mindenesetre Ábrahám és Sára számára csak lassan derül fény a vendég(ek) igazi kilétére.

Köszöntése: „Uram, ha megnyertem jóindulatodat, ne kerüld el szolgálodat!” – „csupán” a keleti ember közmondásos vendégszeretetére utal, és nem arra, hogy már a kezdetekkor felismerte a látogatókban Istent.

Az ígéret beteljesedik. Izsák neve – nevetés – utal Ábrahám és Sára kételkedésére, amivel a gyermek születésének híret fogadták.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A témában a korosztály számára több, jól megfogható kapcsolópont is található. Ide tartoznak a rokoni kapcsolatok, gyermek születése a családban, illetve a vágyakozás és az öröm.

A gyermekek egy részének van testvére, és az idősebb, akár emlékezhet is arra, hogy milyen volt a testvér születésére várni. Ha a szülők megfelelően készítettek fel a kistestvér érkezésére, akkor a számára is olyan öröm volt ez, mint a szülők számára. A második gyerek életében gyakran a testvérféltékenység is domináns, ezért néha kevésbé emlékszik arra az örömről, amit esetleg a család együtt érzett. Jó, ha abban próbáljuk segíteni őket, hogy esetleg kérdezzék a saját születésük előkészületeivel kapcsolatban a szülőket. Ez akár a gyermek-szülő kapcsolatot is megerősítheti, és segítséget adhat abban, hogy a testvérféltékenység enyhüljön (mivel nagyobb Fő hangsúly kerül arra, hogy őt is szeretik a szülei).

Ugyanakkor viszont nehezen tudja megérteni a történetből, hogy mit jelent az, hogy Sára és Ábrahám már öregek voltak. Mivel az időszelése még kialakulóban van, ezért egy 8 éves gyereknek sokszor a 30 éves felnőtt is öregnek számít. (Mint ahogyan az óvodás gyermek

pedig egészen kicsinek.) Talán jobban megértik, ha a nagyszülőhöz hasonlítjuk Ábrahámot és Sárát.

A vágyakozás szintén ismert a számukra. Sok mindenre vágnak, de ezek általában konkrét dolgok. Kettősség figyelhető meg. Az érzelmileg érettebb, illetve sokszor az érzelmeikben sérülést szenvedő gyerekek azok, akik nemcsak tárgyokban fejezik ki a vágyakozásukat, hanem akár érzelmeiket és elvont fogalmakat is mondanak ebben a korban (szeretet, stb.). De általában ez is valamilyen konkrét formában jelenik meg (pl. „Arra vágyom, hogy anyukám engem is megöleljen.”)

Az örömmel kapcsolatban felidézhetőek a gyermekek mindennapi életben megnyilvánuló örömei, melyek segítik Ábrahám és Sára örömeivel az azonosulást.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 18,27. • Tudja a tankönyvi képek segítségével elmondani a történetet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 18,27. • Legyen képes a tankönyvi képeket értelmezni és a történetről beszámolni.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten megtartja az ígéreteit.

Értelmi cél: Istent úgy bemutatni, mint Aki az ígéreteit megtartja.

Érzelmi cél: Az öröm képességének fejlesztése.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy a gyermek tartsa meg az ígéreteit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Keresd meg, hogy mit jelent a neved!</p> <p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A hittanoktató előzőleg neveket ír lapokra, a másik oldalra pedig a jelentésüket • a gyerekek megkeresik a saját nevüket és felolvassák a jelentését • Ha kedvük van hozzá, a szülők nevét is kikereshetik egy utónév szótárból. 	<p>Közös játék, beszélgetés</p> <p>Érdemes figyelni arra, hogy a csoport minden tagjának neve szerepeljen a lapokon. Vigyázzunk arra, hogy ne legyen a másik nevének jelentése gúnyolódás tárgya!</p> <p>Utónévkönyv</p>

<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Kapcsolódó feladat:</p> <p>Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sok év telt el az első ígéret óta, de Izsák születése késik. • Három idegen (angyal) érkezése új lendületet ad az eseményeknek. • A vendéglátás figyelmes, bár a vendégek hallgatagok. • Isten egy éven belül Izsák születését ígéri. • Sára hitetlenkedő nevetése igazi nevetéssé változik. • Isten beteljesíti ígéretét. <p>Az elhangzottak összefoglalása: A beszélgetés során értelmezzék az öregség és a szülés összefüggését! Összegzés: Isten megtartja az ígéretét még akkor is, ha az már lehetetlennek tűnik.</p> <p>Tudod-e? Angyal – angelosz szó jelentése: Isten küldötte</p> <p>Bibliai kvíz: Miért nevetett Sára?</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p> <p>Beszélgetés a kép alapján: Essen szó arról, hogy minden gyermek Isten ajándéka! Ők maguk is azok. Isten akarta, hogy megszülessenek. Beszélgessenek arról, hogy ki mit tud a saját születésének körülményeiről!</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 2. és 3. feladat A tankönyvi lecke ellenőrzésére, elmélyítésére a feladatok alapján.</p> <p>Kapcsolódó feladat 4. feladat Közös feladat értelmezés</p> <ul style="list-style-type: none"> – egyéni munka (min. 15 perc) – a mai napi örömforrás élmény megbeszélése (megerősítő, bátorító) <p>Minden életkornak és minden napnak meglehet a maga öröme.</p>	<p>Beszélgetés a képek alapján</p> <p>beszélgetés, csoportmunka problémafelvetés erkölcsi ítéletalkotás A hétköznapi szituáción keresztül tudunk beszélgetni ígéretről, az arról való megfélemezésről, csalódásról, reményről, várakozásról, türelemről, hitegetésről.</p> <p>Tankönyv egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata, közös hangos olvasás, vélekedések, érzések, gondolatok egyénienkénti meghallgatása.</p> <p>Megerősíti az összegzés üzenetét</p>
<p>Házi feladat</p>	<p>1. feladat</p>	<p>TKEI vagy TKGY</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 38-39. o. és TKGY 36-37. o.

A képen látható:

Két oldalas képet lát a néző. Jobb oldalon, háttal, három férfi távolodik Ábrahám otthonából. Ez a múltbeli történés jelenete, egy évvel korábban távozik a három idegen, akik megígérték, hogy Isten akaratából Sárának gyermeke születik majd. (A szövegből tudjuk, hogy Sára ezt hitte is nem is, hiszen túl volt már az ifjú koron, lehetetlennek tűnt számára, hogy az ígéret beteljesedik.)

A bal oldali kép a jelent ábrázolja, a gyermek már megszületett, a szülők örömét látjuk. Isten ígérete beteljesedett.

Instrukció a képolvashoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

- A jobb oldali képen három férfi látható. Kik lehetnek ők?
- Honnan jöhetnek, merre mennek?
- Miért voltak Ábrahám sátrában?
- Mit ígérték Ábraháméknak?
- Mivel kínálták meg a vendégeket?
- Miért kuncogott Sára?
- Kiket látsz a bal oldali képen?
- Ki a kicsi gyermek bepólyálva? Mi az ő neve?
- Kik az ő szülei?
- Miért örülnek ennyire a kisgyermeknek?
- Kérdezd meg a szüleidet, hogyan fogadtak téged, amikor megszületted!

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás:

„Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.”

- Mi a lehetetlen számodra? Húzd alá a táblázatban!
- Mi a lehetséges számodra? Jelöld csillaggal!

hegyet elmozdítani	5-ös dolgozatot írni	magasugró olimpiai bajnokság	dicséretet kapni	a testvéremet szeretni	másodikos koromban autót vezetni
60 cm magasat átugrani	egy regény elolvasni	korcsolyát kapni	mindig békecségre törekedni	sohasem haragudni	síelni

- Tegyel piros pontot oda, ami szerinted Istennek lehetséges!
- Magyarázd meg egy példával az aranymondást!

2. Imádságra nevelés: Papírszív

Egyszerű kézműveskedéssel összekötött imádság. a) Kézműves feladat Vágj ki egy szívformát papírból! (Hittanoktató	műfaj	hála
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	egyenként

előre is elkészítheti.) b) Imádság témáinak előkészítése Gondolj arra, hogy mi minden történt ma veled! Gondolj arra, aminek a legjobban örültél! A szív közepére írd fel, hogy éppen mit köszönsz meg Istennek! (1-1 szó elegendő) c) Imádkozás (Hittanoktató mondja a kezdő és zárómondatokat.) Hittanoktató: Gondviselő jó Atyánk, köszönjük neked: Hittanosok egyenként: felolvassák sorban, amit írtak. Hittanoktató: Mindezért Neked vagyunk hálásak, Gondviselő, jó Atyánk! Ámen Hittanok: Ámen.	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	hálaadásra nevelés
	hely	óra eleje
	fejlesztési terület	hálaadásra nevelés
	hittanosok	imádsághoz témát neveznek meg
	hittanoktató	vezeti az imádságot
	eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • papír • olló • íróeszköz

3. Játék: Arcképek (történetmeséléshez, ismétléshez, ellenőrzéshez)

Erős érzelmeket kifejező fénymásolt fotókat használunk, amelyeket korábban magunk készítettünk. A képek elkészítésének a menete:

- Nagyobb hittanosokat fotózunk (szülői engedéllyel), erős érzelmeket kifejező arckifejezésekkel.
- A fotókat fekete-fehér formában A/4-es méretben kinyomtatjuk.
- Lamináljuk. (Ha van rá lehetőség, de elmaradhat.)

Arcképek felhasználása történetmeséléshez:

- Történet sorrendjében felmutatjuk a képeket, és azonosítjuk a rajtuk ábrázolt érzéseket.
- Elmeséljük a történetet képek felmutatásával. (Nagyobb létszámú csoport esetében akár ki is vetíthetjük ppt-n a képeket.)
- Élőbáb-arcként is használhatjuk a képeket. Önként jelentkezők a képeket az arcuk elé tartják. Hittanoktató mesél és mozgatja a gyerekeket.

Arcképek felhasználása ellenőrzéshez:

- Kiosztjuk a képeket, és megkérjük a gyerekeket, hogy álljanak sorrendbe a történet szerint. (Ekkor nem kell beszélni. A gyerekek segíthetnek egymásnak. A cél, hogy összeálljon a biblia történet helyes sorrendben.)
- Szerepjáték: A képeket maguk elé rakva eljátszhatják a történetet.

Arcképek felhasználása a lényeg megértésének ellenőrzéshez:

- Riportot készíthetünk: A képeket maguk elé veszik a gyerekek, és kérdéseket teszünk fel.

Javasolt érzelmek a fotókhöz:

- Szomorú (Ábrahám és Sára)
- Meglepett-csodálkozó (Ábrahám)
- Nyájas-kedves-vendégmarasztaló (Ábrahám)
- Nyugodt-békés (három küldött)
- Boldog (Ábrahám)
- Gúnyosan nevető (Sára)
- Ijedt (Sára)
- Boldog (Sára)

4. Játék: Képaláfestés

A játékkal azt az érzelmi utat szeretnénk a gyerekeknek bemutatni, amin Sára és Ábrahám átment. A legnagyobb szomorúságot Isten boldogsággá változtatta azzal, hogy gyermeket adott nekik. A történetben előforduló érzelmeket, és azok fokozatait próbálhatják meg a gyerekek kifejezni mimikával és gesztusokkal. A fiúk Ábrahámként, a lányok Sáraként mutatják be először a szomorúság fokozatait, majd az örömet.

Játék menete: A Hittanoktató mond egy kulcsmondatot, hogy mit érez Ábrahám és Sára. A gyerekek pedig mimikával, gesztusokkal ezt bemutatják.

Pl.:

– Ábrahám és Sára szomorú.

– Ha arra gondolnak, hogy milyen jó a rokonaiknak, akiknek gyerekeik vannak, még szomorúbbak. Stb.

A játék végén kérjük meg a gyerekeket, fogalmazzák meg azokat a gondolatokat, amelyek ezeknek az érzéseknek a kialakulásához vezettek.

(pl. Mit gondolt vajon Sára, amikor eszébe jutott, hogy a rokonainak Háránban sok gyermeke van?)

Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 5/II.)

5. Szituációs imádság

Fogalmazzanak meg a gyerekek olyan imádságot, amit Izsák születése után mondhatott:

- Sára, amikor megtudta, hogy gyermekes születik
- Sára, amikor megszületett a gyermeke
- Sára, amikor látta, hogy egészségesen növekszik a gyermeke
- Ábrahám, amikor megtudta, hogy fia született
- Ábrahám, amikor a fiát tanította az állatok gondozására stb.

A feladat célja, hogy hétköznapi bibliai helyzetek kapcsán tanulják meg a gyerekek, hogy:

- Hogyan szólítjuk meg Istent egy imádságban?
- Mit mondhatunk Istennek?
- Hogyan fogalmazhatjuk meg neki a hálánkat?
- Hogyan fejezzük be az imádságainkat. stb.

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 488. dics. Szent vagy szent vagy

Református Énekeskönyv: 167. dics. Jöjj, mondjunk hálaszót

Református Énekeskönyv: 252. dics. Mennyei seregek

8/B. ÁBRAHÁM FIÚT KAP ISTENTŐL
(1Móz 18,1–15)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

MEGJEGYZÉS:

Teológiai alapot és Valláspedagógiai szempontokat ld. előző leckénél: 8/A.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Tudja a tankönyvi képek segítségével elmondani a történetet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésekben, imádkozásokban. • Legyen képes a tankönyvi képeket értelmezni és a történetről beszámolni.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az öröm.

Értelmi cél: Istent úgy bemutatni, mint Aki az ígéreteit megtartja.

Érzelmi cél: Az öröm képességének fejlesztése.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy ő maga tartsa meg az ígéreteit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Mikor született?</p> <p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A hittanoktató a múlt órai keresztneveket tartalmazó lapokat újra előveszi. Most már csak azokat a kártyákat használja, amelyeken a csoport tagjainak a neve szerepel. • Közös megbeszélés, hogy ki mikor született, és a táblára az ennek megfelelő sorrendben felrakják a neveket. • Születésnap ajándékot kap mindenki. Ez lehet egy kis egyszerű apróság is. 	Közös játék, beszélgetés
Feldolgozási javaslat	<p>Mutassák meg csecsemőkoros fényképeiket, meséljenek a születésükről! Meséljék el, hogy eddig mi volt a legkedvesebb élményük!</p> <p>Tankönyvi képfeldolgozási javaslat: Beszélgetés a képek alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés a család életéről a képek 	A képek egy

	alapján! – Miért örültek Izsák szülei? – Mi szerzett örömet Izsáknak?	gyermek útját kísérik végig a születéstől a felnőtt korig.
Házi feladat	Előző órán kezdett örömnapló folytatása.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

A képen látható:

TKEI 42-43. o. és TKG 40-41. o.: Folyamatábrát látunk Izsák fejlődéstörténetéről. Csecsemőkort, kisgyermekkort, kisiskolást, serdülőt, ifjúkort ábrázolnak a képek.

- Az első képen milyen idős Izsák?
- Mit gondolsz, hogyan gondoskodnak róla a szülei?
- A második képen mit tanul éppen Izsák? Miért kell neki még a segítség?
- A harmadik képen mit csinál Izsák a pajtásával? Miért?
- A negyedik képen hány éves lehet Izsák? Mit csinál? Miért?
- Ki az, aki nézi Izsákot, amint a kost kihúzza a szakadékból? Mit gondol?
- Az ötödik képen hány éves lehet Izsák? Miért figyel a lányokat?
- Mit gondolsz, melyik lány tetszik neki, a kék vagy a sárga ruhás?

Szövegelemzés egy lehetséges módja:

A szöveg szakaszai:

1. Idő, helyszín és érzelmi állapot leírása.
2. Három idegen, akit megvendégelnek – ígéret.
3. Sára viszonya az ígérethez. Az idegenek távozása.
4. Isten, amit megígér, azt teljesíti.

A szöveg kulcsszavai: beletörődés, ígéret, lehetetlenség, beteljesedés.

- Mondjatok példát arra, amikor valaki beletörődik valamibe!
- Milyen ígéretet mondtak neked legutóbb?
- Mi az, amit te lehetetlenségnek tartasz? Mondj rá példát!
- Mit jelent, ha beteljesedik egy ígéret, vagy valamilyen vágyad teljesül? Milyen érzés? Mondj példát!

A szöveg ismertetése utáni beszélgetési pontok:

- Sára mibe törődött bele? Miért?
- Az idegenek mit ígértek Ábrahámnak és Sárának?
- Sára miért kuncogott, amikor kihallgatta, hogy mit beszélnek az idegenek?
- Sára miért tartotta lehetetlenségnek, hogy gyermeke szülessen?
- (Kérdezd meg a szüleidtől ők hány évesek voltak, amikor te megszületted!)
- Isten betartotta az ígéretét, Sárának gyermeke született. Hogy nevezték el őt?
- Mit érezhettek mindketten, amikor a karjukban tartották Izsákot?
- Ki fogja megkapni (örökölni) Ábrahám állatait, vagyonát?
- Miért hívják a gyermekeket utódnak?

2. Játék: örömtorony építése

A feladat során a gyerekek sorrendet állítanak fel arról, hogy mi az, ami örömet okoz nekik.

Játék menete:

- 3-5 fős csoportokat alkotunk

- minden csapat kap néhány (kb. 5) tárgyat
- a tárgyakból tornyot kell építeni
- minden építőkövet el kell nevezni
- a neveket vagy rá kell írni az „építőkövekre” vagy egy öntapadó lapra (akár post-it-re)
- a csoporttagoknak egyességre kell jutni abban, hogy mi a neve az építőköveknek
- a játék végén megbeszéljük, hogy melyik csoport miért azt építette

Szükséges eszközök:

Olyan tárgyak, amelyeket egymásra lehet tenni, hogy tornyot építsenek belőle a gyerekek.

Ezek lehetnek:

- gyufásdobozok
- kis dobozok
- lego duplo elemek (nagyobb, mint a normál lego, ezért alkalmas ehhez a játékhoz)
- papírhengerek
- papírpoharak
- műanyag poharak stb

Nem az a fontos, hogy magas legyen a torony, hanem az, hogy az építőköveknek neve legyen.

Lényeg: Mi okoz neked örömet?

3. Imádságra nevelés: Örösimádság

Válaszként az örömtorony építésére, imádságot fogalmazhatnak meg a gyerekek.

Ennek javasolt menete:

- Kört alkotunk úgy, hogy az előző feladat kiscsoportjainak tagjai egymás mellett legyenek.
- Minden kiscsoport közösen mond el egy imát.
- Egy előre meghatározott mondatba beleillesztik a torony tetején megfogalmazott dolgot. Pl. Mennyei Atyánk! Hálát adunk Neked a ...-ért. Ámen.
- Minden elmondott ima után mindenki Ámen-t mond.

9. A SZOLGA ÚTJA (1Móz 24)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A házasság a Bibliában férfi és nő szövetsége. Az alaphelyzet ez: a házasság szövetség. Bár a Biblia ismeri a többnejűséget, az ideális kapcsolat mégis az egynejűség és az abban való hűséges megmaradás.

A házasságkötést a családfők döntötték el. Számos bibliai példa mellett éppen ez a történet bizonyítja legjobban ezt a tételt. Ábrahám hozat feleséget Izsáknak. Ábrahám messze földre, rokonaihoz küldi a szolgáját, aki nem Rebekával, hanem anyjával és testvérével egyezkedik. Amikor az utazás előtt megkérdezik a lányt, gyakorlatilag már mindenben megegyeztek.

A törvényes házasságkötéshez hozzá tartozott a mátkapénz fizetése. Ezt a menyasszony szülei kapták. Ábrahám szolgálja drága ajándékokat ad a lány bátyjának és az anyjának. A menyasszony is kapott nászajándékot, ahogyan Rebeka is kap a szolgától. A leírtak alapján úgy tűnhet, hogy a korabeli házasságkötés nem valami romantikus esemény, sokkal inkább társadalmi és gazdasági megállapodás lehetett. Ez nagyjából így is történt akkoriban. A jó választásnak nem volt szükségszerű feltétele az, hogy a házastársak szerelembe essenek. De ez esetben Izsák és Rebeka egymás iránt szerelemre lobbant.

A történetben különös motívum, hogy Ábrahám nem engedi, hogy Izsák is a szolgálval menjen. Jogos atyai aggodalma érthető: egyrészt fiát veszedelemnek tenné ki (hisz akkoriban az ilyen hosszú utak cseppet sem voltak biztonságosnak nevezhetők), másrészt talán attól is tart, hogy Izsák nem térne vissza a városból. Ez esetben viszont nem teljesedne be Isten ígérete, hogy az utódjái lesz Kánaán földje.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második osztályos gyermek szívesen vállal feladatokat. Ennek az oka elsősorban az, hogy a felnőttek szeretetét, elfogadását, ill. dicséretét akarja ezzel kivívni. Viszont a felelősséget – különösen, ha attól tartanak, hogy a tett következménye valamilyen büntetés lesz, nem szívesen vállalják. Ilyenkor füllentenek, rákenik valakire vagy akár le is tagadják az a tettet. Ugyanakkor a felelősségteljes feladatok, amelyben az látszik, hogy ők különlegesek és fontosak, jelentősek a számukra. Ha azonban olyan feladatot szeretnének rájuk bízni, amihez nincs kedvük – vagy nem tűnik jelentősnek a számukra, akkor inkább alkudoznak, és keresik a kibúvókat a feladat elvégzése alól.

A történetben fontos momentum a házasságkötés, amit a lányok izgalommal és örömmel szoktak hallgatni. A szép és kedves Rebeka és Izsák találkozása kicsit az általuk szeretett

mesékre emlékezteti őket. A fiúk és a lányok közötti különbség azonban ebben is megjelenik. A fiúk számára izgalmasabb maga az út.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésekben, imádkozásokban. • Segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: Mózes 1. könyve 24,27. • Ismerje a tankönyvi képek és a szöveg tartalmát értelmezni segítséggel, és tudja azt néhány mondattal elmondani. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önállóan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésekben, imádkozásokban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten értelmezze a lecke Igéjét: Mózes 1. könyve 24,27. és néhány mondattal számoljon be. • Legyen képes a tankönyvi képek és szöveg ismerete után röviden elmondani a lecke tartalmát.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A feladatokkal kapcsolatos felelősségtudat segítése.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy a célhoz való eléréshez be kell tartani az utasításokat.

Érzelmi cél: Feladatokkal segíteni az elvégzett munka örömeinek átélését.

Pragmatikus cél: A rá bízott feladatokkal kapcsolatos kötelességtudat és felelősségtudat segítése.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: hideg, meleg, tűz!</p> <p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A csoport kiküld valakit. • Elrejtnek a teremben egy tárgyat. • A kiküldött csoporttag elindul keresni. • A többiek utasítással segítenek: Ha távolodik - hideg-, ha közeledik – meleg –, ha egészen közel ért – a tűz – szavakkal segítik. • Többször is megismételhetjük. • A játék végén megbeszéljük a történeteket. 	<p>Közös játék, beszélgetés</p> <p>A megbeszélés szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Könnyű volt-e megtalálni a keresett tárgyat? <p>Mennyire volt önálló döntés a siker, és mennyire segítettek a szabályok a tárgy megtalálásában?</p> <p>Milyen érzés</p>

		teljesíteni a feladatot?
Feldolgozási javaslat	<p>Kapcsolódó feladat: 4. f. Közös feladatértelmezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • egyéni munka (min. 10 perc) • értékelés (megerősítő, bátorító) <p>A beszélgetés irányvonalai: Saját családi struktúra, közös tevékenységek, feladatok a családban, az ezekhez kapcsolódó érzelmi kötődések.</p> <p>– Milyen szabályok kötődnek az adott tevékenységhez? – Kitől tanulta meg önállóan megoldani a feladatot? – Kitől kér szívesen segítséget a feladat megoldásához? – Mi az, amit már nagyon szívesen megtenne, de még nem képes rá? – Melyik az a feladat, amit meg tud tenni, és amire a legbüszkébb? – Melyik a tanuló kedvenc feladata hetesként?</p> <p>Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izsák felnőtt férfi lett. • Ábrahám házassági terve. • A szolga megbízást kap és útra kel. • Megérkezés és a próba. • Rebeka kiállja a próbát. • A szolga megegyezik a házasságról a szülőkkel és Rebekával. • Sikeres hazatérés. • Izsák és Rebeka szerelme. <p>Tudod-e?</p> <p>Bibliai kvíz: közös megbeszélése</p> <p>Kapcsolódó feladat: 1-2. f.</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p>	<p>Beszélgetés a feladat alapján</p> <p>csoportmunka</p> <p>Tankönyv, egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések, gondolatok egyénenkénti meghallgatása (A szolga küldetése, kétségei, a terv kialakulása, a siker, és a sikeresen megoldott feladat feletti öröm legyen a megbeszélés fókuszában!)</p>
Házi feladat	3. f.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 44-45. o. vagy TKGY 42-43. o.

A képen látható:

Kétoldalas kép. A jobb oldalon a tevéket látjuk, ajándék terhekkel a hátukon, mellettük az Ábrahám küldötte szolgál, akinek feleséget kell keresnie Izsák számára. Kút és a lány, aki korsót visz a vállán. Ruházata korabeli épp úgy, mint a szolgának.

A bal oldali képen a gesztusok dominálnak. A kezek játéka mutatja az érzelmeket. A képen a mennyasszony, Ábrahám és Izsák látható a házuk előtt. (Immár nem sátorban laknak, hanem kőházban.)

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

1. A szöveg ismertetése előtti képolvasás: (Rávezetés)

TKEI 44. o. vagy TKGY 42. o.:

- Kiket látsz a képen?
- Miért ment a lány a kúthoz?
- Milyen ez a kút? Hasonlítsd össze emlékeid alapján a mai kutakkal, csapokkal! Mennyire változtak meg a lehetőségek, hogy vízhez jussunk?
- A szolgál és a tevék mire várnak? Miért?

TKEI 45. o. vagy TKGY 43. o.:

- Kiket látsz a képen?
- Ki lehet a lány?
- Miért állnak ott?
- Figyeld meg a szereplők kéztartását! Mit fejeznek ki?
- Figyeld meg a szereplők arcát! Mit fejeznek ki? Mire gondolhatnak, mit érezhetnek?

2. Szövegelemzés, képelemzés analóg:

- Olvassátok el a címet! Kinek a szolgálja lehet, akinek az útjáról szól a cím? Milyen utazásra kell gondolni?
- Miért nem mehetett el Izsák feleséget keresni?
- A szolgál mit vitt magával? Miért?
- Miért imádkozott a szolgál?
- Ki jött a kúthoz? Hogy hívják a lányt? Ki volt ő?
- A szolgál megkérte a lány kezét Izsák számára. Mit válaszoltak a szülők és a rokonok?
- Rebeka miért egyezett bele, hogy elmegy a szolgálával Ábrahámékhoz?
- Mi történt Rebeka és Izsák találkozásakor?
- Miért örült Ábrahám?
- Mesélj a 32. oldalon lévő képről: Hogy kerültek ide a szereplők? Mi történt előtte?
- Mesélj a 33. oldalon lévő képről: Kiket látsz? Mit éreznek? Olvass a kezekről és az arcokról!
- Képzeld el Rebeka és Izsák esküvőjét! Hogyan történhetett?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás:

„Az Úr vezérelt engem ezen az úton.”

- Ki mondhatta ezt a mondatot a szereplők közül? Miért? Jelöld meg (húzd alá) és indokold szóban!

Abrahám	Izsák	Rebeka	Szolga
---------	-------	--------	--------

- Bizonyítsd be, hogy nem volt véletlen, hogy ezen az úton jártak, akikre gondoltál!
- Észrevetted-e, hogy Téged is az Úr vezet? Mondj példát rá!
- Saját szavaiddal magyarázd meg az aranymondást!

2. Játék: Vidd el!

A játék célja, hogy a gyerekek párban elvégezzenek egy feladatot, és megtapasztalják, hogy milyen jó az, ha sikerül végrehajtani a szabályok szerint a küldetést. Ahogyan tette Ábrahám szolgálja is.

Kerettörténetet is kitalálhatunk.

(Pl. Nagy veszélybe került az emberiség. Súlyos természeti csapás miatt a levegőbe mérgeg került. Az ellenmérget kell eljuttatni a szakemberekhez. Útközben nem eshet le az ellenmérget szállító eszköz, nem is szabad hozzáérni. De fogy az idő.)

Játék menete:

- párokat alkotunk
- minden pár kap egy kendőt
- a kendőre elhelyezünk egy könnyű tárgyat (kinder-tojás, pingpong labda, kicsire felfújott lufi)

Megbeszélés:

Hogyan sikerült elvégezni a feladatot?

Mivel tudták a gyerekek egymást segíteni?

3. Szemléltetés: Papírbábok

Elsősorban szemléltetéshez ajánlott ötlet a gurigami szolga, tevé és csomagok elkészítése. A tekergetéssel és ragasztással elkészíthető bábokat több történethez is lehet használni.

(Eredeti ötlet: Sztanevne Rác Katalin: Guribari, papírpásztor)

4. Kézműveskedés: Papírtevé

WC-papír guriga és barna karton felhasználásával készíthetünk tevéket.

Szükséges eszközök:

- WC-papír guriga,
- barna karton,
- olló,
- ragasztó,
- sablon,
- fekete filc,
- tevé díszítéséhez színes filcek vagy egyéb színes kartonok.

Teve

Eredeti ötlet: <http://kreativhittan.blogspot.com/2015/06/teve.html>

5. Imádságra nevelés: Imádság a rokonainkért

<p>a) Bevezető gondolatok Pl. Vannak közeli és távoli rokonaink. A szüleink, a testvéreink, a nagyszüleink a közeli rokonaink. Az unokatestvérek, nagynénik, nagybácsik kicsit távolabbi rokonok. A nagyszüleink testvérei, unokatestvérei, a szüleink unokatestvérei, vagy az unokatestvéreinek a gyerekei már egészen távoliak. Vannak, akiket ismerünk, és vannak, akiket nem ismerünk.</p> <p>b) Imádság tartalmának előkészítése Mindenki kap 1 papírból kivágott levélformát. Feladatutasítás: Gondolj a közeli és a távoli rokonaidra. Hogy is hívják őket? Írd fel a levélre a keresztnévük kezdőbetűjét! Ha nem jut eszedbe a távoli rokon neve, vagy nem is tudod, akkor a rokonsági fok megnevezésének az első betűit is írhatod. Pl. anya unokatestvére: pl. A. U. Lehet, hogy sok hasonló lesz, de az számít, hogy kire gondolsz, és nem az, hogy pontosan írd le. (Nem ajánlott a teljes nevet kiírni, mert így diszkrétebb marad, több rokon eszükbe jut, és gyorsabban írják le.)</p>	műfaj	közbenjáró
	megfogalmazás	hittanoktató
	imádkozás	hittanoktató
	csoporthelyezés	nincs
kapcsolódás	közösség, rokonság fogalma	
hely	óra közepén, végén	
fejlesztési terület	valahová tartozás érzésének erősítése	
hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • az imádkozás tartalmának előkészítésben vesznek részt • írnak • elismélik a hittanoktató imádságát 	
hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • helyszínt készíti elő (fát formáz) • megfogalmazza az imádságot 	
eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • papírból kivágott levélformák • kendők vagy textilek: barna és zöld /virágmintás színben 	

<p>c) Imádkozás előkészítése Egy nagy asztalra vagy a földre kendőkből, textilekből egy nagy fát formázunk meg. Mindenki ráhelyezi a levelét a fára.</p> <p>d) Imádkozás A hittanoktató imádkozik a gyerekek rokonaiért. A gyerekek ismétljék el mondatonként.</p> <p>Teremtő Istenünk! Imádkozunk most Hozzád a közeli és távoli rokonainkért. Kérünk Téged, hogy vigyázz rájuk, segítsd nekik... Ámen.</p>	
--	--

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt.1. 2. 5. verse: Szívemet hozzád

Református Énekeskönyv: 254. dics. 1. 2.4. verse: Mindenkoron (+TKEI és TKGY)

Református Énekeskönyv: 434. dics. 1. verse: Vezess Jézusunk (+TKEI és TKGY)

9. A SZOLGA ÚTJA
(1Móz 24)
Egyházi iskolák óraszám: 2.

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA)

A célok megegyeznek az előző órai célokkal, de ezen az órán a játékon keresztül az értelmi és érzelmi célokra is nagyobb hangsúly kerül.

A játék akár előkészítő óra is lehet, de követheti is a leckét. A kapcsolódási pontot tulajdonképpen a lehetetlennek tűnő feladat jelenti, amit a szolga Ábrahámától kap, hogy hozzon feleséget Izsáknak. A szolga is kapott néhány utasítást, ami lefektette a kereteket, akárcsak a játékban az a néhány szabály, amit folyamatosan figyelembe kell venni.

A feladat csak a szabályok figyelembevételével és az utasítások betartásával oldható meg. Ráadásul nem egyéni ügyesség dönt, hanem a csoport minden tagjának összmunkájára szükség van a sikerhez.

Ábrahám szolgálja sem önmaga miatt teljesítette a küldetés sikere, a siker az egész család életére pozitívan hatott.

A játék nagy teret enged az egyéni ötleteknek, és a feladat megoldása közben spontán kialakulnak a szerepek.

Küldetésjáték. Át a falon!

A játék célja hogy a gyerekek néhány szabály figyelembe vételével megoldjanak egy olyan feladatot, ami az egész csoportot érinti. A feladat teret enged az egyéni ötleteknek, miközben mindenkinek spontán kialakul a szerepe. A feladat egy küldetés.

Az egész csoportot át kell juttatni a „falon”.

A hittanoktató a bejárati nyitott ajtóra kb. egy 120 cm magasságban egy papírkartont ragaszt. Ez lesz a fal.

A csoport egyetlen tagja sem érhet a falhoz. Ha ez megtörténik, a fal 10 cm-t emelkedik.

A feladat megoldásához bármilyen eszközt igénybe vehetnek, ami a rendelkezésükre áll: széket, asztalt stb....

A csoport létszámától és a fal magasságától függően a játék 10-25 percig is eltarthat.

Ha sokat rontanak, a fal már olyan magasra emelkedhet, hogy a küldetés lehetetlenné válik. Ilyenkor mindenki veszít, mert nem sikerült teljesíteni a küldetést. Ha mindenki átjut, mindenki győztes is egyben.

Amennyiben nem sikerült a feladatot megoldani, a megbeszélést követően újra lehet próbálkozni, ezúttal a hittanoktató segítségével. (Ő is csapattag lesz!)

Az óra vége a feladat megbeszélésével zárul.

A megbeszélés szempontjai:

- Miért sikerült/nem sikerült a feladat?
- Mi volt a legnehezebb része?
- Mit csinálnátok másképpen?
- Mit éreztetek a feladat közben?
- Ki/kik vált/váltak vezetővé?
- Mi döntötte el az átjutás sorrendjét?

10/A. ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE (1Móz 25,19–34)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.)

A történetben megismétlődni látszik Ábrahám és Sára küzdelme, hogy utódjuk lehessen. Rebeka ugyanis meddő. De Isten fiút ad neki, egyenesen kettőt. Az elsőszülött gyermek vörös és szőrös, többek között ezzel magyarázza a népi etimológia a nevét Ézsau=vörös. (Később a vörös lencsével is kapcsolatba hozza.) Ézsau nem sokra tartja az elsőszülöttséget. Inkább a kötetlen, szabad életet kedveli. Jákób Rebeka kedvence lesz, és ebből a szülői kivételezésből adódik generációkra átörökítve a családi probléma.

A két testvér nagyon különböző, és már az anyaméhben való tusakodásuk előre vetíti nem minden zökkenő nélküli kapcsolatukat. Ézsau az elsőszülött, az elsőszülöttségi jog teljes várományosa. Az elsőszülöttnak előjogai voltak a többi testvérrel szemben. Ő nyerte el az apai áldást, kétszeres részt kapott az örökségből, az apa és anya után ő az úr a háznál, ő gondoskodik a magatehetetlenné vált szülőkről is. Ézsau nem sokra tartja az oly becses előjogokat. Egy tál lencséért elcseréli. Ezzel méltatlanná is válik arra. Így lesz Jákób az elsőszülött, és az események egybeesnek Isten kiválasztásával, melynek során az Úr nem törődik emberi elvárásokkal.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kedvenc fogalma és a kedveltség (vagy kevésbé kedveltség érzése) ismerős a gyermekek számára. Az órának nem lehet célja annak a firtatása, hogy ki a kedvenc a családban – de előfordul, hogy a téma kapcsán a gyerekek maguk is elmesélik az ezzel kapcsolatos negatív vagy pozitív élményeiket. Ha ilyen előfordul, akkor adjunk helyet a témának, de ne erőltessük, és főként ne pártoskodjunk! Annál is inkább, mivel a gyermekek érzelmei lehetnek nagyon objektívek, és akár rosszul is érezhetik a szülői viselkedést.

Az óra témához hozzátartozik még a testvérkapcsolatok témaköre is. A gyerekek számára ez egy sokszínű és kimeríthetetlen téma. Megtalálható benne a ragaszkodás, szeretet, de ugyanakkor a testvérféltékenység és a sorozatos viták is. A kisiskolások között nagyon gyakori, hogy a testvérek összekapnak, akár egy tárgyon, akár valamilyen (talán apróságnak tűnő) dolgon. Ezek a konfliktusok gyakran nem tartanak sokáig, de az is előfordul, hogy az egyik testvér „uralkodni akar” a másik felett. A konfliktusokkal kapcsolatban itt is keressük a probléma gyökerét, és bátorítsuk a gyerekeket a békés megoldások megtalálására!

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekbe, éneklésben,	<ul style="list-style-type: none">Aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, éneklésben és

<p>imádkozásban.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tudja segítséggel elmondani Ézsau és Jákób történetét a tankönyvi szöveg és képek alapján. 	<p>imádkozásban.</p> <ul style="list-style-type: none"> Legyen képes elmondani Ézsau és Jákób történetét a tankönyvi szöveg és képek alapján.
---	--

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A testvérkapcsolatok sokszínűségének tudatosítása.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a testvérek lehetnek nagyon különbözőek is.

Érzelmi cél: A testvérkapcsolatok érzelmi sokszínűségének feltárása és elfogadása.

Pragmatikus cél: A testvérkapcsolatok testvéri (elfogadó, szerető) megélésére biztatás.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Te is más vagy, te sem vagy más! A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> Egy gyerek kezdi a játékot, megnevez egy dolgot, amit szeret. A két oldalára áll két gyerek, akik szintén szeretik azt a dolgot. Ők is megneveznek valami mást, amit ők szeretnek. Hozzájuk is csatlakozik egy-egy gyerek. A végén egy lánc fog kialakulni, aminek az összetartó ereje az az közös dolog, amit szeretnek. Ha a játék végén kimarad valaki, aki nem tudott csatlakozni, a következő játékot ő indítja. Többször is megismételhetjük. <p>Feladat megbeszélése: A megbeszélés szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hogyan érezted magad? Számítottál-e arra, hogy éppen az a két társad fog melléd állni, akik a szomszédjaid lettek? Miben mások és hasonlóak a barátaink vagy a testvéreink? 	<p>Közös játék, beszélgetés. A hittanoktató arra figyeljen, hogy a játék gördülékeny legyen. Előfordul, hogy egy tulajdonságra több jelentkező is akad. Ilyenkor elkel a felnőtt segítség. Ha egy szóra nincs jelentkező, akkor véget ér, de a másik oldalon biztos lesz még mód a kapcsolódásra.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslata: Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> Ikrek születtek. Az ikrek különböztek. Az elsőszülött előnye, Jákób irigysége. A csere (tál lencse) Ézsau könnyelműsége. <p>A történetmesélés során ne fessük le Ézsaut gonosznak, inkább úgy tárjuk a gyerekek elé a történeteket, mint ami a két testvér egyéniségéből</p>	<p>Tankönyv egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata</p>

	<p>szinte természetszerűen következnek.</p> <p>Az elhangzottak összefoglalása: A testvérek nagyon különbözőek lehetnek, és a kapcsolatuk gyakran nem problémamentes.</p> <p>Tudod-e? itt kortörténeti kiegészítés</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 1-2. f. Családrajz: rajzolás közben kötetlenül beszéljünk a 2. feladat kérdéseinek segítségével: Beszélgetsetek a családról! Ki segít neked a tanulásban? Mit játszol a testvéreddel? Mit tanultál apától? Mit tanultál anyától? Melyik családtaghoz hasonlítasz a legjobban? Miben hasonlítasz rá?</p> <p>3-4. f.</p>	<p>(elsőszülöttségi jog) közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása)</p> <p>Mit adott az éhes Ézsau cserébe a lencséért?</p>
--	--	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 48-49. o. TKGY 46-47. o.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

Szövegfeldolgozás egyik formája lehet:

(kulcsszavak: ikrek, elsőszülöttség, csere: (elsőszülöttség = tál lencse)

Rávezetés:

- Kinek van ikertestvére? Kinek a családjában vannak ikrek? Ismertek-e ikertestvéreket?
- Honnan lehet legtöbbször felismerni az ikreket?
- Ki az első gyermek a családban? Ki a másodszülött? Ki a harmadik? Ki a negyedik?
- A ti családokban az első gyermek, az elsőszülött miben különbözik a testvéreitől?
- Olvassátok el a Tudod-e részt: Mi az áldás? Mi az, hogy örökség? Mi volt a feladata az elsőszülöttnak régen? Ma van-e külön feladata az elsőszülöttnak a családban?
- Kivel cserélnéd el az elsőszülöttségedet (ha te vagy az első gyermek a családban és vannak testvéreid)? Miért?

Megfigyelési szempont: Ézsau és Jákób ikertestvérek voltak. Ézsau volt az elsőszülött.

Figyeljétek meg mivel cserélte el az elsőszülöttségét Ézsau? Miért?

Az olvasmány ismertetése.

Jelentésadás:

- Első benyomások meghallgatása.
- Beszélgetés a megfigyelési szempontokról.
- Milyen volt Ézsau? Hogy nézett ki? Mivel foglalkozott?
- Kinek volt ő a kedvenc gyermeke?
- Milyen volt Jákób? Hogy nézett ki? Mivel foglalkozott?
- Kinek volt ő a kedvenc gyermeke?
- Neked van kedvenc tantárgyad, játékod, barátod? Mit jelent ez, hogy kedvenc?
- Ézsau lehetett büszke az elsőszülöttségére?
- Mi történt, mikor Jákób éppen lencsét főzött?
- Ézsau miért cserélte el az elsőszülöttségét egy tál ételért? Mi a véleményed?
- Jákób miért az elsőszülöttséget kérte testvérétől? Mi a véleményed?
- Mi lehet a folytatás?

Reflektálás: Miért volt érdekes számodra ez a történet? Hogy érezted magad?

Képolvasás: TKEI 48. o. és TKGY 46. o.

A képen látható:

A bal oldali képen hangsúlyozottan Izsák és Ézsau látható. Ézsau íjat tart a kezében, mely a foglalkozására utal. Arcán átszellemültség látható, mely az apai szeretetből fakadhat. Izsák kedvenc fiára néz, elgondolkodva. A táj sivár.

A jobb oldali képen zöldellő erdőt látunk, benne állatok legelésznek, előttük sátor, melyben Jákób lakik. Jákób épp főz, anyja szeretetteljesen simítja meg kedvenc fiát. Rebeka kissé megöregedett, ez az idő múlását is jelzi.

- A TKEI 48. oldalán vagy a TKGY 46. oldalán lévő képen kiket látsz?
- Mi van Ézsau kezében? Mit akar vele csinálni?
- Izsák miért fogja Ézsau vállát? Mit fejez ki a mozdulata?
- A TKEI 49. oldalán vagy a TKGY 47. oldalán lévő képen milyen a vidék? Milyen állatok vannak az erdőben?
- Kiket látsz a képen?
- Rebekát hasonlítsd össze a TKEI 45. vagy a TKGY 43. oldalán lévő képpel, mit vettél észre?
- Mit csinál Jákób?
- Hol lakik?
- Édesanyja mozdulata mit fejez ki?

Reflektálás: Mit üzent neked ez a történet? Mi lehet a folytatása?

2. Játék: Kinek a napja ez?

Játék lényege, hogy a mesélés alapján a gyerekeknek ki kell találni, hogy kinek egy napjáról mesélünk. Beleszőhetünk minél több kortörténeti információt. Ha óra elején játszunk, akkor akár a korábbi történet szereplőiről is mesélhetünk.

(Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 6/I.)

3. Történetmesélés: Értetlen teve

Ha szeretnénk kiemelni a történetből, hogy Isten milyen csodálatosan segíti a neki emberek életét, akkor meséljük el a szolga útját az értetlen teve szemszögéből. Csomópontok, amiket a teve nem ért:

Miért pont a legöregebb szolgálival kell nekem elindulni?

- Miért kell olyan messzire elmenni azzal a sok ajándékkal?
- Miért kell még másik 9 tevét is vinni?

- Miért imádkozott a szolga hangosan úgy, hogy majd elmennek még aznap este ahhoz a lányhoz, aki nekem is inni ad?
- Miért rohant oda hozzánk a lánynak a testvére?
- Miért kellett másnap a lánnyal és szolgálóival együtt visszamenni?
- Miért szállt le a hátamról, amikor meglátta Izsákot?

A beszélgetés során feltehetjük ismét a kérdéseket a gyerekeknek.

4. Pantomim

Kérjünk meg négy önként jelentkezőt, hogy szavak nélkül mutogassák el egy szereplő egy napját. A többiek pedig megpróbálják kitalálni, hogy kiről van szó.

Ézsau, Jákób, Izsák, Rebeka.

Amikor a gyerekek kiosztjuk a szerepet, akkor érdemes gyorsan megbeszélni velük, hogy mit fognak bemutatni.

5. Találós kérdések

- Áldást kapok és nagy népet
– szólított meg az ígérete –,
s míg a fiam megszületett,
vénültem huszonöt évet. (Ábrahám)
(Miklya Zsolt: Füleden be, szádon ki 1. Bibliai találósok 20. o.)
- Melyik torban laknak? (sátorban)
(Miklya Zsolt: Füleden be, szádon ki 3. Bibliai találósok 23. o.)
- Milyen Olga várja az ura parancsát? (szolga)
 - (Miklya Zsolt: Füleden be, szádon ki 3. Bibliai találósok 21. o.)
- Sivatagban vezet útja, hátán málhája és púpja. (teve)
(Miklya Zsolt: Füleden be, szádon ki 1. Bibliai találósok 13. o.)
- Két hete nem eve
ez a sovány ...
(Miklya Zsolt: Füleden be, szádon ki 3. Bibliai találósok 16. o.)
- Megitatta egy idegen
elfáradt tevéit,
aztán új hazába indult,
követve a férfit. (Rebeka)
(Miklya Zsolt: Füleden be, szádon ki 1. Bibliai találósok 21. o.)

6. Imádságra nevelés: Pingpong labdára írt nevek

Előkészület A hittanoktató ráírja alkoholos filccel egyenként a pingpong labdákra a hittanosok nevét még az óra előtt. a) Órai előkészület A teremben székeket rakunk körbe. A	műfaj	közbenjáró
	megfogalmazás	hittanosok magukban
	imádkozás	hittanosok magukban
	csoport felosztása	egyéni feladat
	kapcsolódás	különbségek ellenére testvérnek lenni

<p>hittanoktató a labdákat egy kosárban leteszi a kör közepére. Elmondja az imádkozás menetét.</p> <p>Feladatutasítás: Körbeadjuk a kosarat. Vegyél a kosárból egy labdát csukott szemmel! Rejtsd el a labdát úgy a két tenyered közé, hogy nem nézed meg, hogy mi van ráírva a labdára. Amikor mindenki kivett egy labdát, akkor óvatosan meglesi, hogy mi van ráírva a labdára, de nem szabad hangosan mondani.</p> <p>c) Imádkozás</p> <p>Feladatutasítás: Tartsd a labdát a két tenyeredben, és egy percig imádkozz azért, akinek a neve szerepel a labdán. Megköszönhetsz valamit Istennek és kérhetsz is valamit Istentől a társad számára.</p> <p>d) Folytatás</p> <p>Feladatutasítás: Tedd vissza a labdát a kosárba, és továbbra se mondd el senkinek, hogy kinek a neve van rajra. A mai nap folyamán még egyszer imádkozz magadban azért a csoporttársadért, akinek a neve van a labdán. A következő órán leleplezzük a titkot. Megbeszélés: Milyen érzés tudni azt, hogy valaki imádkozik érted Istenhez?</p>	hely	óra végén
	fejlesztési terület	<p>másokért való felelősség valahová tartozás érzésének erősítése fontosság érzésének erősítése titoktartási képesség</p>
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • magukban imádkoznak • órán kívül is imádkoznak
	hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • labdákra ír neveket • kíséri a folyamatot
eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • 1 pingpong labda/fő • alkoholos filc • kosár • elegendő tér 	

7. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 3-5. verse: Emlékezzél

Református Énekeskönyv: 254. dics. 3-6. verse: Én mikoron

Református Énekeskönyv: 261. dics. Kegyelmes Isten

Református Énekeskönyv: 434. dics. Vezess Jézusunk

10/B. A NAGY CSALÁS (1Móz 27,1–45)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszama: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.
Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.
Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A két testvér viszonyában újabb törést okoz az, hogy Izsák, aki minden bizonnyal nem tud két testvér megállapodásáról az elsőszülöttséggel kapcsolatban, vagy nem akar tudomást venni róla. Halálát érezve meg akarja Ézsaut áldani. A kedvenc fiú természetesnek veszi, hogy övé lesz az áldás. Rebeka Jákób pártján áll. Talán azért is, mert benne látja azt a személyt, aki majd gondoskodik róluk idős napjaiban, ami szintén az elsőszülött kötelessége. Akárhogyan is történt, Rebeka a kitervelője a csalásnak. Jákób tiltakozik, de nem erkölcsi aggályai vannak, csupán a következményektől tart. Mi lesz, ha kiderül a csalás, és áldás helyett átkot von magára?

Rebeka terve kész. Hihetővé kell tenni, a két testvér cseréjét. Ebben segít a leölt kecske szőre, Ézsau ruhája, de legfőképpen az, hogy Izsák már szinte vak, így nem láthatja, hogy Jákób jön be hozzá Ézsauként.

Izsák még így is gyanakszik, de végül megáldja Jákóbot.

Az áldás: kimondott szóval, üdvhozó erőt közvetíteni. Isten így áldja meg a teremtett világot, Ábrahámot, stb.

Ember is áldhat embert. Ez az áldás akkor lesz hatásos, ha Isten felhatalmazása alapján történik. Izsák Ézsau helyett Jákóbot áldja meg, nyilván Isten akaratából. Ezért is van, hogy az egyszer kimondott áldás nem fordítható vissza és nem pótolható más, hasonló erejűvel. Innen érthető az, hogy Izsák vonakodik egy másik áldást adni Ézsau-nak, amikor kiderül, hogy Jákób elcsalta az eredeti áldást.

Ezzel a két testvér viszonya végképp megromlani látszik. Ézsau csak apjára való tekintettel nem öli meg Jákóbot, Rebeka pedig megszervezi szeretett fia szökését.

Jákób jogosan tart igényt az áldásra, hiszen az az elsőszülött joga, ő pedig megvette ezt a jogot egy tál lencséért. Mégis mivel ilyen rafinált módon szerzi meg az áldást, Ézsau-nak alapot ad arra, hogy alattomos csalásnak bélyegezze azt.

Jákób tehát elmenekül. Rebeka reméli, hogy hamar viszontlátja, és nem sejti, hogy a búcsúzás pillanatában látja utoljára szeretett fiát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Kb. 10 éves korukig a gyermekek egy nézőpontból figyelik és értékelik az erkölcsi dilemmákat. Általában annak a személynek az álláspontjával azonosulnak, akinek a gondolkodásmódja közel áll az övékéhez – vagy akinek át tudják élni a helyzetét. Kohlberg erkölcsi ítéletalkotási fokozatai ugyan nincsenek életkorokhoz kötve, de a tanulók konkrét gondolkodásmódja és egyéb korosztályi sajátosságai alapján Ézsau és Jákób történetét a másodikos gyerekek háromféleképpen értékelhetik.

Ha az erkölcsi ítélőképességük heteronóm, akkor abszolút a büntetés a befolyásoló a szabályok megtartásában a számukra. Amit nem büntetnek, azt meg lehet tenni – ill. ami nem derül ki. Jákób tette azért rossz a számukra, mert rossz következménye van: Ézsau meg akarja érte büntetni.

Ha a prekonvencionális – individualista szakaszban vannak, akkor úgy vélekednek, hogy a szabályok betartása akkor fontos, ha ez a személyes érdekeikkel egyezik. Tipikusan „élni és élni hagyni” elv ez. Azok a gyerekek, akik így vélekednek, azok szerint azért nem volt helyes Jákób tette, mert ezzel elvette azt, ami Ézsaué, és még menekülnie is kellett.

A harmadik jellemző szemléletmód a konvencionális erkölcs fázisa, ahol a szabályok betartásában a közvetlen környezet: család, barátok elvárásai fontosak. E szerint az értékítélet szerint mivel Ézsau örökölte volna az elsőszülöttségi jogot idősebb testvérként, nem volt helyes Jákóbnak azt elvennie tőle. A történetek során főként Jákób kerül előtérbe, ezért meghasonlás is támadhat bennük: Jákób csaló, azaz rossz, Isten azonban mégis szereti őt. Jákób története – különösen a megváltozása – lehetőséget ad arra is, hogy a gyermek felismerhesse, hogy a hibás, rossz tettek ellenére is lehet közel lenni Istenhez, és van lehetőség a változtatásra.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésében, imádkozásban. • Segítséggel értelmezze a lecke Igéjének üzenetét: Pál 1. levele a korinthusiakhoz 16,14. • Segítő kérdések alapján tudja elmondani Ézsau és Jákób történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önállóan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésekben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Pál 1. levele a korinthusiakhoz 16,14. • Legyen képes önállóan elmondani Ézsau és Jákób történetét.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Vannak Isten szerinti eszközök a célhoz való eljutáshoz.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy a cél nem szentesíti az eszközt.

Érzelmi cél: Az irigység, nagyravágyás tapasztalatainak feltárása.

Pragmatikus cél: A megfelelő célhoz kapcsolódó Isten szerint elfogadható eszközök megtalálására minták mutatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Kapcsolódó feladat: 4. f.</p> <p>Beszélgetés az alábbi két történet kapcsán (korábbi egyházi munkafüzeti feladat):</p> <p>1. Jancsi és Sanyi ikertestvérek, és a második osztályba járnak. Jancsi már nagyon régóta vágyott egy különleges aranyszínnel író tollra. Épp olyanra, mint amilyen az osztálytársának, Katinak volt.</p>	

	<p>Egyszer, amikor hetes volt, látta Kati tollát a padon. Fogta magát, elvette és beledugta a testvére táskájába.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ti mit tettek volna Jancsi helyében? • Sanyi mit érezhetett, mikor rátalált otthon a Kati tollára? <p>2. Marci is másodikos volt. Már napok óta alig evett valamit, mert otthon nem volt ennivalója a családnak. Mikor minden gyermek a hittankönyvét nézte, Marci óvatosan kivette a padtársa tizóraját a padjából. Jelentkezett és kikérezkedett és gyorsan megejtette a vajaskiflit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mi a véleményed Marciról? • A padtársa mit gondolhatott, hova lett a kiflije? <p>Közös feladatértelmezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • csoportos munka (min. 10 perc) • a két történet közötti hasonlóságok és különbségek megbeszélése • értékelés (megerősítő, bátorító) <p>A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A vágyak, a kívánságok bennünk vannak. Mindnyájunknak vannak vágyai, de azok beteljesedése nem mindig következik be. Milyen érzésekkel jár a beteljesedés és a be nem teljesedés? – A vágyak között is vannak különbségek. Nem ugyanaz, ha valaki éhezik és ételre vágyik, mint ha valaki egy játékra vagy valami csecsebecsére áhítozik. – Hogyan érem el a vágyaim beteljesedését? Van-e erre szabály? Mit kell, szabad és nem szabad megtennem azért, hogy vágyam teljesüljön? <p>Beszélgessenek a gyerekek arról, hogy vajon miért tette a szereplő azt, amit tett? Mit lehetett volna tenni helyette? Hogyan hatott másokra a cselekedete?</p>	
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izsák öregsége és következménye. • Izsák hívátja Ézsaut. • Rebeka és Jákób terve. • Jákób megszerzi az áldást. • Ézsau hazatérése, haragja. • Jákób menekülni kényszerül. 	<p>Munkáltató tankönyv</p> <p>beszélgetés, csoportmunka Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás</p>

	<p>Legyen hangsúlyos az, hogy Jákób tette mindent összekuszált, Ézsau haragja pedig lehetetlenné tette a megoldást. Az is szóba kerülhet, hogy gyakran idő kell ahhoz, hogy a haragunk lecsillapodjon.</p> <p>Kapcsolódó feladat: 2. f. Közös feladat értelmezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszélgetését • értékelés (megerősítő, bátorító) <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása</p> <p>Feladattár: a harmadik kérdéssel kezdjük, mert ez kapcsolódik az aranymondáshoz.</p>	<p>egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata (áldás) közös hangos olvasás vélekedések, érzések gondolatok egyénenkénti meghallgatása)</p> <p>beszélgetés, csoportmunka</p>
Házi feladat	1. f.	Munkáltató tankönyv

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 52-53. o. és TKGY 50-51. o.

A képen látható:

Kétoldalas kép, egységes történetet illusztrál. A kép negatív érzéseket, indulatokat közvetít. A kép hangulata drámai, tragikus: Jákób félve menekül, Rebeka fél és aggódik, Izsák csalódott és beteg, öreg, meghalni készül. Ézsau mérhetetlen düh, harag látszik. Mintha átkozódna, bosszút forralna – kéztartásából erre lehet következtetni. Mivel Ézsau a kép előterében van, még nagyobb erejűnek tűnik indulata.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Felismered-e a képen látható szereplőket? Kik ők?
- Figyeld meg őket, mit érezhetnek? Vedd sorra a szereplőket!
- Ki lehet, aki menekül és miért?
- Ki az, aki aggódik és fél? Miért?
- Ki az, aki betegen fekszik a sátorban és csalódottan fogja a fejét? Miért?
- Ki az, aki dühöng, haragszik? Miért?

Szövegfeldolgozás:

Rávezetés:

- Az alábbi szavakat foglalj mondatba, és magyarázd példával!

Csalafinta, becsap, csal, hazudik, rászed, megtéveszt, átver, ámít.

- Meséld el, ha volt olyan, hogy téged vagy a barátodat becsapták? Hogyan történt? Mit éreztetek?

Jelentésadás:

Megfigyelési szempont: Mit jelent a történet alapján a csalás? Ki az, aki csalt, és ki az, akit megcsaltak?

A történet ismertetése:

- Első benyomások meghallgatása: gondolatok, érzések, vélemények.
- A megfigyelési szempont megbeszélése.

A szakaszos szövegfeldolgozás, a megbeszélés lényegi pontjai:

1. „Amikor... szeretem”

- Milyen volt Izsák és mi volt a szándéka?
- Mit kért Ézsautól?
- Mit jelent az áldás, ami az elsőszülöttnek jár?

2. „Rebeka... Hadd öleljelek meg!”

- Mit tett Rebeka és Jákób? Miért?
- Mi a véleményed arról, hogy Jákób Ézsauak öltözött?
- Miért nem vette észre ezt Izsák?
- Mit érezhetett Jákób?
- Mit gondolhatott Rebeka?

3. „Izsák... nem hagyta el őt”

- Izsák hogyan áldotta meg Jákóbot Ézsau helyett?
- Hogyan derült ki az igazság?
- Mi történt ezután? Ézsau mit mondott? Rebeka mire kérte Jákóbot? Jákób hova menekült?
- Mi a véleményed a történet szereplőiről? Milyeneknek tartod őket?

Reflektálás:

Mit tanácsolnál Izsáknak, Rebekának, Jákóbnak, Ézsauaknak?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Minden dolgok szeretetben menjen végbe!”

- Válaszd ki a felsoroltak közül, mi a te dolgod az iskolában? Karikázd be!

egyedül tanulni	játszani a társaimmal	felmérőt írni	csoporthoz dolgozni	figyelni a tanárra	figyelni a társaimra	beszélgetni, nevetgélteni

- A második sorban jelöld, melyik dolgodat szereted és melyiket nem! /„sz” = szeretem, „n” = nem szeretem /
- Gondolkozz el azon, hogy a „nem szeretem” dolgokat hogyan lehetne megszeretni?
- Mit üzen neked az aranymondás, fogalmazd meg, mondj példát rá!
- Mi lehet a következménye, ha haraggal intézed el a dolgaidat?

2. Ismétléshez: Vigyázz! Csalás!

Meséljük el úgy a történetet, hogy mindig egy-egy elemet, részletet megváltoztatunk. A gyerekek feladata, hogy jelezzék, ha észreveszik. Csoportfüggő, hogy milyen módon kérjük a

jelzést (álljanak fel, jelentkezzenek, tapsoljanak, integessenek stb). Ha nem jeleznek, akkor meséljük tovább addig, amíg nem veszik észre a csalást.

(Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 6/V.)

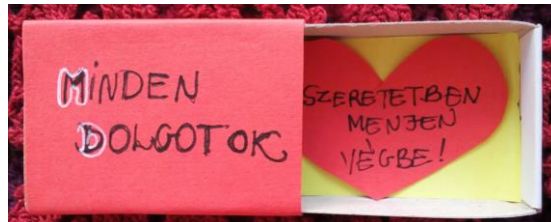
3. Kézműveskedés: Aranymondás

„Minden dolgokat szeretetben menjen végbe. „ (1Kor 16,14)

Aranymondás-gyufásdoboz.

Szükséges hozzávalók:

- gyufásdoboz
- piros lapok
- előre kivágott piros szívek
- olló
- toll
- ragasztó

4. Imádságra nevelés: Jákób megbánja a tettét

Kérjük meg a gyerekeket, hogy fogalmazzanak meg egy-egy imádságot, amit akkor mondhatott volna el Jákób, amikor rádöbben, hogy becsapta:

- az édesapját
- a testvérét
- rosszat tett Isten ellen.

Mindhárom imádság 3 részből álljon:

- a) rossz cselekedet megnevezése
- b) rossz cselekedet/bűn miatti érzés megfogalmazása
- c) bocsánatkérés

Variációs lehetőség: Három sarkot jelölünk ki a három szereplőnek. A három alpontot leírjuk egy-egy lapra, hogy láthassák a gyerekek.

10/C. JÁKÓB BUJDOSÁSA (1Móz 28)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.)

Jákób idegen földre ér. Az áldás és az elsőszülöttségi jog pozitív hatásait nem érzi. Sőt, úgy tűnik, hogy bár mindent kockára tette a hőn áhított áldás megszerzéséért, most földönfutó lett. Az otthonát elvesztette, a biztonságot nyújtó rokoni menedék pedig még nagyon távol van.

Ráadásul idegen földre érve otthonának Istene is távol kerül. Ez úgy értendő, hogy az akkori felfogás szerint az isteneknek lokális hatalmat tulajdonítottak. Ez még nem a szilárd egyistenhit időszaka. Úgy vélték, több isten is létezhet. Ábrahám istenének védő oltalma ugyan Izsákra és utódaira is érvényes, de Jákób attól fél, hogy erre csak Kánaán földjén számíthat.

A pusztá, ahol aludni kénytelen, egyébként is „démonok és ártó hatalmak” területe az akkori közfelfogás szerint. Jákób tulajdonképpen ezektől a hatalmaktól igyekszik megvédeni magát. Valójában nem egy követ tesz a feje alá (párnának egyébként is elég kemény lenne), hanem körberakja a fejét védekezésképpen. Ezzel a mágikus praktikával igyekszik kiszolgáltatottságát csökkenteni. Így még mélyebb értelmet nyer az álma.

Egyrészt álmából megérti, hogy Istene nincs területhez kötve. Ő kíséri Jákóbot, és még az idegen pusztá is az ő területe.

Másrészt a létra (a **RÚF-ban: lépcső!**) összeköti az eget és a földet. Isten tehát vele van. Valószínűbb az a fordítás, amely szerint Isten nem a létra tetején áll, hanem Jákób fejénél. Vagyis nem a mágikus praktika - a fej köré rakott kövek -, hanem Isten lesz az oltalmazója.

Az álomban látott létra a héber szó eredeti jelentése szerint tulajdonképpen a babiloni zikkuratok lépcsősorát jelenti.

Jákób itt elnyeri az Ábrahámnak adott ígéretet, anélkül, hogy vétkéért felelősségre vonnák. Isten ígérete nincs emberi előfeltételhez kötve.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A második osztályos gyerek még szereti a bújócska játékot. Izgalmas, ahogyan elbújnak a gyermekek egymás elől, és a fogónak meg kell keresnie őket. Ugyanakkor egy-egy szomorúbb esemény hatására talán már az is előfordult (ha máshol nem, a diák gondolataiban), hogy el fog rejtőzni, elbújik, hogy senki se találja meg őt. Akár ez olyan eseményhez is kapcsolódhatott, ha valami nem helyes dolgot követett el, és el akarta a felelősségre vonást kerülni. Éppen ezért Jákóbbal nagyon könnyű azonosulni.

A téma lehetőség arra is, hogy a tettekről és következményekről beszéljünk a gyerekekkel – nem moralizálva, de rámutatva arra, hogy létezik jogos büntetés is. Ugyanakkor viszont Istent

bemutathatjuk a történet kapcsán úgy, mint aki még a bűnös embernek is újabb esélyt akar adni, hogy megváltozhasson.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Segítséggel tudja értelmezni a lecke Igéjét: Mózes 1. könyve 28,15. • Segítséggel tudja elmondani Jákób bujdosásának történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Mózes 1. könyve 28,15. • Tudja elmondani saját szavaival Jákób bujdosásának történetét. • Ismerje fel az ok-okozati összefüggéseket a történetben.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten nem helyesli a rossz döntéseket, de nem hagy bennünket magunkra azokban sem, sőt tud kiutat mutatni.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy Isten a rossz döntéseinket nem helyesli, de nem hagy magunkra bennünket azok ellenére sem.

Érzelmi cél: A szorongás, félelem, magányosság érzéseinek a megélése és elfogadása.

Pragmatikus cél: Arra való biztatás, hogy bízzon Istenben akkor is, ha egyedül érzi magát.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Beszélgetés a hittanoktató által bemutatott képek alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a képek értelmezése, véleményalkotás, vélemények megosztása egymás között • közös megoldási javaslatok keresése • hittanoktató összegzése • a beszélgetés irányvonalai: <p>A megbeszélés szempontjai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ki miért magányos a képen? – Érezted már magad hasonló helyzetben? 	<p>beszélgetés</p> <p>Minden gyereknek van élménye a magányról. A képek különböző embereket mutatnak magányosan: öreg a kapu előtt, gyerek sok játék között, de passzívan és szomorúan, elhagyott helyen magányos gyerek stb.</p>
Feldolgozási	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:	Tankönyv

<p>javaslat</p>	<p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jákób magányos útja • Jákób aludni tér, de kétségek gyötrik • Jákób különös álma • Jákób álmának magyarázata • Jákób megnyugodva indul tovább <p>Beszélgetés</p> <ul style="list-style-type: none"> • A hittanoktató erősítse meg azt a bibliai üzenetet, hogy Isten nem hagyja magára az embert, még akkor sem, ha az egyedül érzi magát! • Fontos szempont, hogy bár Isten nem helyesli Jákób tettét, de ezzel együtt sem hagyja magára. <p>Kapcsolódó feladatok: 1. és 2. f. A beszélgetés irányvonalai: Az álmok nagyon különösek ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása. Szóba kerülhet a mostanában oly népszerű őrangyalok kérdése. A hittanoktató kellő bölcsességgel álljon a kérdéshez, és inkább Isten szerepét Fő hangsúlyozza a kérdéssel kapcsolatban.</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 3. f. Készítsünk imaláncot!</p>	<p>egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata, közös hangos olvasás, vélekedések, érzések, gondolatok egyénekenkénti meghallgatása Jákób mit gondolt az álmáról?</p> <p>Lehetőséget adunk a gyerekeknek, hogy az álmaikról beszéljenek. Rendkívül népszerű téma, gyakran kitölt egy teljes órát is.</p>
<p>Házi feladat</p>	<p>2. feladat</p>	<p>Munkáltató tankönyv</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 56-57. o. és TKGY 54-55. o.

A képen látható:

Két oldalas képet látunk. Éjszaka van, sötétség, de a hold és a csillagok világítanak. A bal oldali képen a menekülésben elfáradt Jákóbot látjuk, kőpárnán alszik magányosan. A jobb oldali képen az égből leereszkedő lépcsőn angyalok jönnek, mennek. Jákób még sincs egyedül? Álomszerű, misztikus képet lát a néző.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

- Miért kellett elbújni, bujdosnia Jákóbnak?
- Hová igyekezett? Miért?
- Hogy érezte magát?
- Az 56. oldalon láthatod Jákóbot. Mit csinál, mire feküdt?
- Mit álmodott? (Figyeld az 57. oldalon lévő képet!)

- Miért nyugodott meg, miért mosolygott?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Mert én veled vagyok, megőrizlek, akárhova mégy.”

- Szerinted ki mondja ezt a mondatot?
- Isten csak Jákóbot nyugtatja ezzel a mondattal?
- Hozzád is szól Isten így, érezted már? Mikor? Mondj rá példát!

2. Elrejtett aranymondás (aranymondás tanítása)

„Mert én veled vagyok, megőrizlek, akárhová mégy.”

Az ötlet előkészítése: Az aranymondás szavait külön lapokra írjuk vagy nyomtatjuk, nagyobb csoport esetében a szavakat tovább darabolhatjuk. A lapokat a gyerekek székének az aljára ragasztjuk blue tackkel. Amikor az óra során szeretnénk megtanítani az aranymondást, akkor elárulhatjuk, hogy valamit elrejtettünk a teremben, keressék meg. Amikor megvannak a lapok, akkor az a feladat, hogy találják ki, hogy hogyan szól az aranymondás.

Ha megvan a sorrend, akkor az a feladat, hogy mindenki felolvassa a saját szavát. Addig kell gyakorolni, amíg úgy nem hangzik, mintha egy ember mondaná. A gyakorlás közben meg is tanulják az aranymondást észrevétlenül

3. Kézműveskedés: Jákób álma–makett

Gyufásdoboz és színes lapok segítségével elkészíthetjük az alábbi makettet:

A gyufásdoboz kinyitásakor látszanak az angyalok. A gyufásdoboz elejére a gyerekek a kék lapra a felhők alá oda rajzolhatják Jákóbot, aki feje alatt kővel alszik. A TKEI 56. o. vagy a TKGY 54. oldalán látható rajz segít ebben a gyerekeknek. A felhők körvonala fehér színes ceruzával van megrajzolva, de ez elmaradhat.

10/C. JÁKÓB BUJDOSÁSA
(1Móz 28)

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA)

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Az óracélok megegyeznek az előző óra céljaival, de a fő hangsúly ezen az órán egy kicsit túlmutat azon.

Fő hangsúly: Annak az átélése, hogy Isten nem hagy minket egyedül.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: Mire emlékeztetnek?</p> <p>A hittanoktató a már eddig tanult történetek és szereplő egy-egy jellegzetes tárgyának, szereplőjének rajzát mutatja a gyerekeknek. A feladat az, hogy aki kitalálta, hogy kié a tárgy, mutogassa el, azt a helyzetet, amiben az adott tárgy szerephez jutott.</p> <p>Pl.: csillag, (Ábrahám), lencse (Ézsau) létra (Jákób), de akár korábbi történetekre is utalhatunk: alma, galamb olajággal, szivárvány stb.</p> <p>A lépcsőt hagyjuk a sor végére, majd röviden megbeszéljük, hogy Jákób mikor látta a lépcsőt, és hogy mire emlékeztette.</p>	<p>beszélgetés</p> <p>Minden gyereknek van élménye a magányról.</p> <p>A képek különböző embereket mutatnak magányosan: öreg a kapu előtt, gyerek sok játék között, de passzívan és szomorúan, elhagyott helyen magányos gyerek stb.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Beszélgetés az előző órai aranymondásról</p> <p><i>„Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy...” (1Móz 28,15)</i></p> <p>Munkáltatás:</p> <p>Aranymondás: lépcsőkészítés</p> <ul style="list-style-type: none">• Lépcsőt hajtogatunk kartonból.• A lépcső szemben lévő oldalaira a gyerekek ráírják az aranymondás szavait.• Gondolkozzanak el azon, hogy az életükben milyen helyzetben tapasztalták már meg Isten segítő jelenlétét!• A lépcső lépőfelületére a gyerekek ráírják egy-egy szóval ezeket a helyzeteket.• Helyezzük a lépcsőt a terem falára!• Angyalokat is készíthetünk hozzá, akár hajtogatással, akár rajzokkal.	<p>Szükséges eszközök: színes ceruza, ragasztó, olló</p>

11/A. ÉZSAU ÉS JÁKÓB KIBÉKÜLÉSE (1Móz 32–33)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszama: 2.

(ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.)

A megbocsátás Isten és ember közötti és ember és ember közötti megromlott viszony helyreállítása. A megbántott fél lemond a büntetésről, és elfedezi a bűnt. A bűnt nem lehet megszüntetni, csak megbocsátani.

A megbocsátáshoz hozzátartozik a bűnbánat és az engesztelés.

Bár számos bibliai példát látunk arra, hogy Isten nem megy el a bűn mellett, és az büntetést von maga után, mégis, ezzel együtt is jelen van a gondolat, hogy Isten kész a megbocsátásra. Ez különösen a babiloni fogság után erősödik meg, amikor a nép a fogságot büntetesként, a hazatérést pedig a megbocsátás jeleként értelmezi.

A megbocsátás és az engesztelés összetartozó fogalmak. Különösen a kultuszban lesz nagy szerepe az engesztelésnek, elsősorban az engesztelő áldozat gyakorlatával.

A Szentírás azonban óv attól a gondolattól, hogy bizonyos engesztelési rítusokkal, az bűn és megbocsátás kérdése automatikusan, önmagában ható módon kezelhető és megoldható. Ha az engeszteléshez nem kötődik igazi megbánás, az áldozati állat kiontott vére nem tesz jóvá semmit.

Jákób megbántat tettet, és amikor haza veszi az irányt, igyekszik a megbántott testvér, Ézsau jóindulatát elnyerni. Ajándékokat küld előre, nyájai legjavát, hogy még a találkozás előtt megnyerje bátya jóindulatát. Ézsau szándékáról semmit nem tudunk, de az, hogy 400 emberével jön Jákób elé, jogos aggodalomra ad okot.

Jákób az ajándékait nem csupán számításból küldi Ézsau elé, hanem tettében szépen megnyilvánul a jóvátétel igazi értelme is. Az ellopott áldással Ézsautól elvett valamit, amit most ezen a módon igyekszik visszajuttatni neki. A sok nyáj Isten áldásának bizonyítéka. Ezt az áldást ő a bátyától elorozta. Tehát a nyáj mint az áldás kézzel fogható jele Ézsaut illetné. Tettével tehát Jákób tulajdonképpen visszajuttatja bátyjának a nyáj legjavát.

Ézsau nagyvonalúságát mutatja, hogy szót sem ejt a régi ügyről. Az ajándékokat is csak Jákób unszolására fogadja el. Jákób számára az elfogadás gesztusa a bizonyíték arra, hogy bátyja valóban megbocsátott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekek sokat vitatkoznak, veszekszenek, és meg is haragszanak egymásra. Ez akár apróságok miatt is történik. Ahogyan az is, hogy nagyon hamar megbékülnek egymással. A legjobb barát és a legjobb barátnő „helye” a másodikosok esetében sem stabil még teljesen, ezért a baráti kapcsolatokban is előfordulnak összekapások.

Vegyük ugyanakkor komolyan őket olyan szempontból, hogy a megbocsátást, elengedést már ebben a korban segíteni kell ahhoz, hogy az egymás iránti indulatuk ne gyűljön tovább bennük! Mivel itt is befolyásolóak azok a minták, amelyek a gyermeket körülveszik, ezért

fontos élehető keresztyén mintákat felmutatni számukra. A példa a meglévőket erősítheti –, vagy ha szükséges, ki is olthatja és helyettesítheti.

A viták tele vannak indulattal, érzelmekkel. A megbocsátásnak is van érzelmi része, ami egyfajta „felengedést”, „kiengedést”, megkönnyebbülés érzését vagy éppen örömeztést jelent a gyermek számára. Természetesen attól is függ, hogy ő a megbocsátó oldalon áll, vagy ő az a személy, akinek megbocsátottak.

Mivel a másodikos gyermekek még nagyon konkrét módon gondolkodnak, ezért a megbocsátás „tanítása” és a megbékélés, kibékülés folyamata is csak konkrét helyzetekhez köthető a számukra. Azt azonban valószínűleg mindenki átélte már, hogy megbocsátottak vagy ő kapott bocsánatot valakitől. A témával kapcsolatos alapvető kiindulás tehát ismerős lehet a számukra.

A hittanoktató/lelkipásztor a saját viselkedésével is adhat mintát (és adjon is!) arra, hogyan lehet megbocsátani, hogyan lehet békességre törekedni azért, hogy a vitás helyzet megszűnjön. Ez nem azonos azzal, hogy feltétel nélkül elfogadja a gyermekek minden tettét, de az órai magatartása mutasson példát akár a bocsánatkérésre, akár a megbánó magatartás elfogadására.

A megbocsátás folyamatát jól ábrázolja a következő ábra:

Miért fontos megbocsátani? A megbocsátás (elengedés és lezárás) folyamata hozzájárul a lelki (és így a testi) egészséghez. Ha ugyanis valaki nem tud megbocsátani, akkor a benne lévő harag felőrölheti. Ha pedig a bűnbánat és a bocsánatkérés ellenére sem bocsátanak meg valakinek, akkor a belső konfliktusokat, lelki kitaszítottságot és az el nem fogadás érzését eredményezheti.

A másodikos gyermekek megbékülési folyamatai általában egyszerűek, és bár nagy intenzitású érzelmeket hordoznak magukban, de nagyon hosszan tartó harag ritkán keletkezik a mindennapi konfliktusokból. (A komoly, mély sérülést okozó konfliktus, ami talán nem is tudatosul haragként és konfliktusként a gyermekben, már más kérdés). Ugyanakkor viszont szükségük van a jó mintákra és a megbocsátás folyamatának „megtanulására”.

Hogyan tanítható ez a folyamat a kisiskolások számára? Mindenképpen konkrétumokon keresztül, és a megbocsátás folyamatának felidézésével és közös (alapos) átgondolásával. Ehhez jó, ha a beszélgetésen kívül szituációs játékok, a feloldódást segítő gyakorlatok kapcsolódnak. Bár a gyermekek ebben a korban egy szempontból közelítenek még többségében a témához, de a konfliktushelyzetek, kibékülés és megbocsátás mindkét oldalról érthető a számukra. Ennek az az oka, hogy általában mindkét helyen álltak már. A tanítás különböző lehetőségei:

- a. A bocsánatkérésnél segíthetjük annak a felismerését, hogy melyek azok a helyzetek, amikor bocsánatot kell kérnünk – mert fájdalmat, sérülést (testi vagy lelki) okoztunk a másik személynek. Ez leginkább úgy érhető el, ha egy konfliktushelyzetről szóló szituáció során mindkét oldalt „eljátssza” a gyermek. Az érzések, illetve az ott átélt

helyzet aztán a megbeszélés során segíti a sértett és megbántott ember helyzetébe való beleélést.

- b. A bocsánatot kérő személy esetében gyakoroltathatjuk a bocsánatkérés formáit. Különösen figyeljünk arra, hogy az adott tanulónak mi a saját leghatékonyabb kifejezési módja („bocsánatkérési nyelve”). Arra is felhívhatjuk a figyelmét, hogy ő maga figyelje a másik személy reakcióit, és ebből is láthatja, hogy kinél mi a leghatékonyabb.

A bocsánatkérés legismertebb formái, melyek taníthatóak ebben a korban:

- a. Nyelvi kifejezőeszközök: pl. bocsánat, sajnálat, „meg tudsz bocsátani?”, stb. A gyermekek egy része nem ismeri ezeket a kifejezéseket, ill. nem tudja használni őket, ezért segíthetjük őket ebben is.
- b. Jóvátétel – akár valamilyen tárgyi módon. (Ézsau és Jákób történetében is találkozhatunk ezzel.
- c. Testi érintéssel való kifejezés. Pl. ölelés.

Ha a konkrétumok alapján a megbékélés, megbocsátás érthető fogalomként is a számára, akkor vihetjük tovább a témát, és kerülhet elő mélyebben Isten megbocsátásának, a bűnbocsátatnak a fogalma.

A témával kapcsolatban hasznos információk találhatóak a következő könyvben:

Chapman, Gary; Thomas, Jennifer, *Ha nem elég a sajnálat*, 2010, Harmat Kiadó www.harmat.hu

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Segítséggel tudjon példákat mondani az életéből a lecke Igéjével kapcsolatban: Zsoltárok könyve 133,1• Tudja segítséggel elmondani Ézsau és Jákób kibékülésének történetét.• Tudjon példákat mondani a megbocsátásra, a bocsánatkérésre.	<ul style="list-style-type: none">• Aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét, mondjon példákat: Zsoltárok könyve 133,1.• Legyen képes saját szavaival elmondani Ézsau és Jákób kibékülésének történetét.• Tudjon példákat mondani a megbocsátásra, a cselekvő szeretetre, a kibékülésre, az Isten útján való járásra.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A megbocsátás folyamatának segítése és bemutatása Ézsau és Jákób történetén át.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a békességre való törekvés megszüntetheti a haragot.

Érzelmi cél Annak a felidézése, hogy a megbocsátásig – bocsánatkérésig való eljutásig milyen érzések vannak a háttérben.

Pragmatikus cél: A megbocsátás és bocsánatkérés kommunikációs formáinak gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: puzzle A játék menete: <ul style="list-style-type: none">• Csoportokat alkotunk (4-5 fő)• A csoportok egy-egy borítékot kapnak. A borítékban 10-12 darabra vágott képek darabjai találhatóak, amelyeken” széttört” kapcsolatokat, helyzeteket ábrázoló ábrák (fényképek) láthatóak.• A csoport összerakja, majd egy lapra ragasztja a kész képet.• Megbeszéljük, azt, hogy mit látnak a képen, és hogyan lehetne a helyzetet megoldani.	Közös játék, beszélgetés A képeket a feldarabolás előtt lássuk el kerettel. Ez jelzi majd a kép széleit, kellő táppont lehet az összeillesztéskor. Szükséges eszköz: ragasztó
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata <ul style="list-style-type: none">• Jákób élete jóra fordul (családi, vagyoni gyarapodás).• Jákób haza indul.• Jákób hírül veszi Ézsau közeledését.• Jákób imádsága, engesztelő ajándékai.• Találkozás Ézsauval.• A két testvér kibékül.• Jákób hazatér. Feladattár Az elhangzottak összefoglalása: A megbocsátás sosem késő, mert elrendezi a rendezetlen dolgainkat. Kapcsolódó feladat: 1. f. Képek elemzése, hittanoktató segítségével (lehetséges segítő kérdések) <ul style="list-style-type: none">– Mit ábrázolnak a képek?– Mi történik?– Mi az oka?– Hogyan igyekezett megoldani Jákób a	Tankönyv beszélgetés, csoportmunka egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése, esetleges magyarázata közös hangos olvasás vélekedések, érzések, gondolatok egyénenkénti meghallgatása

	<p>helyzetet? – Közös ellenőrzés, értékelés</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 2. és 3. f. A Beszéljétek meg! kérdései segítenek, hogy a történet üzenetét megértsük.</p> <p>Tudod-e?</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása.</p>	<p>A feladatok célja az új ismeretanyag rögzítése</p> <p>Munkáltató tankönyv a történetet üzenetét erősíti</p>
--	--	---

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 60-61. o. és TKGY 58-59. o.

A képen látható:

A jobb oldali képen Ézsau és serege, szolgálai jönnek. Elöl Ézsau, aki mosolyogva, kitárt karral fogadja Jákóbot. Jákób és háza népe szorongva áll, félve, hogy a találkozás veszéllyel járhat. A kép kettős érzelmeket kelt. Két csoport szemben áll egymással, az egyik csoportban katonák lovakkal, fegyverekkel felszerelve, míg a másik csoport szinte fegyvertelenül, az egyik férfi kezében egy bot, amely épp a fegyvertelenséget mutatja a szemben álló csoport felszereltségével szemben. Ugyanakkor a két főszereplő, Ézsau boldog mosollyal, Jákób szorongva és tehetetlenül áll szemben testvérével. A kép feszültséget, drámaiságot sugall, tragédiát is sejtet.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

- Figyeld meg Ézsau seregét!
- Figyeld meg Jákóbot és háza népe csoportját!
- Hasonlítsd össze őket! Miben hasonlítanak, és miben különböznek?
- Figyeld meg Ézsau mozdulatát, arckifejezését! Mit gondolsz, hogyan fogja fogadni Jákóbot?
- Figyeld meg Jákób arckifejezését, mozdulatlanságát! Mit fejeznek ki? Mit érezhet és gondolhat Jákób?
- Az olvasmány alapján mondd el, mi lett a találkozás vége!
- Te képes lennél-e hasonló helyzetben így megbocsátani?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek!”

- Hogy érzed magad, ha nem vagy jóban a testvéreddel, unokatestvéreddel?
- Hogyan sikerül kibékülnötök?
- Te mindenben egyetérsz a testvéreddel, unokatestvéreddel, rokon gyermekekkel?
- Szerinted baj, hogy nem értetek egyet valamiben? Miért?
- El tudod fogadni, ha valakinek más a véleménye, mint a tiéd?
- Előfordul-e hogy összevesztek valamin?
- Az elfogadást, a kibékülést, megbocsátást tanulni kell. Hogyan törekszel erre?

2. Játék: Feldúlt vagyok! (szituációs játék)

Négy hétköznapi helyzetet nevezünk meg, amelyek során barátok között konfliktus alakulhatnak ki. Az a feladat, hogy a gyerekek játsszák el a szituációkat. Két különböző megoldást is bemutathatnak. Egyik változatban előadhatják a jelenetet rossz befejezéssel, a másik változatot pedig megbocsátással. A végén erősítsük meg a megbocsátás lépéseit.

Helyzetek:

- A barát elveszi a másiktól a fagyiját, és megeszi.
- Játék közben az egyik gyerek elveszi a másiktól a labdát, és kidobja a kerítésen.
- Valaki véletlenül fellök valakit.
- Véletlenül egyik barát a másiknak elszakítja a füzetét.

(Eredeti ötlet: Laura Blanco-Silvia Carbonell: Erények és értékek, Kálvin Kiadó, 2005; 81. o.)

3. Szemléltetés: bűnbocsánat

Aqua tube (vízben oldódó WC-papír) gurigából kivágunk olyan csíkokat, ahol nincs felirat. Nem áruljuk el, hogy vízben oldódik a papír!

Megbeszéljük a gyerekekkel, hogy szerintük egy velük egykorú gyerek milyen dolgokat tehet, ami Istennek nem tetszik. Önkéntesek felírják ezeket egy-egy Aqua-tube csíkra. Beletesszük egy vízzel teli befőttes üvegbe. A kupakot rácsavarjuk, majd jól összerázzuk. (Ekkor felolvad a papír, az írást nem lehet már elolvasni.) Próbáljuk meg elolvasni, hogy mi volt ráírva! Nem lehet.

4. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 6-7. verse: Aki az Úr Istent

Református Énekeskönyv: 395. dics. Isten szívében megpihelve

Református Énekeskönyv: 167. dics. 1-2. verse: Jöjj, mondjunk hálaszót

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 162. 1. és 4. verse: Isten nevét dicsérem

11/A. ÉZSAU ÉS JÁKÓB TÖRTÉNETE (1Móz 25,19–34)

BÁBOS FELDOLGOZÁS ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Bevezető gondolatok

Egy ikerpár történetén keresztül egy ősi „családregénynek” lehetünk részesei, amelyben van testvérféltékenység, csalás, elkeseredettség, harag, üldözöttség, elválás és találkozás, bujdosás, megbocsátás és feloldozás. Az elbeszélés több évtized történéseit öleli fel, nagy részletességgel beszéli el a két testvér sorsát.

Az üdvtörténeti vonatkozások mellett nagy Fő hangsúlyt fektet a testvérek közötti viszálykodásra, „hatalmi”, elsőbbségi küzdelmekre, amelyek végül is a család szakadásához vezetnek. Érdekes, hogy az őstörténetek közül több is foglalkozik ezzel a témakörrel (pl. Káin és Ábel, majd József és testvéreinek története), és semmiképpen nem mondható, hogy idealizált képet kapnánk az akkori családokról. A Szentírás nyílt őszinteséggel tárja fel a bűneset utáni emberi viszonyokat.

Ézsau és Jákob esetében már a születésük is előrevetíti a közöttük kialakuló feszült viszonyt, a vetélkedést, a szülői szeretetért vívott küzdelmeket. Miután megtörténik a csalás, az addig csupán érezhető feszültség kézzelfogható konfliktussá válik. Olyannyira, hogy az olvasó – Káin és Ábel történetének ismeretében – feszülten várja, mi lesz a végkimenetele: megtörténik-e a legrosszabb, ami két testvér között megtörténhet? Végül is az anya bölcsessége menti meg a családot a még nagyobb tragédiától, a testvérgyilkosságtól.

Ahhoz, hogy a „megszerzett” áldás beteljesedhessen, Jákobnak el kell menekülnie, majd sok küzdelem, csalódás, munka után vissza kell térnie: szembe kell néznie becsapott testvérelével.

Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy ez a történet mind szerkezetét, felépítését, mind üzenetét tekintve alkalmas arra, hogy dramatizált formában, bábjáték által találkozzanak vele a gyerekek.

Cél meghatározása:

Olyan érzelmeket, külső, belső harcokat, konfliktusokat tár fel előttünk ez a történet, amelyek a mai ember számára éppolyan ismerősek és reálisak, mint az ősatyák számára azok voltak.

Hétköznapi tapasztalatokra épül, még akkor is, ha manapság nem áldásért, elsőszülöttségi jogokért küzdünk. Jelképesen azonban a szülőkkal való viszonyunk, a családban betöltött szerepünk, pozíciánk, a megfelelésre való vágyunk mind kirajzolódik ebben a történetben.

Nemcsak felnőttként tekinthetünk bele ebbe a tükörbe, hiszen már egészen kisgyermekkorban is részesülünk ezekben a tapasztalatokban. Sőt, sokszor szinte egy életen keresztül hordozzuk magunkban – akárcsak Jákob – konfliktusainkat, vívódásainkat.

Egy kisgyermek számára alapvető tapasztalat lehet a testvérféltékenység. Az érzés, hogy a másikat jobban szeretik, vagy jobban elfogadják. Mivel a szülői szeretet mindennél fontosabb, ezért folyik a „küzdelem”.

Cél az, hogy a gyerekek a bábjáték segítségével „kijátszhassák”, feldolgozhassák a témával kapcsolatos félelmeiket, szorongásaikat, családban „elszenvedett” sérelmeiket.

Feldolgozási lehetőség

Játék zsákbábokkal

A zsákbábok a hátulról mozgatható bábtípusok közé tartoznak. Viszonylag nagy méretük, emberszerű megformálásuk, mozgáslehetőségük miatt gyerekek között jól használhatóak. Kialakításuktól, karakterformálástól függően általában alkalmasak bibliai történetek eljátszására. Mivel úgy készülnek, hogy a testet képező zsák viszonylag semleges színű, és alakra egyforma, a felsőruházat változtatásával több történethez is felhasználhatók.

A ruházat, haj, arckarakter kialakításánál figyeljünk a felhasznált textilek minőségére! A mintázat, az anyag lehetőleg igazodjon vagy közelítsen az akkori viseletekhez, szokásokhoz! Inkább a természetes anyagokat részesítsük előnyben, kerüljük a túlzott műanyaghatást! Mivel viszonylag nagyméretű bábokról van szó, és emberszerű a megformálásuk, érdemes ennek lehetőségét minél inkább kihasználni. A mozgatásnál vigyázzunk arra, hogy a báb ne „ugráljon”, inkább lassabban, méltóságtelegesebben mozogjon (főleg, ha ez a karakter is megkívánja)! A kéz, a fej gesztusaival nagyon sok érzelmet ki lehet fejezni, sokszor szavak nélkül.

Ezekkel a bábokkal játszhatunk asztalon, de akár földön is, persze mindig odafigyelve a megfelelő játéktér kialakítására. Itt sem szükséges nagy, túlkomplikált díszletekben gondolkodni, csak, ha elengedhetetlenül fontos valaminek a közvetítéséhez. A kint és bent, a tér osztása gyakran megoldható a bábok közötti távolság illetve közelség érzékeltetésével, vagy esetleg más színű textíliával használatával. A gyerekek is könnyebben boldogulnak egy általuk elképzelt térben, mint egy komplikált díszletekkel berendezett „színpadon”. A túl sok tárgy sokszor elvonja a figyelmet a játékról, de még az üzenetről is, hiszen a technikai megoldásokkal kell küzdeni.

Ézsau és Jákób története nagyon komplex, több helyszínen játszódó, sokszereplős történet. Semmiképpen nem javasolom órai körülmények között ennek teljes bemutatását, a teljes történet dramatizálásának felvállalását. Sokkal inkább egy-egy jelenetnek az eljátszását ajánlom, rövid, improvizatív módon. Miután a gyerekek megismerik a történetet, a bábjáték jelentheti annak feldolgozását, „rögzítését”, ismétlését.

A játék által adjunk lehetőséget a gyerekeknek, hogy valóban szabadon játszhassanak. Ezáltal a pedagógus is visszajelzést kap, kaphat arról, hogy a gyerekek mit értettek mag a történetből, mi az, ami számukra fontos, illetve kevésbé fontos belőle. Előfordulhat, hogy akár szó szerinti részeket is fel tudnak idézni a bibliai szövegből, de nem ez a cél.

Másrészt a gyermek- játék közben- érzelmileg is „megnyilatkozik”. Ahogy azt láttuk, ebben a történetben sok a mai embert is érintő részlet, amely személyes életünkből is sok mindent felszínre hozhat. Ezek a sokszor szavakkal ki nem mondható érzések „kibeszélhető” a játékban. A bábozás azért alkalmas erre, mert el lehet „benne” bújni, azaz nem szükséges személyesen megnyilatkozni. A báb cselekszik, a báb beszél. Így még a legvisszahúzódbb gyermek is könnyebben vállalkozik a szereplésre.

Történetünkből három (egymástól különálló) jelenetet emelnék ki eljátszásra: Ézsau eladja elsőszülöttségi jogát (1Móz 25,27–34), Jákób csalással szerzi meg az atyai áldást (1Móz 27,1–30), Ézsau és Jákób újra találkozik, kibékülés (1Móz33,1-20).

E jelenetekhez a következő szereplők elkészítése szükséges: Ézsau, Jákób, Izsák, Rebeka, egy-két gyerekfigura, bárányok.

A bábkészítéshez és a játékhoz szükséges eszközök:

Tömbszivacs (bútorszövetet árusító boltokban kapható), törmelékszivacs, molinóvászon, zsákvászon, különböző színű, mintázatú vásznak, textilek, különböző színű fonalak vagy gyapjú, seprűnyél, vagy tiplifa (faáru boltokban kapható), filc (fehér, vagy testszínű), tű, cérna, olló, esetleg varrógép.

11/B. TE HOGYAN KÉRSZ BOCSÁNATOT? Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszama: 1.

Tantervben található, a témához kapcsolódó rövid leírás:

Mit jelent bocsánatot kérni? Miért és hogyan lehet azt megtenni? Miért fontos a bocsánatkérés? Szituációs játékok, beszélgetések Ézsau és Jákób története kapcsán.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekek sokat vitatkoznak, veszekszenek, és meg is haragszanak egymásra. Ez akár apróságok miatt is történik. Ahogyan az is, hogy nagyon hamar megbékülnek egymással. A legjobb barát és a legjobb barátnő „helye” a másodikosok esetében sem stabil még teljesen, ezért a baráti kapcsolatokban is előfordulnak összekapások.

Vegyük ugyanakkor komolyan őket olyan szempontból, hogy a megbocsátást, elengedést már ebben a korban segíteni kell ahhoz, hogy az egymás iránti indulatuk ne gyűljön tovább bennük! Mivel itt is befolyásolóak azok a minták, amelyek a gyermeket körülveszik, ezért fontos élhető keresztyén mintákat felmutatni számukra. Ez akár a meglévőket erősítheti – vagy ha szükséges, ki is olthatja és helyettesítheti.

A viták tele vannak indulattal, érzelmekkel. A megbocsátásnak is van érzelmi része, ami egyfajta „felengedést”, „kiengedést”, megkönnyebbülés érzését vagy éppen örömezzést jelent a gyermek számára. Természetesen attól is függ, hogy ő a megbocsátó oldalon áll, vagy ő az a személy, akinek megbocsátottak.

Mivel a másodikos gyermekek még nagyon konkrét módon gondolkodnak, ezért a megbocsátás „tanítása” és a megbékélés, kibékülés folyamata is csak konkrét helyzetekhez köthető a számukra. Azt azonban valószínűleg mindenki átélte már, hogy megbocsátottak, vagy ő kapott bocsánatot valakitől. A témával kapcsolatos alapvető kiindulás tehát ismerős lehet a számukra.

A hittanoktató/lelkipásztor a saját viselkedésével is adhat mintát (és adjon is!), hogyan lehet megbocsátani, hogyan lehet békességre törekedni azért, hogy a vitás helyzet megszűnjön. Ez nem azonos azzal, hogy feltétel nélkül elfogadja a gyermekek minden tettét, de az órai magatartása mutasson példát akár a bocsánatkérésre, akár a megbánó magatartás elfogadására. A megbocsátás folyamatát jól ábrázolja a következő ábra:

Miért fontos megbocsátani? A megbocsátás (elengedés és lezárás) folyamata hozzájárul a lelki (és így a testi) egészséghez. Ha ugyanis valaki nem tud megbocsátani, akkor a benne lévő harag felőrölheti. Ha pedig a bűnbánat és a bocsánatkérés ellenére sem bocsátanak meg valakinek, akkor a belső konfliktusokat, belső kitesztottságot és az el nem fogadás érzését eredményezheti.

A másodikos gyermekek megbékülési folyamatai általában egyszerűek, és bár nagy intenzitású érzelmeket hordoznak magukban, de nagyon hosszan tartó harag ritkán keletkezik

a mindennapi konfliktusokból. (A komoly, mély sérülést okozó konfliktus, ami talán nem is tudatosan haragként és konfliktusként a gyermekben, már más kérdés). Ugyanakkor viszont szükségük van a jó mintákra és a megbocsátás folyamatának „megtanulására”.

Hogyan tanítható ez a folyamat a kisiskolások számára? Mindenképpen konkrétumokon keresztül, a megbocsátás folyamatának felidézésével és közös (alapos) átgondolásával. Ehhez jó, ha a beszélgetésen kívül szituációs játékok, a feloldódást segítő gyakorlatok kapcsolódnak. Bár a gyermekek ebben a korban egy szempontból közelítenek még többségében a témákhoz, de a konfliktushelyzetek, kibékülés és megbocsátás mindkét oldalról érthető a számukra. Ennek az az oka, hogy általában mindkét helyen álltak már. A tanítás különböző lehetőségei:

- a) A bocsánatkérésnél segíthetjük annak a felismerését, hogy melyek azok a helyzetek, amikor bocsánatot kell kérnünk – mert fájdalmat, sérülést (testi vagy lelki) okoztunk a másik személynek. Ez leginkább úgy érhető el, ha egy konfliktushelyzetről szóló szituáció során mindkét oldalt „eljátssza” a gyermek. Az érzések, illetve az ott átélt helyzet aztán a megbeszélés során segíti a sértett és megbántott ember helyzetébe való beleélést.
- b) A bocsánatot kérő személy esetében gyakoroltathatjuk a bocsánatkérés formáit. Különösen figyeljünk arra, hogy az adott tanulónak mi a saját leghatékonyabb kifejezési módja („bocsánatkérési nyelve”). Arra is felhívhatjuk a figyelmét, hogy ő maga figyelje a másik személy reakcióit, és ebből is láthatja, hogy kinél mi a leghatékonyabb.

A bocsánatkérés legismertebb formái, melyek taníthatók ebben a korban:

- a) Nyelvi kifejezőeszközök: pl. bocsánat, sajnálom, „meg tudsz bocsátani?”, stb. A gyermekek egy része nem ismeri ezeket a kifejezéseket, ill. nem tudja használni őket, ezért segíthetjük őket ebben is.
- b) Jóvátétel – akár valamilyen tárgyi módon. (Ézsau és Jákób történetében is találkozhatunk ezzel.
- c) Testi érintéssel való kifejezés. Pl. ölelés.

Ha a konkrétumok alapján a megbékélés, megbocsátás fogalomként is érthető a gyerek számára, akkor vihetjük tovább a témát, és előkerülhet mélyebben Isten megbocsátásának, a bűnbocsátatnak a fogalma.

A témával kapcsolatban hasznos információk találhatóak a következő könyvben:

Chapman, Gary; Thomas, Jennifer: Ha nem elég a sajnálom, 2010. Harmat Kiadó www.harmat.hu

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Tudja, segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: Pál levele a rómaiakhoz 12,18. • Legyen tájékozott a bocsánatkérés kommunikációs formáiban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként, aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni lecke Igéjét és mondjon példákat: Pál levele a rómaiakhoz 12,18.

	<ul style="list-style-type: none"> Tudja alkalmazni a tanult bocsánatkérési formákat.
--	--

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A bocsánatkérés és megbocsátás formáinak gyakoroltatása mindennapi élethelyzeteken keresztül.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a békességre való törekvés megszüntetheti a haragot.

Érzelmi cél Annak a felidézése, hogy a megbocsátásig – bocsánatkérésig való eljutásig milyen érzések vannak a háttérben.

Pragmatikus cél: A megbocsátás és bocsánatkérés kommunikációs formáinak gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Komolyan mondd? A játék menete:</p> <p>Önkéntesek próbáljanak különböző hangsúlyokkal bocsánatot kérni, úgy, hogy a többiek ennek alapján meg tudják állapítani, hogy őszinte volt-e a bocsánatkérés.</p> <p>A megbeszélés szempontjai: a bocsánatkérés esetében alapvető az őszinteség</p>	Játék
Feldolgozási javaslat	<p>Tankönyvi képek elemzése (csak a TKEI 64. oldala vagy TKGY 62. o.) A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A különböző helyzetek mind valamilyen módon kellemetlenséget okoznak, de különböző módon és mértékben. – A hittanoktató foglalja össze a hasonlóságokat és a különbségeket! – Hittanoktatói összegzés, a kialakult helyzeteket valamilyen módon rendezni kell. – Közös konfliktus megoldási javaslat. <p>Hittanoktató összegzése.</p> <p>Tankönyvi képek elemzése (csak a TKEI 65. o. vagy TKGY 63. o.) Beszéljük meg, hogy a tankönyv képei alapján milyen megoldások születtek a konfliktuskezelésre! Beszéljük meg, hogy ezek mennyiben és miért hatékony megoldások!</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása.</p>	<p>Beszélgetés a képek alapján</p> <p>Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás Differenciáltan kezelje a hittanoktató a gyerekeket</p>

	Játék: Játsszuk el a tankönyvi szituációkat, és találjunk ki hasonló helyzeteket a megoldásokkal együtt!	
--	---	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 64-65. o. és TKGY 62-63. o.

A képen látható:

Kétoldalas képet látunk. Infógrafikai képek. A jobb oldalon a helytelen, konfliktushoz vezető szituációk vannak, míg a baloldalon a helyes viselkedés, a megbocsátás/bocsánatkérés mintáit láthatjuk.

Instrukció a képolvashoz

A baloldalon lévő képeket, a jobb oldalon lévőkkel összehangban kell nézni, hogy a tanulók a helyes viselkedés megfelelő módját azonnal lássák és rögzítsék.

1. képpár (a rajzon látható gyermekeknek nevet lehet adni)

- Pisti mivel játszott?
- Mi történt?
- Mire gondolt? Miért?
- Miért tört be az ablak?
- Mit érezhetett Pisti?
- Mit tett a baleset után?
- Mit mondott a háziasszonynak?
- A néni mozdulatai, az arca mit mondanak neked?
- Pisti mit mondott a néninek?
- Vajon milyen választ kapott?

2. képpár

- Kati miért olyan dühös és durva?
- Mit mondott Lacinak, és miért lökte meg?
- Laci mit érezhetett, mikor elesett?
- Meséld el mi történhetett!
- Figyeld meg a bal oldali képen Katit és Lacit! Mit olvasol le az arcukról és a mozdulatukról?
- Mit mondott Kati Lacinak? Miért?
- Mit gondolsz, mitől védte Kati a könyvét?
- Te hogyan szoktál bocsánatot kérni, ha valami ehhez hasonló történik veled?

3. képpár

- Sári és Bea a folyosón majdnem összeütköztek. Miért?
- Sári mit mondott Beának?
- Figyeld meg a Sári és Bea arcát és mozdulatait! Miről árulkodnak?
- Hogyan oldották meg a problémát?
- Mit mondott Sári Beának? Miért?
- Bea mit válaszolhatott Sárinak?
- Ha tőled bocsánatot kér valaki, mit szoktál tenni?

Beszélgetés pontok és feladat javaslatok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „... amennyire tőletek telik, éljétek minden emberrel békességben.”

- Gondolkodj el azon, hogy mennyire tudsz békességben élni a társaiddal!
- Szerinted mit jelent békességben élni? Válaszd ki az alábbiak közül és mondj vele egy mondatot!
Nyugalom, nyugodtság, kiegyensúlyozottság, megnyugvás, béke, összhang, egyetértés.
- Miért mondja Pál apostol azt, hogy „amennyire tőletek telik”? Mit jelent ez? Mondj rá példát!
- Te törekszel-e a békességre minden esetben? Mikor sikerül? Mikor nem sikerül? Miért?

2. Imádságra nevelés: Fekete és fehér gombok – összeveszés és megbánás

<p>a) Imádság tartalmának előkészítése Feladatutasítás: Mindenki vegyen egy fekete gombot a kosárból. Álljunk körbe. Szorítsátok az egyik tenyeretekbe a fekete gombot. Gondoljatok arra, hogy volt-e már olyan, hogy veszekedtetek valakivel, nem a békességet kerestétek. Valakihez nem kedvesen szóltatok, hirtelen meglöktetek valakit. Barátságtalanul szóltatok valakihez. Volt-e olyan, hogy nem a békességre törekedtetek? (Ne mondjátok ki hangosan.) Ez a fekete gomb jelképezi azokat a tetteinket, szavainkat, amelyek miatt összevesztünk valakivel.</p> <p>b) Imádkozás Hittanoktató: A Hittanoktató körbejár a kezében az üres befőttesüveggel. Miközben bedobjátok a fekete gombot az üvegbe, magatokban mondjátok el Istennek, hogy megértettétek, hogy nem örül ezeknek a dolgoknak, ne haragudjon ezért rátok, és segítsen abban, hogy tudjatok békére törekedni.</p> <p>c) Bűnbocsánat Hittanoktató: Vegyetek egy fehér gombot. Tartsátok a tenyeretekben a fehér gombot. Mebántuk a rosszat. Kérjük Isten segítségét, Vigyétek haza a fehér gombot, hogy emlékeztessen arra, hogy Istentől kérhettek erőt a békességre törekvéshez.</p>	műfaj	bűnvallás, kérés
	megfogalmazás	hittanosok magukban
	imádkozás	adott téma alapján magukban
	csoporthelyezés	egyéni
	kapcsolódás	aranymondás
	hely	óra közepén
	fejlesztési terület	önismeret, tiszteletteljes kommunikáció, barátságosság, önuralom
hittanosok	imádságot fogalmaznak meg és mondanak el magukban	
hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • kísér • gombokat oszt, gyűjt, körben jár 	
eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • 1 db fehér és 1 db fekete gomb/fő • nagy befőttes üveg 	

ÖSSZEFOGLALÁS I.
BEVEZETÉS A BIBLIA VILÁGÁBA ÉS
ÁBRAHÁM, IZSÁK ÉS JÁKÓB ÚTON ISTENNEL
 Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszám: 1/2.

Fő hangsúly: Az Isten útján való járás sokszínűségének a felismertetése a tanult bibliai történetek felidézésével.

Értelmi cél: Az Isten útján való járás sokszínűségének a felismertetése a tanult bibliai történetek felidézésével.

Érzelmi cél: Megerősítés abban, hogy az Isten útján járni jó.

Pragmatikus cél: Bátorítása arra, hogy a hittanos is Isten útján akarjon járni.

ÓRAVÁZLAT- JAVASLAT

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Feldolgozási javaslat	<p>Játékos ismétlés:</p> <p>1. Csoportbontás: Kisujj-sorrend A gyerekek kisujjuk nagysága szerint állnak sorba, majd hármásával vagy négyesével osztjuk őket kiscsoportokra.</p> <p>2. Szereplők tulajdonságainak felidézése a) Minden kiscsoport húz egy szereplőkártyát (ld. az óravázlat után), amelyen egy bibliai szereplő neve szerepel az alábbiak közül: Ábrahám, Lót, Sára, Izsák, Rebeka, Ábrahám szolgája, Jákób és Ézsau Fontos: Az egyes kiscsoportok ne árulják el a többi kiscsoportnak, hogy melyik szereplő jutott nekik!</p> <p>b) Minden kiscsoport kap egy nagy (csomagoló)papírlapot, amire egy emberfigura van rajzolva. Feladat: A kiscsoport tagjai a (csomagoló)papírfigurára felírják a lapjukon szereplő bibliai szereplőnek a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • legfontosabb tulajdonságait, • legfontosabb tetteit. (Javaslat: a hittanosok használhatják a tankönyvet a feladathoz.) <p>2. Ki vagyok? a) Minden egyes kiscsoportból egy önként jelentkező bemutatkozik a papírfigura nevében, elmondja, amit a figurára írtak. b) A többi kiscsoport feladata, hogy a bemutatkozás után tippeljenek, hogy ki ő, majd megbeszélés után írják le egy lapra. A helyesen válaszolókat megjutalmazhatjuk. c) Ha kitalálják, hogy ki az adott szereplő, akkor írják rá a gyerekek a papírfigurára az adott bibliai személy</p>	<p>csoportbontás 3-4 fős kiscsoportokra</p> <p>szereplőkártyák</p> <p>csomagolópapír emberalakkal, íróeszköz</p> <p>Tankönyv</p> <p>Kisötösökkel jutalmazhatunk.</p> <p>lap, íróeszköz</p> <p>Ne maradjon el a c) feladatrészt, mert fontos lesz a</p>

	<p>nevét.</p> <p>3. Hol vagyok? (A történetek helyszínének az átisméltése.)</p> <p>A Hittanoktató helyszínkártyákat helyez el a teremben.</p> <p>Fontos szempont az elhelyezésnél: az első helyszíntől egyenes vonalban lehessen eljutni az utolsóig.</p> <p>Helyszínek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a csillagok alatt a pusztában, egy sátor mellett • szép dús fűvű legelőn • tűzhely mellett • úton egyedül tevékkel • kút mellett • atyai sátorban • szabad ég alatt egy kővön • négyszáz harccsal körülvéve úton <p>Minden kiscsoport arra a helyszínre megy, ahol szerinte a szereplője járt.</p> <p>A kiscsoportok a helyszíneken leteszik a papírfigurájukat. (Most fontos, hogy a bibliai szereplő neve rá legyen írva a papírfigurára.)</p> <p>4. Út végigjárása</p> <p>Az összes gyerekekkel együtt végigjárjuk a helyszíneket, és együtt felidézzük:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hol vagyunk? • Ki van itt? és a legfontosabb, hogy elmondjuk: • Miben mutatkozik meg, hogy az a személy Istennel járt? <p>Játékos javaslat a helyszín végigjárására: (hittanosok-hittanoktató játékos párbeszéde)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hittanoktató: Hol vagyunk? • Hittanosok felelete: A csillagok alatt a pusztában, sátorban. (felolvassák a helyszínkártyát) • Hittanoktató: Ki van itt? • Hittanosok felelete: Ábrahám (a papírfigurán lévő nevet olvassák fel) • Hittanoktató: Ábrahám Istennel járt. (Ezt a mondatot minden szereplő kapcsán mondjuk el. Sára Istennel járt stb.) • Miből látszik ez? • Hittanosok felelete: (egyéni válaszokat várhat a hittanoktató). 	<p>későbbiek során!</p> <p>Nem áruljuk el előre, hogy a helyszíneket a történeti események sorrendjében idézzük fel. (Helyszínválasztás szempontja: olyan helyek, ahol kiderül, hogy az adott bibliai szereplő Istennel járt. Ezzel kapcsolódunk a tematikai egység címéhez. Ezt a szempontot itt még ne áruljuk el, mert a 4. pontban kérdezzük majd rá.)</p> <p>helyszínkártyák</p> <p>Az Istennel való kapcsolathoz a tankönyv szövegét vegyük alapul.</p> <p>Több helyes válasz is lehet, legyünk rugalmasak!</p>
--	---	---

Majd továbbmegyünk a következő helyszínre.

Szereplő	Helyszín	Hitből fakadó cselekedete
Jósiás	templom	követte a Biblia tanítását, Isten tanácsát
Ábrahám	a csillagok alatt a pusztában, egy sátor mellett	Isten hitt Istennek, bízott ígéréteiben.
Lót	szép dús fűvű legelőn	Hallgatott Ábrahámra, barátságban váltak el.
Sára	tűzhely mellett	Izsák születésekor hálát adott Istennek és örömben nagy lakomát rendeztek.
Ábrahám szolgája	úton egyedül tevékkel	Ábrahámnak engedelmeskedve ment feleséget keresni Izsáknak. Istenhez imádkozott.
Rebeka	kút mellett	Megittatta egy idegen tevéit.
Izsák	atyai sátorban	Isten áldását adta tovább.
Jákób	szabad ég alatt egy kövön	Hitt Isten ígéréteiben, hogy vigyázni fog rá.
Ézsau	négyszáz harcossal körülvéve úton	Megbocsátott Jákóbnak.

5. Megérkezés

Kört alkotunk.

A Hittanoktató felidézi, hogy Istennel járva az emberek milyen tetteket hajtottak végre.

A csoport együtt imádkozik a „Vezess Jézusunk...” c. ének 1. versével.

A táblázatot kinyomtathatjuk, és a gyerekek beragaszthatják a füzetükbe.

Énekszöveg kinyomtatva/táblára írva
vagy: A hittanoktató soronként mondja előre az énekverset.

Énekjavaslat:

A történet során tanult énekek ismétlése

TKEI és TKGY
Énekeljünk!

MELLÉKLET

ÖSSZEFOGLALÁS I. ÁBRAHÁM, IZSÁK ÉS JÁKÓB ÚTON ISTENNEL

Szereplő	Helyszín	Hitből fakadó cselekedete
Jósiás	templom	Követte a Biblia tanítását, Isten tanácsát
Ábrahám	a csillagok alatt a pusztában, egy sátor mellett	Isten hitt Istennek, bízott ígéletében.
Lót	szép dús fűvű legelőn	Hallgatott Ábrahámra, barátságban váltak el.
Sára	tűzhely mellett	Izsák születésekor hálát adott Istennek és örömkönyt nagy lakomát rendeztek.
Ábrahám szolgája	úton egyedül tevékkel	Ábrahámnak engedelmeskedve ment feleséget keresni Izsáknak. Istenhez imádkozott.
Rebeka	kút mellett	Megittatta egy idegen tevéit.
Izsák	atyai sátorban	Isten áldását adta tovább.
Jákób	szabad ég alatt egy kövön	Hitt Isten ígéletében, hogy vigyázni fog rá.
Ézsau	négyszáz harccal körülvéve úton	Megbocsátott Jákóbnak.

Szereplőkártyák:

(A kártyákon a megadott helyszín hitből fakadó jeleneit láthatjuk. A képeket ki is lehet hagyni, ha így túl könnyűnek találjuk.)

ÁBRAHÁM

SÁRA

IZSÁK

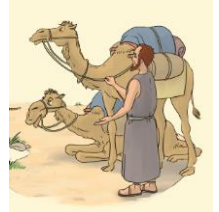
LÓT

REBEKA

ÁBRAHÁM
SZOLGÁJA

JÁKÓB

ÉZSAU

TOVÁBBI ÖTLETEK

Számonkérés:

Az összefoglalás utáni számonkéréshez használhatjuk a munkáltató tankönyv feladatait. Az 5. és a 6. feladat alkalmas kiscsoportos megoldáshoz is.

TEMATIKAI EGYSÉG: JÓZSEF ÚTON ISTENNEL

12. JÓZSEF TÖRTÉNETE: JÓZSEF, AZ ÁLOMLÁTÓ (1Móz 37,1–11)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai Lexikon. Kálvin Kiadó; Budapest. 1995.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Kálvin Kiadó; Budapest. 1996.

John Bright; Izrael története. Egyetemi nyomda; Budapest. 1968.

Jubileumi kommentár / A Szentírás magyarázata/Kálvin Kiadó; Budapest. 1995.)

József történetének meghatározó eleme az apai megkülönböztetésből fakadó testvérkonfliktus. József Jákób szeretett feleségétől, (Ráheletől) születik, a négy felesége (Lea, szolgálója: Bilha, Ráhel, szolgálója: Zilpa) közül ráadásul Ráhel szül a legkésőbb. Apja tarka ruhát csináltatott neki, amelyben aligha dolgozhatott a testvéreivel. Inkább otthon, a sátorban teltek a napjai, és csak apja megbízásából indult a pásztorkodó testvérek után a mezőre. Kivételezett helyzete fölényessé tette, és rossz hírt vitt a testvéreiről az apjának. A testvérek ellenszenvé egyrészt kivételezett helyzetének szól, másrészt annak, ahogyan József ezt kezelte. Álma csak még jobban elmérgesítette a viszonyukat.

József életében különösen fontos szerepet játszanak az álmok (páronként jelennek meg). Az ószövetségben az álmoknak van néha kijelentésjellegük. József álma előrevetíti jelképesen azt, hogy a testvérei hódolni fognak előtte.

A két álom jelentése is ugyanaz. Az első álom képei a földművelő élethez kapcsolódnak. A másodiké asztrális jellegű. A nap az apa jelképe lehet, a hold az édesanyáé (bár Ráhel ekkor már nem él), a testvérek a csillagok. Felmerül az a gondolat, hogy a 12 fiút a 12 állatöv csillagképeit jelképezi, de ez az azonosítás erőltetettnek tűnik.

A testvérek távol legeltetnek. Amikor Józsefet meglátják, erőt vesz rajtuk a gyűlölet. Meg akarják őt ölni. Rúben, a legidősebb azonban igyekszik őket jobb belátásra téríteni. Nyíltan nem áll ki József mellett, de a terve az, hogy majd valahogyan hazaviszi öccsét. Így kerül József a kiszáradt kútba (itt egy ciszternára kell gondolnunk). Amikor kereskedők érkeznek oda, Júda ötletére eladják őt húsz ezüstért. (akkoriban egy rabszolga ára 30 ezüst volt). A szöveg a kereskedőket hol izmaelitáknak, hol midianitáknak nevezi. Az egyenlenség oka a két hagyomány összeolvadásának következtelensége lehet. Feloldhatja a problémát az a megközelítés, amely szerint a két kereskedőnép nevének paralel használata egyszerűen megfeleltetése a kereskedő szónak.

Rúben nem tud az üzletről, de amikor rájön, ő az egyetlen, aki megsejti a testvérek tettének súlyát, már nincs mit tenni. El kell az apjuknak számolni Józseffel. Ahogy pásztorként a széttépett jószág kapcsán valahogy bizonyítani kellett az esetet, most József összevérezett ruhája lesz a „bizonyíték” a halálára. Jákób megrendülve gyászolja elveszett fiát. Vigasztalhatatlan, gyásza jeléül zsákot teker a derekára.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az álom az élet mindennapi része. Kutatók szerint mindenki álmodik, bár nem mindenki emlékszik rá. Az ókori világ gondolkodásmódja szerint az álmok kapcsolatot teremtenek az

ember és a természetfölötti világ között. A zsidó gondolkodók számára is fontos az álom és a látomás. A Biblia az álomról azonban úgy beszél, mint az élet szerves részéről, amelyben emberi érzések, törekvések, remények jelennek meg. Ugyanakkor ismer álomlátókat, álomfejtőket is. Isten néha álomban kommunikál az emberekkel, és ő az, aki a megfejtést is adja. Ezt láthatjuk József esetében, illetve akár Dánielnél is. A Szentírás szerint azonban egyedül Isten az, aki az álom megmagyarázására képessé tehet, ha szükséges annak a megértése. Ez tehát Isten különleges ajándéka lehet az egyén számára.

A pszichológiában nagy jelentőséget tulajdonítanak az álmoknak. Freud volt az első, aki alapos analízis alá vette az álmokat, és tudományos kutatásai során az álomszimbólumokat a szexualitásra vezette vissza. Az álmok nagy kutatója volt Carl Gustav Jung is, aki egy másik irányból közelített. Ő a transzcendens megnyilvánulásának látja az álmot, és ezt boncolgatja műveiben. Biblikus, mégis pszichológiai oldalról magyarul Gyökössy Endre foglalkozott a témával (Isten elfelejtett nyelve az álom c. könyvében.)

Az álmok sokféleképpen csoportosíthatók, de a jelen téma szempontjából a legfontosabbak a következők:

- Mindennapi történések feldolgozása álomban. Ezek általában éjfél előttiek.
- Ismétlődő álmok.
- Konfliktusra, konfliktus megoldásra vonatkozó álmok.
- „Jósálmok” – ezek vagy egy betegséget, változást jeleznek vagy valamilyen jövőbeni történésről szólnak.

A kisiskolások számára az álmok jelentősek. Mivel sok álom a mindennapi események hatására születik, ezért a mindennapi félelmek, szomorúságaik vagy örömeik jelennek meg bennük. Sajnos sok gyermeknek vannak rémálmai a mindennapokban ki nem mondott vagy fel nem dolgozott terhek miatt. Gyermekkorban (serdülőkorra múlik el általában) létezik egy ún. „alvási rémület zavar”, mely a gyermeket annyira terheli, hogy többször felébred éjszaka, fél, kiáltozik is akar. A nagyobb gyermekek talán szégyellik a problémát, ezért nem is mernek beszélni róla.

Ugyanakkor természetes, hogy kisiskolás korban több a rossz álom, hiszen az érzelmek nagy részét most kezdi a gyermek tudatosítani magában, és az álom során „kerülnek helyre” vagy próbálja az agy feldolgozni az eseményeket. A hittanórán annyit tehetünk, hogy adunk lehetőséget az őszinte beszélgetésre. Mint más esetben, itt se erőltessük a gyermekekre a beszédet! Ha nem szeretné a többiek előtt elmondani, akkor hadd mondja el külön, az óra után akár. Ugyanakkor abban segíthetünk nekik, hogy rámutatunk arra, hogy az álom az élet velejárója, és mi minden jelenhet meg benne. Mindenképpen igyekezzünk bizalmi és bátorító légkört teremteni.

A témához szorosan hozzátartozik a családban gyakori testvérkonfliktusok köre. Ez néha csak vitákban, apróbb veszekedésekben, máskor egészen durva agresszióban nyilvánul meg. Ez utóbbi gyakran vezethető vissza akár oda is, hogy a gyermek az őt ért sérelmeket a kisebb vagy gyengébbnek tartott testvérén akarja megtorolni.

Alapvetően azonban a gyermekeknél már a kistestvér születésekor (illetve akkor, amikor az ő szeretgetését látja, és magát háttérbe szorítva érzi) megjelenik a féltékenység. Részben ezt adja neki vissza, amikor bántja, zaklatja a testvérét. Az elsőszülöttek általában idősebb korukat és gyakran ezzel együtt járó fölényüket használják arra, hogy „helyüket” védjék a családban. A testvérkonfliktusok oka tehát gyakran a versengés, illetve az általuk szeretett felnőttek (szülők) szeretetének megszerzése.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben és imádkozásban. Tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szöveg alapján saját szavaival elmondani József és testvérei történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> Önként, aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben és imádkozásban. Legyen képes a tankönyvi képek és a szöveg alapján saját szavaival elmondani József és testvérei történetét. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon példákat felsorolni a testvérkonfliktusokról s azok békés megoldásáról.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Testvérkonfliktusok és hátterük.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a testvéri konfliktusoknak néha maguk a testvérek is az okozói, amelyeket kellő odafigyeléssel csökkenteni lehet.

Érzelmi cél: A testvéri konfliktusok háttere: testvérféltékenység, irigység, rivalizálás.

Pragmatikus cél: Annak a gyakoroltatása szituációkon keresztül, hogyan lehet csökkenteni a testvérkonfliktusok negatív érzelmi hátterét.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: József körül A játék leírása:</p> <ul style="list-style-type: none"> A kör közepén áll egy gyermek, akit a tanár választ. Ő József. Kaphat egy tarka sálát is a nyakába. A többiek búzakévéként táncolják körül és hajlongnak körülötte. Megjegyzés: A mozgást zenére is végezhetjük. A tanár új szereplőket választ, de József ugyanaz a gyerek lesz! Harmadjára is új szereplőket választanak, de József „véletlenül” megint ugyanaz a gyerek lesz. Addig játszunk, amíg ezt a megkülönböztetést szavá nem teszik a gyerekek! <p>Megbeszélés:</p> <ul style="list-style-type: none"> Miért rossz, hogy mindig ugyanaz a diák volt a játék főszereplője? Ki szeretett volna még József lenni? Miért szerettél volna József lenni? 	<p>Közös játék, beszélgetés Figyeljük a gyerekek reakcióját, ügyelve arra, hogy a kitüntetett diák ne kerüljön hirtelen negatív megjegyzések keresztüztébe. Vigyázzunk arra, hogy ne feszítsük túl a húrt!</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen érzés volt Józsefnek lenni? • Voltál-e már hasonló helyzetben? 	
Feldolgozási javaslat	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • József, Jákób kivételezett fia. • József álmai. • A testvérek irigysége és haragja József iránt. • A testvérek terve és végrehajtása: Józsefet kútba dobják. • Józsefet eladják. • Terv a maguk tisztázására. • Jákób gyásza. <p>Beszélgetés a képek alapján:</p> <p>Vizsgálják meg, milyen érzelmek figyelhetők meg a szereplők arcán! Ki áll a középpontban? Mi teszi a központi alak helyzetét kívánatossá? Milyen érzelmekről árulkodik a testvérek arca? Mi tartja össze a szereplőket?</p> <p>Tudod-e? Bibliai kvíz</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 1. és 2. feladat</p> <p>Játék:</p> <p>Történetmesélés: Meséljük együtt! József történetét mesélik el a gyerekek közösen. Mindenki egy-egy mondattal folytatja a mesélést. A Hittanoktató megadhat mindig egy-egy szót, amit a következő gyerekek bele kell foglalni a szövegbe. Ilyen kulcsszavak lehetnek: ruha, meghajol, nap, sötét stb. (Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 8/VIII.)</p>	<p>Beszélgetés a képek alapján csoportmunka Megfigyelési szempont: Miért haragudtak Józsefre a testvérei? Tankönyv</p> <p>Beszélgetés a tankönyvi kép alapján</p>
Házi feladat	3. feladat	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 70-71. o. és TKGY 66-67. o.

A képen látható:

A bal oldalon jelzésszerű rajz látható, József álmát szimbolizálja. A jobb oldalon Józsefet látjuk, amint az újabb álmát meséli a testvéreinek. József díszes ruhája különbözik a testvérei öltözékétől, amelyet az apa kedvenc fiának ajándékozott. A testvérek haraggal, dühvel,

csodálkozva, hitetlenül, kételkedve hallgatják a kisebb – apjuk által kedvelt – fiút. Láthatóan ellenségesek vele. József feje fölött jelenik meg az álma: a hold és a csillagok.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

Megfigyelési szempontok lehetnek csoportonként:

1. Milyen álmai voltak Józsefnek?
2. Milyen volt a testvérek kapcsolata Józseffel? Miért?

Az első benyomások meghallgatása után, a megfigyelési szempontok beszélgetési irányvonalai:

- A TKEI 71. /TKGY 67. oldalán láthatjátok József első álmát, mit láttok?
- Mit jelentett József első álma?
- Figyeljétek meg a TKEI 71./TKGY 67. oldalán lévő képet!
- Mit jelentett József másik álma?
- Figyeljétek meg a testvérek tekintetét! (balról jobbra haladva) Az első testvér arca mit fejez ki? A második testvér mozdulata miről árulkodik? A harmadik testvér arca milyen gondolatról árulkodik? A negyedik testvér arca, mozdulata mit fejez ki? Az ötödik testvér mozdulata mit mond neked?
- József miért van díszesebb, szebb ruhában, mint a testvérei?
- Milyen volt a kapcsolata Józsefnek és testvéreinek? Miért?
- Miért nem törekedtek a békességre?
- Mit tettek a testvérek haragjukban?
- Milyennek látod a testvéreket? Mi a véleményed róluk?
- Mi a véleményed Józsefről? Miért?

2. Játék: Nap, Hold, csillagok, búzakévék

A játék leírása: Kivágunk 11 csillagot, egy napot, egy holdat, egy kévét ábrázoló képet. Egy nagy lapon elhelyezik a kiosztott képeket, miközben legnagyobb álmukat mondják el a többieknek.

3. Kézműveskedés: József öltöztető baba kévékkel

(Kézműves ötletek bibliai történetekhez, Kálvin Kiadó, 2013; 3. téma)

4. Imádságra nevelés: Amikor eladták Józsefet

<p>a) Csoportbontás A kiscsoportok kinyomtatott feladatokat kapnak. (Egy feladatot több kiscsoport is megkaphatja.)</p> <p>b) Imádság szövegének megfogalmazása Feladatutasítás: Megbeszélés után írjatok egy rövid imádságot!</p> <p>c) Imádság felolvasása A csoportból egy hittanos felolvassa az imádságot.</p> <p>d) Megbeszélése A leírt imádságok megbeszélése. Szükség esetén a hittanoktató korrigál. Feladatok: 1. Vajon hogyan imádkozhatott Jákób, amikor eltervezte, hogy vesz egy tarka ruhát Józsefnek?</p>	műfaj	hála, kérő, bűnvalló
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	nincs
	csoport felosztása	kiscsoport 2-3 fő
	kapcsolódás	empátia
	hely	történettel való megismerkedés után, óra közepén vagy végén
	fejlesztési terület	imádság szövegének megfogalmazása
	hittanosok	bibliai szereplők nevében fogalmaznak meg imádságot
	hittanoktató	a leírt imádságokat véleményezi
	eszközök	feladatok nyomtatva

2. Vajon hogyan imádkozhatott József, miután a napról, holdról és csillagokról álmodott? 3. Vajon hogyan imádkozhatott Rúben, miután Józsefet eladták kereskedőknek? 4. Vajon hogyan imádkozhatott József, amikor a kereskedőknek eladták a testvérei	

6. A témához felhasználható énekek

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 1.7. verse: Szívemet hozzád

Református Énekeskönyv: 488. dics. 4. verse: Szent vagy

Dicsérjétek az Urat: 90. Tehozzád emelem (+JJ)

Dicsérjétek az Urat: 156. Mi segítségünk... kánon (+JJ)

12. JÓZSEF TÖRTÉNETE: JÓZSEF, AZ ÁLOMLÁTÓ (1Móz 37,1–11)

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

A teológiai alapozás és a valláspedagógiai szempontsor megegyezik az előző óravázlatnál közltekkel.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben és imádkozásban.• Tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szöveg alapján saját szavaival elmondani József és testvérei történetét.	<ul style="list-style-type: none">• Önként, aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben és imádkozásban.• Legyen képes a tankönyvi képek és a szöveg alapján saját szavaival elmondani József és testvérei történetét.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon példákat felsorolni a testvérkonfliktusokról s azok békés megoldásáról.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Testvérkonfliktusok és háttérük.

Értelmi cél: Családi szerepe(in)k feltárása, megismerése József történetén keresztül

Érzelmi cél: A testvéri szerepek és a testvérféltékenység érzelmi háttérének feltárása

Pragmatikus cél: A családi szerepeink, helyzeteink tudatos szemlélése a gyakorlatokon keresztül

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz

<p>Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek</p>	<p>1. József, a legkisebb</p> <p>A drámás gyakorlatokat tartalmazó óra elején körbeülünk. Ha a helyzet megkívánja, lecsendesítő gyakorlatokat végzünk, ebben segítségünkre lehetnek az RPI Játéktár gyakorlatai (indulás 2019 őszén).</p>	<p>körbe rendezett székek, mozgáshoz elegendő tér</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Szerep a falon gyakorlat: egy nagy csomagolópapírra egy emberalakot (József alakját) rajzoljuk fel (csak a körvonalakat). A feladat: mindenki írjon fel egy szót a rajz köré: szerinted milyen volt József? A figura bal oldalára külső, jobb oldalára belső tulajdonságokat gyűjtünk! Ha készen vagyunk, olvassuk fel ezeket, rendszerezzük, beszélgessünk ezekről.</p> <p>Kezdeményezzünk körbeszélgetést: egymás után minden gyermek fejezze be a következő mondatokat:</p> <p>„Szerintem azért jó a legkisebbnek lenni a családban, mert...”</p> <p>Ha ez a kör véget ért, jöhet a következő:</p> <p>„Szerintem azért nem jó a legkisebbnek lenni a családban, mert.”</p> <p>2. József díszes ruhája</p> <p>József cifra, díszes ruhája nagy érték volt, nem mindenki engedhetett meg magának ilyet. Milyen lehetett az a ruha, ami ilyen nagy gyűlöletet váltott ki a testvérekből?</p> <p>Tépkedjünk darabokra színes papírokat, és az előző csomagolópapíron a felragasztott darabkákból alkossuk meg közösen József díszes ruháját! A kész művet tegyük ki az osztály falára!</p> <p>3. A testvérek arca</p> <p>Amikor József megérkezett a testvéreihez a mezőre, a testvérek arca eltorzult a gyűlöletől. Álljunk párokba, és mutassuk meg egymásnak, milyen lehetett a testvérek arca! Milyen lehetett József arca, látva mindezt? Milyen lett volna Jákób arca, ha látja a fiai viselkedését? Milyennek kellene lennie az egymásra néző testvérek arcának? Mutassuk meg! (Gyakorlott, összeszokott csoportban „ki is</p>	<p>csomagolópapír, rajzeszközök</p> <p>színes papír, ragasztó</p>

hangosíthatjuk” a gondolatokat a mimika mellé.)

4. Képregény

Némajátékkal, állóképekkel jelenítsük meg a kútba dobás jelenetét! Osszuk legalább két csoportra a hittanosokat! A feladat: 4 képet mutassanak be a gyermekek, mintha egy képregény egy-egy rajzát látnánk. Adjunk nekik egy kis időt a képek megalkotására, majd minden csoport mutassa be, amit alkotott. A képek közötti váltást a hittanoktató tapssal jelezze, nem beszélhet senki ezalatt. A végén beszéljük meg a látottakat!

1. kép: József megérkezik a mezőre, a testvérek észreveszik őt
2. kép: A testvérek gonosz tervet beszélnek meg egymás között
3. kép: A testvérek letépi József ruháját
4. kép: Józsefet a kútba dobják

5. Monológ

József a kút fenekén gondolkodik a történetéről. Mi járhat a fejében? Mindenki gondoljon erre, és fogalmazzunk meg egy mondatot: mire gondol most József? Osszuk meg egymással is az ötleteinket, és alkossuk meg ezekből József monológját!

13. ÉRZÉSEINK A CSALÁDON BELÜL
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 3.

**(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI
ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA)**

Tantervben megfogalmazott rövid tematika

Érzéseink: irigység, harag, csalódás témájához: Szituációs játékok, beszélgetések a haragról, dicsekvésről, csalódásról Ézsau és Jákób valamint József történetét kiindulópontként használva.

Megjegyzés: A gyülekezetben egy órában, az egyházi iskolában akár három órában is feldolgozható a téma. Az egyházi iskola esetében a 3 órában adjunk lehetőséget a közös gondolkodásra, ahol külön órát kaphatnak a hangsúlyos érzelmek. Ezekhez óravázlatötletek is szerepelnek.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

Felhasznált irodalom:

Keresztyén Bibliai Lexikon. Kálvin Kiadó; Budapest. 1995.

John Bright; Izrael története; Egyetemi nyomda; Budapest. 1968.

Jubileumi kommentár /A. Szentírás magyarázata/; Kálvin Kiadó; Budapest. 1995.

Biblia magyarázó jegyzetekkel; Kálvin Kiadó; Budapest. 1996.)

Az irigység a Bibliában a másik sikerének, jó tulajdonságának rosszakaratú, szeretetlen kívánása. A Biblia hangsúlyozza az irigység közösség- és (kapcsolatromboló) oldalát.

Az élet minden területén képes a kapcsolatokat tönkretenni:

- a családi köteléket: Káin és Ábel, József és testvérei, Dávid és Betsabé,
- a házasságot: Hágár és Sára, Lea és Ráhel,

– egy ország egészséges működését: Saul király és Dávid története mutatja meg.

Az Újszövetségben a gyülekeztek életét is károsan befolyásolja.

Az irigység minden gonosz eredete Jakab levele szerint, Az első emberpár megrontásához is ezt használja a kísértő, felvillantva annak a lehetőségét, hogy az ember részesülhet abból, amit Isten „megtagadott” az embertől: „Olyanok lesztek, mint az Isten...” (1Móz 3,5)

Az irigység tehát nem egyszerűen egy jellembeli fogyatkozás a Biblia felfogásában, hanem sokszor kiindulópontja egy bűnláncolatnak.

Bár az irigység akár motiváló erő is lehet, amely a riválisokat fokozott teljesítményre készíteti, de ha ez marad a motiváló erő, végül lerombolhat mindent, ami általa felépült. (Préd 4,4)

Az irigység ellen lehet és kell harcolni, aki újjá született, az megszabadult az irigységtől.

A harag, mint emberi tulajdonság a Szentírás szerint olyan indulat, ami gyakran bűnbe visz és vizsályt kelt. Bár a Biblia ismeri a szent haragot, amely a rossz ellen irányul, és részt vesz isten haragjából, mégis a haragot és a bosszúállást Istenre bízva. „*Enyém a bosszúállás, én megfizetek.*” (Zsid 10,30)

A harag legyőzése, a hibák elnézése a példabeszédek szerint a férfi legszebb erénye. (Péld 29,22)

Pál apostol a test cselekedetei közzé sorolja a haragot, vagyis az ó-ember megnyilatkozása, ha enged a haragnak. „*Ha el is fog benneteket az indulat, ne vétkezzetek!*”

Jézus szintén figyelmeztet a harag gyilkos természetére, amely adott esetben tényleges gyilkosságba is torkolhat.

A harag és a gyűlölet gyakran összetartozó érzések. Az ószövetségi kifejezés összetett, és a kevésbé szeretett fogalmától az intenzív magyar gyűlölet kifejezés jelentéstartalmáig sok mindent magába foglal.

Jézus szembeállítja a régi törvényt - mely megengedi a gyűlöletet - az új törvénnyel, amely tiltja azt. Sőt, az a Jézus által tanított tökéletes magatartás, amely az ellenség szeretetében nyilvánul meg.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A családi kapcsolatok nagyon fontosak a második osztályos gyermeknek. A kortárs csoporthoz való átpártolás még nincs teljes mértékben jelen. Szükséges a tanuló számára a korabeli gyermek társasága, véleménye, de a felnőtt, a szülő kimondottan nélkülözhetetlen részére. A családi kapcsolatok tele vannak érzelmekkel: akár negatív, akár pozitív értelemben. A támogató, bátorító, szerető család hatására általában gyermekek jobban nyitnak, bátrabbak, könnyebben és jobban tanulnak. Míg ha a légkör terhelt, a diákok tele vannak feszültséggel, félelemmel, akár agresszióval is. Ez a mindennapjaikban is megjelenik.

A családokban nemcsak szülő és gyermek, hanem testvér és testvér között is jelen vannak a konfliktusok. A tanult történetek lehetőséget adnak a saját élethelyzeteik felidézésére és akár feloldására is.

Az óra lehetőséget ad a családdal és a családban lévő érzelmekkel való alaposabb foglalkozásra, ugyanakkor nemcsak a feltárássra, hanem arra is, hogy a negatív érzelmeket pozitívvá formáljuk. Lelkigondozásra alkalmas idő ez, azonban a lelkipásztornak/hittanoktatónak a saját határaival is tisztában kell lennie. A családot nem változtathatja meg, de a gyermekeknek segítséget adhat a saját érzelmeik fejlődésében.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• A tankönyvi kép alapján tudjon segítséggel az érzelmi gesztusokról beszélni.(József családja)• Tudjon segítséggel beszélni a tankönyvi rajzos szituációk megoldási lehetőségeiről.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• A tankönyvi kép alapján tudjon a szereplők érzelmeiről beszélni. (József családja)• Tudjon beszélni tankönyvi rajzos szituációk ok-okozati összefüggéseiről, és a megoldási lehetőségeiről.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: A családon belüli érzelmek tudatosítása és a pozitív érzelmek erősítése.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése, és az önkontroll.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motivációi.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, hogy ne váljon negatív magatartássá.

Ezt az órát alapos előkészületnek kell megelőznie. Fontos, hogy minden gyerek hozzon fényképet vagy egy tárgyat, ami a családjára emlékezteti.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	HF. ellenőrzése Beszélgetés: Ez a családom Fényképek nézegetése, vagy mondják el a diákok, hogy az otthonról elhozott személyes tárgyak milyen módon emlékeztetik őket családjukra!	Beszélgetés a képek alapján: Akár hetekkel előtte is elkezdhetjük a gyerekekkel a gyűjtőmunkát, hogy erre az órára mindenkinek legyen valamilyen személyes tárgya
Feldolgozási javaslat	Kapcsolódó feladat: 1. feladat Beszélgetés a családról A beszélgetés irányvonalai: Ki milyen helyet, szerepet tölt be a családban? Te meg vagy elégedve a saját helyeddel a családban? A család szerepéről Milyen nehéz helyzetek adódhatnak egy családban? Mit tehet egy gyerek a nehézségek ellen? Lehetünk-e akaratlanul valamilyen családi konfliktus okozói? Rajzkészítés: Legkedvesebb családi emlékem (min. 20 perc)	beszélgetés

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 74-75. o. és TKGY 70-71. o.

A képen látható:

A TKEI 74. oldalán és a TKGY 70. oldalán tematikus képet látunk József családjáról. A képen lévő szereplők közötti viszonyt a térbeli elhelyezkedés is mutatja. Az apa Józsefet öleli, aki díszes ruhájában boldogan fogadja az apai szeretet. Szemben, átlósan helyezkednek el a testvérek szoros csoportot alkotva – jelezve az összetartozást, az összhangot, az egyetértést, és a negatív érzelmeket, melyek a fiú és apa felé irányulnak. A háttérben látható az anya, aki távolságtartásával nem foglal állást a két csoport viszonyát illetően.

A **TKEI 75.** oldalán és a **TKGY 71.** oldalán infógrafikákat látunk, a családi és társas viszonyok egy-egy pillanatát illusztrálják: a figyelem hiányát, az elhanyagoltság érzését, a dicsekvést és annak hatását.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

TKEI 74. o. és TKGY 70. o.

- Figyeld meg Jákóbot és Józsefet! Mi tükröződik az arcukon?
- Hasonlítsd össze József testvéreivel, nekik mit fejez ki az arcuk, mozdulataik?
- Hasonlítsd össze József öltözékét a testvérekével!
- Ki lehet ott a háttérben vödörrel a kezében? Mit gondolhat?
- Mit érezhetnek: Jákób, József, az anyjuk, a testvérek? Sorold fel egyenként!
- Mi a véleményed József családjáról?

TKEI 75. o. és TKGY 71. o.

1. kép:

- Mit csinál az édesanya a kisbabával? Miért?
- A kisbaba testvére mire vágyik? Miért?
- Mit tanácsolnál a nagyobb testvérnek, aki a mamával szeretne játszani?
- Mi történne, ha az anya magára hagyná a kisbabát, és a testvérével kezdene játszani?

2. kép:

- Az édesapa kivel játszik? Miért vele?
- A testvérei mire gondolnak? Mit szeretnének?
- Hogy lehetne megoldani a helyzetet, hogy senki se haragudjon?
- Te mit tennél a testvérek helyében?

3. kép:

- Osztálytársak, (iskolatársak) hallgatják a fiú dicsekvését. Mit érezhetnek? Figyeld meg a szőke kislányt, a pöttös ruhás lányt, és a rózsaszín pulóveres lányt! (Adhattok nevet is nekik!)
- Miért jó eldicsekedni valami sikeres teljesítménnyel?
- Hogy lehetne másképp elmondani a sikert, hogy mások is örüljenek ennek?
- Mit tanácsolnál a dicsekedő gyermeknek? Hogyan beszéljen a sikeréről?
- Képzeld el, hogy közöttük állsz! Te mit mondanál nekik?

2. Játék: Összehangoló

Mindenki kap két fakockát (vagy két követ). Felváltva kell kopogniuk a kockákkal és dobantani a lábukkal. Öt kopogás-öt dobantás-négy kopogás-négy dobantás és így tovább. Utána visszafelé: egy kopogás-egy dobantás stb.

3. Történet: A nagylelkű fa

Egy nagylelkű almafa történetét olvasva az irigység ellentétéként a nagylelkűségről beszélgethetünk a gyerekekkel. A történet szerint egy almafa egész életében mindig adott valamit egy fiúnak, később férfinak: leveleket koronafonáshoz, ágat hintázni, árnyat aludni, almát eladni, ágakat házat építeni, hajóhoz törzset, végül tuskójára rádólt pihenni az öregember.

(Eredeti ötlet: Laura Blanco-Silvia Carbonell: Erények és értékek, Kálvin Kiadó, 2005; 55. o.)

4. Imádkozásra nevelés: „...mindenben ugyanúgy...”

Ez az imádság két részből áll. A két rész között a hittanoktató egy átvezető gondolatot mond el.	műfaj megfogalmazás	kérés hittanoktató
--	------------------------	-----------------------

<p>a) Témagyűjtés: Mit vársz el a családod tagjaitól?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyenek legyen veled? • Hogyan beszéljenek veled? • Hogyan viselkedjenek veled? • Mit ne tegyenek? • Mit ne mondjanak? • Mit vegyenek észre? <p>A válaszokat írja fel a hittanoktató a táblára. (Csak 1-1 szót.) Pl. kedves, türelmes, ajándék, segítség, dicséret... (5-6 szó elegendő)</p> <p>b) Családtagokra vonatkoztatott imádságot mond a hittanoktató. (1. imádság) Pl. Kérünk Téged Mennyei Atyánk, hogy segíts nekünk abban, hogy a családtagjaink kedvesek, ... legyenek, ha szomorúak vagyunk, akkor... Ámen. Hittanosok ráfelelik: Ámen.</p> <p>c) Átvezető gondolat a 2. imádsághoz: Azt tanítja a Bibliában Isten, hogy mi is úgy viselkedjünk, ahogy elvárjuk másoktól. Ezért miután imádságba foglaltuk az elvárásainkat, most azt is kérjük Istentől, hogy mi is tudjunk úgy viselkedni, ahogyan ezt a családunk tagjaitól elvárjuk.</p> <p>d) Hittanosokra vonatkoztatott imádság: Ugyanazt az imádságot mondja el a hittanoktató, de most a hittanosokra vonatkoztatva. Pl. Kérünk Téged Mennyei Atyánk, hogy segíts nekünk abban, hogy kedvesek, ... legyünk velünk stb. Ámen. Hittanosok ráfelelik: Ámen.</p>	imádkozás	<ul style="list-style-type: none"> • két tartalmi egységből áll • vezetett
	csoport felosztása	egyéni
	kapcsolódás	„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük, mert ezt tanítja a törvény és a próféták.” (Mt 7,12)
	hely	óra közepe, vége
	fejlesztési terület	empátia, önismeret
	hittanosok	gondolatokat javasolnak
	hittanoktató	megfogalmazza az imádságot
eszközök	tábla	

Ötlet:

Az imádkozás után megbeszélhetjük a gyerekek tapasztalatait.

Pl. Könnyebb-e azért imádkozni, hogy mások hogyan viselkedjenek velünk?

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 6. verse: Aki az Úr Istent

Református Énekeskönyv: 167. dics. 1-2. verse: Jöjj, mondjunk

Református Énekeskönyv: 254. dics. 5-7. verse: Segítségül azért

Református Énekeskönyv: 395. dics. 2. verse Szeretemben összeforrva

Dicsérvétek az Urat: 90. Tehozzád emelem

Jézushoz jöjjetek: 29. Feljött a nap-kánon

Jézushoz jöjjetek: 11. Áldd meg a földet – kánon (+DU)

13. ÉRZÉSEINK A CSALÁDON BELÜL

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA)

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • A tankönyvi kép alapján tudjon segítséggel az érzelmi gesztusokról beszélni.(József családja) • Tudjon segítséggel beszélni a tankönyvi rajzos szituációk megoldási lehetőségeiről. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten a tankönyvi kép alapján tudjon a szereplők érzelmeiről beszélni. (József családja) • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon beszélni tankönyvi rajzos szituációk ok-okozati összefüggéseiről, és a megoldási lehetőségeiről.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A családon belüli érzelmek tudatosítása és a pozitív érzelmek erősítése.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése, és az önkontroll.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motiváció.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, hogy ne váljanak negatív magatartássá.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Beszélgetés a tankönyv képei alapján (75. oldal) Három kép egy család életéből, amelyek a testvéri kapcsolat nehézségeit villantják fel. A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Milyen helyzeteket látunk a képen? – Mikor éltél már át hasonló helyzetet? – Mi lehet az oka a nagyobb figyelemnek vagy a figyelem hiányának? – Mit tanulhatnak meg a képen szereplő gyerekek az adott helyzetből? <p>Szituációs játék:</p>	<p>Tankönyv Beszélgetés a képek alapján</p> <p>egyéni munka Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás A hétköznapi szituáción keresztül tudunk beszélgetni</p>

	<p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A játékhoz az osztály, vagy csoport tanulói párokat alakítanak. – A pedagógus előre leírt helyzeteket tartalmazó papírokat készít lefordítva a tanári asztalra. – Minden pár húz egy szituációt, melyre kb. két perc felkészülési időt kapnak. – Ezután a párok sorban bemutatják a testvérek között gyakran zajló konfliktushelyzeteket. Pl.: megeszi a csokit, összefirkálja a füzetemet, összeveszünk a játékon, árulkodik rám, nem akarja megmutatni a matricás albumát, unalmában direkt bosszant, szándékosan lefröcsköl, csúfol, játékból rám sóz. <p>Az egyes eseteket a rövid előadások után azonnali megbeszéléssel feldolgozza az osztály. A megbeszélést a pedagógus vezeti irányított kérdésekkel:</p> <p style="padding-left: 40px;">Véleményed szerint kinek van igaza? Miért?</p> <p style="padding-left: 40px;">– Meg lehet-e oldani egymás között az adott konfliktust? Hogyan?</p> <p style="padding-left: 40px;">– Mikor kell segítséget kérni a szüleidtől?</p>	<p>irigységről, az arról való megfélelkezésről, csalódásról, reményről, várakozásról, türelemről.</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Játsszák el a helyzeteket, és próbáljanak megoldást találni a konfliktusra!</p> <p>közös megbeszélés, csoportos munka (min. 10 perc) közös értékelés</p> <p>Beszélgetés a tankönyv képe alapján József családjáról. (74. oldal) A megbeszélés szempontjai: Minden szereplő arcán más olvasható le, mert egy-egy helyzetet mindannyian másként élünk meg. Miben látszik József kivételezett szerepe? Mire gondolhatnak a testvérek ebben a pillanatban?</p> <p>Kapcsolódó feladat: 1-2. feladat</p> <p>A tankönyvi képelemzéshez kapcsolódóan adjunk tanácsot Józsefnek!</p>	<p>Tankönyv</p> <p>Amennyiben az idő engedi, ez bekerülhet az órai feladatok közé. Ha nem, házinak adható.</p>

13. ÉRZÉSEINK A CSALÁDON BELÜL

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 3. ÓRÁJÁRA)

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• A tankönyvi kép alapján tudjon segítséggel az érzelmi gesztusokról beszélni.(József családja)• Tudjon segítséggel beszélni a tankönyvi rajzos szituációk megoldási lehetőségeiről.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten a tankönyvi kép alapján tudjon a szereplők érzelmeiről beszélni. (József családja)• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon beszélni tankönyvi rajzos szituációk ok-okozati összefüggéseiről, és a megoldási lehetőségeiről.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A családon belüli érzelmek tudatosítása, és a pozitív érzelmek erősítése a tanult bibliai történetek segítségével.

Értelmi cél: A negatív érzések: irigység, harag, csalódás tudatosítása és azok elengedése, és az önkontroll.

Érzelmi cél: A negatív érzelmek és pozitív érzelmek motivációi.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a negatív érzelmeket (korosztályszerű verbalizálás, feloldás révén) a tanuló fordítsa át, hogy ne váljanak negatív magatartássá.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: Szoborjáték A játék leírása: <ul style="list-style-type: none">– Csapatokat alkotunk. A csapatok számát meghatározza a tanítandó fogalmak és személyek száma. Jelen esetben 5 csapatot alkotunk.– Minden csapatkapitány húz egyet az előre elkészített papírlapokból, a felírtak a szobor címei lesznek.– Így kérjük meg a gyerekeket, hogy alkossák meg az irigység, a harag, a csalódás szobrát, Ézsau és Jákób, József és testvérei	Közös játék, beszélgetés Érdeemes figyelni arra, hogy a csoport minden tagjának neve szerepeljen a lapokon. Vigyázzunk arra, hogy ne legyen a másik nevének jelentése gúnyolódás tárgya!

	szoborcsoportot. Megjegyzés: Az elkészült alkotásokat jól nézzük meg, beszéljük meg, hogy mit gondolnak a nézők, és mit akartak kifejezni az alkotók.	
Feldolgozási javaslat	<p>Kapcsolódó feladat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keressetek példát tankönyvben az eddig tanult történetek közül családon belüli konfliktusra! • Veszekedés, vita, harag, düh, irigység stb. • A történeteket összegyűjtjük, a szereplők neveit egy lapra felírjuk, és jól látható helyre kitesszük. • Ábrahám és Lót szétválak, • Jákób megszerzi Ézsautól az elsőszülöttséget • Jákób csalással szerzi meg az áldást, • Jákóbnak menekülnie kell • Ézsau és Jákób kibékül <p>Játsszanak el a gyerekek szavak nélkül egy-egy szereplőt, úgy, hogy a gesztusokból és a mimikából a többiek kitalálják, hogy kiről van szó és mit csinál, mit érez!</p> <p>Aki felismeri a szereplőt és az érzést, helyet cserélve a társával, játssza el, hogy ő mit csinál, hogyan viselkedik hasonló helyzetben (ha dühös, ha csalódott, ha meg akar szerezni valakitől valamit, ha irigy, stb.)!</p> <p>Ha én ... vagyok, sokszor ezt csinálom... mondat vezetheti be a gesztust vagy mimikát.</p>	<p>Tankönyv egyéni keresgélés</p> <p>Az elhangzottak összefoglalása.</p>

TOVÁBBI ÖTLET:

Játék: Megkoronázlak

A játék menete:

- Egy gyerek jelentkezik (ettől kezdve koronázó).
- A koronázó koronát kap a kezébe, majd a hittanoktató kezéből véletlenszerűen választ egy cetlit, és az azon levő tulajdonság alapján megkoronáz valakit.
- A cédulára ír tulajdonságok pl. a legokosabbnak, a legszebbnek, a legviccesebbnek, a legbátrabbnak, a legszerényebbnek, a legkedvesebbnek, a legmagasabbnak, a legerősebbnek stb.
- A csoportnak ki kell találni, hogy milyen tulajdonság alapján kapta a kiválasztott a koronát.

Aki kitalálta, koronázó lesz. Húz egy cetlit, és megkoronáz valakit, akit arra érdemesnek tart, majd a játék így folytatódik addig, amíg el nem fogynak a cetlik. A koronázó a maga fejére nem rakhatja a koronát.

Fontos, hogy mindenki fejére kerüljön korona legalább egyszer. Ha a gyerekek nem tudnak olyan pozitív tulajdonságot mondani, valakiről, ami alapján ráillene a korona, akkor a

hittanoktatónak kell segítenie úgy, hogy a végén a kimaradókra illő tulajdonságot mond vagy ír a cetlire.

Beszélgetés a játék alapján:

Ki kapta legtöbbször a koronát?

Milyen érzés volt a koronára várni?

Mire gondoltál várakozás közben?

Milyen tulajdonságok hiányoztak még a cetlikről?

Aki nem kapott koronát, az milyen cetli alapján érdemelné meg?

Mindenki írjon egy tulajdonságot, ami rá illik a legjobban, és amiért ő is koronát érdemelne!

(Így is játszhatjuk a játékot.)

14. JÓZSEF EGYIPTOMBAN: POTIFÁR HÁZÁBAN ÉS A BÖRTÖNBEN (1Móz 39–40)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA (ld. Megjegyzés) ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ELSŐ ÓRÁJÁRA)

Megjegyzés: A leckét az egyházi iskolában két órában tanítjuk. Az első óra témája: József Egyiptomban: Potifár házában. A második órán: József Egyiptomban: a börtönben. Az állami iskolákban egy órában tanítandó a kettő.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

József személyének ezekben a történetekben két fontos vonása rajzolódik ki. Az egyik az, hogy „minden sikerül neki”, mindenki megkedveli, mert az Úr vele volt. Elnyeri Potifár jóindulatát, majd a börtönben a börtönőr bizalmi embere lesz.

Külső szépsége bajba keveri, amikor Potifárné el akarja csábítani. Itt jelenik meg József második kiemelt vonása: szorgalmas és becsületes. Olyan fiatalember, aki jó sáfára a rábízottaknak. Potifárné közeledését (mely egyoldalú) József erre a sáfárságra hivatkozva utasítja el. Nem teheti meg a gazdájával szemben – visszaélve a belé vetett bizalommal. József Istenellenes véteknek is tartaná a dolgot – és ez döntő szempont, amikor már szinte menekül az asszony erőszakos közeledése elől. A hiúságában megbántott, visszautasított nő bosszúja, az, hogy bevádolja férjénél Józsefet. Potifár megharagszik, de a szövegből nem egyértelmű, hogy mire. Józsefet akár halálra is ítéltette volna. József így kerül a fáraó börtönébe, mely meghatározó szerepet tölt be későbbi felemelkedésében.

A fáraó két főembere a főszűrmester és főpohárnok vétkeztek uruk ellen, és vizsgálati fogságba kerülnek. Rangjukhoz méltóan megkülönböztetett figyelemben van részük: József szolgál fel nekik. Amikor megtudja, hogy miért szomorúak, (nem tudnak az egyiptomi álomfejtőktől segítséget kérni) József közli velük, hogy Isten előtt a jövő nem titok, és álomfejtés adományában is részesíthet valakit.

E mondatnak a polemikus éle nyilvánvaló. Az ókorba elburjánzott álomfejtők, jóskok, ómenmagyarázók praktikáival szemben állítja Isten kijelentését, tudva, hogy bár Isten kijelentheti magát álomban is, nem minden álomnak kell ilyen értelmet tulajdonítani, sőt, ha nem akar, nem válaszol ilyen módon, még ha „megkérdézik” is.

József a főpohárnoktól csak közbenjárását kéri a fáraónál. A főpohárnok ígérete ellenére megfélekedzik Józsefről.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A 8-9 éves gyermekek már ismerik a szomorúság, csüggedés és elkeseredés fogalmát. Sajnos olyan is van köztük, aki ebben él, és jobban ismeri a reménytelenség helyzetét, mint a reményét. A fogság – normális esetben – nem ismerős a számukra. A felmenőik közül talán a még élő dédszülőktől hallhattak háborús fogságokról, de a közvetlen, közelebbi családtagoktól már kevésbé. A filmekből, mesékből a bezártság, a fogság is ismerős lehet a

számukra. Van, akit úgy büntetnek, hogy bezárják a szobájába, sarokba állítják, stb. Ez is fogság a gyermek számára.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Ézsaiás könyve 49,15. • Tudja segítséggel elmondani József egyiptomi történetét a tankönyvi kép és szöveg alapján. • Tudjon egyszerű pár szavas imádságot mondani bátorítással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni, saját szavaival magyarázni a lecke Igéjét: Ézsaiás könyve 49,15. • Legyen képes elmondani József egyiptomi történetét saját szavaival. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon egyszerű mondatokkal imádkozni.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten vezet és vigyáz ránk. Ő nem hagyja el azt, aki Benne bízik.

Értelmi cél: Annak a bemutatása József történetén keresztül, hogy lehet Istenhez hűségesnek lenni minden helyzetben, és Isten nem hagyja el azt, aki Benne bízik.

Érzelmi cél: A nehéz helyzetből adódó elkeseredés, Istenbe vetett bizalom kettőssége.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló Istenben bízva merjen helytállni minden helyzetben.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Kútba estem</p> <p>A játék leírása: Népi játék, amelyben a szereplők körben állnak vagy ülnek. Valaki a kör (kút) közepén guggol. Ő a „kútba esett”, és a csoport között egy párbeszéd zajlik:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kútba estem! – Ki húzzon ki? – Zoli. (Jancsi, Juli...) – Mivel? (Hogyan?) – Három ugrással. (két bukfenccel... (A kútba esett találja ki. – Írhatunk mi is kérdéseket egy lapra, amelyből egyet húz a kútba esett és felolvassa. A kiszabadítónak kell megválaszolni. Pl.: Hány 	<p>Közös játék, beszélgetés</p> <p>Érdeemes figyelni arra, hogy a csoport minden tagjának neve szerepeljen a lapokon.</p> <p>– Vigyázzunk arra, hogy ne legyen a másik nevének jelentése gúnyolódás tárgya!</p>

	<p>testvére van Józsefnek? Hogy hívják József apját? stb.)</p> <p>Megjegyzés: Mindig másik szereplőt kell választani, és mindig más módot kell találni a kiszabadításra.</p>	
Feldolgozási javaslat	<p>Kapcsolódó feladat:</p> <p>A mellékletben egy önértékelő lap segítségével, a gyerekekkel beszélgethetünk arról, hogy mit gondolnak magukról, mire tartják magukat képesnek és mire nem. A feladat leképezi József helyzetét, érzéseit, amiket a kiszolgáltatottságban átélt, de egyúttal itt tanulta meg azt is, hogy milyen módon alakíthatja sorsát.</p> <p>Közös ellenőrzés, értékelés</p> <p>Tankönyvi szövegfeldolgozási javaslat: Tudod-e? kortörténeti adalék</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • József Potifár házába kerül • Isten sikeressé teszi Józsefet • József Potifárné miatt börtönbe kerül <p>Kapcsolódó feladat: 1. f.</p> <p>Beszélgetés a képek alapján: (TKEI 79. o. vagy TKGY 75. o.)</p> <p>A beszélgetés irányvonalai: Essen szó arról, hogy minden helyzetben hasznossá tehetik magukat! Nehéz helyzetben is meg lehet találni azokat a dolgokat, amelyek reménnyel tölthetnek el minket. Minden helyzetben lehet hálát adni.</p> <p>ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, a történet és az aktuális élethelyzetre való vonatkoztatása, memorizálása.</p>	<p>Melléklet</p> <p>Tankönyv</p> <p>Megfigyelési szempont: Miért került börtönbe József?</p>
Énekjavaslat	Maradj velem, mert mindjárt este van	TKEI és TKGY 15. ének

MELLÉKLET:

Az alábbi kérdőív jól használható a közös beszélgetéshez.

Kérdőív: Mit gondolsz magadról?

Jelöld X-szel azt a mondatot, amelyiket gyakran szoktad mondogatni!

Nekem soha sem sikerül semmi...		Szívesen eszem csokoládét.	
Nekem muszáj csokit enni...		Feldühítettél, megverlek...	
Néha nem sikerül a rajzom.		Fáj a gyomrom, mert izgulok, hogy nem sikerül a felmérésem.	

Dühös lettem, mert megbántottál.		Ha lesz időm, játszani fogok egy kicsit.	
Nem izgulok, mert ha nem sikerül a felmérésem, kijavítom...		Miért vagyok én ilyen fecsegő?	
Most azonnal játszani akarok...		Én nem tudom ezt megcsinálni.	
Néha sokat beszélek, de szeretem elmondani, amit kigondolok.		Én egy lusta gyermek vagyok.	
Én nem szeretem ezt csinálni.		Én nem akarom ezt megcsinálni.	
Néha én vagyok az utolsó, néha meg első.		Miért mindig én vagyok az utolsó?	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 78-79. o. és TKGY 74-75. o.

A képen látható:

Kétoldalas képet látunk. A börtön sivár részlete tűnik fel először. Az ajtóban ott áll a börtönőr, kezében fegyver. Díszes öltözéke mutatja, hogy ő „felsőbbrendű” a rabokhoz képest. Majd Józsefet látjuk, és másik két rabot. Éppen esznek. József a ruhájával kitűnik a rabok közül. A főszűrmester és a főpohárnok épp az álmát meséli Józsefnek, aki megfejti ezeket. A képen felhőben „jelennek” meg az álmok: egy kéz a szőlőből italt facsar egy kehelybe. Ételek kosarakban, amit a madarak csipegetnek.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez:

Megfigyelési szempont lehet: Mi történt Józseffel Egyiptomban?

- Hogy került József Egyiptomba?
- Mi történt vele Potifár házában? Miért lett felügyelő?
- Mit csinálhat egy felügyelő?
- Miért került József a börtönbe?
- Hogyan viselkedett József a börtönben? Ennek mi lett a következménye?
- Milyen új foglyok érkeztek a börtönbe? Nézd meg a képet!
- Mit álmodott a főpohárnok? Nézd meg a képet!
- Mit álmodott a főszűrmester? Figyeld meg a képet!
- Hogyan magyarázta az álmokat József?
- Mit kért József a főpohárnoktól? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Ha mások megfeledkeznének is, én nem feledkezem meg rólad!”

- Miért nem búslakodott soha József?
- Miért dolgozott olyan szorgalmasan?
- Kik azok, akik megfeledkeztek Józsefről?
- Ki az, aki mindvégig vigyázott rá, akkor is, amikor rossz volt a sorsa?
- Érezted már, hogy rád is vigyáz Isten? Akkor is, ha nem veszed észre.

2. Játék: Nem tettem semmi rosszat!

Miután elmeséltük a történetet, megkérjük a gyerekeket, hogy képzeljék magukat József helyébe, akit ártatlanul megvádolnak. Képzeljék el, hogy József azt mondja: „Nem tettem semmi rosszat!” Próbálják meg különböző hangsúllyal (érzelmekekkel) kimondani.

(Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 9/IV)

3. Játék: Nem én voltam!

Megkérjük a gyerekeket, hogy képzeljék el, hogy valaki a tanteremben összefirkálta a padot, és valaki őket megvádolja. A feladat, hogy mondják különböző hangsúllyal (érzelmeikkel) azt a mondatot: „Nem én voltam!”

Érzelmek: ijedten, félve, szomorúan, csendesen, mérgesen, dühösen stb.

A fenti helyzetet el is játszhatják. Utána megbeszélhetjük velük, hogy hogyan álljunk ki a magunk igaza mellett. Mit lehet ilyenkor mondani? Hogyan mondjuk?

(Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 9/IV)

4. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 1. 4.7. verse: Szívemet hozzád

Református Énekeskönyv: 42. zsolt. 1.7. verse: Mint a szép híves patakra

Református Énekeskönyv: 157. dics. Könyörülj rajtunk

Dicsérjétek az Urat: 90: Tehozzád emelem

Dicsérjétek az Urat:156. Mi segítségünk – kánon (+JJ)

14. JÓZSEF EGYIPTOMBAN: POTIFÁR HÁZÁBAN ÉS A BÖRTÖNBEN (1Móz 39-40)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszama: 2.

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA (ld. Megjegyzés) ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ELSŐ ÓRÁJÁRA)

Megjegyzés: A leckét az egyházi iskolában két órában tanítjuk. Az első óra témája: József Egyiptomban: Potifár házában. A második órán: József Egyiptomban: a börtönben. Az állami iskolákban egy órában tanítandó a kettő.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Ézsaiás könyve 49,15.• Tudja segítséggel elmondani József egyiptomi történetét a tankönyvi kép és szöveg alapján.• Tudjon egyszerű pár szavas imádságot mondani bátorítással.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni, saját szavaival magyarázni a lecke Igéjét: Ézsaiás könyve 49,15.• Legyen képes elmondani József egyiptomi történetét saját szavaival.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon egyszerű mondatokkal imádkozni.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra bátorítás, hogy a tanuló álljon helyt minden helyzetben, és merjen bízni Istenben.

Értelmi cél: Annak a bemutatása József történetén keresztül, hogy lehet Istenhez hűségesnek lenni minden helyzetben, és Isten nem hagyja el azt, aki Benne bíz.

Érzelmi cél: A nehéz helyzetből adódó elkeseredés és az Istenbe vetett bizalom kettőssége.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló álljon helyt minden helyzetben, és merjen bízni Istenben.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Feladat: Képek Különböző képeket mutatunk a gyerekeknek, amelyeken nehéz helyzetben lévő gyerekeket látunk. (pl. próbál felemelni valamit, de nem bírja) A beszélgetés szempontjai:	képek, fontos, hogy a képeken a gyermek egyedül legyen a megoldandó feladattal, egy képet kivéve

	<p>– Elemezzék az adott helyzetet (Hogy kerülhetett ilyen helyzetbe? Miért nehéz ez számára? stb.)</p> <p>– Essen szó arról, hogy minden nehéz helyzet rejt magában valamit, amiből tanulhatunk vagy többek lehetünk.</p> <p>– Beszéljék meg, hogy egy nehéz helyzet reménységforrás is lehet.</p> <p>– Végül megbeszélhetik a hittanosok a lehetséges megoldásokat.</p>	beszélgetés
Feldolgozási javaslat	<p>Tankönyvi szöveg-feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isten a börtönben is sikeressé teszi Józsefet. • A fáraó új foglyai. • a főpohárnok álma, József megfejtése. • A főpohárnok ígérete. • A fősütőmester álma, József megfejtése. • Az álmok beteljesednek. • A főpohárnok megfélemledik Józsefről. <p>Kapcsolódó feladat. 2. és 3. feladat</p> <p>Beszélgetés a tankönyvi kép alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit látunk a képen? • Nevezd meg a szereplőket! • Kik a foglyok? • Milyen érzelmet látsz József arcán? • Ki a kép alapján a legfontosabb személy? • Miért gondolod, hogy a megnevezett személy a legfontosabb szereplő? <p>Próbálják meg megfogalmazni azt, hogy hogyan érezhette (milyen eseményekben láthatta meg) József Isten segítő jelenlétét.</p> <p>Bibliai kvíz ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p> <p>Kapcsolódó feladat: 4. f.</p>	<p>Tankönyv</p> <p>Tankönyv Beszélgetés a képek alapján</p>
Énekjavaslat	Maradj velem, mert mindjárt este van	TKEI és TKGY 15. ének Az éneket imádságként énekelje el az osztály!

15/A. ISTEN MEGSZABADÍTJA JÓZSEFET: A FÁRAÓ ÁLMAI (1Móz 41–45)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.)

Újabb álm hoz fordulatot József életében. Az uralkodó álmáról azt tartották, hogy az egész nép számára jelentőséggel bír. A fáraó álmát azonban az álmofejtői nem tudják megfejteni. Ki lehetett ez a fáraó? Ahogy a későbbiekben sem nevezi meg a Biblia Mózes fáraóját, itt sem tudunk biztosat. A József- történet elemei arra utalnak, hogy az események háttéréül a hikszosz-kor szolgálhatott. Az Kr. e. 1700–1570 évek alatt idegen nép uralkodott Egyiptomban. Jól magyarázza ez a tény azt, hogy József- idegen lévén- hogyan juthatott ilyen magas posztra, illetve hogy a családja idegenként letelepedhetett.

A fáraó tehát nyugtalan. Nincs, aki megfejtené az álmát. Ekkor jut a főpohárnok eszébe József. Így két év után a fáraó és élete nagy próbája előtt áll. Meg tudja-e fejteni az álmot? József nem magában bíz, hanem Istenben, Aki az álmot küldi, és a megfejtést is megadhatja.

A hét kövér tehén és a hét kalász a földműveléshez köthető álmokképek. Mindkettő pedig a Nílushoz (a tehenek a Nílusból jönnek ki), amelynek évenkénti áradása biztosította a bő termést.

József nemcsak megfejti az álmot, amelyet Isten a fáraó javára küld, hanem megoldást is kínál az álm által felvázolt jövőbeli nehézségek leküzdésére. A fáraó különleges külsőségek között iktatta be Józsefet az új tisztségébe (finom ruha, aranylánc, pecsétgyűrű). József a nagy feladatban is helyt áll. Gondosan szervezi meg a bő esztendő alatti gabonagyűjtést. Nem kizárt, hogy a termést raktárvárosokba gyűjtötték, melyeknek létéről nem csak a Bibliai szövegekből tudunk.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A témában két kapcsolópont emelkedik ki. Az egyik a nehéz körülmények között élés. Sajnos napjaikban nagyon sok gyermek él nehéz körülmények között. Az ő számukra kimondottan fontos annak a felmutatása, hogy Isten a szűkölködőkkel is ott van. A szegény sorsú gyermekek egy része nemcsak ételben és italban vagy ruházatban szenved hiányt, hanem sokszor (éppen a ruházatuk miatt) kizárótnak, el nem fogadottnak érzi magát. Felszabadító érzés a számukra annak a felismerése, hogy Isten őket is szereti és elfogadja.

A gyermekekben azonban óhatatlanul felmerülhet az, hogy miért engedi Isten a szegénységet, és miért ad másoknak sokat, míg nekik semmijük nincs. Az ilyen beszélgetések során figyeljünk arra, hogy elmondhassák az érzéseiket és a félelmeiket, hiszen Isten előtt az őszinte gondolatok is megfogalmazhatóak.

A jobb családból származó gyermekeknél pedig rámutathatunk arra, hogy nekik lehetőségünk van segíteni másoknak. Közös ötleteket és példákat kereshetünk arra, hogyan és milyen módon lehet a szegény gyermekeken segíteni. Ide jól használható pl. a MRE Nyilas Misi akciója, vagy akár a nagyon hasonló cipősdoboz-akció is.

A gyerekek a történetek során könnyen azonosulnak az elnyomott Józseffel, akit azonban mégis vezetett Isten.

A másik fontos kapcsolópont József fejlődéstörténete lehet. József számára hosszú ideig tart, míg megtanul valóban Isten szerint viselkedni. Az álmai első elmesélésekor inkább elkényeztetett gyermeknek tűnik. A gyermekekkel akár egy órát arra is lehet szánni, hogy végigvesszük József életében a változásokat, és megnézzük, hogy milyen változások történtek az egész viselkedésében és jellemében. Bár talán nehéznek tűnik, de másodikos csoporttal, a belső tulajdonságok alapján beszélve, feldolgozható a téma. Jó átvezetés lehet ez ahhoz, hogyan tanulhatunk a saját kudarcainkból és nehéz helyzeteinkből. Akár példákat is kereshetnek a tanulók a saját életükben az ilyen „tanulási folyamatokra”.
Ha korábban nem volt szó róla, akkor az álmok kérdéséről itt is beszélhetünk.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. Tudja segítséggel elmondani a fáraó álmait a tankönyvi szöveg alapján. Tudja segítséggel elmondani József szabadulásának és főemberré válásának a történetét a tankönyvi kép és szöveg alapján. Tudja értelmezni a lecke Igéjét segítségével: Mózes 5. könyve 24,19. 	<ul style="list-style-type: none"> Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. Tudja elmondani a fáraó álmait a tankönyvi szöveg alapján. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja röviden összefüggően elmondani József szabadulásának és főemberré válásának a történetét a tankönyvi kép és szöveg alapján. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét, saját szavaival magyarázni: Mózes 5. könyve 24,19.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT A TÖRZSANYAG ÓRÁRA

Fő hangsúly: Isten velünk van az életünk eseményeiben és vezet bennünket.

Értelmi cél: József történetén keresztül rámutatás arra, hogy az életünk eseményeiben Isten ott van velünk és vezet bennünket. (Mintha fogná a kezünket).

Érzelmi cél: Remény, bizalom érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Keressen a tanuló saját életében olyan helyzeteket, amelyekből ő tanul valamit!

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes	Játék: Pecsétgyűrű <ul style="list-style-type: none"> A játék leírása: Egy gyűrűt elindítunk a körben. 	Közös játék

<p>ismeretek aktiválása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A mellettünk álló kezére húzzuk, majd kiemeljük a legjobb tulajdonságát, amely hiányozna, ha nem lenne közösségünk tagja. • A gyűrű körbejár. <p>Megjegyzés: Lehet a gyűrűt láncsal vagy kendővel is helyettesíteni.</p>	
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Egyiptomi falfestményeken keresztül megmutathatjuk, hogy milyen volt a hétköznapi élet Egyiptomban. (fáraókép, öntözés, Nílus, stb.)</p> <p>Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • A fáraó különös álmait nem tudja senki megfejteni. • A főpohárnoknak eszébe jut az álomfejtő József. • József a fáraó elé kerül. • József megmagyarázza a fáraó álmát. • A fáraó tanácsalansága, József tanácsa. • A fáraó főemberévé teszi Józsefet. • József felkészíti az országot a hét szűk esztendőre. <p>Tudod-e? ARANYMONDÁS: A szöveg értelmezése, memorizálása</p> <p>Kapcsolódó feladatok: 1. és 3. feladat</p> <p>Játék: A hét kövér és sovány tehén A játék leírása: A csapatban 7 tagnak bekötjük a szemét, a többi csapattag lesz az irányító, a legideálisabb az, ha mindenkinek van egy párja. Összegyűrünk hét nagy újságpapírt, bekötjük a játékosok szemét, véletlenszerűen szétszórjuk őket a pályán, majd az egyik tehén övére felkötünk egy reklámszatyrot is úgy, hogy lehessen bele pakolni. Jelre a bekötött szemű sovány tehének elindulnak, meg kell találniuk és a közös bendőjükbe, a szatyorba helyezniük a kövér teheneket, végül a zsákmányt visszavinni a csapathoz.</p>	<p>Képek</p> <p>beszélgetés, csoportmunka</p> <p>Tankönyv egyéni néma olvasás, Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése esetleges magyarázata: Nílus, kalász.</p> <p>A feladatoknak ellenőrző szerepe van.</p> <p>Megjegyzés: Hogy mit milyen sorrendben csinálnak, az az ő dolguk, akkor áll meg az időmérés, amikor az összes tehén a szatyorban, a szatyor pedig a csapat kiindulási helyén van. A pályán csak a bekötött szemű sovány tehének lehetnek, a csapat többi része a starthelyről segíthet nekik szavakkal Az a nyertes csapat, amelyik a leggyorsabban végez a kövér</p>

		tehenekkel.
Énekjavaslat	Kegyelmes Isten	Énekgyűjtemény 2. éneke
Házi feladat	2. feladat	TKEI és TKGY

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 82-83. o. és TKGY 78-79. o.

A képen látható:

A történet kétoldalas, de a képek különbözőek. A TKEI 82. oldalán és a TKGY 78. oldalán a bő termés éveinek egy pillanatát látjuk: József, mint főember irányítja a begyűjtést. Folyik az aratás. Zsákokban a bő termés. Pontosan jegyezteti József a termés mennyiségét is.

A másik oldalon látjuk a hét szűk esztendő egy jelenetét: sorban állnak az emberek élelemért, József osztja ki a termést. Pontos kimutatás is készül, a sátor alatt lévő szolga jegyzi, hogy ki mennyi élelmet visz magával. Látszanak a nagy raktárak is, amit a bőség idején építtetett a fáraó József tanácsára. Feltételezhető, hogy József családja áll a sorban állók között.

A két kép ellentétes feszültségét növeli a háttérben látható állatok állapota is. A bőség éveiben kövérek, míg a szárazság idején soványak.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Hogyan segített Isten Józsefen?
- Mit álmódott a fáraó?
- Hogyan fejtette meg az álmokat József?
- Mit ábrázol az 82. oldalon lévő kép? Meséj róla!
- Mit ábrázol az 83. oldalon lévő kép? Mondd el!
- Hasonlítsd össze a két képet! Milyen különbségeket veszel észre?
- Figyeld meg az épületeket! Hasonlítsd össze őket!
- Figyeld meg a földeket, az állatokat! Mit veszel észre?
- Figyeld meg, hogyan aratják a gabonát, amikor jó a termés? Ma hogyan szoktak aratni?
- Miért jegyzik fel a termés mennyiségét?
- Ha elköltesz valamennyit a zsebpénzedből, fel szoktad jegyezni? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „... megáldja majd Istened, az Úr, kezed minden munkáját.”

- Mondj példát a te kezéd munkájára! Ma milyen munkát végeztél a kezeddal?
- Mit jelent az áldás?
- Isten megáldja a te munkádat is. Mondj erre példát!

2. Kézműveskedés: A fáraó álma-hét bő és hét szűk esztendő

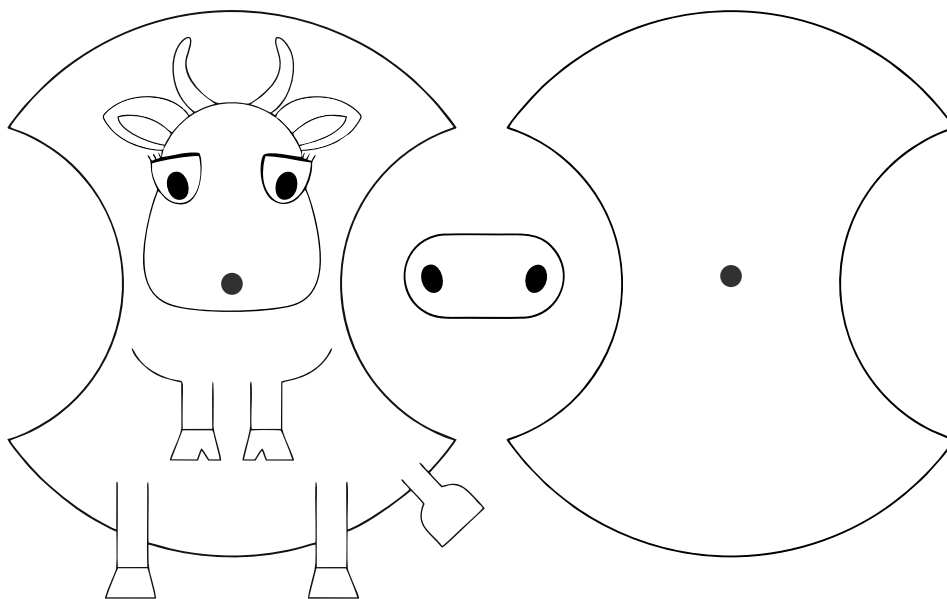
Az alábbi kép alapján készíthetnek a gyerekek egy mozgatható tehenfigurát. Szükséges eszközök: fehér műszaki rajzlap, 1 db miltonkapocs, barna papír (elhagyható, helyette filccel rajzolhatnak foltokat a gyerekek).

Elkészítés menete:

1. Színezd ki a sablont tetszés szerint. 2. Vágd ki a sablont. 3. A tehén orrán és a testén látsz egy-egy fekete kört. Ott rögzítsd miltonkapoccsal egymáshoz a test két részét. 4. Ragaszd a miltonkapocsra a tehén orrát.

Sablon: Tetszés szerint nagyítható.

3. Imádságra nevelés: Öt kérdés

<p>a) Előkészület Az imádságot a hittanosok egy papírból kivágott kézformára írják rá. (Az aranymondásban is szerepel a kéz fogalma). Ha van elegendő idő, akkor a gyerekek körbe rajzolják a kezüket egy A/5-ös lapra vagy a füzetbe. Ha kevés az idő, akkor a hittanoktató óra előtt készítheti el a kivágott kézformákat.</p> <p>b) Imádság szövegének megírása Az aranymondásban arról van szó, hogy Isten megáldotta József kezének munkáját. Feladatutasítás: Írj az 5 ujjra 1-1 dolgot, amihez Isten segítségét, áldását kéred.</p> <p>c) Imádkozás Feladatutasítás: Imádkozzatok magatokban a kézre felírt dolgokért!</p>	műfaj	kérés
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	hittanosok magukban
	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	aranymondás
	hely	óra vége
	fejlesztési terület	imádság szövegének megfogalmazása
	hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • imádságot írnak • magukban imádkoznak
	hittanoktató	kíséri az imádkozást
	eszközök	kivágott kézformák vagy A/5-os lapok/hittanos

4. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 6-7. verse: Aki az Úr Istent féli

Református Énekeskönyv: 42. zsolt. 1. 3. verse: Mint a szép híves patakra

Református Énekeskönyv: 136. zsolt. 1. 23-26. verse: Dicsérvétek az Urat

Református Énekeskönyv: 167. dics. 1. verse: Jöjj, mondjunk hálaszót

Református Énekeskönyv: 254. dics. 3-5. verse: Én mikoron Istenhez

Református Énekeskönyv: 501. dics. 1-2. verse: Adjunk hálát az Úrnak

**15/B. ISTEN MEGSZABADÍTTA JÓZSEFET:
JÁKÓB FIAI EGYIPTOMBAN
(1Móz 42–44,13)**

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

József vezetővé emelkedésével egyéni sorsa megoldódni látszik. Sok hányattatás után végül Egyiptom főkormányzója lesz. Egyiptom megmentőjeként még eladása és Egyiptomba kerülésének szégyenteljes történései is értelmet nyernek. Családot alapít, fiai születnek. A történet akár véget is érhetne. Isten áldása beteljesedett rajta.

Mégis újra előtérbe kerül életének egy soha le nem zárt és meg nem oldott konfliktusa; testvéreivel való viszonya.

A történet elbeszélése szerint Kánaánból váratlanul elé kerülnek a testvérei. Az ok nagyon is kézenfekvő. Kánaánt sem kímélte a hét szűk esztendő. Az élelemszerzés lehetősége sok más idegennel együtt Jákób családját is Egyiptomba csábítja. Egy ilyen út túl veszélyes akkoriban, így érthető, hogy Jákób (szeretett feleségétől született legkisebb fiát, József édestestvérét) Benjáminat nem engedi az idősebbekkel.

A találkozás elkerülhetetlen. József rendelkezik a gabonaraktárak fölött, így a gabonáért folyamodó idegeneknek elé kell járulnia. József egyből megismeri testvéreit, ők azonban az egyiptomi módra öltözött, felnőtté vált főemberben nem ismerik fel öccsüket. József végig eltitkolja kilétét, tolmács útján érintkezik a testvéreivel, így azok nem fognak gyanút.

József olyan helyzet elé állítja a testvéreit, amelyben kiderülhet, hogy megváltoztak-e, vagy ugyanazok maradtak, akik voltak. A próba terve fokozatosan bontakozik ki József és az olvasó előtt is, hiszen József csak időközben értesül Benjáminról - a szintén megkülönböztetett szeretetben részesült öccséről - aki apjával otthon maradt.

Az első vád, miszerint a testvérek kémek, nagy riadalmat kelt. Akkoriban ez igen súlyos büntetést vonhatott maga után. József börtönbe is zárhatja őket. Itt jelenik meg először Rúben szavain keresztül a régi tettük miatti megbánás. Rúben szerint Isten büntetése azért van most rajtuk, mert annak idején Józsefet eladták. József, aki hallja Rúben szavait, mélyen megrendül, de nem fedi fel kilétét.

A testvérek igyekeznek tisztázni magukat, így derül fény az otthoni helyzetre. József kapva kap az alkalmon, és először egy testvér kivételével mindenkit túszként ott akar tartani, míg Benjáminat Egyiptomba nem hozzák. Istenfélelmére hivatkozva azonban úgy dönt, hogy csak egyikük maradjon túszként nála.

A hazaút során csak bonyolódik a helyzet. A testvérek döbbenetesen veszik észre, hogy a kifizetett gabona ára a zsákjaikba került. Így is van pedig min aggódniuk. Tudják, hogy Jákób nem lesz hajlandó Benjáminat velük engedni. De akkor mi lesz börtönben maradt testvérükkel?

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Tudja segítséggel elmondani Benjámin történetét a tankönyvi képek és szöveg alapján.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja röviden, összefüggően

	<p>elmondani József és testvérei történetét a tankönyvi képek és szövegek alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes az ok-okozati összefüggéseket feltárni és röviden megfogalmazni Benjámint történetét.
--	--

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra bátorítás, hogy keressen saját életében olyan helyzeteket, amikből ő tanulhat valamit.

Értelmi cél: József történetén keresztül rámutatás arra, hogy az életünk eseményeiben Isten ott van velünk és vezet bennünket. (Mintha fogná a kezünket).

Érzelmi cél: Remény, bizalom érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy keressenek saját életükben olyan helyzeteket, amelyekből tanulhatnak valamit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: Ismerj fel!</p> <p>A játék menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> Egy gyerek kimegy a teremből, mi pedig két gyerek és egy lepedő (takaró) segítségével spanyolfalat rögtönözünk. Egy előre megbeszélt szempont (jel) szerint (hang, kézfej, láb) a kiküldött gyerekek fel kell ismernie a paraván mögött megbújt társát. 	Közös játék, beszélgetés
Feldolgozási javaslat	<p>Kapcsolódó feladat: 3. f.</p> <p>Képek szegénységről, jólétről.</p> <p>Jólétről, éhezésről, ételosztásról (nem kell drámaian sokkoló képet vinni pl. afrikai éhezőkéről)</p> <ul style="list-style-type: none"> Mi lehet az oka az éhezésnek? Hogyan befolyásolja az időjárás az ételmezést? Tesznek-e valamit a gazdag országok az éhezés ellen más országokban? <p>Kapcsolódó feladat: 4. f.</p> <p>A világon ma is sokan éheznek. Mit gondolsz, hogyan tudnál segíteni azoknak, akik éhesek? Írd ide az ötleteidet!</p> <p>Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat:</p> <p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> Jákób családját is eléri az éhínség. Izsák élelemért küldi fiait, de Benjámint nem engedi. A testvérek József előtt leborulnak. 	<p>Képek</p> <p>Munkáltató tankönyv egyéni néma olvasás</p> <p>Megfigyelési szempont: ismeretlen szavak, fogalmak értelmezése esetleges magyarázata</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • József nem ismerteti meg magát a testvéreivel. • József vádja. • A testvérek magyarázkodása. • Haza kell térni Benjáminért. • Újra Egyiptomba kell menni élelemért. • Izsák csak nagy nehezen engedi el Benjámint. • József próbára teszi a testvéreket. • A Benjámin zsákjába elrejtett pohár előkerül. • A „tettesnek” bűnhődni kell! • A testvérek nem hagyják magára Benjámint. <p>Kapcsolódó feladat: 1. és 2. f.</p>	(kém)
Énekjavaslat	Ki az Istent szereti	TKEI és TKGY 14. ének
Házi feladat	<p>4. feladtból: A kalászra írt nevek közül válasszon ki egyet a hittanos. Jelölje is meg, hogy melyik gabonaszemet választotta. Majd imádkozzon magában azért az emberért.</p> <p>Tudod-e? Jákób fiai nevének memorizálása</p>	TKEI és TKGY

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 86-87. és TKGY 82-83. o.

A képen látható:

A szöveg két oldalon fut. A képek oldalanként más-más jelenetet ábrázolnak. Az 86. oldalon Jákóbot látjuk és a fiait, amint útra készen állnak, hogy élelemért menjenek Egyiptomba. Benjámint, a legkisebb fiút most ismerjük meg, apja mellett áll. Az indulóknak az apa és legkisebb fia búcsút intenek. A meglett férfiak - Jákób idősebb fiai - feltarisznyázva indulásra készek, élelemért mennek a hosszú útra, hiszen most mindenki éheznek.

Az 87. oldalon Benjámint látjuk, amint „leleplezik” a katonák – hiszen a zsákjában megtalálták a József által odadugott poharat. Benjámin fél és ijedt, testvérei csodálkozva, kétségek között, hitetlenül állnak a jelenet mögött. A fegyveres katonák zordak, kíméletlenek és ijesztőek.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Megfigyelési szempont: József hogyan tette próbára testvéreit?

Első benyomások meghallgatása, majd a megfigyelési szempont alapján beszélgetés.

- Jákób miért küldi a fiait Egyiptomba?
- Miért nem engedi legkisebb gyermekét a hosszú útra?
- Mi történik Egyiptomban, amikor József elé járulnak a testvérei? Mivel vádolják őket?
- Hogyan teszi próbára testvéreit József?
- Jákób végül miért engedi el Benjámint?
- Miért teszi József a kedvenc poharát Benjámin zsákjába?
- Mi történt, amikor visszamentek Benjáminnal Józsefhez? Mire gondolsz, hogy végződik a történet?
- Milyennek látod Józsefet?
- Milyen változást veszel észre József testvérein? (Emlékezz, mit tettek Józseffel!)

- Mit érezhetett Benjámín, mikor a zsákjában megtalálták a katonák a poharat? Nézd meg a képet!
- Milyenek a katonák? Milyen az öltözkük és a fegyverük? Mi várható tőlük?
- Hogyan érezhettek a testvérek, mikor Benjámín zsákjából előkerült a pohár? Nézd meg őket sorban! Mit látsz az arcukon?

16. JÓZSEF MEGBOCSÁT A TESTVÉREINEK (1Móz 44,14–45,28)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

(ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA)

A tantervben megfogalmazott gondolatok

Szituációs játékok, beszélgetések a megbocsátásról József története kapcsán.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bright, John: Izrael története. Budapest, 1968, Egyetemi nyomda.

Jubileumi kommentár/A. Szentírás magyarázata. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1996, Kálvin Kiadó.)

A megbocsátás Isten népe számára elengedhetetlen feltétele az Istennel és egymással való kapcsolatunknak. Isten szoros szövetségi kapcsolatba lépett az emberrel, hogy az embert ebben a kapcsolatban felemelhesse, és vele magát, mint gondviselő Istent megismertethesse. Ez a kapcsolat azonban az ember tökéletlensége folytán törékeny. Az ember hibái, vétkei miatt időről időre megtöri a kapcsolatot, amely a hűtlenséggel (végső soron az isteni akarat iránti közöny, vagy engedetlenség miatt) gyakran a végső megoldhatatlan tűnő helyzetekbe torkollik.

A megbocsátás bibliai értelemben Isteni kegy (nem automatikus szerep), amellyel az erősebb fél lemond a jogos bosszúról, az elégtételről, és a történetek ellenére a viszonyt rendezettnek tekinti. Isten megbocsátása azt is jelenti, hogy a kapcsolatot megrontó bűnt nem emlegeti fel többé. Ő az, Aki ebben a szövetségi viszonyban tud távlatokban gondolkodni akkor is, ha a másik fél csak a maga akaratát akarja érvényesíteni.

József megbocsátásában sok hasonlóságot mutat az isteni megbocsátással. Ő is hatalmas pozícióban van, szó sincs tehát egyenlő erőviszonyról a két fél (ő és a testvérei) között. Ő mégis le tud mondani mind a bosszúról, mind az elégtételről. Én vagyok József, a testvéreitek, akit eladtatok Egyiptomba!- ismerteti meg magát a testvéreivel. Ebben a mondatban sem szemrehányásként emlegeti az egyiptomi eladást, csupán azért, hogy a testvérek tényleg elhiggyék, hogy ő áll előttük, hiszen erről a dologról az érintetteken kívül senki sem tudhatott. ...Azért küldött Isten előttetek, hogy életben maradjatok, mondat pedig nyilvánvalóvá teszi, hogy József már magasabb összefüggésben tudja szemlélni sorsa alakulását, így a testvérei tettét is.

A régi, de eleven konfliktust végül is József megbocsátása rendez el. Mégis ezzel szorosan összefügg a testvérek Benjámin melletti kiállása is. Az, ahogyan testvérek most kiállnak a kivételezett kistestvér mellett (holott nem tudják biztosan, hogy nem Benjámin a tolvaj) Józsefet meggyőzi arról, hogy valóban megváltoztak a vele keményen elbánó bátyjai. Júda szavai pedig meggyőzik arról, hogy most már képesek más érzéseire is tekintettel lenni. („apánk meghalna a bánatában”). Végül József számára talán a legmeggyőzőbb mozzanat Júda ajánlata: Ő maradjon fogoly a távoli országban, Benjámin pedig térjen haza! Ne feledjük, ezt az a Júda mondja, aki annak idején kitalálta, hogy Józseftől úgy szabaduljanak meg, hogy eladják a kereskedőknek!

Ezzel a próba elérte a célját. Nyilvánvalóvá vált a testvérek felelősségteljes összetartása.

József örömmel hívja Egyiptomba a testvéreit és öreg édesapját (édesanyja már nem él). Gósen földjén (a Nílus deltájáról keletre) telepedhetnek le, ahol átvészelve a hátralévő

szűk esztendőket. Míg Ábrahám és Izsák utódai között szakadásra kerül sor, addig József apja és a testvérek Egyiptomba költözésével Jákób utódai együtt maradnak.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekek sokat vitatkoznak, veszekszenek, és meg is haragszanak egymásra. Ez akár apróságok miatt is történik. Ahogyan az is, hogy nagyon hamar megbékülnek egymással. A legjobb barát és a legjobb barátnő „helye” a másodikosok esetében sem stabil még teljesen, ezért a baráti kapcsolatokban is előfordulnak összekapások.

Vegyük ugyanakkor komolyan őket olyan szempontból, hogy a megbocsátást, elengedést már ebben a korban segíteni kell ahhoz, hogy az egymás iránti indulatuk ne gyűljön tovább bennük! Mivel itt is befolyásolóak azok a minták, amelyek a gyermeket körülveszik, ezért fontos élhető keresztyén mintákat felmutatni számukra. Ez akár a meglévőket erősítheti – vagy ha szükséges, ki is olthatja és helyettesítheti.

A viták tele vannak indulattal, érzelmekkel. A megbocsátásnak is van érzelmi része, ami egyfajta „felengedést”, „kiengedést”, megkönnyebbülés érzését vagy éppen örömezt jelent a gyermek számára. Természetesen attól is függ, hogy ő a megbocsátó oldalon áll, vagy ő az a személy, akinek megbocsátottak.

Mivel a másodikos gyermekek még nagyon konkrét módon gondolkodnak, ezért a megbocsátás „tanítása” és a megbékélés, kibékülés folyamata is csak konkrét helyzetekhez köthető a számukra. Azt azonban valószínűleg mindenki átélte már, hogy megbocsátottak, vagy ő kapott bocsánatot valakitől. A témával kapcsolatos alapvető kiindulás tehát ismerős lehet a számukra.

A hittanoktató/lelkipásztor a saját viselkedésével is adhat mintát (és adjon is!), hogyan lehet megbocsátani, hogyan lehet békességre törekedni azért, hogy a vitás helyzet megszűnjön. Ez nem azonos azzal, hogy feltétel nélkül elfogadja a gyermekek minden tettét, de az órai magatartása mutasson példát akár a bocsánatkérésre, akár a megbánó magatartás elfogadására. A megbocsátás folyamatát jól ábrázolja a következő ábra:

Miért fontos megbocsátani? A megbocsátás (elengedés és lezárás) folyamata hozzájárul a lelki (és így a testi) egészséghez. Ha ugyanis valaki nem tud megbocsátani, akkor a benne lévő harag felőrölheti. Ha pedig a bűnbánat és a bocsánatkérés ellenére sem bocsátanak meg valakinek, akkor a belső konfliktusokat, belső kitesztottságot és az el nem fogadás érzését eredményezheti.

A másodikos gyermekek megbékülési folyamatai általában egyszerűek, és bár nagy intenzitású érzelmeket hordoznak magukban, de nagyon hosszan tartó harag ritkán keletkezik a mindennapi konfliktusokból. (A komoly, mély sérülést okozó konfliktus, ami talán nem is tudatosul haragként és konfliktusként a gyermekben, már más kérdés). Ugyanakkor viszont szükségük van a jó mintákra és a megbocsátás folyamatának „megtanulására”.

Hogyan tanítható ez a folyamat a kisiskolások számára? Mindenképpen konkrétumokon keresztül, a megbocsátás folyamatának felidézésével és közös (alapos) átgondolásával. Ehhez jó, ha a beszélgetésen kívül szituációs játékok, a feloldódást segítő gyakorlatok kapcsolódnak. Bár a gyermekek ebben a korban egy szempontból közelítenek még többségében a témákhoz, de a konfliktushelyzetek, kibékülés és megbocsátás mindkét oldalról érthető a számukra. Ennek az az oka, hogy általában mindkét helyen álltak már. A tanítás különböző lehetőségei:

a) A bocsánatkérésnél segíthetjük annak a felismerését, hogy melyek azok a helyzetek, amikor bocsánatot kell kérnünk – mert fájdalmat, sérülést (testi vagy lelki) okoztunk a másik személynek. Ez leginkább úgy érhető el, ha egy konfliktushelyzetről szóló szituáció során mindkét oldalt „eljátssza” a gyermek. Az érzések, illetve az ott átélt helyzet aztán a megbeszélés során segíti a sértett és megbántott ember helyzetébe való beleélést.

b) A bocsánatot kérő személy esetében gyakoroltathatjuk a bocsánatkérés formáit. Különösen figyeljünk arra, hogy az adott tanulónak mi a saját leghatékonyabb kifejezési módja („bocsánatkérési nyelve”). Arra is felhívhatjuk a figyelmét, hogy ő maga figyelje a másik személy reakcióit, és ebből is láthatja, hogy kinél mi a leghatékonyabb.

A bocsánatkérés legismertebb formái, melyek taníthatók ebben a korban:

1. Nyelvi kifejezőeszközök: pl. bocsánat, sajnálat, „meg tudsz bocsátani?”, stb. A gyermekek egy része nem ismeri ezeket a kifejezéseket, ill. nem tudja használni őket, ezért segíthetjük őket ebben is.
2. Jóvátétel – akár valamilyen tárgyi módon. (Ézsau és Jákób történetében is találkozhatunk ezzel.
3. Testi érintéssel való kifejezés. Pl. ölelés.

Ha a konkrétumok alapján a megbékélés, megbocsátás fogalomként is érthető a gyerek számára, akkor vihetjük tovább a témát, és előkerülhet mélyebben Isten megbocsátásának, a bűnbocsátatnak a fogalma.

A témával kapcsolatban hasznos információk találhatóak a következő könyvben:

Chapman, Gary; Thomas, Jennifer: Ha nem elég a sajnálat, 2010. Harmat Kiadó www.harmat.hu

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátortással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja a hittanoktató kérdései alapján elmondani József megbocsátásának történetét. • Tudjon példát mondani saját életéből a megbocsátásról. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes megfogalmazni, hogyan tudott József megbocsátani testvéreinek. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja elmondani röviden József

	<p>történetét összefüggésében.</p> <ul style="list-style-type: none"> Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes elmagyarázni példákon keresztül, hogy hogyan tudott megbocsátani, amikor megbántották.
--	---

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A megbocsátás folyamatának segítése József történetén keresztül.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a megbocsátás a rossz érzések elengedését jelenti.

Érzelmi cél: A megbocsátás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló tudjon beszélni a megbocsátás nehézségeiről és lehetőségeiről a saját életében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>HF. ellenőrzése</p> <p>Játék: Csomózás Idő: 5-10 perc Létszám: 15-30 fő Nagy körben állunk és két kezünket előrenyújtjuk. Becsukjuk a szemünket, majd számolásra mindenki előrébb jön, és csukva tartott szemmel keres egy-egy kezet, amellyel összefogódhat. Miután nem maradt kéz szabadon, kinyitjuk a szemeket, és megpróbáljuk egy (vagy több) körré kibogozni az összekuszálódott alakzatot.</p>	<p>Közös megbeszélés</p> <p>Játékhoz: József családja életében összekuszálódottak a dolgok. Vajon sikerült e kibogozni?</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Beszélgetés a tankönyvi lecke képeiről Lehetséges segítő kérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mit kell megbocsátani a történetekben? – Melyiket a legnehezebb neked megbocsátani? – Hogyan oldanád meg a helyzeteket? <p>Kapcsolódó feladat: 4. f.</p> <p>Tankönyvi szöveg feldolgozási javaslat: Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • József haragot színlel az „ellopott” pohara miatt • A testvérek könyörögnek Benjáminért • József felfedi igazi kilétét • A testvérek öröme • József a történetükben Isten tervét látja megvalósulni • József Egyiptomba hozatja a családját. <p>Beszélgetés a lecke alapján: A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A megbocsátás szükségessége 	<p>Tankönyv közös megbeszélés, egyéni munka (min. 5 perc) képek elemzése, hittanoktató segítségével</p> <p>Tankönyv</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Mi segíthet a megbocsátásban? • Megváltozhatunk? • Beszéljünk az érzésekről, amelyek a megbocsátást megelőzik! <p>Kapcsolódó feladat: 5. f. (min.10 perc)</p>	
--	--	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 90-91. o. és TKGY 86-87. o.

A képen látható:

Bal oldalon Józsefet látjuk egyiptomi öltözékben, kitárt karokkal, mosolyogva fogadja testvéreit. A testvérek egy tömött csoportban álnak, arckifejezésük sokféle érzelmet fejez ki: csodálkozást, örömet, döbbenetet, mert József épp azt mondja: „Én vagyok József, a ti testvéretek”.

Jobb oldalon két infógrafikát látunk. Az első szituációban a kistestvér levágta a nagyobbik lány babájának a haját, ezért a testvére haragos, elkeseredett. A másik képen az ülő fiú fájdalmas arckifejezése, és mellette a labda, azt sugallja, hogy megütötte magát, talán kifecamodott a bokája. A három társa közül az egyik próbál segíteni, míg a másik kettő kárörvendően, karba tett kézzel nézi a balesetet szenvedett fiút.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

TKEI 90. o. és TKGY 86. o.

- Szerinted miért nem ismerték meg Józsefet a testvérei?
- Hogy viselkedtek előtte?
- Mit akart József? Miért akarta magánál tartani Benjámint?
- Milyen magyarázatot adtak Józsefnek? Hogyan kérlelték?
- Nézd meg a képet! Mit mondhat épp József?
- A testvérei hogyan fogadják a bejelentését, hogy József a testvérük?
- Mit gondolt József a testvéreiről?
- Mit mondott nekik?
- Hogyan fejeződik be a történet?
- József miért bocsátott meg a testvéreinek?
- Miért költöztette a családját Egyiptomba?
- Mi a véleményed Józsefről?

TKEI 91. o. és TKGY 87. o.

- Mit történt az első képen? Mit csinált Sári a testvére babájával?
 - Mit érezhet a testvére, amikor meglátja, hogy mi történt a babájával?
 - Képzeld el, hogy te vagy Sári helyében! Mint mondasz a testvérednek?
 - Megbocsát vajon? Mi a véleményed? Te mit tennél, ha bocsánatot kérnének tőled?
 - Voltál már hasonló helyzetben? Meséld el! Mit éreztél?
-
- Mi történhetett a fiúval, akinek fáj a lába? Képzeld el!
 - Mit tesz az, aki segíteni akar neki? Ő okozta a bajt? Mit gondolsz?
 - Mit érez a másik két fiú? Miért?

- Ki kér bocsánatot kitől? Miért?
- Te szoktál bocsánatot kérni? Hogyan és mikor?
- Meg tudsz bocsátani annak, aki megbántott? Miért nehéz ezt megtenni?

2. Játék: Megbocsátó arcok és mozdulatok

A József, az álomlátó c. órára visszautalva játsszuk el újra a testvérek és József arcjátékát, mozdulatait! Ha a gyermekek még emlékeznek, hasonlítsuk össze beszélgetésben az akkori és a mostani játékunkat!

A testvérek arca: Amikor József felfedte magát testvérei előtt, megváltozott minden jelenlévő arckifejezése.

Álljunk párokba, és mutassuk meg egymásnak, milyen lehetett a testvérek arca! Milyen lehetett József arca, látva mindezt? Milyen lett volna Jákób arca, ha látja a fiai viselkedését? Mutassuk meg! (Gyakorlott, összeszokott csoportban „ki is hangosíthatjuk” a gondolatokat a mimika mellé.)

3. Játék: Képregény

Némajátékkal, állóképekkel jelenítsük meg a megbocsátás jelenetét! Osszuk legalább két csoportra a hittanosokat! A feladat: 4 képet mutassanak be a gyermekek, mintha egy képregény egy-egy rajzát látnánk. Adjunk nekik egy kis időt a képek megalkotására, majd minden csoport mutassa be, amit alkotott. A képek közötti váltást a hittanoktató tapssal jelezze, nem beszélhet senki ezalatt. A végén beszéljük meg a látottakat!

1. kép: József felelősségre vonja testvéreit
2. kép: Júda könyörög Benjáminért
3. kép: József sírva fakad
4. kép: A testvérek és József öröme

16. JÓZSEF MEGBOCSÁT A TESTVÉREINEK
(1Móz 44,14–45,28)

Egyházi iskolák óraszám: 2.

(EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA)

MEGJEGYZÉS:

Teológiai alapozást és Valláspedagógiai szempontokat ld. az előző óravázlatnál.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Tudja a hittanoktató kérdései alapján elmondani József megbocsátásának történetét.• Tudjon példát mondani saját életéből a megbocsátásról.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes megfogalmazni, hogyan tudott József megbocsátani testvéreinek.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja elmondani röviden József történetét összefüggésében.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes elmagyarázni példákon keresztül, hogy hogyan tudott megbocsátani, amikor megbántották.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: A megbocsátás folyamatának segítése.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy a megbocsátás a rossz érzések elengedését jelenti.

Érzelmi cél: A megbocsátás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló tudjon beszélni a megbocsátás nehézségeiről és lehetőségeiről a saját életében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Öklök, sérelmek: A hittanoktató előzőleg a gyerekek számának megfelelő öklöbe szorított, életnagyságú színes karton kezeket készít (könyöktől lefelé). Minden gyerek, akit megbántottak, egyenként elvehet egyet az asztalról, megnevezve egy szóban, vagy	Közös megbeszélés Az osztályban sok nézeteltérés lehet a gyerekek között. Próbáljuk meg elérni, hogy nevek

	<p>rövid mondatban a sérelmet. pl.: kicsúfoltak</p> <p>Megbeszélés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit érezték akkor? • Most mit éreznek? • Sikerült-e megbocsátani? • Miért igen? Miért nem? 	<p>említése nélkül, csak a sérelem hangozzék el!</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Kapcsolódó feladat: 1. f.</p> <p>Közös feladat értelmezés egyéni munka (min. 2 perc) értékelés (megerősítő, bátorító)</p> <p>A beszélgetés irányvonalai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen érzések jutnak eszed most, ahogy visszagondolsz egy konkrét esetre? • Milyen szerepe lehet az imádságnak hasonló helyzetekben? <p>Kapcsolódó feladat: 2. f.</p> <p>Négy levél elolvasása, (lehet a hittanoktató is) közös megbeszélés (min. 10 perc)</p> <p>Beszélgetés a levelek alapján: essen szó arról, hogy mindenki átélhet hasonló rossz érzéseket, hogy mindenki lehet okozója és elszenvetője is hasonló helyzeteknek! Ez szinte elkerülhetetlen (persze próbáljuk meg elkerülni), de nagyon sok dolog rendeződhet, ha meg tudunk bocsátani.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgessenek arról, hogy a megbocsátással lehet újra a régi a kapcsolat. Ez nem könnyű, de a lelkünk igazán akkor lesz békés. – Ki bántott meg kit a levelek alapján? – Érthető-e a harag? – Hogy lehetett volna elkerülni a helyzetet? – Mit lehet most tenni, hogy rendeződjön a helyzet a szereplők között? <p>A kiosztott kezek gazdái most saját sérelmeikkel kapcsolatban mondják el, hogyan sikerült megbocsátaniuk, majd vigyék ki a hittanoktatónak az ökleiket. (ha nem tudtak még megbocsátani, próbálják meg megfogalmazni, hogy mi segíthetne ebben. (pl. a másik kérjen bocsánatot, vagy nem volt olyan nagyon bántó, majd idővel biztos elfelejti stb.) A megbeszélés közben a kivitt kezeket bluetech-kel egy kartonra ragasztjuk össze-vissza, majd amikor az</p>	<p>A beszélgetést igyekezzünk a megoldások felé irányítani, érdemes egy-egy levelet külön megbeszélni!</p> <p>Beszélgetés, Csoportmunka Problémafelvetés Erkölcsei ítéletalkotás Ezeken hétköznapi szituáción keresztül tudunk beszélgetni a negatív érzéseinkről, a hibákról, amit elkövettek velünk szemben, vagy másokkal, keresve a helyzet megoldását.</p>

	<p>utolsó gyerek is kihozta az öklét, azokat körbe egymás mellé ragasztjuk. Ezt követően egy arany filccel az öklök közötti kis részeket összekötjük, hogy úgy tűnjön, mintha egy arany karikát fognának közösen. Így az fenyegető öklök megszélidülnek, és az összefogás jelképévé válnak.</p> <p>Kapcsolódó feladat: 3. f. Az imádságok elolvasása után megkeressük közösen a témához leginkább illő imádságot, és együtt elmondjuk. A tankönyvi lecke ellenőrzésére, elmélyítésére a feladatok alapján.</p>	
--	---	--

1. A témához felhasználható énekek:

Dicsérjétek az Urat: 90. Tehozzád emelem

Dicsérjétek az Urat: 156. Mi segítségünk (+JJ)

Jézushoz jöjjetek: 29. Feljött a nap – kánon

Jézushoz jöjjetek: 65. Atyám én imádlak – kánon

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 4. 6-8.verse: Jó és igaz az Úr

Református Énekeskönyv: 81. zsolt. 1. 12. 14.verse: Örvendezzetek

Református Énekeskönyv: 136. zsolt. 23. 25. verse: Megemlékezék rólunk

Református Énekeskönyv: 254. dics. 5. 7-8. verse: Segítségül azért

Református Énekeskönyv: 395. dics. 3. verse: Nevelj minket egyességre

ÖSSZEFOGLALÁS II. JÓZSEF ÚTON ISTENNEL

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: József történeteinek keresztül az Isten útján járás témájának az elmélyítése.

Értelmi cél: József történeteinek keresztül az Isten útján járás témájának az elmélyítése.

Érzelmi cél: Megerősítés abban, hogy az Isten útján járni jó.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a hittanos Józsefhez hasonlóan akarjon járni Isten útján.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: A hittanoktató a munkáltató tankönyv 1. feladatának a képeit fénymásolja, és egyenlő darabra vágja egyenként mind az ötöt, majd borítékba teszi. A gyerekeket csoportra bontja, majd minden csoport kap egy-egy borítékot. A gyerekek feladata:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kirakni a képet a puzzle-darabokból. 2. A képet felragasztani egy lapra. 3. A csoport a képen látható jelenetet némajátékkal előadja úgy, hogy a többiek kitalálják, hogy József életének melyik eseményét ábrázolják. A kitalált kép felkerül a táblára. 4. Ha sikerült minden képet sikerült összerakni és jelenetet kitalálni, akkor a táblára felrakott képeket közösen időrendi sorrendbe rakjuk, majd elmeséljük a történetet. Kiegészítésként megoldhatjuk az 1. feladatot. 	<p>Közös játék</p> <p>1. f.</p> <p>beszélgetés, csoportmunka</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Kapcsolódó feladatok: 2-3-4. f. A feladatoknak ellenőrző szerepe van.</p>	
Énekjavaslat	A történet során tanult énekek ismétlése.	Tankönyv énekgyűjteménye

INSTRUKCIÓK A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

4. f. megoldása:

József egyiptomi gazdájának a neve.

Ennivaló, más szóval.

Ennyi álmot látott a fáraó.

A fáraó egyik álmában ebből hét is van.

	P	O	T	I	F	Á	R
	E	L	E	D	E	L	
K	E	T	T	Ö			
	K	A	L	Á	S	Z	

József megfejtette.

Benjámin zsákjában találták.

Ők azok, akik kikutatják az ellenség országát.

	Á	L	O	M	
	P	O	H	Á	R
K	É	M	E	K	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Játék: Ki vagyok? (ismétléshez)

Öntapadó matricákra írjuk fel a bibliai szereplők nevét egyesével. Mindenki kap egy nevet, de nem nézheti meg. (A matricákat a gyerekek a homlokukra is ragaszthatják.)

Minden gyerek hátára egy öntapadó matricát ragasztunk, amelyen egy bibliai szereplő neve szerepel József történetéből. Nagy csoportlétszám esetben korábbi történetek szereplőinek a nevét is felírhatjuk. A feladat kitalálni, hogy „Ki vagyok?” Olyan kérdéseket tegyenek fel, amire vagy igennel, vagy nemmel lehet felelni. Pl: Férfi vagyok? Gazdag vagyok? József testvére vagyok? stb.

2. Játék: Igaz-hamis!

Kijelöljük a teremben, hogy hova kell futniuk a gyerekeknek, ha igaz állítást mondunk, és hova, ha hamis állítást mondunk. (Lehet azt is kérni, hogy taps után egyszerre kezdjenek el futni.)

3. Játék: Nyerő kocka

Készítsünk egy nagy dobókockát. Minden oldalra írjunk fel egy-egy kérdőszót. Egyik oldalon az áll: Nyeremény. (vigyünk magunkkal apróságokat az órára, amit odaadhatunk nyereményként)

- Ki?
- Mit?
- Hol?
- Hogyan?
- Miért?
- Nyeremény!

Egy önként jelentkező dob. A dobott kérdőszóval kell megfogalmaznia egy kérdést, amire a többiek válaszolnak. Aki jól felel, az dobhat ezután. Ha valaki nyereményt dob, megkapja a nyereményt, eldöntheti, hogy ki dobhat legközelebb.

TEMATIKAI EGYSÉG: JÉZUSSAL AZ ÚTON

17. JÉZUS TANÍTVÁNNYÁ HÍV

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.
(Lk 5,1–11; 6,12–16)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.

Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...”, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

Mester: A tanítómester elnevezés a Bibliában olyan személyt jelöl, aki Isten Igéje alapján tanít és útmutatást ad a hitéletről. A babiloni fogság után az volt a mesterek feladata hogy az ószövetségi hagyomány újraértelmezzék, és útmutatás a Tóra alapján útmutatást adjanak. A Kr. u.-i 1. századtól kezdve ezeket a tanítókat felszentelték és rabbinak nevezték (Mt 22,16). Rabbinusi iskolák jöttek létre, amelyek ápták és továbbadták a tradíciót. Jézus rabbiként tanított a népe körében. De több volt minden más rabbinál, mert nem csupán a Tóra alapján tanított, hanem közvetlenül az Atya tanítását adta tovább és hatalommal tanított.

Tanítványság: A tanítvány kifejezés az Újszövetségben legtöbbször Jézus tanítványaira vonatkozik. A tanítvánnyá válás alapfeltétele az elhívás és az engedelmes követés volt. A Jézus és tanítványai között létrejött kapcsolat több tekintetben eltér más mester és tanítványa közötti kapcsolattól. Először is: Jézus, a Mester kezdeményez, ő szólít meg, választ ki, ő hív el. Tehát nem a tanítványok választják maguknak ki a Mestert. (Az Ószövetségben a próféták határozták meg, hogy ki legyen a tanítványuk.)

Abban is különbséget lehet látni az Ó- és Újszövetség tanítványai között, hogy amíg a prófétatanítványok elsősorban a próféta szolgálói voltak, személye körül végeztek munkát, addig az újszövetségi tanítványok elsődleges feladata a Mester tanításának a továbbadása, az emberekért végzett szolgálat. Jézus valamennyi követője egyúttal a tanítványa is.

Péter személye: Jézus Krisztus tanítványa körében Péter vezetői szerepet kapott. Eredeti neve Simon volt. Valószínűleg Bétsaidából származott (Jn 1,44). Ez a város a Jordán keleti partján feküdt, lakossága leginkább a halászatból élt. Ebből a városból származott két másik tanítvány is: András (Péter testvére) és Fülöp. Péter írástudatlan és iskolázatlan ember volt (ApCsel 4,13). Az evangéliumi elbeszélés szerint felnőtt korában családjával Kapernaumban élt (Mk 1,29). Jézus megfordult náluk, még mielőtt elhívta volna tanítványa szolgálatra. Lukács leírása szerint meggyógyította az anyósát (Lk 4,38–39). Sőt elképzelhető, hogy egy ideig Jézus Péteréknél lakott. Kiemelt szerepét az mutatja, hogy Jézus életének sok fontos eseményénél jelen volt, és sok olyan tapasztalatot szerezhetett, amit más tanítványok nem. Például ő volt az, aki járhatott a tengeren (Mt 14,28). Ő volt az, aki az első hitvallást fogalmazta meg Jézusról: „*Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia!*” (Mt 16,16). Ő volt, aki előkészíthette a páskavacsorát Jánossal együtt (Lk 22,8). Jézus a Gecsemáné-kertben őt hívta másik két tanítvánnyal együtt, hogy virrasszanak, amíg Ő imádkozik. Őt bízta meg Jézus különleges feladattal (Jn 21,15kk.) az egyházon belül. Péter ezt el is látta az első gyülekezetben. Erről is tudósít az Apostolok Cselekedetéről írott könyv. Ő vezette a 12. apostol kiválasztását (ApCsel 1). Pünkösdkor ő prédikált. Isten elhívta, hogy a pogányok közötti misszióknak legyen a képviselője. A hagyomány szerint Rómában halt mártírhalált.

Genezáret-tó: Észak-Palesztina legnagyobb tava, melyet többféleképpen hívtak. Eredeti neve (4Móz 34,11) Kinneret-tó. Az Újszövetség korában nevezték Genezáret-tónak, a 2. században Tibériás-tenger volt a neve, de a legismertebb elnevezése a Galileai-tenger. Fontos szerepet játszott Galilea életében. A tó gazdag halállománya látta el a környező települések lakosait, így a lakosság legnagyobb része halászatból élt.

Halászat Jézus korában: A hal Jézus korában az egyik alapvető táplálék volt (Mt 7,10). Izraelben elsősorban az édesvízi halászat terjedt el, tengerben nem nagyon halásztak. A halakat háló segítségével merítették ki a tavakból. Leginkább éjszaka vetették ki hálójukat. A reggeli feladat a halak válogatása és a hálók megtisztítása volt.

Péter halfogása: Jézus a kora reggeli órákban kezdett el tanítani a Genezáret-tó partján. Bár ez Jézus küldetésének a kezdetén volt, ennek ellenére nagy tömeg követte, és hallgatta a Mester tanítását. Péter ekkor már ismerte Jézust, de még nem volt a követője, hanem halászként dolgozott. Egy sikertelen halászati éjszaka után találkozott Péter Jézussal, Aki szakmailag rossz tanácsot adott neki. Hiszen nappal még kevesebb eséllyel lehetett halászni. Péter ezt szépen meg is fogalmazta. Péter már tanúja volt Jézus egy korábbi csodájának. Az így benne kialakult bizalom és tisztelet miatt a logikus esélytelenség ellenére mégis követte Jézus tanácsát. És ekkor csoda történt. A csoda önmagán túlmutatott, mert nem csak az éleletről való gondoskodásról szólt. Péter és a többi tanítvány számára metaforikus csoda is volt, mert azt szemléltette és azt vetítette előre, hogyha engedelmeskednek Jézus szavának, akkor a későbbiekben az emberhalászatnak is ilyen csodálatos eredménye lesz.

Emberhalász: A görög szövegben nem ember kihalászásáról van szó, hanem az ember élve kifogásáról. A halászat célja és végeredménye a hal megölése, de az emberhalászaté éppen az ellenkezője, az ember kimentése a halálból. Ezzel a kifejezéssel nevezi meg Jézus a tanítványainak a feladatát, a tanítványi lét célját.

12 tanítvány elhívása: Jézus életének valamennyi jelentős eseményénél azt olvashatjuk a Bibliában, hogy imádkozott. Így készült fel a küldetésére a pusztában, vagy egy-egy csodára és az áldozati halálára. A tanítványok kiválasztásánál nem csupán egyszerűen imádkozott Jézus, hanem az egész éjszakát átvirrasztotta. Ez mutatja, hogy Jézus számára mennyire fontos volt ez.

Jézus a működése kezdetén olyan követőket kiválasztott ki magának, akik hároméves szolgálata idején végig Vele voltak, Tőle tanultak, és az Isten országáról szóló örömhírt hirdették. Az elhívás egy vándorló életközösség megvalósítását is jelentette.

Az elhívás mindig együtt jár a küldetéssel is. A tanítványok nemcsak befogadói lettek az Istenről szóló igaz tanításnak, hanem azonnal kiküldöttek is lettek („*apostoloknak*” nevezte őket Jézus Lk 6,13). Az elhívás a 12 tanítvány esetében azt is jelentette, hogy a korábbi életvitelükkel, kenyérkereseti módjukkal fel kellett hagyni, és településről településre kellett menni Jézussal, tanítani az embereket Isten országáról, miközben mindenben teljesen Jézusra hagytakoztak.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Kisiskolás korban a gyermek sok minden iránt érdeklődik. Ami fellelkesíti, abba szívesen belefog – de egyénektől függ, hogy milyen hosszú ideig tud abban kitartani. A korosztályra jellemző azonban a gyűjtögetési vágy. Több olyan másodikos gyerek is van, aki az általa szeretett dolgok (kártya, matrica, stb.) gyűjtögeti. Ez is egyfajta elköteleződés a számára. Annyira fontos az általa választott dolog, hogy képes akár megvásárolni, elcserélni, stb. is, hogy a magáénak mondhassa.

A tanítvány és a tanítványság leginkább a valakihez való tartozást, illetve kötődést jelenti a számukra. A kedvelt tanító – tanítónő – lelkipásztor – hittanoktató iránti kötődés azért is fontos, mert egyfajta mester és tanítvány kapcsolatot is jelent a számára. Tanul a

pedagógustól, mert fontos a számára és odafigyel rá. Ez akár jó kapcsolópont lehet a tanítványság fogalmának megértéséhez.

A témából kiemelhető még a korosztály szempontjából a parancsnak, ill. felszólításnak való engedelmeskedés. Péter, bár nagyon nem értett vele egyet, de engedelmeskedett Jézus furcsa utasításának, mert Jézus mondta. A másodikos gyermek ezzel jól tud azonosulni, mivel a szülő vagy pedagógus utasításának és felszólításának engedelmeskedhet. Ugyanakkor erősen jelen van ebben a korosztályban már a felszólítás iránti engedetlenség. Tipikus jelenség az, amikor a gyermek úgy csinál, mintha nem hallaná, amit mondanak neki, mivel nem akarja megtenni azt a bizonyos dolgot. Ez nem gonoszság a részéről, egyszerűen csak a határokat feszegeti, és próbálgatja saját magát, illetve a felnőtt-gyermek határok „rugalmasságát”.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szövegek segítségével elmondani Jézus és Péter találkozásának történetét. • Tudjon néhány tanítványt nevére nevezni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes a tankönyvi képek és szövegek feldolgozása után önállóan elmondani Péter tanítvánnyá válásának történetét. • Segítséggel sorolja fel a 12 tanítvány nevét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus tanítvánnyá hív

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy Jézus korában mit jelentett tanítványnak lenni.

Érzelmi cél: Az elkötelezettség, a valakihez való tartozás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: A tanuló vágyakozásának a felkeltése/megerősítés a Jézushoz való tartozás iránt.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Simon mondja – játék</p> <p>A játék alapvető szabálya, hogy a csoportvezető utasításokat ad a többieknek. Ha odateszi elé, hogy „Simon mondja”, akkor azt mindenkinek meg kell tennie. Ha nem hangzik el a kifejezés, akkor tilos megtenni.</p> <p>pl. Simon mondja: emeld fel a kezed! (mindenki felemeli)</p> <p>Emeld fel a kezed! (tilos felemelni). Aki nem követi</p>	<p>Csoportjáték, figyelemfelkeltés. Legyen elég hely a játékhoz. Az utasításokat adhatja a hittanoktató, de ha a gyerekek ügyesek, akkor nekik is adhatunk lehetőséget a vezetésre. Ha a játék eldurvulna, akkor</p>

	<p>jól az utasítást, az kiesik a játékból. Ha kevés gyerek van, akkor lehet zálogot adniuk a tévesztőknek, amit aztán majd az óra végén, akár ismétlő kérdésekkel is vissza lehet váltani.</p> <p>Játék utáni beszélgetés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikor könnyű és mikor nehéz engedelmeskedni? • Van-e olyan személy, akinek minden szavát megfogadod? Ha igen, akkor mesélj róla! • Ki az, akinek nem engedelmeskednél? Miért? <p>Átvezetés: „A játékban megtettünk mindent, amit Simon mondott. Az életünkben Jézus az, akinek mindig engedelmeskedhetünk. Ez azonban nem mindig könnyű, mert néha furcsának tűnhet, amit Jézus mond nekünk. Péter története is erről szól.”</p>	<p>állítsuk meg. Ellenkező esetben a hittanoktató is mutasson példát az „engedelmességre” és tegye azt, amit a játékvezető mond.</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Simon Péter sikertelen éjszakai halászata és a reggeli hálomosás. • Jézus bekérezkedik Péter hajójába tanítani a sokaságot. • Jézus furcsa parancsa Péternek. • Péter engedelmeskedik, <u>mert Jézus mondta neki.</u> • A sikeres halfogás és a 2 hajónyi hal. • Péter rádöbben arra, hogy Aki előtte áll, több mint egy ember, Ő Isten. • Jézus a tanítványául hívja Pétert. Szómagyarázat: emberhalász, tanítvány. • Péter Jézus tanítványa lesz. • Jézusnak ma is vannak tanítványai. Mindannyian azok lehetünk, ha követjük Őt és odafigyelünk arra, amit tanít nekünk. <p>Beszélgetés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit érezhetett és gondolhatott Péter: amikor nem sikerült a halászat, amikor Jézus beszállt a hajóba, amikor Jézus kiküldte halászni, amikor sok halat fogtak, amikor Jézus a tanítványául hívta? • Milyen mai tanítványokat ismertek? (Itt segítsünk a csoportnak, és magyarázzuk el, hogy mit jelent ma tanítványnak lenni! A lényeg, hogy felismerjék, ők is lehetnek Jézus tanítványai. <p>Kapcsolódó feladatok: 1-3. feladat</p>	<p>Megfigyelési szempont: Mi lett a jutalma Péter engedelmességének? A történet elmondható pusztán narrációval, akár a tankönyv képeinek segítségével. Hatásosabb azonban, ha legalább a csoporttal közösen pantomim segítségével eljátsszuk a történetet.</p> <p>Szintén használhatók a történetmondáshoz kinyomtatott és belaminált smiley-arcok. Szomorú arc: Péter sikertelen halászata Csodálkozó: Jézus utasítása Örvendező: a sok hal Meglepődött: az elhívás Boldog: Péter tanítvány lesz.</p> <p>Ezekről az arcokról beszélgethetünk is a gyerekekkel: vajon miért úgy fejeztük ki.</p> <p>1-3. feladat</p>

	<p>Imádság: Emberhalász Minden játékos kap egy emberalakot ábrázoló formát, és ráír három nevet, akikért imádkozik és szeretné, ha ők is jobban megismernék Jézust. Az alakokat egy csomagolópapírra rajzolt templomra ragasztjuk.</p> <p>Készítsük el az emberhalász-makettet! Beszéljünk: Mi a különbség a halász és az emberhalász között?</p>	4. feladat
Énekjavaslat	<p>Jézusunknak életében</p> <p>Játékosan tanítható úgy, hogy a hittanoktató az ének végén kihív 1-2 gyermeket, majd kört alakít velük. Tovább énekelve (amikor már dúdolással vagy énekléssel a gyerekek is bekapcsolódnak) újabb gyerekeket is kihív. A végén mindenki ott áll a körben.</p> <p>Ez a körjáték akár a történetmondás előtt is használható, ha szeretnénk körben leültetni a gyermekeket, és úgy elmondani a történetet.</p>	<p>TKEI és TKG 13. ének</p> <p>Az ének mutogatható is, vagy körjátékként játszható.</p>
Házi feladat	A 12 tanítvány nevének megtanulása, amelyet a következő órán játékosan tudunk elmondani a tanulókkal. (Akár matricáért, pontért, stb.)	

INSTRUKCIÓK A MUNKÁLTATÓ TANKÖNYV FELADATAIHOZ

3. feladat „Mi a te feladatod? Fejezd be az alábbi mondatokat!

A feladat elkészítése során beszélgethetünk arról, hogy Péternek mi volt a feladata halászként és tanítványként. Ez átvezethet odáig bennünket, hogy mi lehet ma egy tanítványnak feladata (akár másodikosnak!).

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 96-97. o. vagy TKG 92-93. o.

A képen látható:

Két oldalas folyamatábrát látunk. Péter halászik. Jézus megszólította. Jézus tanít. Péter kiveti a hálót. Rengeteg halat fog. Péter követi Jézust.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez: A kép és a szöveg szinkronban van, diaképekhez hasonló feliratokkal.

- Mit látsz a képen? Ki az, aki hiába halászik?
- Mit mondott Jézus Péternek? Mire kérte?
- Mit gondolt Péter?

- Mit csinált Jézus? Hogyan beszélt?
- Mire kérte Jézus Pétert?
- Miért kételkedett Péter, s miért gondolta meg magát?
- Mi történt, miért hívta társait?
- Hogy viselkedett Péter a parton?
- Mit mondott Jézus? Mit jelent: „nagyobb dolgokat is látsz majd mellettem”?
- Mit válaszolt Péter?
- Mit jelent „emberhalásznak” lenni Jézus mellett?
- Próbáld meg elmondani Jézus tanítványainak nevét!

2. Szemléltetés: Jézus kulcsemberei

Nem csak bábokkal, hanem különböző tárgyakkal is szemléltethetjük a bibliai történetek szereplőit. (Lehetőség szerint a szemléltetésként alkalmazott tárgy kapcsolódjon a megjelenítendő szereplőkhöz.)

Szükséges eszközök: 12 darab régi kulcs

A kulcsok jelképezik a tanítványokat. Ha tudunk, keressünk olyan kulcsokat, amelyek emlékeztetnek az adott tanítványra. A testvérek legyenek ugyanolyan típusú kulcsok, kis eltéréssel.

Pl. Legnagyobb kulcs: Péter; ugyanolyan típusú, de kisebb: András; lakatkulcs: Júdás; „a kis Jakab” a legkisebb kulcs; erős régi kulcsok: Jakab és János stb.

A kulcsokkal eljátszhatjuk azt, hogy Jézus hogyan hívta el a tanítványokat.

Beszéljük meg:

- Mit jelent a kulcsemberek kifejezés?
- Miért nevezhetjük a tanítványokat Jézus kulcsembereinek?

3. Szemléltetés: Hajó

Készítsünk szemléltetéshez hajót. Egyszerű és szép mintát találunk a Kézműves ötletek bibliai történetekhez c. könyv 11. leckéjénél. Készítsünk hálót és halakat is a leírás szerint. (Érdekes a hajót felnagyítani, hogy nagyobb csoportlétszám esetén távolabbról is jól lehessen látni.) Ez a hajó később is más történetekhez is használható. A hajó, a halak és a háló látványa megerősíti azt a tényt a gyerekekben, hogy a tanítványai mindent otthagya követték Jézust.

4. Játék: Tanítványok neve (tanítványok nevének megjegyzéséhez)

A tanítványok nevét kinyomtatjuk/felírjuk úgy, hogy két kártyán legyen egy név. Majd keverjük össze a neveket kettesével. Pl:

TALÓP FŰMÁS

(Eredeti ötlet: Miklya Luzsányi Mónika-Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2012; 42/I)

5. Játék: Bumm!

A gyerekeknek az a feladata, hogy hangosan kiáltsák, hogy Bumm!, ha olyan nevet sorolunk fel, ami nem szerepel a tanítványok neve között.

Pl. Péter, András, Sára stb.

Ha szeretnék, elmondhatjuk, hogy miért Bumm! Sára.

6. A témához felhasználható énekek:

Dicsérjétek az Urat: 7. Az Úr a pásztorom – kánon (+JJ)

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 4. verse: Jó és igaz az Úr Isten

Református Énekeskönyv: 252. dics. 5. verse: Azért hát ti hívek

Református Énekeskönyv: 254. dics. 5. verse: Segítségül azért (+TKEI/TKGY)
Református Énekeskönyv: 434. dics. 1-2.verse: Vezess Jézusunk (+TKEI/TKGY)
Református Énekeskönyv: 485. dics. 1-3. verse: Jézus Krisztus

17. JÉZUS TANÍTVÁNNYÁ HÍV
Egyházi iskolák óraszám: 2.
(Lk 5,1–11; 6,12–16)

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA)

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja segítséggel a tankönyvi képek és a szövegek segítségével elmondani Jézus és Péter találkozásának történetét. • Tudjon néhány tanítványt nevére nevezni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes a tankönyvi képek és szövegek feldolgozása után önállóan elmondani Péter tanítvánnyá válásának történetét. • Segítséggel sorolja fel a 12 tanítvány nevét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Elköteleződés, valakihez való tartozás érzelmi háttere.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy Jézus korában mit jelentett tanítványnak lenni.

Érzelmi cél: Az elkötelezettség, valakihez való tartozás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: A tanuló vágyakozásának a felkeltése/megerősítés a Jézushoz való tartozás iránt.

Megjegyzés: Az óra lehet bevezető órája is a témának, vagy pedig a történet megtanítása után is vehető 2. óraként.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hálószövés A hittanoktató/lelkipásztor vigyen be egy erős, de nem durva fonalgombolyagot az órára. Kérje meg a csoportot, hogy álljanak körbe, és vezesse ő a játékot. Dobja gombolyagot egy játékosnak, miközben kérdezzen tőle valamit. (Akár előző órai anyag ismétlése is lehet a kérdések során.) Aki elkapta a gombolyagot, ha tud válaszolni a kérdésre, akkor megfogja a fonalat, majd tovább dobja a gombolyagot. Ha nem, akkor a nélkül kell tovább dobni, hogy megfogta volna a fonalat. A folyamatos kérdések során egy tanuló csak egyszer	Eszköz: erős, nem durva fonalgombolyag. Megjegyzés: vigyázzunk arra, hogy lehetőleg mindenki bekerülhessen a hálóba. Ha nagyon kevés gyerek van a csoportban, akkor érdemes kétszer is körbemenni mindenkin. Így még sűrűbb „szövésű” lesz a hálónk.

	<p>foghatja meg a fonalat, különben összekavarodik a háló.</p> <p>Ha mindenki a hálóban van, és ki is keveredtek belőle, akkor beszélgethetünk a gyerekekkel a következőkről:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mire emlékezteti őket ez? • Mi az, ami bennünket összeköt? <p>Megjegyzés: ha sok időnk van, akkor akár együtt, szintén kérdésekkel, vissza is gombolyíthatjuk a fonalat.</p>	
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>A bevezető játékhoz kapcsolódva beszélgessünk a tanulókkal a következőkről:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mi köti össze a keresztyéneket? – Milyen közös jellemzőik vannak? (pl. imádság, éneklés, Jézus követése, stb.) Arra is adhatunk lehetőséget, hogy a gyerekek általuk ismert énekeket, imádságokat, stb. elmondjanak, elénekeljenek. – Miért jó Jézushoz tartozni? – Mit tanultak már Jézusról? – Mit tanultak Jézustól? <p>Csoportfeladat</p> <p>Párokban vagy kiscsoportban beszélgessenek a gyerekek a következő kérdésről:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mi az, amit ők tanítanak másoknak a keresztyénséggel és a hittel kapcsolatban? – Mit tanítanak Jézusról? Rajzolják le, írják le vagy jelenítsék meg! <p>Készítsenek erről egy rajzot, verset vagy mimika segítségével egy „némafilmben”, esetleg „képzeletbeli fénykép” segítségével mutassák meg a közös gondolkodás eredményét a többieknek!</p>	<p>papír, írószer, hely a feladatokhoz.</p> <p>Képzeletbeli fénykép: a gyerekeknek saját testük mozdulataival kell megmutatni azt, amit a képen láthatnának. (Szoborcsoportként is ismert.)</p>

18. JÉZUS IMÁDKOZNI TANÍT: AZ ÚRI IMÁDSÁG
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 3.
(Mt 6,5–14)

**(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI
ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA)**

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Bolyki János: Az imádkozó Kálvin in.: Evangéliumi kálvinizmus, Budapest, 2009. Kálvin Kiadó.
Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Kálvin János Institutioja. Ford: Victor János. Budapest, 1995, Stichting Hulp Oost Europa.
Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995, Ráday Nyomda.
Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985, Free University Press.)

Imádság:

A Heidelbergi Káté tanítása szerint (116. kérdés-felelet) a hálaadás legfontosabb módja az imádság, amit Isten el is vár tőlünk, sőt megkövetel. A keresztyén ember számára az imádság olyan alapvetően fontos, mint a lélegzétvétel. Hiszen ez az Istennel való kapcsolattartás formája. Az imádság válasz, például arra, amit az ember megtapasztalt a teremtett világban. Minden cselekvésünk imádsággal kell, hogy kezdődjön. Az imádság célja nem az, hogy Istent tájékoztassuk, hiszen Isten mindent tud, hanem az, hogy kifejezzük őszinte kapcsolatunkat az Úrral. Az imádsággal nem Istent akarjuk befolyásolni, hanem bevonjuk Őt az életünkbe. Kálvin szerint az imádság felelet Isten ígéjére. Válasz Isten megszólítására. Az imádságot megelőzi Isten ismerete. Igazán az tud imádkozni, aki megismerte Isten kegyelmét. Az imádság a szívnek a legmélyebb törekvése arra, hogy önmagát feltárja Isten előtt, aki a szív ismerője. Isten oldaláról nézve az imádság a könyörület csodája. Szüntelen imádkozásra buzdít a Szentírás, ami azt jelenti, hogy mindig minden időben Isten elé kell vinni a kéréseinket, mindenkor, és minden körülmények között. (1Thessz 5,17–18) Az imádság az engedelmes cselekedetek forrása. Az imádság révén ássuk ki azokat a kincseket, amelyekre az evangélium rámutatott.

Imádkozás módja: Távolítsunk el minden zavaró és figyelmet elterelő gondot a gondolatainkból, amelyek az imádságot az égtől elvonva a földhöz ragasztanak! (Kálvin) Alázatossággal és a meghallgattatás reménységével kell imádkozni. A bűnös ember alázatával, mint aki tudja, hogy bűnbánat nélkül semmit sem tehet, és mint aki magát megalázza, és kész arra, hogy ne az történjen, mint ami az ő akarata, hanem az Isten akarata. Reménységgel kell imádkozni, hogy amit hitben, hittel, Isten vezetésével kérünk, azt megkapjuk. (Mk 11,24)

Úri imádság:

Jézus mintát adott arra a követőinek, hogy hogyan, milyen módon imádkozzanak. Ez nem azt jelenti, hogy kizárólag ezt az egy imádságot lehet imádkozni, hanem azt jelenti, hogy ilyen módon imádkozzunk.

I. Isten megszólítása:

1. „Mi Atyánk!”

Jézus olyan kifejezést használ az Atya megszólítására, amelyet Őelőtte senki sem használt

imádságban. „Abbá” elnevezés egy bizalmas megszólítás volt, a gyermek szólította így az apját (abbá jelentése: apa, apácska). Ahogyan Jézus gyermeki bizalommal fordult élete minden egyes percében az Atyához, ugyanúgy tehetjük mi is ezt. Isten Atyánk lett Jézus Krisztus által.

2. Aki a mennyekben vagy!

Ha az Úri imádság megszólítását csak két szóval szeretnénk lefordítani, akkor így hangzana: Mennyei Atyánk! A mennyei jelző utal arra, hogy Isten hatalma végtelen, Ő mindenható. De mégis kapcsolatba léphetünk vele.

II. Hat kérés:

A hat kérés rendje megfelel a Tízparancsolat beosztásának. Az első három kérés Istenre vonatkozik, míg a második három pedig az ember ügyéről szól. A magasságból a mélységbe tart a kérések útvonala. Ahogyan a testetöltés is történt: mennyből a földre, nem az ember jutott el a mennyei magasságba, hogy a kapcsolatot Istennel rendbe hozza, hanem az Isten jött le a földre. Ahogyan Jézus is tanította: először Isten országát kell keresni, és azután megadatik minden szükséges. *„Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és mindezek ráadásként megadtnak majd nektek.”* (Mt 6,33)

1. „Szenteltesék meg a te neved!”

A bibliai gondolkodás szerint a név a személyiség kifejezője. Isten önmagában is szent, függetlenül attól, hogy az ember hogyan viselkedik vele. Ez a kérés arra vonatkozik, hogy mindenki ismerje meg Őt annak, Aki. És miután felismerte Istent, tartsa is Őt Istennek.

2. „Jöjjön el a te országod.”

Az „ország” kifejezés jelentése: uralkodás, uralom. Ez a kérés folytatása az elsőnek. Ahol megismerték Istent, ott uralkodjon is Ő. Azt kérjük ezzel, hogy érvényesüljön Isten vezetése. Isten országa véglegesen Jézus Krisztus visszajövelekor jön el. Addig is a keresztyén ember szüntelenül imádkozik azért, hogy Isten akarata érvényesüljön a földön az ördög akaratával szemben. Az egyház a „már igen” és a „még nem” időszakában szüntelenül imádkozik azért, hogy az ördög minden mesterkedésének ellenálljon addig, amíg el nem jön az az idő, amikor Krisztus lesz minden mindekben.

3. „Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.”

Ahogyan a mennyei angyalok Istennek feltétlenül engedelmeskednek, úgy kell nekünk is engedelmeskedni. Azért imádkozunk ezzel a mondattal, hogy engedelmeskedni tudjunk Isten felismert akaratának. Ez a kérés a bevezető az emberre vonatkozó kérésekhez. Hiszen lehetetlen az, hogy úgy várjunk el valamit Istentől, hogy mi magunk nem vállaljuk az engedelmisséget.

4. „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.”

Az emberre vonatkozó első kérés a testi jólétre vonatkozik. Ezzel a kéréssel elismerjük, hogy a mindennapi kenyér, a legalapvetőbb dolog is Istentől ered, az Ő ajándéka, és nem az emberi ügyesség eredménye. A kenyér a mindennapok legalapvetőbb életszükségletét jelképezi. Az imádság többes szám első személyben hangzik el. Ez azt is jelenti, hogy amikor a magunk kenyéréért imádkozunk, akkor azokért is imádkozunk, akik éheznek. Ez az imádság arra is megtanít, hogy a javainkkal szemben helyes viszonyt alakítsunk ki. Nem a mai és a holnapi kenyéréért, hanem csak a maiért kell imádkozni. Ezzel azt is tanítja Jézus, hogy mindennap megadatik a legalapvetőbb élelem. Bármennyit is kell küzdeni az embernek a létfenntartásáért, a létfenntartáshoz szükséges dolgokat mégis Istentől kapja.

5. „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.”

Ez a kérés egyrészt a saját bűneink megbocsátását kéri, másrészt utal arra, hogy nekünk is meg kell bocsátani. Miközben azt kérjük Istentől, hogy törölje el a mi bűneinket, erőért is imádkozunk, hogy a másokét is meg tudjuk bocsátani. A görög kifejezés azt mondja, hogy engedjük el a bűnöket. A bűnbocsánat helyes értékelésének a jele, ha mi is hasonlóan

megbocsátók vagyunk. Hiszen hogyan várjuk el, hogy Isten megbocsásson nekünk, ha mi nem vagyunk készek megbocsátani. Az adós szolga példázatában tanít Jézus arról, hogy milyen következménnyel jár az, ha az ember nem hajlandó a társaival szemben gyakorolni a megbocsátást.

6. „Ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.”

A hívő ember folyamatos lelki küzdelemben él, mert folyamatos támadásnak van kitéve. Ebben a kísértésben azért van esélyünk győzni, mert Isten mellénk áll a Szentlélek által, és erőt ad az ellenállásra.

III: Zárás

1. „Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké.”

Az Úri imádság zárása Isten dicsőítése. Ahogyan Isten dicsőségével kezdődött, úgy ezzel is fejeződik be az imádság. Összefoglalása ez az egész imának, amely visszautal a korábbi kérésekre.

2. Ámen szó:

A bizonyosságot és a reménységet fejezi ki, hogy mindaz, ami itt az imádságban elhangzott az megvalósul, úgy lesz.

A hagyományos református nyelvhasználat szerint az alábbiak szerint használjuk a szavakat:
ima: kötött, előre megírt
imádság: saját szavakkal megfogalmazott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A hitben való nevelés fontos része az imádság és az imádságos lelkületre nevelés. Ez egy hosszú folyamat, melynek a része a kötött szövegű imádságok tanítása, szabad imádságokba való bevonás, az imádság mozdulatának (kéztartás) rögzülése ugyanúgy, mint a bizalmi légkör megteremtése és az Istenhez való őszinte, nyitott szólásra bátorítás. Ennek részeként tanulják meg a másodikosok az Úri imádságot. Néhányan valószínűleg már ismerik, de a csoport egy része valószínűleg még nem. Fontos, hogy a Miatyánk tanításánál szánjunk időt a szöveg megismerésére. Ennek része a nehezen érthető, vagy nem ismert fogalmak magyarázata, ill. az egyes sorok rövid, gyermekek számára érthető magyarázata is. Lehetőség szerint az év végéig folyamatosan, minden órán hangozzon el a Miatyánk – így rögzülhet a gyermekben.

Az imádság valláspedagógiai szempontjairól az alábbi publikáció részlet hasznos információkat tartalmaz.

Négyesi Adrienn: Imádság a hitoktatásban. (Magyar Református Nevelés, 2012.)

„A keresztyén hitoktatásban az imádkozás sohasem önmagában áll, hanem az átadott Bibliai történetekhez kapcsolódik, Isten beszédén tájékozódik, és arra reflektál. Így elsőként megállapíthatjuk, hogy a hitoktatásban nem mindegy, milyen istenképet közvetítünk a gyermekek számára. Ez a tény újra és újra önvizsgálatra készítet, hogy mennyire vagyunk hűségesek szavainkban, magatartásunkban a kijelentéshez, és imádságaink valóban imádságok-e.

Peter Spangenberg úgy véli, hogy jobb lenne, ha az imádkozásról való beszélgetés helyett inkább együtt imádkoznánk a gyermekkel.¹⁴ Úgy gondolom, az imádkozásról való

¹⁴ Spangenberg, Peter: *Kicsinyek nagy kérdései*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2004. 65. o.

beszélgetésnek is helye van a hitoktatásban, de ne maradjon el ilyenkor a közös imádkozás sem. Ahhoz azonban, hogy együtt tudjunk imádkozni a gyermekekkel, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt, hogy fejlődésüknek melyik fokán állnak. Ha tisztában vagyunk a korból fakadó specifikumokkal, az imádkozás területén mindig a gyermeknek legmegfelelőbb utat tudjuk felkínálni, hogy a legközvetlenebb úton és legőszintébb módon tudjon imádkozni. Továbbá a fejlődés és a gyermekben megfogalmazódó kérések mentén mindig egy lépéssel továbbmutathatunk az imádkozás addig ismeretlen dimenziói felé. Fontosnak tartom, hogy ez a mérték megmaradjon, és ne állítsunk a gyermek elé olyan „ima-követelményt”, amit még nem képes befogadni, vagy nem tud azzal azonosulni.

7-10 évesek:

Ebben a korban a gyermek a konkrét műveletek szakaszába ér. A 7-14 éves korosztály már képes következetes gondolkodásra, de ez csak konkrét helyzetekre korlátozódik, arra, amit lát, hall, érez, tapasztal. Több összefüggést, tárgyilagosságot mutat, de nem képes általánosítani, és a szimbólumokat szó szerint értelmezi. Az istenfogalom is konkrét, antropomorf, ami 8-10 éves korra finomodik, míg kb. a 12. életévtől pedig felébred a szellemi istenfogalom.¹⁵ A hit „a család jelentéskészletéhez tartozó történetekre, szabályokra és hallgatólagosan elfogadott értékekre való támaszkodás kérdésévé válik” (Mitikus-literális hit).¹⁶

Az imádkozás külső formái fontos szerepet játszanak, mint ahogy az előző szakaszban még inkább (összekulcsolt kezek, becsukott szemek). Ebben a korban az imádság tartalmát tekintve előtérbe kerül Isten vigyázó gondoskodásáért és betegség esetén a gyógyulásért való könyörgés. Nagyon jellemző elem a biztonságérzet keresése az imádságban. Eközben előtérbe kerül a dialogikusság és köszönetmondás, ami az Istennel való kapcsolat sajátossága. A 9-10 évesek körében az Istennel való személyes párbeszédjelleg válik Fő hangsúlyossá, a külsőségek helyett egyre fontosabb a belső hit és meggyőződés. A kérések, kívánságok veszítenek kizárólagosságukból és konkrétumukból. A mágikus vonások minimálisra csökkennek, megjelennek a bűnbocsánatért szóló könyörgések. A közbenjáró imádság felfogása területén nagy változás történik: Isten közvetve segít (eszközöket ad, és több hatótényező befolyásolja a történéseket).¹⁷

Az alsó tagozatosok tapasztalataim szerint szívesen mondanak még közös kötött imádságot, ugyanakkor szívesen beszélnek arról, miért szoktak otthon imádkozni saját szavaikkal. Ha az órán, gyermek-istentiszteleten, akár a bibliai történet kapcsán kiderül, hogy pl. valakinek beteg a rokona, akkor ajánljuk fel, hogy óra végén közösen fogunk azért az emberért imádkozni. 3-4. osztályosok szívesen kapcsolódnak be abba, hogy óra elején összegyűjtik, ki miért hálás, vagy mit kér Istentől, és a hittanoktató röviden imádkozik saját szavaival a témákat érintve. Ez persze kis létszámú csoportban működik jól. Nagyobb létszámú csoportnál is kipróbálhatjuk, de akkor több időt vesz igénybe. Ez a gyakorlat megízlelteti a gyermekekkel, mennyi mindenért lehet imádkozni, a hittanoktató, lelkész példát ad arra, hogyan szólítja meg Istent, milyen szavakat használ. Továbbá ez a forma fejleszti az empátiát. Némelyik csoportban vannak bátor gyerekek, akik vállalják, hogy saját szavaikkal imádkoznak csoporttársaik előtt. Ezt a formát akkor javaslom, amikor már beszéltünk az imádkozásról, és példát is láttak erre a gyermekek. Ilyenkor nyugodtan megkérdezhetjük, van-e, aki szeretne imádkozni. Az órát, gyermekalkalmat a Miatyánkkal zárhatjuk.”

¹⁵ Vö. Vergote, Antonie: *Valláslélektan*, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Párbeszéd (Dialogus) Alapítvány, 2006. 222. o.

¹⁶ Osmer, R.; Fowler W. J.: *A gyermek- és serdülőkora a hitfejlődés elméletében I.*, in: *Embertárs*, 2007/2. 106. o.

¹⁷ Németh Dávid: *Hit és nevelés*, Valláslélektani szemléletmód a mai valláspedagógiában, Budapest, 2002. 173-174. o.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Legyen képes egy imádságot elmondani.• Segítséggel értelmezze az Úri imádságot.• Legyen képes memorizálni az Úri imádságot.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Legyen képes néhány imádságot elmondani alkalmakhoz illően.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni korosztályi szinten az Úri imádságot.• Tudja a saját szavaival elmondani az Úri imádságot.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az Úri imádság elsajátításának és mindennapi „gyakorlásának” segítése.

Értelmi cél: Az Úri imádság megtanítása és korosztályi szintű értelmezésének segítése.

Érzelmi cél: A tanuló vágyakozásának felkeltése/megerősítése az Istennel való beszélgetés (imádság) iránt.

Pragmatikus cél: A tanuló segítése abban, hogy az Úri imádság mondása a mindennapjainak része legyen.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Levél Istennek</p> <p>Kérjük meg a gyermekeket, hogy fogalmazzanak meg néhány soros „levelet” Istennek. Szándékosan ne mondjuk nekik, hogyan szólítsák meg, illetve hogyan zárják a levelet! Hagyjuk, hogy a saját gondolataik hadd jöjjenek elő!</p> <p>Ha a csoport bátoratlan, akkor a leveleket berakhatjuk egy kis dobozba név nélkül, majd mindenki húzhat egyet és azt felolvashatja. Ezután beszélgethetünk a tartalmukról. Gyűjtsük össze azt, hogy milyen közös pontokat találtunk, illetve milyen kérések hangzottak el!</p> <p>Az Istenhez szóló gondolatok jó átvezetést jelentenek ahhoz, hogyan és mit tanított Jézus az imádságról, illetve milyen példát adott erre.</p> <p>A témához szintén felhasználható a tankönyv</p>	<p>Eszköz: Papír és írószer</p> <p>Egyházi iskolában a témához kapcsolódó egész első órát szánjuk az Úri imádság bevezetésére. Az előző óravázlatból a motivációs rész és a történetmondás történjen meg. Mivel valószínűleg idő lesz rá, már az órán adjunk arra lehetőséget, hogy a gyerekek a saját, Istennek írt leveleik mellé illusztrációt készítsenek. A 2. óra majd a feldolgozási javaslat szövegelemzés részétől veheti fel a fonalat.</p> <p>TKEI 100. o. és TKGY</p>

	bevezetője.	96. o.
Feldolgozási javaslat	<p>Történetmondás a következő vázlatpontok alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus tanít az imádságról. • Jézus konkrét példát ad az imádságra. <p>Szövegelemzés Az Úri imádság szövegét a csoport elemezze közösen a következő szempontok alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan szólítjuk meg Istent? • Hogyan zárjuk az imádságot? • Vannak-e benne ismeretlen vagy nehezen érthető kifejezések? • Melyik részét a legkönnyebb, melyiket a legnehezebb megérteni a Miatyánknak? • Milyen kérések hangzanak el az imádságban? • Válasszák ki, hogy melyik sort mondják ki a legszívesebben! <p>Kapcsolódó feladat: 1. és 2. f.</p> <p>Az óra mindenképpen az imádság közös elmondásával záruljon!</p>	<p>Az első alkalommal, amikor elhangzik a történetmondás során a Miatyánk, lehetőség szerint csukott szemmel, összekulcsolt kézzel mondjuk el, és kérjük a gyerekeket, hogy csak gondolatban kövessék. Ezzel is kifejezzük azt, hogy az imádság különleges alkalom.</p> <p>Az elemzéshez használhatók a munkáltató tankönyv 1-2. feladatai.</p> <p>Ha nagyobb létszámú a csoport, páronként kioszthatjuk a Miatyánk sorait. Kérjük meg, hogy a gyerekek fogalmazzák meg, szerintük mit jelent az a sor! Erről aztán közösen tud a csoport beszélgetni.</p>
Éneke	Imádkozatok és buzgón kérjetelek!	TKEI 9. ének
Házi feladat	Kérjük meg a gyermekeket, hogy készítsenek a saját maguk által írt levélhez vagy az Úri imádsághoz egy rajzot!	Mindenképpen kérjük meg a gyerekeket, hogy tanulják meg az imádságot a következő órára!

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 100-101. o. vagy TKGY 96-97. o.

A képen látható:

Imádkozó kisfiú, mellette buborékokban a már ismert imák kezdő mondatai. A következő oldalon keretben az Úri imádság szövege.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Keressetek olyan imádságot, amit sokan ismertek! Imádkozatok!
- Miért jó imádkozni?
- Jézus hogyan tanított imádkozni? Mit mondott az imádkozásról és az imáról?

- Olvasd el az imádságot! Hogy szólítod meg Istent?
- Mit jelent: „mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”?
- Hogy tudod segíteni azokat, akiknek nincs mit enniük?
- Mit jelent: „Bocsásd meg a mi vétkeinket”? Vétesz-e mások ellen? Kérj érte bocsánatot Istentől! Ő megbocsát!
- Mit jelent: „ne vígy minket kísértésbe...”?
- Mikor estél kísértésbe? Imádkozz és Isten megbocsát neked!
- Mit jelent az a szó, hogy „Ámen”? Válassz az alábbi szavak közül: Úgy legyen, teljesüljön, bizony, úgy van, bizony, biztos.

2. Az összekavarodott ima: Az imádságot egy lapra leírjuk, majd soronként szétvágjuk. Kiosztjuk a gyerekeknek. Elmondjuk a gyerekeknek, hogy 13 kiosztott sorunk van. Mindenki magában elolvassa a saját sorát, majd a játékvezető szólítja a gyerekeket, úgy, hogy csak a sorszámokat mondja. Amikor kiálltak sorban a gyerekek ellenőrizzük a sorrend helyességét. Megjegyzés: Ha több gyermekkel dolgozunk, mint 13 fő, akkor a szöveg nélkül maradók lesznek a megfigyelők. Ebben az esetben a kikerülő gyermek azonnal felolvassa az ima sorát. A megfigyelő gyerekek adhatnak segítséget, ha valaki rossz helyre állt.

3. Mondj hozzá még egy sort!

A játék leírása: Amikor már hibátlanul ismerik az Úri imádság minden sorát a gyerekek, körbeállunk, és a soron következő gyermek mindig egy sorral többet mond.

Megjegyzés: Ennél a játéknál már betarthatjuk a csukott szem, összekulcsolt kéz „szabályát”. Egyházi iskolában a 2-3. órán is jól használható ez a feladat, a gyülekezetben pedig akár több órával később is elhangozhat mint közös imádság.

4. Közös imádság: A Miatyánkot többféleképpen is el lehet mondani. Akár a helyünkön maradván, a megszokott, normál módon – de akár úgy is, hogy a csoport körben áll, és fogják a diákok egymás kezét. Nem állandóan, de egy-egy alkalommal színesítheti a közös imádságot, és erősítheti az összetartozás érzését.

5. Ismétlő feladatok: Az egyházi iskolában a soron következő órákon lehetőséget ad az ismétlésre, ha azt kérjük a gyerekektől, hogy mondjanak igaz állításokat az Úri imádsággal kapcsolatban. Arra is van lehetőség, hogy a hittanoktató állításairól kell eldönteniük, hogy igaz vagy hamis-e.

6. Imádságra nevelés: Miatyánk és tárgyak

a) Előkészület Tárgyak segítségével elmeséli a hittanoktató nagy vonalakban az üdvtörténetet. Egy nagy kendőre teszi le sorban a tárgyakat kör alakban. Először megbeszéli a gyerekekkel, hogy melyik tárgy mit jelent. Amikor minden tárgy a kendőn van, akkor elmondja röviden az üdvösségünk történetét. <ul style="list-style-type: none"> • arany: menny a teremtés előtt (aranykendő) • Isten neve: Teremtő (kártya felirattal) • ember: teremtés (játékfigura) • kígyó: bűneset (madzag) 	műfaj	kötött imádság
	megfogalmazás	memoriter
	imádkozás	hangosan tárgyakkal
	csoport felosztása	közös
	kapcsolódás	üdvtörténet
	hely	óra közepe, vége
	fejlesztési terület	szó szerint megtanult ima
	hittanosok	memorizálva hangosan imádkoznak
	hittanoktató	tárgyakat sorba teszi
	eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • aranyszínű kendő vagy

<ul style="list-style-type: none"> • kenyér: gondviselés (szárított vagy képen) • gyertya: világ világossága – Jézus • szív: tiszta szív – új élet (fehér textil) • korona: Isten országa (papír) <p>b) Ha a tárgyakat egy kicsit átrendezzük, akkor elmondhatjuk azt az imát, amit Jézus tanított.</p> <p>Hittanoktató a tárgyakat összeszedi, és ismét lerakja a kendőre sorban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • arany kendő (angyal): utal a mennyre • Isten nevének felirata • korona: Isten országa, ahol Ő a király • kenyér: a mindennapra szükséges étel • fehér szív: a megbánt és megbocsátott bűnöket jelképezi • emberalak: emberek, mint bárki (rávezetni őket arra, hogy most olyanokat ábrázol, akik megbántottak minket) • madzag: kígyó • mécses: Isten fénye, tisztasága, dicsősége 	<div style="background-color: #e0f2f7; padding: 10px;"> <ul style="list-style-type: none"> • kör alakú papír (esetleg egy angyal figura) • kártya Isten nevének héber feliratával • korona • egy szelet kenyér (szárított vagy képen) • fehér szív • emberfigura • madzag • mécses </div> <p>Ötlet: Kisebb létszám esetén a gyerekek körbeülik a kendőt. Mindenki kap a kezébe egy tárgyat. Akkor teszik le a kendőre, amikor az imádság elmondásában ott tartanak.</p>
---	--

7. Miatyánk imádkozása színes kendőkkel

Terítsünk le a földre félkörívben barna kendőt (több is lehet). Elmondjuk: Ez itt lenn a föld. Isten teremtette. A földre állatokat, növényeket. Így a föld színessé vált. Bennünket embereket is erre a földre alkotott. Benépesült és élettel lett tele a világ. (Kisebb tárgyakat tehetünk a kendőre, ami a teremtményekre utal, kenyér, ami a táplálékra. A képen bibliakorabeli kenyér rajza van, ami lapos és közepén lyukas.) Ez itt fenn az ég. Istent teremtette. Égítésteket, felhőket, madarakat alkotott. (Szintén elhelyezzük a tárgyakat.)

Isten az égben van. Nem úgy, mint a madarak, a felhők vagy a csillagok. Nem látjuk közvetlenül. Azt mondjuk, hogy a mennyben van.

Fenn az ég, lenn a föld.

Jézus megtanított egy imádságot, amely az eget és a földet összeköti. Az égben kezdődik, Istennel, aztán a földön folytatódik, és végül Istennél a mennyben ér véget.

A mennyei Atyánkat arra kérjük, hogy az uralma jöjjön el az égből a földre, hogy itt a földön, a teremtett világban, amit Ő alkotott minden rendben történjen. Mindenünk meglegyen, amire szükségünk van. Ami akadályoz minket a boldog életben, az ne legyen itt. A legmélyebb ponton vannak a bűneink, amik szembe fordítanak minket Istennel és a többi emberrel.

Az imádság az égben fejeződik be, Isten erejével, jelenlétével.

Most elmondhatjuk Jézus szavaival is ezt az imát.

Eredeti ötlet: Jochem Westhof: Familienkirche tut gut, Gütersloher Verlag, 2010, München

8. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 157. dics. Könyörülj rajtunk
Református Énekeskönyv: 158. dics. Ha te meg nem tartasz
Református Énekeskönyv: 261. dics. Kegyelmes Isten
Református Énekeskönyv: 501. dics. Adjunk hálát az Úrnak
Jézushoz jöjjetek: 65. Atyám, én imádlak – kánon

18. JÉZUS IMÁDKOZNI TANÍT: AZ ÚRI IMÁDSÁG
Egyházi iskolák óraszám: 3.
(Mt 6,5–14)

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK A 2-3. ÓRÁJÁRA)

Megjegyzés: Egyházi iskolában a témához kapcsolódó egész első órát szánjuk az Úri imádság bevezetésére. Az előző óravázlatból a motivációs rész és a történetmondás történjen meg! Mivel valószínűleg lesz rá idő, már az órán adjunk arra lehetőséget, hogy a gyerekek a saját, Istennek írt leveleik mellé illusztrációt készítsenek. A Miatyánk részletes magyarázatába nem szükséges azon az órán belekezdenünk. A 2. óra innen veszi fel a fonalat. Mivel 3 óra lehetőség van az egyházi iskolában, adjunk időt a gyerekeknek a közös gondolkodásra! Használjunk inkább a további ötletek közül több játékot!

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Legyen képes egy imádságot elmondani. • Segítséggel értelmezze az Úri imádságot. • Legyen képes memorizálni az Úri imádságot. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Legyen képes néhány imádságot elmondani alkalmakhoz illően. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni korosztályi szinten az Úri imádságot. • Tanulja meg az Úri imádságot.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az Úri imádság értő elsajátítása, közös értelmezése.

Értelmi cél: Az Úri imádság megtanítása és korosztályi szintű értelmezésének segítése.

Érzelmi cél: A tanuló vágyakozásának felkeltése/megerősítése az Istennel való beszélgetés (imádság) iránt.

Pragmatikus cél: A tanuló segítése abban, hogy az Úri imádság mondása a mindennapjainak része legyen.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha nem tudnánk beszélni... A csoporttal az óra elején közösen mondjuk el a Miatyánkot. Először szavak segítségével, majd a testünk mozdulatai segítségével. Ha kreatív a csoport, akkor ők maguk is ki tudnak mutogatást találni hozzá. Ha kevésbé, akkor használható a következő ötlet:	Csak akkor érdemes mutogatni a játékot, az imát, ha már ismerik a Miatyánkot a gyerekek. Jó, ha körben áll a

	<p>Miatyánk, aki a mennyekben vagy – felmutatás 1 kéz Szenteltessék meg a te neved – két kéz az ég felé emelve Jöjjön el a Te országod – hívogató mozdulat Legyen meg a te akaratod – összekulcsolt kéz (ima) Amint a mennyben – 1 kéz felmutat az ég felé Úgy a földön is – a másik kéz a körbe mutat A mi mindennapi kenyerünket... – két kéz, kérő mozdulattal Bocsásd meg a mi vétkeinket – mellen keresztezett kéz Miképpen mi is... – egymás kezének megfogása Ne vígy minket... – megállító mozdulatot mutató kéz De szabadíts... – imára kulcsolt kéz Mert tiéd az ország... felemelt kezek körbemutatnak Ámen – imára kulcsolt kéz ismét.</p>	<p>csoport, így könnyebb a mutogatás. Ha nem megy, akkor max. a padtársak tudnak kezét fogni majd.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Szövegelemzés Az Úri imádság szövegét a csoport a következő szempontok alapján közösen elemezze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan szólítjuk meg Istent? • Hogyan zárjuk az imádságot? • Vannak-e benne ismeretlen vagy nehezen érthető kifejezések? • Melyik részét a legkönnyebb, melyiket a legnehezebb megérteni a Miatyánknak? • Milyen kérések hangzanak el az imádságban? • Válasszák ki, hogy melyik sort mondják ki a legszívesebben! <p>Kapcsolódó feladat: 2. f.</p> <p>Aranymondás tanítás közös megbeszéléssel. 1Jn 3,21 Megbeszélési szempontok a feladat elkészítése után:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit mond az Ige az imádságról? • Hogyan szólhatunk Istenhez? • Vajon miért nem kapjuk meg, ha valamit kérünk? 	<p>Az elemzéshez használható a 2. feladat.</p> <p>Ha nagyobb létszámú a csoport, páronként kioszthatjuk a Miatyánk sorait, és kérjük meg, hogy a gyerekek fogalmazzák meg, szerintük mit jelent az a sor. Erről aztán közösen tud a csoport beszélgetni. Mindenképpen hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy Isten nem „kívánságteljesítő automata”. A kéréseket teljesíti, ha az a javunkra van.</p>
Énekjavaslat	Imádkozzatok és buzgón kérjétek!	TKEI 9. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Imáut: Nyomtassuk ki a TKEI 102. oldalának a képeit. Helyezzük el a képeket a földön egy nagy körben, a teremben. Imádkozzuk el úgy együtt az imádságot, hogy végigjárjuk az utat.

2. Szemléltetés: Imádság-jelzőlámpa

Készítsünk papírból egy jelzőlámpát, aminek a segítségével elmagyarázhatjuk a gyerekeknek, hogy van úgy, hogy Isten nemet mond a kéréseinkre. Ezt jelzi a piros lámpa. Van, hogy Isten azt mondja egy kérésünkre, hogy várjunk. Ezt jelzi a sárga lámpa. Van, amikor Isten megadja a kérésünket. Ezt jelképezi a zöld lámpa. A szemléltetésnél először kérdezzük meg, hogy mit jelent a jelzőlámpa fénye, ha piros, sárga vagy zöld. A szemléltetés végén megkérdezzük, hogy mit tanít nekik ez a lámpa az imádkozásról.

3. Miatyánk imádkozása színes kendőkkel

Terítsünk le a földre félkörívben barna kendőt (több is lehet).

Elmondjuk:

Ez itt lenn a föld. Isten teremtette. A földre állatokat, növényeket. Így a föld színessé vált. Bennünket embereket is erre a földre alkotott. Benépesült és élettel lett tele a világ. (Kisebb tárgyakat tehetünk a kendőre, ami a teremtményekre utal, kenyér, ami a táplálékra. A képen bibliakorabeli kenyér rajza van, ami lapos és közepén lyukas.)

Ez itt fenn az ég. Istent teremtette. Égítettek, felhőket, madarakat alkotott. (Szintén elhelyezzük a tárgyakat.)

Isten az égben van. Nem úgy, mint a madarak, a felhők vagy a csillagok. Nem látjuk közvetlenül. Azt mondjuk, hogy a mennyben van.

Fenn az ég, lenn a föld.

Jézus megtanított egy imádságot, amely az eget és a földet összeköti. Az égben kezdődik, Istennel, aztán a földön folytatódik, és végül Istennél a mennyben ér véget.

A mennyei Atyánkat arra kérjük, hogy az uralma jöjjön el az égből a földre, hogy itt a földön, a teremtett világban, amit Ő alkotott minden rendben történjen. Mindenünk meglegyen, amire szükségünk van. Ami akadályoz minket a boldog életben, az ne legyen itt. A legmélyebb ponton vannak a bűneink, amik szembefordítanak minket Istennel és a többi emberrel.

Az imádság az égben fejeződik be, Isten erejével, jelenlétével.

Most elmondhatjuk Jézus szavaival is ezt az imát.

Eredeti ötlet: Jochem Westhof: Familienkirche tut gut, Gütersloher Verlag, 2010, München

NYÚJTS SEGÍTSÉGET!
(olvasmány)
Egyházi iskolák óraszám: 1.

Előzetes megjegyzés:

Az új olvasmány az egyházi munkafüzet feladataiból készült a 3-4. feladatok felhasználásával. Az olvasmány az egyházi iskolákban a Bartimeus történetére szánt első óra helyére került.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Néhány példát tudjon mondani kinek nyújtott segítséget. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten röviden mondjon példákat arra, amikor segítséget nyújtott.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: A segítségre szorulókat iránti érzékenység erősítése, fejlesztése.

Értelmi cél: Arra való rámutatása, hogy a fogyatékkal élők sok esetben segítséget igényelnek.

Érzelmi cél: A fogyatékkal élők iránti empátia felkeltése/megerősítése.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy lássa meg a fogyatékkal élők szükségét és igényeit, melyeken lehetősége szerint igyekezzen segíteni.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Segítségnyújtás</p> <p>Párokat alkotunk. Egyikük becsukja a szemét, és az egyik kezét a szeméi elé teszi. Ekkor a társa elhelyez egy ceruzát tetszés szerinti helyre a padra. A nyitott szemű gyerek feladata: szavakkal irányítani a társát, hogy a ceruzát megtalálja az asztalon. A csukott szemű gyerek feladata csak az irányítás alapján találja meg a ceruzát a szabad kezével. Ezután szerepcseré.</p> <p>Megbeszélés:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hogyan sikerült a feladatot megoldani? 2. Mi volt a nehéz az irányításban? Mi volt nehéz? Mi volt könnyű? 3. Mit tanultál a játékból a segítségnyújtásról? 	<p>Páros feladat</p> <p>Szükséges eszközök:</p> <p>asztal, ceruza</p> <p>Mondjuk el előre, hogy nem verseny, hanem figyeljék meg jól, hogy a társuk hogyan irányít és hogyan követi az utasításokat.</p> <p>A tanulságokat fel is írhatjuk a táblára.</p> <p>Hagyjunk időt a megbeszélésre.</p>
Feldolgozási	1. feladat feldolgozása:	Ha a Hittanoktató felvesz egy

<p>javaslat</p>	<p>A Hittanoktató mesélje a történetet.</p> <p>Segítségnyújtás napjainkban: A Hittanoktató hétköznapi helyzeteket nevez meg. Minden helyzet először egy önkéntes pár mutat be. Majd megbeszéljük a bemutatót, utána minden pár elpróbálja a helyzetet szerepcserével.</p> <p>Helyzetek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vak ember átvezetése a zebrán. • Idős embernek csomagot cipelni. • Elesik valaki. <p>Segítségnyújtás ismerősök körében: Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az iskolában, osztályban vannak-e olyanok, akiknek segíthetünk? • Van-e valaki az otthonunk közelében, akiknek segíthetünk? • Hogyan lehet „jól”, nem megbántva a másikat segíteni? <p>Útmutató készítése:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A játékok és az eddig megbeszéltek alapján írjon együtt a csoport egy útmutatót, ami segít segíteni. Felszólító mondatokban fogalmazzunk. 2. A felszólító mondatokhoz találjanak ki a gyerekek egyszerű jeleket. 3. A Hittanoktató a következő órára készíthet egy kártyát, amin ezek a jelek rajta vannak, és minden gyerek megkaphatja. <p>Kapcsolódó feladat: TKEI 3. feladata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nézzük végig a képeket együtt, és beszéljük meg, hogy mit látunk rajtuk. • Ahol emberek szerepelnek, ott kérdezzük meg, hogy kinek van szüksége segítségre? Ki az, aki segíthet neki? 	<p>sálat/kendőt a történet elmeséléséhez, akkor ez megerősíti a tényt, hogy ez nem az ő élménye. Miután elmondta, vegye le a sálat/kendőt.</p> <p>A feladat lényege, hogy minden gyerek gyakorolja segítségnyújtást szerepjáték keretében.</p> <p>Párokat alkotnak a gyerekek.</p> <p>(Példák mondatokra és jelekre: Vedd észre, ha valakinek segítségre van szüksége! – jel: szem Kérdezd meg, hogy szeretné-e, hogy segíts! – jel: kérdőjel Segíts örömmel! – jel: mosolygós száj Köszönd meg, a segítségadást, mondj jókívánságot! – jel: száj)</p> <p>A kártyákhoz további feladatot is érdemes kitalálni.</p> <p>A 3. feladat megoldásánál egy segítőhöz több segítségre szoruló is tartozhat, és van, akinek maga a hittanos lehet a segítője.</p> <p>vak ember – rendőr, de a számítógép is: pl. egy szövegfelolvasó program</p>
------------------------	--	---

		beteg az ágyban – orvosnő idős ember bottal – másik idős (akivel beszélgethet), vagy az orvos kereszteződésben veszélybe került gyermekek – rendőr jelelő nő – jelelő férfi (egy képen van a segítő és a segített) idős ember székben – hittanos, de felvidíthatja a zene is a zongorán
Házi feladat	A következő hittanóraig legalább három embernek nyújtsanak segítséget, és írják fel, hogy kinek segítettek.	A Hittanoktató mondja meg konkrétan, hogy hova írják fel a gyerekek a 3 nevet.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Ráhangelő játék: Merre induljak?

Egy önként vállalkozó gyermeknek kössük be a szemét és álljon a kör közepére. A körben állóknak eközben tilos megszólalni, hangot adni. Ha akarjuk, meg is forgathatjuk a kör közepén állót. Egy meghatározott jelre: pl. csengő, taps, stb. a gyerekek el kell a hang irányába indulni. A többiek csak hangok segítségével irányíthatják, senki nem érhet hozzá. Ha sikerült odaérni a megfelelő helyre, akkor a hangot kiadó személlyel helyet cserélhet. (Vagy választhatunk mást a kör közepére.)

A kör fontos feladata, hogy védje is a közepén álló gyermeket, nehogy nekimenjen a körön kívül valaminek.

Eszközigény: elég hely a kör megalakítására. Körben semmilyen zavaró tárgy nem lehet.

Arra is lehetőség van, hogy csak egy gyermek irányítja a kör közepén állót, akit még ő maga választ ki vezetőjének, mielőtt bekötnék a szemét. Ekkor a gyerekek mindig párban dolgoznak.

2. Dallamos tanácsok:

A gyermekek által összeállított segítségnyújtási útmutatóhoz a Hittanoktató kitalálhat egy egyszerű szöveget ismert dallamra.

19. JÉZUS CSODÁT TESZ: BARTIMEUS MEGGYÓGYÍTÁSA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Mk 10,46–52)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Kolozsvár, 2002. Iránytű Alapítvány.

Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.

Dr. Varga Zsigmond: Márk evangéliumának magyarázata in: Jubileumi Kommentár, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

Vakság:

Az Ószövetség gyakran megemlíti ezt a betegséget. A vakság oka lehetett veleszületett, de abban az időben gyakran a meg nem gyógyított szemgyulladás okozta. A gyógyulásukra nem sok esély volt. A vak emberek rászorultak mások gondoskodására. Úgy tudtak némi pénzhez jutni, ha leültették őket utak mellé koldulni. Ezt gyakran meg is tették.

A vakok meggyógyítása a messiási idők jele is lett (Mt 9,27kk). A hitelenséget Jézus lelki vakságnak nevezte (Mt 15,14).

Jézus csodái:

Jézus egész életét csodák kísérték végig. A fogantatása is csoda volt, és a halála utáni feltámadása is. Jézus csodái a tanításának a megpecsételői, bizonyítékai voltak. Olyan jelek, amelyek arra utaltak, hogy Jézus hatalma Istentől ered, Isten ereje mutatkozik meg bennük, általuk. Jézus csodatételeinek a célja amellet, hogy mindig helyreállított valamit, amit „elromlott”, a hit ébresztése volt. Jézus gyógyítási és csodatörténeteiben látjuk, hogy aki átélte a gyógyítást vagy a csodát, átélte a hitelenségből való gyógyulást is, amiről bizonyosságot is tett.

Bartimeus meggyógyítása:

Jézus földi életének utolsó gyógyítása volt Bartimeus meggyógyítása. Érdekes, hogy a legutolsó gyógyítása éppen egy olyan volt, ami a messiási mivoltára utalt.

Bartimeus:

Bartimeus a Jerikóban élő számtalan koldus egyike volt, akit vaksága kényszerített erre az életmódra. Jézus közvetlenül a Jeruzsálembé való bevonulása előtt gyógyította meg őt. Nevének jelentése: Timeus fia.

Jerikó:

A világ egyik legrégebbi városa, amely egy oázis köré épült. Jeruzsálemtől 27 kilométer távolságra terült el. A két város között 1000 méter a tengerszint különbség. Ez a város volt a kor kedvelt nyaralóhelye, kellemes klímája miatt gyakran töltötték itt a városban a telet a módosabb jeruzsálemiek. A mózesi törvények megtartása érdekében sokan gyakoroltak irgalmat a helyi koldusokkal.

Követők:

Jézus köré, a vándortanító köré nagy tömeg gyűlt, hallgatták a tanításait és kísérték. Érdekes az, ahogyan a Jézussal együtt haladó tömeg a tetteihez viszonyul. Bár sok csodát megélték, és tudták, hogy Jézusnak hatalma van a betegségek fölött, képes a vakságot is meggyógyítani, mégis tulajdonképpen a vak ellen fordultak, amikor rászóltak, hogy ne kiáltson olyan hangosan. Meg akarták akadályozni Bartimeusnak Jézussal való találkozását.

Dávid Fia:

Ez a megnevezés egyrészt arra utal, hogy Jézus Dávid leszármazottja volt. Másrészt azonban arra, hogy ő a végidők üdvhozó királya, a várva várt Messiás. Érdekes, hogy éppen egy vak ember látja meg Jézusban a Messiást.

Könyörület:

A bibliai gondolkodás szerint a könyörület nemcsak egy érzést jelent, hanem az ebből következő cselekedetet is. A könyörület lényege sohasem az érzelmi töltet, hanem a tett.

A szövetség népének egymáshoz való viszonyát a könyörületnek kell jellemeznie. Ahogyan Isten megkönyörül a népén, úgy kell a népének tagjainak is megkönyörülni egymáson. Ez a könyörület megmutatkozik az egymás megsegítésében, és az egymás bűneinek a megbocsátásában is. Isten különösen is elvárta a népetől azt, hogy könyörületességet gyakoroljon a kiszolgáltatottakkal szemben.

A történetről:

Ahogy Jézus egyre inkább közeledik halála és feltámadása helyéhez, egyre többet mutat meg isteni személyéből. Bartimeus már hallott Jézusról, a csodáiról. Jézus elfogadja a messiási megszólítást, sőt a tömeg akarata ellenére külön figyelmet is szentel a koldusnak. Jézus egy olyan kérdést tesz fel, ami teljhatalmára utal. Nem azt kérdezi, hogy mennyi adományt adjon, hanem, hogy mit tegyen a koldussal. Bartimeus pedig kételkedés nélkül feleli, hogy gyógyulást kér, tehát biztos abban, hogy Jézus meg tudja őt gyógyítani. A tömeg hozzáállása megváltozik, amikor látják, hogy Jézus hogyan reagál a vak férfi kiáltozására. Bartimeus hite miatt tudott megszabadulni a betegségétől. Ez azt jelenti, hogy mivel hitt, tudta, hogy kitől kell segítséget kérni. A csoda után az első, Akit meglátott, maga Jézus volt. A csodás gyógyulás után, mint sok más esetben, a meggyógyult követte Jézust.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A betegség sajnos nagyon jól ismert a kisiskolás gyermek számára is. Napjainkban egyre több gyermekről derülnek ki komoly betegségek. Illetve jó néhányan szednek egész életükön keresztül gyógyszert – legyen szó akár allergiáról, akár egy autoimmun betegségről. Bartimeus gyógyításának a történetében tehát a betegséggel, a szenvedéssel részben tudnak azonosulni. Ugyanakkor Bartimeus vaksága nem biztos, hogy mindenki számára könnyen érthető. Enyhébb látássérültekkel (szemüvegesek) valószínűleg gyakrabban találkoznak, viszont valószínűleg vakokkal, súlyosabb látássérültekkel kevésbé.

Ez az óra azonban az érzékenyítésre és empátia fejlesztésére is alkalmas. Szituációs játékokkal segíthetjük, hogy beleéljék magukat a nem látó helyzetébe, illetve felébredjen bennük a segítségnyújtás iránti vágy. Ez azonban valóban belső vágyakozás legyen, és ne külső kényszer, hiszen az inkább ellenérzést fog kiváltani belőlük. Amikor arról beszélgetünk a gyermekekkel, hogy miben és hogyan tudnak segíteni, akkor azonban a helyes határok megtalálására ügyeljünk! Van, amikor egy gyermek valóban nem tud segítséget nyújtani – és ha megpróbálja, akkor csak rossz élménye lesz ezzel kapcsolatban, ami ellenérzést is kiválthat belőle. Segíthetjük ugyanakkor azt, hogy a gyerekek ne idegenkedve nézzenek egy olyan társukra, aki látássérült, hanem tegyenek az elfogadásért. A hittanoktatónak kimondottan feladata, hogy segítse ezt az elfogadást.

Bartimeus meggyógyítása csoda. A második osztályos gyermek a csodát már nem fogadja olyan egyértelműen, mint egy óvodás gyermek. A mesék és a fantázia világa még sokat jelent neki, ezért elfogadja, hogy léteznek csodák, de már gyökereiben jelen van a realitás is. Éppen ezért a csodát kicsit kételkedve is fogadhatja. A hittanoktató készüljön fel a tanuló kérdéseire, és akár a gyermekek életéből vett gyógyulási eseteket felidézve közelebb tudja vinni a tanulókat a csoda elfogadásához.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban Segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: János 1. levele 3,21. Kérdések alapján, a tankönyvi képek és szöveg alapján értelmezze és tudja röviden elmondani Bartimeus történetét. Néhány példát tudjon mondani kinek nyújtott segítséget. 	<ul style="list-style-type: none"> Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten önállóan értelmezze a lecke Igéjét: János 1. levele 3,21. A tankönyvi képek és szöveg alapján tudja elmondani Jézus csodatételét Bartimeussal. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten röviden mondjon példákat arra, amikor segítséget nyújtott.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Bartimeus történetén keresztül érzékenység, részvétel, jóindulat ébresztése a tanulóknak a segítségre szorulókat iránt.

Értelmi cél: Bartimeus történetén keresztül rámutatni arra, hogy Jézus meglátja és segíti a segítségre szorulókat.

Érzelmi cél: A szenvedővel való azonosulás érzelmi háttérének megtapasztaltatása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy lássa meg a segítségre szorulókat, és igyekezzon segíteni rajtuk.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Vak-kör Körben állunk. A kör közepén csukott szemmel álló játékos egyenletes tempóval megindul valamelyik irányba. A körben állók feladata: a hozzájuk érkező, vakon járó társukat meg kell fogniuk, majd visszafordítják a nekik tetsző irányba. A körben közlekedő játékos újra elindul, mindig egyenes vonalon halad a körön belül.</p> <p>Ha ügyes a csoport, akkor nehezíthetjük is a játékot: akár egy „akadálypályát” is készíthetünk a teremben található kellekek segítségével. A bekötött/bezsukott szemű gyermeket kell a többieknek kalauzolniuk az akadálypályán.</p> <p>Játék utáni megbeszélés témái:</p> <ul style="list-style-type: none"> Milyen érzés volt a körben állni/ a pályán végigmenni? 	<p>A játék előtt alaposan tisztázzunk minden szabályt: csak segíteni lehet a kör közepén állót, de bántani, zavarni nem.</p> <p>Akár be is köthetjük egy sállal a szemét annak, aki a kör közepén áll. Akár több tanuló is kipróbálhatja.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen érzés volt segíteni? • Mi segített és mi volt zavaró? • Hogyan éreznéd magad, ha mindig így kellene közlekedned/élned? <p>Ha a csoport nem kooperatív, és kevésbé szeretnének játszani vagy kevesen vannak, akkor a segítségnyújtás témájához jól használható a tankönyv bevezetője.</p>	TKEI 106. o. TKGY 100. o. közös képelemzés
Feldolgozási javaslat	<p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bartimeus, a jerikói vak. (A kor rövid bemutatása.) • Jézus közeledtére Bartimeus kiáltozik. • Jézus odahívja: Bartimeus kérése. • Jézus gyógyít. • Bartimeus öröme és hálája. • Mai látássérültek és egyéb testi fogyatékosággal küzdők és a segítségnyújtás lehetőségei. <p>Kapcsolódó feladat: 1. feladat Beszélgetési lehetőség (melyek előre kiadott megfigyelési szempontok is lehetnek).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bartimeus érzései a gyógyítás előtt és után. • Vajon mit gondolhattak azok, akik látták a gyógyítást? 	A történet elmondásához jól használhatók a Munkáltató tankönyv képei (TKEI 107. o. TKGY 101. o.) Más lehetőség: A gyermekeket is bevonhatjuk, egy dramatikus eljátszásba, ahol a történetet a hittanoktató mondja, és a gyerekek csak pantomimmal kísérik. Minden szereplőnek: vak, tömeg, tanítvány, Jézus: adjunk a játék előtt valamilyen „öltözéket”, pl. egy kendőt a beöltözéshez.
Házi feladat	4. feladat: Hajtogatás.	Következő órán kerüljön ellenőrzésre!
Énekjavaslat	Egy vak meghallja	TKEI és TKGY 6. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 106. o. és TKGY 100. o.

A képen látható:

A képen látható helyszín szerepel az 1. leckében is. Az ott látható kép most megváltozott. Új elemként látható a labdázó gyermekpár, az egyik szemüveget hord, a kerekesszékes kisfiú, a vak leányka és egy törött lábú fiú, aki körjátékot játszik a többi gyermekkel.

A következő oldalon három képet látunk, ami a történet lényeges fókuszait mutatja be: Bartimeus a földön fekszik, kéreget, az emberek jönnek-mennek mellette, talán a kisgyermek az egyedül, aki ránéz és érdeklődést mutat, a felnőttek nem figyelnek a vak emberre. Bartimeus a saját fekvő helyzetéből is ezt láthatná, ha nem lenne világtalan. A kép az elhagyatottság, magára maradottság érzését sugallja.

A második képen Jézus és Bartimeus találkozását látjuk, megtörténik a csoda.

A harmadik képen Bartimeus öröme, a látás öröme fejeződik ki.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

TKEI 106. o. és TKGY 100. o. A tanuló saját tapasztalatait hívja elő a kép és előkészíti Bartimeus történetének megértését.

- Figyeljétek meg a képet! Kik vannak a parkban? Soroljátok fel!
- Mit csinálnak a gyermekek? Soroljátok fel, mit játszanak!
- Figyeld meg a kerekesszékes kisfiút! Miért ül ebben a székben? Találj ki valamilyen játékot, amit vele tudnál játszani!
- Mi lenne, ha visszautasítana? Mit gondolnál, és mit éreznél?
- Figyeld meg a körjátékos gyermekeket! Mire kell vigyázniuk? Miért?
- A labdázó gyermekek közül egyiknek szemüvege van. Miért hord szemüveget? Mire kell vigyáznia a párjának játék közben?
- A kislány miért kapaszkodik a kutya hámjába és miért van fehér bot a kezében? Mi történhetett vele?
- A nem látó kislány miért bízik a kutyájában? Honnan tudja a kutya, mire kell vigyáznia? Hol tanulta? Mit tudtok erről?
- Te hogyan segítenél a vak kislánynak?
- Mit éreznél és gondolnál, ha elutasítana téged?

A képen látható:

TKEI 107. o. TKGY 101. o.

- Bartimeus hogy nézett ki? Mit csinált?
- Az emberek miért nem figyeltek rá?
- Hol élt Bartimeus? Mire vágyott?
- Bartimeus hallotta, hogy Jézus arra jár. Mit mondott neki?
- A többi ember hogy vélekedett arról, hogy Bartimeus megszólította Jézust? Miért?
- Jézus mit kért az emberektől?
- Figyeld meg Jézust, mit árulnak el a mozdulatai?
- Bartimeus mit érzett Jézus iránt?
- Milyen csoda történt?
- „Jézus azt mondta: A te hited megtartott téged!” Mit jelenthet ez?
- Figyeld meg a harmadik képet, és hasonlítsd össze az első képpel! Milyen változást veszel észre Bartimeuson?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „... bizalommal szólhatunk Isten előtt...”

- Válassz az alábbi szavak közül! Melyik fejezi ki szerinted leginkább a bizalom szó jelentését?

elkötelezettség, hit, reménység, remény, hűség, ragaszkodás, odaadás, kitartás

- Te kiben, miben bízol? Sorold fel! Miért tudsz bízni bennük?
- Bartimeus kiben bízott? Miért?
- Mindenki szólhat Istenhez, Jézushoz, próbáld meg te is! Hogyan tennéd?
- Mondj egy mondatot, ami Istenhez szól, és benne van a bizalom szó is.

2. Imádságra nevelés: Fiúk-lányok ráfelelős hálaimádsága

<p>a) Imádság menetének megbeszélése. A hittanoktató megnevez egy hálaadásra indító okot (pl. testrészek, képességek, történések) Először a fiúk, aztán a lányok mondják el a rájuk eső szót. A végén a hittanoktató Áment mond, és mindenki Ámennel felel. Lányok: Köszönjük! Fiúk: Istenünk!</p> <p>b) Körben állnak a hittanosok, a lányok az egyik félkör, a fiúk a másik félkörben. Javaslat: Hittanoktató: A látó szemünket. Lányok: Köszönjük! Fiúk: Istenünk! Hittanoktató: A halló fülünket. Lányok: Köszönjük! Fiúk: Istenünk!</p>	műfaj	hála
	megfogalmazás	hittanoktató és kötött
	imádkozás	ráfelelő
	csoport felosztása	fiúk és lányok
	kapcsolódás	TKEI 106. o. vagy TKG 100. o.
	hely	óra eleje
	fejlesztési terület	hálaadásra nevelés
	hittanosok	témát adnak meg, ismételnék
	hittanoktató	imádságot fogalmaz meg
	eszközök	megfelelő hely

További ötlet:

- Nézzük meg együtt a tankönyv rajzát a 19. lecke első oldalán! Javasoljanak a tanulók hálaadásra okot adó témát a rajz alapján.
- Az imádságot kísérhetjük mozdulatokkal.

3. Olvasmánynapló. Fehér Klára: Mi, szemüvegesek c. regénye vicces és kedves olvasmány, amit egy másodikos kislány szívesen olvas. Akár egy-egy részletet, vagy az egész könyvet odaadhatjuk egy jól olvasó, érdeklődő gyermeknek, aki a következő órán élménybeszámolót tud a témáról tartani.

4. Vendég az órán. Ha van látássérült ember az ismerősi körben, aki szívesen részt venne az óránkon, akkor szánjunk rá időt és hívjuk be. A legjobb, ha az iskolában van olyan személy, akit szeretnek és ismernek a gyermekek – mivel ő tud pár mondatot mondani a saját életével kapcsolatban. Nem szükséges, hogy az egész óra a vendéggel való beszélgetésről szóljon, de legalább 10-20 percet mindenképpen adhatunk arra, hogy a csoporthoz szóljon. Ha rendhagyó órát tudunk tartani, akkor a látássérült vendég az egész órába kapcsolódjon be – a közös játékokba, stb. A gyermekek valószínűleg az elején kicsit megszeppentek lesznek, ugyanakkor az elfogadás, megértés és a testi sérülések iránti empátia sokat fejlődhet egy ilyen óra révén.

5. Láthatatlan kiállítás. Az órára készítsük elő a termet, és ha szükséges vigyünk magunkkal segítőket is. Ha nincs rá lehetőség, akkor a gyerekek közül válasszunk ki néhány ügyesebbet, akik segíthetnek a többieket „vezetni”. Vigyünk magunkkal ételeket, italokat (amit majd pohárba töltünk ki) és egy egyszerűbb akadálypályát készítsünk elő. A csoport azonban ne lássa az előkészületeket és az elkészített termet sem. Egyenként hívjuk be a gyerekeket,

akiknek már be van kötve a szemük, és vezessük végig őket a termen! Engedjük, hogy megkóstolják az ételt, igyanak a pohárból, és végigmenjenek az „akadálypályán” segítséggel. Akár arra is kísérletet tehetnek, hogy egyszerűbb tárgyakat tapintás útján megpróbálnak kitalálni. Majd hagyjunk arra lehetőséget, hogy a termet elhagyva, a gyerekek megbeszéljék (nem a kint váró többi gyerekekkel) az élményeiket. Az órából pedig legalább 15 perc hadd maradjon arra, hogy közösen beszéljen a csapat az élményeikről. Ez az óra sok előkészületet, felnőtt felügyeletet és nagy figyelmet igényel!

6. Játék: Párbeszéd

Kiosztjuk a szövegekönyvet. Három csoportot alakítunk, akik egymásnak válaszolgatnak. A csapat tagjai nem egyszerre mondják a mondatot, hanem beosztják egymás között.

Dávid fia, Jézus, könyörülj rajtam! Dávid Fia, könyörülj rajtam! (Bartimeus)

Hívjátok ide! (Jézus)

Bízzál! Kelj fel! Hív téged! (tanítványok)

Mit kívánsz, mit tegyek veled? (Jézus)

Mester, hogy újra lássak.(Bartimeus)

Menj el, a hited megtartott téged.(Jézus)

7. Szemléltetés: Lego

A történet egyes jeleneteit bemutathatjuk Playmobil vagy Lego figurákkal. Nagy létszámú csoport esetében fotózzuk le az egyes jeleneteket, készítsünk belőle ppt-t, és azt vetítsük le.

Ha az egyes jeleneteket lefotóztuk, akkor akár fekete-fehérben A/4-es méretben kinyomtathatjuk. A képek az alábbi jeleneteket tartalmazhatja:

- Bartimeus az út szélén koldul.
- Jézus a sokaság élén.
- Bartimeust csendre intik.
- Jézus megáll és odahívhatja Bartimeust.
- Bartimeus felugrik.
- Bartimeus Jézus előtt.
- Jézus meggyógyítja Bartimeust.
- Bartimeus követi Jézust.

A történet elmesélése 8 jelenetben:

1. kép: A jerikói városkapun emberek jönnek-mennek. Utazók és vásárolók, kereskedők viszik a város csodálatos fűgéit, mazsoláit szerte az országba.

Sajnos nem mindenki számára olyan gyönyörű itt az élet.

Nem mindenki látta, hogy hol legelésznek a lovak, nem mindenki gyönyörködhetett a csodálatos pálmafákban! Az út mentén egy fiatal fiú üldögél. Szeretne újra látni, mint amikor még gyermek volt. De sajnos mára elvesztette látását. Dolgozni nem tud. Ezért minden nap leül az út szélére, és koldul. – Könyörüljenek rajtam! – ezt mondogatja.

2. kép: Ezen a napon azonban hallja ám, hogy sok ember közeledik a városkapuhoz. Kik lehetnek, miért jönnek ennyien? Hallgatózik. Hallja ám, hogy Jézusról beszélnek. Bartimeus, mert így hívják a fiút, hallott már Jézusról. Ő egy csodálatos ember, egy gyógyító, egy tanító! Úgy látszik, hogy Ő jön a sokasággal.

3. kép: Bartimeus felkiált: Dávid Fia, Jézus könyörülj rajtam!

De az emberek nem akarják, hogy Jézust megállítsa. Odamennek Bartimeushoz, és azt mondják neki, hogy ne kiabáljon.

4. kép: Csakhogy Jézus meghallja. És odafordul a hang irányába, és azt kéri a barátaitól, hogy hozzák oda hozzá a fiút.

5. kép: Az emberek szólnak a fiúnak, hogy menjen oda Jézushoz.

6. kép: Bartimeus felpattan, és odamegy. Jézus azt kérdezi tőle, hogy mit szeretne? Bartimeus azt mondja, hogy szeretne megint látni. És Jézus meggyógyítja.

7. kép: Jézus azt mondja, hogy menjen el, mert a hite miatt meggyógyította őt.

8. kép: De Bartimeusnak esze ágában sem volt elmenni. Ő is követni akarta a Mestert, mint a többiek, hogy városról-városra, faluról-falura, házról-házra hirdesse, hogy Jézus a gyógyító, hogy Jézus a világ Megváltója.

Eredeti ötlet: <http://kreativhittan.blogspot.com/2011/03/bartimeus-meggyogyitasa.html>

8. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 42. zsolt. 1-2.7. verse: Mint a szép híves patakra

Református Énekeskönyv: 136. zsolt. 1-3. verse: Dicsérjétek az Urat

Református Énekeskönyv: 167. dics. 1. verse: Jöjj, mondjunk hálaszót

Dicsérjétek az Urat: 90. Tehozzád emelem

Dicsérjétek az Urat: 156. Mi segítségünk- kánon (+JJ)

Munkáltató tankönyv 6. ének: Egy vak meghallja

20. IMÁDKOZZUNK! A KÉRŐ IMÁDSÁG

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

- Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Bolyki János: Az imádkozó Kálvin. in.: Evangéliumi kálvinizmus, Budapest, 2009, Kálvin Kiadó.
Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.
Dr. Török István: Dogmatika Amsterdam, 1985, Free University Press.)

Imádság:

A Heidelbergi Káté tanítása szerint (116. kérdés-felelet) a hálaadás legfontosabb módja az imádság, amit Isten el is vár tőlünk, sőt megkövetel. A keresztyén ember számára az imádság olyan alapvetően fontos, mint a lélegzétvétel. Hiszen az Istennel való kapcsolattartás formája ez. Az imádság válasz arra, amit az ember megtapasztalt a teremtett világban. Minden cselekvésünk imádsággal kell, hogy kezdődjön. Az imádság célja nem az, hogy Istent tájékoztassuk, hiszen Isten mindent tud, hanem az, hogy kifejezzük őszinte kapcsolatunkat az Úrral. Az imádsággal nem Istent akarjuk befolyásolni, hanem bevonjuk Őt az életünkbe. Kálvin szerint az imádság felelet Isten ígéjére. Válasz Isten megszólítására. Az imádságot megelőzi Isten ismerete. Igazán az tud imádkozni, aki megismerte Isten kegyelmét. Az imádság a szívnek a legmélyebb törekvése arra, hogy önmagát feltárja Isten előtt, aki a szív ismerője. Isten oldaláról nézve az imádság a könyörület csodája. Szüntelen imádkozásra buzdít a Szentírás, ami azt jelenti, hogy mindig minden időben Isten elé kell vinni a kéréseinket, mindenkor, és minden körülmények között. (1Thessz 5,17–18) Az imádság az engedelmes cselekedetek forrása. Az imádság révén ássuk ki azokat a kincseket, amelyekre az evangélium rámutatott.

Imádkozás módja: Távolítsunk el minden zavaró és figyelmet elterelő gondot a gondolatainkból, amelyek az imádságot az égtől elvonva a földhöz ragasztanák! (Kálvin) Alázatossággal és a meghallgatás reménységével kell imádkozni. A bűnös ember alázatával, mint aki tudja, hogy bűnbánat nélkül semmit sem tehet, és mint aki magát megalázza, és kész arra, hogy ne az történjen, mint ami az ő akarata, hanem az Isten akarata. Reménységgel kell imádkozni, hogy amit hitben, hittel, Isten vezetésével kérünk, azt megkapjuk. (Mk 11,24)

Kérő imádság: (latin neve: preces)

Az ószövetségben a kérő imádságok jellemzője az, hogy mindig valamely nehéz élethelyzetben vagy fenyegettetésben fordul az imádkozó kéréssel Istenhez. Nem a meggazdagodás vagy egyéb nyereségvágy vezérli, hanem az élet határhelyzetében fordul ahhoz az ember, Akitől egyedül segítségre számíthat.

Jézus bátorít a kérő imádságra. Azonban azzal az a hozzáállással kell tenni, ahogyan Jézus is imádkozott. „...mindazáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied.” (Lk 22,42) A kérő imádságot is a hálaadás lelkülete kell, hogy vezesse. Istent kérhetjük úgy, ahogyan a gyermek kéri az apját. Rosszat nem kérhetünk másoknak. Mivel mi nem mindig tudjuk és látjuk, hogy mi a jó, ezért alázatosan kell elfogadni azt is, ha Isten nem adja meg, amit kérünk tőle. Fontos tisztázni, hogy Isten minden imádságot meghallgat, de nem mindet teljesíti.

Kérések fajtái:

- önmagáért imádkozhat az ember (lelki és testi vonatkozásban)
- másokért (közbenjárás)
- egy célért (békéért, betegségben gyógyulásért)
- Isten országáért (a Miatyánk is tanít erre)

Bartimeus imádsága:

Bartimeus imádsága eredetileg egy kérés volt. Ebben a kérésben benne van a bűnbánat is. Isten irgalmára van szüksége a bűnös embernek. A farizeus és vámszedő példázatában is ezt mondja a vámszedő. (Lk 18,9–14)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kérés a második osztályos gyermek számára több mindent takar. Vannak, akik félnek kérni, mások nem is ismerik a kérés kommunikációs formáit, hanem elveszik azt, amit akarnak. Éppen ezért érdemes magára a kérésre, illetve a kéréshez kapcsolódó tipikus kommunikációs formákra is kitérni az óra során. Ugyanakkor a kérő imádság kapcsán felhívhatjuk a gyermekek figyelmét arra is, hogy Istennek „joga van” nemet mondani az imádságainkra. Egyrészt ő nem egy automata, aki mindenképpen teljesíti az imádságainkat. Akkor sem, ha éppen üzletet akarunk vele kötni: mi adunk valamit (imádkozunk, többet járunk templomba, jók leszünk, stb.), Ő pedig cserébe teljesíti a kérést. Ez azért is fontos, mert a kor tipikus fejlődési sajátossága ez az adok-kapok szemléletmód. Ha a gyermek ad valamit, akkor Istennek is adnia kell – az elvárása szerint.

A feladat tehát a téma kapcsán kettős: egyrészt bátorítani az imádságra, őszinte beszédre és kérésre Isten előtt, másrészt a határokra való rámutatás és Isten szuverenitásának a felismertetése. Ehhez jól használható a korábbi történetek közül Ábrahám illetve Bartimeus kérése is, melyekből jól látszik, hogy Istennek a meghallgatott kérésekkel terve volt Ábrahám és Bartimeus életére.

Előfordul, hogy a gyermekek olyan imakérésükről beszélnek, ami mélyen érinti őket, és emberileg mi is a teljesülésüket kívánnánk. (Pl. beteg családtag, ismerős gyógyulása, stb.) Merjünk őszintén elmondani a gyermekeknek, hogy a felnőttek sem mindig tudják, hogy Isten egy-egy kérést miért nem teljesít. De ezzel Isten nem rosszat akar az embernek, hanem talán valami későbbi, még rosszabbtól védi meg.

A kérő imádsággal kapcsolatban arra is felhívhatjuk a gyermekek figyelmét, hogy az imádságaink állhatnak sokkal többől, mint kérésekből. Nézzük meg mintának az Úri imádság szövegét – a kéréseinkkel kapcsolatban is!

Az itt található rajz akár fel is használható az imádság formáival és tartalmával kapcsolatban.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban Segítséggel tudjon bibliai példákat mondani ahol kérő imádság hangzott el. Tudja megfogalmazni – egyéni szinten – mit jelent a kérő imádság. 	<ul style="list-style-type: none"> Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon bibliai példákat felsorolni, ahol a kérő imádság elhangzott. Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes megfogalmazni mit jelent a kérő imádság, önállóan fogalmazzon egy kérő imát.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A kérő imádság gyakoroltatása és mélyítése.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy az ember bármilyen élethelyzetben kérhet Istentől.

Érzelmi cél: A kérés érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: A kérő imádság gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Játék: Mit kívánsz?</p> <p>Vigyünk be egy kislabdát az órára, és állítsunk körbe a csoportot! Kérjük meg a gyerekeket, hogy gondolják végig, ha lehetne egy kívánságuk, mit kérnének! Majd a labdát egymás között dobálva, mindenki fejezze be a következő mondatot: „Az én kívánságom az, hogy...”</p> <p>Ha a kör végigért, megtudakoljuk a gyermekektől, hogy mit kérnének akkor, ha nem egy általános kívánságuk lehetne, hanem konkrétan Istentől kérnének valamit. A labdát dobálva most a következő mondatot kell befejezniük: „Istenem, arra kérlek, hogy...”</p> <p>Ha a kör végigért, beszéljük meg a tapasztalatokat!</p> <ul style="list-style-type: none"> Volt-e hasonlóság és különbség a két körben elmondott kívánság és kérés között? Mi lehetett a különbség oka? Milyen érzés volt az, hogy Istennek fogalmaztatok meg egy kérést? Tudtok-e példát mondani a tanult bibliai történetek közül arra, hogy valaki Istentől kért? Ki volt az, és mit kért Tőle? 	<p>Eszköz: kislabda (lehetőleg puha vagy stresszlabda)</p> <p>A játék előtt tisztázzuk le a szabályokat a csoportban: senkit nem nevetünk ki, és hagyjuk, hogy mindenki befejezze a mondatot! Ill. csöndben hallgatunk végig mindenkit, és nem szólunk bele.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • A beszélgetés végén idézzük fel közösen Bartimeus és Ábrahám történetét! <p>Kapcsolódó feladat: 2. feladat</p>	
Feldolgozási javaslat	<p>Az imádságban elhangzott kérésekről beszélgetés és közös feladatmegoldás.</p> <p>A leckében található 1. kép segítségével beszélgetés arról, hogy mi minden szerepel az imádságainkban. Kapcsolódó feladatok: 3-6. feladatok</p> <p>Beszélgetési szempontok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miről szólnak az imádságaid? • Ha kérsz, mit szoktál Istentől kérni? • Tudsz-e arra példát mondani, hogy Isten meghallgatta a kérésed? • Milyen fajtái lehetnek a kérésnek? (célért, valakiért, önmagunkért, stb.) <p>Kreatív imádsággal zárjuk az órát. Kérjük meg a gyermekeket, hogy gondolják végig, ők mit kérnének Istentől. 1, max. 2 dolgot fogalmazzanak meg. Lehetőség szerint ezt egy lapra írják fel. A csoport álljon körbe (vigyék a lapjaikat), és a hittanoktató vezesse az imádságot. Miközben imádkozik a csoportért, kérje Istent arra, hogy figyeljen a gyermekek kéréseire. A gyermekek ezután egyenként elmondhatják (ha szükséges felolvashatják) az imádságaikat. A kérések ezután akár egy imadobozba is tehetőek.</p>	<p>TKEI 110. és TKGY 104. o.</p> <p>Mindenképpen fontos, hogy legyen leírva az imádság, mivel a csoport – ha nincs a szabad imádsághoz hozzászokva, akkor elfelejtheti a megfogalmazott kéréseket.</p>
Énekjavaslat	Imádkoztatok és buzgón	TKEI és TKGY 9. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 110. o. és TKGY 104. o.

A képen látható:

A már ismert képet látjuk: Ábrahám és Sára öröme a megszületett gyermek felett.

TKEI 111. o. és TKGY 105. o.

A képen látható:

Imádkozó kéz – jelkép

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Emlékezz, mit kért Ábrahám és Sára Istentől? Hogyan imádkozhattak?
- Bartimeus mit kért Jézustól, és hogyan imádkozhatott?
- Te mit szeretnél kérni Istentől? Mondj egy kérő imádságot magadban!

2. Imádságra nevelés: Imakapszulák

<p>a) Előkészület A hittanoktató minden hittanos számára előkészít egy „imakapszulát”. Ez egy „kindertojást” jelent, amibe egy kis papírcsík van elrejtve. A papírcsíkon fénymásolva az alábbi szöveg: Kedves Istenem! Arra kérlek Téged, hogy...</p> <p>A kapszulákat egy kosárba helyezi el a hittanoktató.</p> <p>b) Imádság szövegének megírása Feladatutasítás: Vegyetek egy imakapszulát. A közepén találtok egy lapot. Ez egy Istennek szóló levél kezdete. Fejezzétek be ezt a levelet!</p> <p>c) Imádkozás Ha készen vagytok, akkor vegyétek kezetekben a kapszulát, és magatokban imádkozva mondjátok el Istennek imádságként, amit a levélben írtatok. Csukjátok be a szemeteket és kulcsoljátok össze a kezeiteket.</p> <p>d) Folytatás Ha elmondtátok az imádságot, akkor tegyétek el a táskába a kapszulát. Otthon vegyétek elő. Imádkozzátok el otthon is az imádságot. Folytatási lehetőség: A lap másik oldalára írjatok egy másik levelet, amelyben megköszönitek Istennek, hogy meghallgatja az imádságaitokat.</p>	műfaj	kérő
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	magukban
	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	
	hely	óra közepén vagy végén
	fejlesztési terület	imádság szövegének a megfogalmazása
hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> • megfogalmazzák az imádságot • magukban imádkoznak • további imádságot írnak 	
hittanoktató	előkészíti a kapszulákat	
eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • kindertojás/fő • fénymásolt papírcsíkok 	

2. Beszélgetés

Az Úri imádság segítségével beszélgethetünk a gyermekekkel az imádság részéről és a kérések fajtáiról. Kérdésvajlaslatok a beszélgetéshez:

- Mely sorok tartalmaznak kéréseket a Miatyánk szövegében?
- Hogyan lehetne őket csoportosítani/megnevezni?
- Hogyan tudnánk ezekhez a csoportokhoz hasonlóakat találni ma? (Pl. ételért való imádság)

3. Imadoboz készítése. A legegyszerűbb módja, ha kartondoboz tetejét egy meghatározott formára kivágjuk (szív, kereszt, stb.), és a dobozt befedjük valamilyen csomagolópapírral. Arra is van lehetőség, hogy bibliai igéket ragasztunk a doboz különböző oldalaira. Az imadoboz vihető az órákra – vagy – ha állandó tanteremről van szó, elhelyezhető állandó módon ott is. Így bárki rakhat bele imakéréseket, vagy imádságokat Isten felé. Két módon használható:

- a) ha a hittanoktató folyamatosan kiveszi belőle a kéréseket, és imádkozik is a gyermekekért (lehet névvel vagy név nélkül is írni bele).
- b) ha senki nem nyúl a dobozba, és csak Isten számára készülnek ezek az imádságok.

4. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt. 8. verse: Térj azért hozzám

Református Énekeskönyv: 157. dics. Könyörülj rajtunk

Református Énekeskönyv: 254. dics. 3.5. verse Én mikoron (+TKEI és TKGY)

Református Énekeskönyv: 261. dics. 1-2. verse: Kegyelmes Isten, kinek kezében (+TKEI és TKGY)

Dicsérjétek az Urat: 90. Tehozzád emelem

21. JÉZUS CSODÁT TESZ: A NAINI IFJÚ FELTÁMASZTÁSA
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.
(Lk 7,11–17)

**(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁHOZ ÉS EGYHÁZI
ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁHOZ)**

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Kolozsvár, 2002. Iránytű Alapítvány.
Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.
Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985, Free University Press.
Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata, J. K. Budapest, 1995)

A történet körülményei:

– **Helyszín:**

Nain városa közel feküdt az Ószövetségben ismert Sünem városához, ahol Elizeus feltámasztott egy fiút, egy asszony egyetlen, későn született gyermekét (1Kir 4,32–37). Jézus cselekedete emlékeztette az embereket Izráel első nagy prófétáira, Illésre és Elizeusra. Ezért nem véletlen, hogy úgy reagált a sokaság: „*Nagy próféta támadt közöttünk, és meglátogatta Isten az ő népét.*” (16. v.)

– **Temetési szokások Jézus korában:**

A család feladata volt a halottat eltemetni. Általában a családok tagjai ugyanarra a helyre temetkeztek. Anyagi erejükhöz képest a halottaikat bebalzsamozták, bekenték kenőcsökkel, bepólyálták, és arcát bekötötték kendővel. Nem zárt koporsóban, hanem arra alkalmas hordágyon szállították a halottakat, menetben kísérve el az elhunytat. A koporsónak fordított szó csak itt szerepel az Újszövetségben. A temető a város falán kívül helyezkedett el. A temetés általában azonnal bekövetkezett a halál beállta után.

– **Szereplők:**

Nain város határában két ellentétes érzelmű tömeg találkozik egymással. Egyik a Jézus köré gyűlt emberek csoportja volt, akik között ott voltak a tanítványok, és azok, akik a közeli Kapernaum városában már átérték, hogy Jézus meggyógyította egy pogány százados halálosan beteg szolgáját. Ez a tömeg egy lelkes és vidám tömeg volt, nyitottak arra, hogy ismét megtapasztalják Jézus hatalmát. A másik tömeg a gyászolók tömege volt. Mivel még nem régen halt meg a fiú, ezek az emberek a gyász miatt egyfajta sokkos állapotban voltak, magukba zárkózottan.

Jézus személye a történetben:

– **Jézus, a vigasztaló Úr:**

Önmagában is hatalmas veszteség egy család számára, ha meghal egy gyermek. Ebben az esetben azonban még nehezebb, hiszen az egyetlen fiúgyermekről van szó, akinek a feladata (elszülöttségi joga és kötelessége) az özvegy anyáról való gondoskodás. Ez a halál tehát az anya számára azt jelentette, hogy jövője is teljesen bizonytalanná vált, hiszen egyetlen támaszát veszítette el. Jézus könyörületre indult az asszony iránt. Az a szó szerepel a könyörült kapcsán, mint az irgalmas samaritánus történetében. A könyörület egy olyan

érzelmet jelent, amit követ a cselekedet. Nem marad meg az érzelmek szintjén, de onnan indul ki. Jézus akkor is szánakozott a sokaságon, amikor meglátta, hogy az ötezer ember megéhezett, majd ezután enni adott nekik. (Mt 14,14) Jézus megszánta az asszonyt, ez azt jelenti, hogy nemcsak egyfajta érzelmet váltott ki belőle ez a találkozás, hanem ennek az érzelmenek cselekedetekben megnyilvánuló következménye is van. Először szavakkal vigasztalja az anyát. Majd cselekszik.

– **Jézus, a csodatevő Úr:**

Jézus tanítói munkájához hozzátartoznak a csodák. Jézus valamennyi csodája és gyógyítása azért történt, hogy Isten hatalmát és szeretetét megmutassa az embereknek: „...a tetteim maguk tanúskodnak arról, hogy engem az Atya küldött el...” (Jn 5,36). A naini ifjú feltámasztásáról szóló történet arról tesz bizonyosságot, hogy Jézus hatalma olyan határtalan, hogy a halál feletti is Úr. Meglepő módon megéri a halottat vivő ágyat, ami Jézust azonnal tisztátalanná is tette a mózesi törvények szerint. Neki nem jelent semmi sem korlátot, ha segíteni akar az embereknek. Jézus szavával támasztotta fel a fiút. Ahogyan Isten a világot szavával hozta létre, ez a fiú is az életét a szó (krisztusi szó) révén kapja vissza. Az élet jele a feltámasztott fiú esetében az volt, hogy azonnal beszélni kezdett.

Jézus csodatételének a hatása:

Jézus csodája három dolgot váltott ki a szemtanúkból.

- Félelem: Jézus csodáinak sok esetben az volt a hatása, hogy azok, akik látták, félni kezdtek (pl. Péter halfogása). Az Isten erejével való szembesülés a bűnös emberben félelmet vált ki.
- Dicsőítés: Ez a félelem arra indítja az embereket, hogy Isten dicsőítsék. Miután felismerték a csodában Isten közreműködését, ezért áldják Őt, neki tulajdonítják a csodát.
- Továbbadják a hírt: egy egészen nagy földrajzi területen Júdeában elterjed a hír, hogy Jézus Isten erejével csodákat tesz.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(A témához, az évfolyam bevezetőben felsoroltakon kívül felhasznált irodalom:

- Nagy Mária Iлона: A gyermek és a halál, Pont Kiadó,
- Polcz Alaine: Gyermek a halál kapujában, Pont Kiadó.
- Polcz Alaine: Élet és halál titkai, Pont Kiadó.)

A betegség sajnos nagyon jól ismert a kisiskolás gyermek számára is. Napjainkban egyre több gyermekről derülnek ki komoly betegségek. Illetve jó néhányan szednek egész életükön keresztül gyógyszert, legyen szó akár allergiáról, akár egy autoimmun betegségről. Itt azonban többről, az elvesztésről és a halálról van szó. Az elvesztés fogalma és jelensége nagyon is ismerős a gyermek számára. Elhagyja a sálját, kesztyűjét, ceruzáját. Elveszít valamit, ami fontos volt a számára. Ez szomorúsággal tölti el. Ugyanakkor viszont az elvesztés ritkán állandó. Amit a gyermek elveszít, az gyakran pótolható.

A halál ténye azonban nehezen megfogható a számára. 6-7 éves korig a gyermek azt gondolja, hogy a halál visszafordítható. Aki meghalt, az csak elutazott (hiszen a felnőttek mindenre képesek...) és majd önként visszatér hozzánk. Talán másodikos korra a gyermek nem is nagyon találkozik emberi halállal, de kedvenc állatok elvesztésével igen. Tehát az elvesztés fájdalmát érzi. A hiányérzet tehát erősen megjelenik már ebben a korban is a gyermek életében. Ha családtag, különösen, ha szülő, vagy közel álló nagyszülő, testvér haláláról van szó, erős fájdalmat okoz a gyermeknek. Ugyanakkor nem érti, hogy mi történt, hiszen a halál túlságosan elvont fogalom a számára. Gyásza tele van érzelmekkel. A feldolgozatlan, negatív érzelmek komoly lelki traumát is okozhat a számára. Ezért fontos, hogy a veszteségekről, a halálról mindenképpen beszéljünk a gyermekekkel. Hagyjuk,

hogy megosszák velünk az elképzeléseiket (még akkor is, ha talán furcsának hangzik), de ez a bennük lévő feszültség oldását is segíti.

Kb. 8-9 éves kortól tudatosulhat a gyermekekben, hogy a halál visszafordíthatatlan. Ez komoly félelmet is kiválthat belőlük. A keresztyén válasz: a feltámadás reménysége éppen ezért felszabadító erejű a gyermekekre nézve is. Ekkor tudatosulhat benne, hogy a halál nem a végső pont, hanem egy állomás Istennel együtt.

A halálról való beszéd és beszélgetés során tartsuk szem előtt azt, hogy a mai média szinte rázúdítja a halál tényét a gyermekekre. A mesék, filmek tele vannak halállal – tehát nem ismeretlen a gyermek számára. Mégis, a valóságban teljesen másként éli meg. Vannak családok, ahol a gyász, az elveszített hozzátartozó témája tabu. Egyik oldalról tehát a média árasztja magából a halálról szóló információkat (nem keresztyén nézőpontokkal együtt!), míg a másik oldalról a családban néha senkivel nem tud beszélni róla. Éppen ezért a hittanóra legyen egy lehetőség az őszinte beszélgetésekre ilyen témában is. Ne ijedjünk meg attól sem, ha elsírja magát a gyermek – hiszen ez is a gyász folyamatának része. Ahhoz, hogy a mindennapi veszteségekkel és magával a gyásszal meg tudjon birkózni, szüksége van arra, hogy megtanulja a gyászolás folyamatát. Ennek pedig (akár fiúk, férfiak esetében is) lehet része a sírás és a szomorúság kifejeződése.

A naini ifjú feltámasztása csoda. A második osztályos gyermek a csodát már nem fogadja olyan egyértelműen, mint egy óvodás gyermek. A mesék és a fantázia világa még sokat jelent neki, ezért elfogadja, hogy léteznek csodák, de már gyökereiben jelen van a realitás is. Éppen ezért a csodát kicsit kétkedve is fogadhatja. Ez a feltámasztási történet Jézusról azt is elmondja a gyermek számára, hogy Ő valóban mindenkinél hatalmasabb, hiszen az élet és halál ura is. A csodatörténeteknél arra figyeljünk, hogy Jézus ne mágusként jelenjen meg a gyermek tudatában, hanem mindenható Istenként.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,19. • Tudja segítséggel a tankönyvi képek és szöveg alapján elmondani röviden a naini ifjú feltámasztásának történetét. • Kérdések segítségével mondjon példát saját veszteségeiről, vigasztalásáról. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes segítséggel értelmezni a lecke Igéjét, mondja el saját szavaival: Zsoltárok könyve 34,19. • Önállóan – korosztályi szinten – a tankönyvi képek és szöveg alapján, mondja el saját megfogalmazásában a naini ifjú feltámasztásának történetét. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes beszámolni – egyéni szinten – néhány veszteségéről és a vigaszról.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A naini ifjú feltámasztásának történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Jézus meglátja és segíti azokat, akiknek veszteségük van.

Értelmi cél: A naini ifjú feltámasztásának történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Jézus meglátja és segíti azokat, akiknek veszteségük van.

Érzelmi cél: A veszteségek érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a tanuló merje és akarja Jézusnak elmondani (imádságban), ha bármilyen vesztesége van.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: Hírposta A csoport tagjai álljanak sorba. A hittanoktató röviden a mellette álló gyermek fülébe súg egy üzenetet. Az utolsó gyermeknek hangosan kell elmondani, mit hallott, hogy terjedt el a hír. A játék során lehet a történethez kapcsolódó híreket „terjeszteni”, pl.: <ul style="list-style-type: none">• Nainban izgalmas esemény történt.• Jézus meggyógyított valakit. A játék után kérjük meg a gyermekeket, hogy a történetmondás alatt figyeljenek arra, hogyan fogalmaznák meg hírként azt, ami történt.	A játék során adjunk lehetőséget arra is, hogy más-más legyen a hírhozó. Arra figyeljünk, hogy csak pozitív híreket terjesszen a csoport. Ha mi indítjuk el a hírt, akkor se áruljuk el a most tanítandó történet végeredményét.
Feldolgozási javaslat	Történetmondás vázlata: <ul style="list-style-type: none">• Nain városa gyászol.• Jézus találkozik a menettel. Megsajnálja az anyát.• A fiú feltámasztása és az emberek meglepetése.• Jézus ma is együtt érez azzal, akinek vesztesége van. Témához kapcsolódó beszélgetés: <ul style="list-style-type: none">• Te vesztettél el már valakit vagy valamit? Ki segített megvigasztalódnival?• Szerinted mit gondolhatott az édesanya, mielőtt Jézussal találkozott? Mit érezhetett az édesanya, miután újra magához ölelhette a fiát?• Milyen hírt mondhattak el azok, akik látták az eseményeket? A munkáltató tankönyv feladatai felhasználhatók a beszélgetéshez. Feldolgozáshoz kapcsolódó feladat: 1-3. feladat	TKEI 114-115. o. és TKGY 108-109. o. képei felhasználhatók a történet eseményeinek elemzéséhez. Pármunka vagy

	<p>Aranymondás: Zsolt 34,19 <i>„Közel van az Úr, a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.”</i></p> <p>Az aranymondás közös megbeszélése után kérjük meg a gyermekeket, hogy álljanak párba, és mondják el egymásnak (bátorításként) az aranymondást.</p>	<p>csoportmunka. Akár kisebb csoportokba is oszthatóak a gyermekek. Ha elég idő van rá, akkor készítsenek egymásnak ajándékkártyát, amin ez az Ige található.</p> <p>Fogalommagyarázat: megtört szív, sebzett lélek.</p>
Házi feladat	Ha nem készült el valami a feladatok közül, az házi feladatnak adható.	Következő órán ellenőrizendő!
Énekjavaslat	Itt van Isten köztünk A naini ifjút	TKEI és TKGY 3. és 5. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 114-115. oldal és TKGY 108-109. o.

A képen látható:

A naini fiú feltámasztásának pillanatát látjuk a képen. Kétoldalas kép. A helyszín a temető. Távolban látszik a város. A kép központi alakja Jézus, a kép közepén áll és a feltámasztott, meggyógyult ifjú felé mutat, aki anyja ölelő karjában van. Az anya könnyei hullnak, de ezek már nem a gyász, hanem az öröm könnyei. Baloldalon tömeg látható, akik a temetésre érkeztek, de gyászuk feloldódott a csoda hatására. Ha a szereplők arcát vizsgáljuk: öröm, meglepetés, hitetlenség, döbbenet, félelem, látható. A kép jobb oldalán állók arcán: csodálkozás, ámulat, öröm.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Figyeld meg a képet! Ki áll középen? Vajon mit mondhat éppen? Kikre mutat?
- Hol játszódik a jelenet? Mit látsz az előtérben? Messzebb milyen épületek lehetnek?
- Figyeld meg az embereket Jézus körül! Mit fejez ki az arcuk, a mozdulataik?
- Mi lehet a jelenet előzménye?
- Mi történhetett?

Olvasátok el a történetet! Mi történt a fiatal fiúval?

- Miért volt szomorú mindenki Nain városában?
- Hova vitték hordágyon a fiatal fiút? Miért?
- Keresd meg a hordágyat a képen! Milyen? Láttál már hasonlót?
- Kivel találkozott a gyászoló tömeg?
- Mit csinált Jézus? Mit érzett, amikor látta a hordágyon a fiút és látta a zokogó édesanyját?
- Mit mondott Jézus az ifjúnak?
- Mi történt?
- Figyeld meg a képen az ifjút és az édesanyját! Mit éreznek, és mit gondolhatnak?
- Figyeld meg az embereket, akik körülveszik a feltámasztott ifjút! Vedd sorra őket, mit olvasol le az arcukról?

- Volt-e olyan eset a családjában, hogy Isten egy beteget meggyógyított? Mondd el, hogyan történt!

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Közel van az Úr a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.”

- Mi éreznek azok, akiknek „megtört a szívük”? Válassz az alábbi szavak közül:

kétségbeesés, betegség, magányosság, bánat, szenvedés, kínlódás, veszteség, szívfájdalom

- Magyarázd meg az aranymondást a saját szavaiddal, vagy mondj rá példát az életedből, vagy a tankönyvi történetből!

2. Feldolgozás: Átadott fájdalom

Minden gyerek kap egy papírlapot. Feladatutasítás: Amikor boldogok vagyunk, akkor nevetünk, mosolygunk, jól érezzük magunkat. De néha történik olyasmi, ami miatt nem érezzük magunkat boldognak. Ilyenkor elszomorodunk. olyan, mintha a szívünk is fájna.

Itt van egy papírlap a kezetekben. Azt kérem most tőletek, hogy gondoljatok egy olyan napra, amikor szomorúak voltatok. Amikor rosszul éreztétek magatokat. Miközben a papírlapból golyót gyúrtok, gondoljatok erre az eseményre.

Isten velünk van akkor is, amikor nagyon rossz napunk van, amikor szomorúak vagyunk.

Tegyük le a „szomorúság-golyókat” a Biblia köré! (A terem közepén egy asztalra vagy a földre tegyünk egy terítőt, rá a Bibliát.)

Miközben a golyókat letesszük, többször elismételhetjük az aranymondást.

Kérjük meg Istent imádságban, hogy vegye el tőlünk a szomorúságot.

3. Imádságra nevelés: Amikor veszteség ér

<p>a) Beszélgetés: Olyan élethelyzetek felidézése, amikor valaki elvesztett valamit, vagy szomorú volt.</p> <p>b) Imádság menetének ismertetése A hittanoktató imádságot fogalmaz meg a bibliai történethez kapcsolódva. A hittanosok együtt ráfelelik minden gondolat után:</p> <p>Kérünk Téged, Jézusunk! A csoport körben áll.</p> <p>c) Imádkozás Imádságjavaslat: Hittanoktató: Jézus Krisztusunk! Imádkozunk Hozzád azokért, akik szomorúak. Hittanosok: Kérünk Téged, Jézusunk! Hittanoktató: Kérünk Téged azokért, akik annyira szomorúak, hogy csak sírni szeretnének. Hittanosok: Kérünk Téged, Jézusunk! Hittanoktató: Vigasztald meg azokat, akik elveszítettek valamit, ami fontos volt a számukra. Hittanosok: Kérünk Téged, Jézusunk!</p>	műfaj	közbenjáró
	megfogalmazás	hittanoktató
	imádkozás	ráfelelve
	csoport felosztása	nincs
	kapcsolódás	gyász, veszteség
	hely	óra vége

Hittanoktató: Imádkozunk azokért, akik elveszítettek valakit. Hittanosok: Kérünk Téged, Jézusunk! ... Ámen	fejlesztési terület	imádkozás a szomorúakért, empátia, együttérzés, veszteség feldolgozása
	hittanosok	ráfelelnek
	hittanoktató	megfogalmazza az imádság szövegét
	eszközök	nincs

4. Beszélgetés: Vajon mit érezhetett? Többféleképpen is átbeszélhetjük a naini ifjú történetét, ha a különböző szereplőket választjuk központi szempontként. Megnézhetjük az ifjú, az édesanya, Jézus vagy a tanítványok szempontjából. Mivel ebben a korban többnyire a gyermekek még egy oldalról nézik az eseményeket, ezért segítő kérdésekkel támogathatjuk a közös gondolkodást. (Pl. Mit érezhetett? Mit várhatott? Mitől félhetett? stb.) A játék jó lehetőség a többoldalú gondolkodás fejlesztésére.

5. Játék: Gólya viszi a fiát... A jól ismert régi játékban két tanuló keresztbe tett kézzel fogja meg egymás kezét, és egy harmadikat visznek egy rövid időn keresztül. (Jól figyeljünk oda, hogy ne legyen megterhelő a gyermekek számára, mivel hajlamosak túlvállalni magukat, különösen a fiúk, akik bizonyítani szeretnének.) A játék lehetőséget ad arra, hogy beszélgessünk arról, hogy mit jelent odafigyelni a másikra és segíteni neki. (Ez akár az irgalmas samaritanus történeténél is felhasználható.)

6. Feldolgozás: Hogyan fejezed ki az együttérzésed? Kommunikációs gyakorlat, ami során segítünk a gyerekeknek megfogalmazni azt, hogyan szólhatnak, bátoríthatnak, és hogyan fejezhetik ki az együttérzésüket mások iránt. Itt a gyerekekkel beszélgessünk különböző élethelyzetekről (pl. elpusztult a kutyája a barátodnak, elveszítette a kedvenc kesztyűjét, stb.), és közösen fogalmazzunk meg segítő mondatokat a veszteséget szenvedett fél számára!

7. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 136. zsolt. 1-3. verse: Dicsérjétek az Urat

Református Énekeskönyv: 167. dics. 1. verse: Jöjj, mondjunk hálaszót

Református Énekeskönyv: 485. dics. 1. verse: Jézus Krisztus

Berkesi Sándot: Az Úrnak zengjen az ének:162- 1-2. verse: Isten nevét dicsérem

21. JÉZUS CSODÁT TESZ: A NAINI IFJÚ FELTÁMASZTÁSA

Egyházi iskolák óraszám: 2.

(Lk 7,11–17)

(ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁHOZ)

Megjegyzés: Az órához tartozó teológiai alapozás és a valláspedagógiai szempontok az egyházi iskolák 1. órájánál találhatók.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Zsoltárok könyve 34,19.• Tudja segítséggel a tankönyvi képek és szöveg alapján elmondani röviden a naini ifjú feltámasztásának történetét.• Kérdések segítségével mondjon példát saját veszteségeiről, vigasztalásáról.	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes segítséggel értelmezni a lecke Igéjét, mondja el saját szavaival: Zsoltárok könyve 34,19.• Önállóan – korosztályi szinten – a tankönyvi képek és szöveg alapján, mondja el saját megfogalmazásában a naini ifjú feltámasztásának történetét.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes beszámolni – egyéni szinten – néhány veszteségéről és a vigaszról.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A veszteségek érzelmi hátterének feltárása és pozitív irányba való átfordítása.

Értelmi cél: A naini ifjú feltámasztásának történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Jézus meglátja és segíti azokat, akiknek érzelmi veszteségük van.

Érzelmi cél: A veszteségek érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a tanuló merje és akarja Jézusnak elmondani (imádságban), ha bármilyen vesztesége van.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: Riport Nainból A gyermekeket osszuk két csoportba! Az egyik csoport feladata legyen az, hogy gyűjtsön ötleteket ahhoz, hogy ha Nainba látogatnának, mit kérdeznének ott a történettel kapcsolatban az emberektől.	Ha több fős csoportról van szó, akkor egy csoport 3-4 gyerekből álljon! Ekkor lehetőség van arra, hogy minden csoport 1-1 személyt kapjon. Képzelt

	<p>A másik csoport – ők azok, akik a csodát látták – pedig válaszoljon majd ezekre a kérdésekre. A hittanoktató legyen a válaszadó csoport tagja, hogy kíségetse szükség esetén a riportalanyokat!</p> <p>Míg a kérdező csoport készül, addig kérjük meg arra a többieket, hogy olvassák át a történetet a tankönyvből, illetve a válaszoló csoport „öltözzön be” naini városalakónak.</p>	<p>interjút készíthetnek így az édesanyával, az ifjúval és Jézussal. Legyen azonban mindenképpen olyan csoport, akik válaszolni fognak majd a kérdésekre!</p> <p>Eszközigeény: a beöltözésekhez néhány kendő.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Játék: Beszélő tárgyak</p> <p>Vigyünk be különböző tárgyakat: szép formájú köveket, üveggolyót, gyöngyöket, stb! A lényeg, hogy különböző méretűek, formájúak legyenek. Majd kérjük meg a gyerekeket arra, hogy gondoljanak valakire/valamire, amit/akit elvesztettek! Mielőtt hangosan beszélnének róla, válasszanak az ott lévő tárgyak közül egyet, ami arra a személyre/tárgyra/állatra, stb. emlékezteti őket! Ezután, ha akarják, akkor megoszthatják a többiekkel azt, hogy kire/mire gondoltak. Milyen érzés volt számukra az elvesztés és milyen most?</p> <p>Minden gyerek után közösen 1-2 mondatban imádkozzunk azért a gyermekért! A hittanoktató igyekezzen bátorítóan és pozitívan megfogalmazni az imádságot, ami segíti a feloldást! A csoport minden tagja mondja rá közösen az áment.</p> <p>Ha az órán van rá idő, és a csoport jól kooperál, akkor megkérhetjük a gyermekeket az óra vége körül (ha mindenki elmondta, hogy mit és miért választott), hogy párokban mondjanak egymásnak valamilyen vigasztaló, bátorító dolgot az elhangzottakkal kapcsolatban.</p>	<p>Eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> • különböző tárgyak, • üveggolyók, • szép szalvéták, stb. <p>Ha nagyon mély érzésekről van szó, akkor akár az elmondottak után a csoporttagok fogják meg egymás kezét (öleljék meg egymást, stb.) – tehát tegyenek olyan mozdulatot, ami vigasztaló és bátorító. (Csak akkor, ha a csoport minden tagja otthonosan érzi magát az ilyen érintésben!)</p> <p>Az egymásnak mondott bátorító szavaknál a hittanoktató legyen türelmes, de segítsen, ha a gyermek nem tudja jól megfogalmazni, amit szeretne!</p>
Házi feladat	-	
Énekjavaslat	Itt van Isten köztünk A naini ifjút	TKEI és TKGY 3. és 5. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Aranymondás tanítása: Mi van a hátamon?

„Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti.”

A gyerekeket megkérjük, hogy álljanak sorba. Azt mondjuk, hogy most valami fontosat szeretnénk felírni a hátukra. Mindenki kap egy betűt. Ha megvan mindenkinek a betűje, akkor megkérjük őket, hogy mondják el egymás után a felírás sorrendjében a betűjüket. Próbálják meg kitalálni a szöveget. Ha maradt még betű az aranymondásból, akkor megismételjük az írást, és befejezzük az aranymondást kitalálását.

2. Imádságra nevelés: Imadobókocka

Készítsünk előre egy nagy dobókockát (dobozból) A gyerekeket megkérjük, hogy nevezzenek meg 6 nehéz élethelyzetet. A 6 élethelyzethez kapcsolódva készítsünk el 6 szimbólumot. A rajzokat ragasszuk a doboz oldalaira. A csoportot osszuk 3-6 kiscsoportra. A kiscsoportok együtt eldobják az imadobókockát. A dobott szimbólum kapcsán a kiscsoport megfogalmaz egy rövid imádságot. Felírhatjuk a táblára is. Miután mindenki dobott, a táblára felírt imádságot közösen elmondja az osztály. Nem baj az sem, ha több kiscsoport ugyanazt az oldalt dobja.

A szabályokat a csoportra igazítva változtathatjuk.

22. JÉZUS TANÍT: AZ IRGALMAS SAMARITÁNUS TÖRTÉNETE

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Lk 10,25–37)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.

Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai, Kolozsvár, 2002. Iránytű Alapítvány.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.

Joachim Jeremias: Jézus példázatai. Budapest, 1990, Kálvin Kiadó.)

Példaebeszelés:

Ez a történet a példázatok műfaján belül példaebeszelésnek nevezhető, mert a benne leírtak nem az Isten cselekvésére, hanem az emberi cselekedetekre vonatkoznak. Jézus a samaritánus cselekedetét állítja példaértékűvé. A történetet nem értelmezhetjük allegorikusan, hanem csak analogikusan. Ahogy ő tett, nekünk is így kell cselekedni.

Törvénytudó (25. v.): Farizeusokhoz tartozó törvénytudóról van szó. Ők voltak a farizeusok között a Tóra erkölcsi vonatkozásának a szakértői. A megkísértés nem csak azt jelenti, hogy ördögi szándékkal tette fel a kérdést Jézusnak. Ugyanis a törvénytudók között gyakorlat volt az, hogy elméleti kérdésekkel tetté egymást próbára. Igyekeztek minél nehezebb kérdéseket feltenni. Jézust ekkor már tanítónak tekintették, ezért érthető, ha az egyik vallási tanító vizsgáztatni akarta a másikat, és megpróbálja bebizonyítani a tudatlanságát. A kérdés nem az elméleti ismeretekre vonatkozik, hanem arra, hogy mit kell cselekedni annak az embernek, aki az örök életet el akarja nyerni.

Jézus válasza (26. v.): Jézus az írástudók gyakorlatát követve kérdésre kérdéssel válaszol. Két kérdést is feltesz. Az első kérdés a törvényre vonatkozik, a második a törvény értelmezésére. Jézus korában még nem volt egyértelmű, hogy a 613 parancs közül melyik a legfontosabb, és melyik hordozza magában az összes lényegét. A törvénytudók véleménye megoszlott ebben a kérdésben. Jézus tudta, hogy az írástudó számára a felelet is a Törvényből olvasható ki.

A törvénytudó válasza (27. v.): Jézus korában már a törvénytudók valószínűleg egymás mellett említették a két törvényt (5Móz 6,5 és 3 Mózes 19,18b) Az írástudó nem ismétli meg a válaszában a szeretni igét. Lehetséges, hogy azért, mert számára az Isten és felebarát iránti szeretet egy.

Jézus történetmesélésének a célja (28. v.): Jézus a cselekvésre akarja ebben a történetben a hangsúlyt helyezni. Az Isten iránti szeretet látható következményére, mert a helyes teológiai ismeretet a helyes életvitel és cselekvés teszi hitelessé. A cselekvés szintjére helyezi át az elméleti vitát. Nem elég az ismeret az üdvösséghez. Aki ismeri a Törvényt, az ismeri az utat, de még nem jelenti azt, hogy jár is rajta.

Felebarát (29. v.): Felebarátnak nevezték Jézus korában a honfitársat, azt a jövevényt, aki felvette a zsidó vallást (prozelita). Rájuk vonatkozott a mózesi törvény, hogy ugyanúgy szeretniük kell őket, mint magukat. (3Móz 19,34) Jézus korában nagyon sok idegen nép telepedett le Palesztina területére. Kialakultak emellett vallási irányzatok, amelyek elhatárolódtak másoktól. Leszűkítették a felebarátok körét. Így amikor Jézus azt a törvényt idézteti a törvénytudóval, amiben szerepel a felebarát fogalma, érthető, nem meglepő, hogy ebbe köt bele.

Példaelbeszélés helyszíne (30. v.): Jerikó és Jeruzsálem közötti országút. Ez az út Jeruzsálemből kiindulva érinti az Olajfák hegyét majd Betániát, és kelet felé halad. Jeruzsálem és Jerikó között 27 km a távolság, ám a kettő között 1000 méter a tengerszintkülönbség. Az út sziklás pusztán át vezetett, és az út mentén több barlang is volt. Egy olyan vidék volt ez, ahol rablók szívesen rejtőzködtek el, hogy a kereskedőket kifosszák. Legtöbben keletről hoztak árut Jeruzsálembe.

Az utazó, az áldozat (30. v.):

Jézus nem ad konkrét leírást arról, hogy ki lehetett az az ember, aki a rablók áldozatává vált. Semmi személyeset nem tudunk meg róla. Sem a nevét, sem a foglalkozását, sem azt, hogy miért járt arra. Ez a kevés információ utalhat arra, hogy akárki, bárki lehet áldozat, aki segítségre szorul, és akkor is segíteni kell neki, ha semmi közünk nincs hozzá, ha semmi sem kapcsol össze vele minket. Ahogyan senki sem tudhatott semmi személyeset az áldozatról, aki azon az úton járt. Az utazót a rablók körülfojták, és nem tudott elmenekülni előlük. Az áldozat teljesen kiszolgáltatott állapotban volt. Jézus ezzel emeli ki, hogy ennek az embernek komolyan, életbevágóan segítségre van szüksége. Félholt állapotban önmagán már nem tud segíteni az ember, csak és kizárólag mások könyörüllete mentheti meg az életét. A sebesült élet és halál között lebeg. Jézus azt a kérdést készíti elő ezzel, hogy vajon ki lesz az, aki az élőt látja meg benne, és eszerint közelít, vagy ki lesz az, aki a halottat, és eszerint távolodik.

Pap és lévita Jézus korában (31–32. v.):

A papok feladata az áldozat bemutatása volt a mózesi törvényeknek megfelelően. A lévíták a templomban kiegészítő szolgálatot végeztek, ők voltak a templom- és kapuőrök, de közülük kerültek ki az énekesek is. A papokat és a lévítákat 24 szolgálati csoportra osztották. Egy-egy csoport 8 napig volt szolgálatban. Így nem volt szükséges, hogy Jeruzsálemben lakjanak, csak a szolgálati idején kellett ott tartózkodniuk. Az utat általában együtt tették meg. Érdekes a példázatban, hogy itt egyedül megy a pap is és a lévita is. De az a kor gyakorlatának megfelel, hogy egymás után, egy napon mennek. Jézus két olyan szereplőt választ a történetben negatív szereplőként, akiknek hivatása volt az, hogy ismerik a Törvényt. Ők lehetettek ebben a korban leginkább egy samaritánus kontrasztjai. A törvény ismerete, mint látjuk, nem jelentette azt, hogy ebben az esetben be is tartották volna azt.

Samaritánusok (33–35. v.):

Zsidók által megvetett nép egyik tagját választja ki Jézus arra, hogy a történet egyik főszereplőjeként a pozitív példa legyen. Ez a nép a zsidó és betelepített pogány népek keveréke volt. Amikor elfoglalta Asszíria az északi országrészt, az itt maradottakhoz telepítettek be idegen népeket. Az északi országrész fővárosa (Samária) nyomán lett a nép neve samaritánus. Vallási iratként megtartották a Tórát, de 6000 helyen kiigazították. A babiloni fogságból való visszatérés után a Júdába visszatért zsidókhoz próbáltak közelíteni, de elutasítást kaptak. Nehémiás elűzi őket Júdából. (Neh 13,28) A két nép között kölcsönös gyűlölet alakult ki. Jézus korára a zsidók már nem barátkoztak samaritánusokkal (Jn 4,9).

Jézus és a samaritánusok (33–35. v.):

Jézus ellenfelei az állították Jézusról, hogy samaritánus, azért tették ezt, hogy a követőiben az előítéletet felébresszék. És mivel samaritánus, azt mondták, hogy ördög van benne. (Jn 8,48) Jézus a samaritánusokat pogányoknak tartotta, amikor a 12 tanítványt kiküldi, azt mondja, hogy ne menjenek be samaritánusokhoz, hanem csak Izráel házának elveszett juhaihoz. (Mt 5,6) Ez azonban nem azt jelentette Jézus számára, hogy el is utasítaná őket vagy elzárná előlük az üdvösség útját, egyszerűen csak pogánynak tekintette őket. Jézus egyszer két napig a samaritánusoknál tartózkodott, akik közül sokan meg is tértek. (Jn 4,40–41) Amikor Jézus meggyógyít 10 leprást, közülük csak a samaritánus tér vissza hálásan. Ezért a hitét példaként állítja. (Lk 17,11–19)

A samaritánus (33–35. v.):

A pap, a lévita után Jézus történetében egy samaritánus következik. Ez meglepő lehetett a

korabeli hallgatóság számára. Ha a korabeli embereket kultuszi szempontból rangsorolni kellene, akkor a pap és a lévita után egy laikus következett volna (a templomban a Tórából ebben a sorrendben olvastak fel). Ebbe a sorba egy megvetett nép fia bele sem kerülhetett volna.

A samaritánusnál volt olaj, bor és pénz is. Miután meglátta, hogy valakit rablók támadtak meg, feltételezhetette volna, hogy még a közelben vannak, tehát menekülni kell. Ehelyett maradt. A samaritánus megkönyörült a kirablott emberen. A könyörület az ember belső részének, a szívének a megindulását jelenti. Amikor belül valami mozgásba indul, mert az ember meglátott valamit, ami megindítja. A pap és a lévita csak látott, de elkerülte a sérültet, nem mozdultak meg a sérült irányába. A könyörület egy olyan érzelmet jelent, amit követ a cselekedet. Nem marad meg az érzelmek szintjén, de onnan indul ki. Jézus is szánakozott a sokaságon, amikor meglátta az ötezer embert, és ezután enni adott nekik. (Mt 14,14) A szánalom ráadásul nem a minimumra korlátozódott. Először ellátta a samaritánus a sebeket. Az ókorban ismert sebellenyújtó módszerrel szinte orvosi szakszerűséggel kezelte a sérültet. A borral a sebet fertőtlenítették. Olajjal a sebet lágyították. (Ézs 1,6) Saját állatára tette a beteget, ami azt jelentette, hogy ez az egyetlen állat volt vele. Tehát még a saját kényelméről is lemondott, komoly áldozatot vállalt egy teljesen ismeretlen emberért. Minden szükségességet megadott, hogy a félholt ember túlélje, és a lehető legjobb ellátást kaphassa. A beteg további kezelésére két dénárt adott, ami kétnapi napszámosi fizetésnek felelt meg. Jézus története elmondja, hogy a felebaráti szeretet határtalan (még visszajön és utólag is fizet), leleményes.

Felebaráti szeretet (36–37. v.)

Jézus megfordítja az írástudó kérdését. Ki volt a felebarátja annak, akit rablók kiraboltak? Az írástudó nem ejti ki a gyűlölt nép nevét, de egyértelműen megértette a lényegét. Ugyan samaritánus volt, mégis a tette felebaráttá tette. Azt mondja el Jézus, hogy a gyűlölet falát a cselekvő szeretet bontja le. Jézus a cselekvés útjára indítja el a törvénytudót.

Üzenet:

Jézus az elmélettől a gyakorlatig vezeti el a hallgatóságot. A gyakorlati hívő életről tanít. Az olyan tudásnak van értéke, amely cselekvéssel párosul. A Törvény ismerete nem ment meg, csak ha aszerint is él az ember. Nem követi igazán Istent az az ember, még ha pap és lévita is hivatalból, aki nem cselekszi Isten akaratát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermek általában segítőkész. Szeret hasznos lenni, illetve szereti, ha feladata van. Különösen, ha a feladat végzéséhez dicséret kapcsolódik. A segítőkészsége azonban általában olyan emberek felé nyilvánul meg, akiket szeret. Lehet azonban az érzékenységet elmélyíteni, az empátiát erősíteni mások iránt. Annál is inkább, mivel a kisiskolás gyermek – minden látványos önzősége ellenére – tud nagyon önzetlen és segítőkész is lenni. Egy másodikos tanuló – ha megérti a helyzetet, és egy kicsit is bele tudja élni magát, akkor hamar megsajnálja a szerencsétlen társát. Pl. azt, akinek el van törve a lába, azt, akinek elpusztul a kedvenc háziállata stb.

Az „embertárs” mint általános fogalom azonban nem megfogható a számára. Ahogyan az az általános elv is nehezen érthető még ennek a korosztálynak, hogy „legyen segítőkész és segítsen a felebarátjának”. Mivel konkrét módon gondolkodik, konkrét szituációkra van szüksége. Az irgalmas samaritánus története éppen ezért jól használható az empátia fejlesztésére, a felebarát fogalmának tisztázására és annak a felismertetésére, hogy ki az, akinek az ő segítségére lehet szüksége. Ezekhez mai, jól megfogható élethelyzetek kapcsolhatóak, amelyek támpontot adnak a gyermekek egyéni fejlődéséhez.

Miközben a segítőkészség és a segítségnyújtás témaköre kerül elő, két fontos dologról ne feledkezzünk meg! Az egyik az, hogy a gyermekek egy része nem tud segítséget kérni, illetve nem ismeri azokat a kifejezéseket, amelyek a segítségnyújtáshoz kapcsolódnak. Másrészt abban is segítenünk kell őket, hogy a saját korosztályuknak megfelelő módon találják meg a segítségnyújtás lehetőségeit. Egy agresszív hajléktalan meg is félemlítheti a gyermeket, ha ő jó szándékúan segíteni szeretne neki – és ezután büntudat ébredhet benne. Egyrészt érzi a belső kényszert a segítségnyújtásra, akár ébredező keresztyén kötelességtudata motiválja a segítségnyújtásra – másrészt a benne lévő félelem miatt visszahúzódik. Ez a kettős érzés válthatja ki a gyermekben a büntudatot. A segítségnyújtásról szóló témák és tanórák arra is alkalmasak, hogy a bennük lévő érzésekről beszéljünk. Ebben föl szabadíthatjuk őket a bátor segítségnyújtásra. Akár szituációs játékok segítségével el is játszhatunk több, az adott közegre jellemző, tipikus élethelyzetet. Ez segítséget adhat arra, hogy mit tehet és mit kevésbé egy gyermek.

Alkalmasak ezek az órák az előítélek feltérképezésére, illetve azok csökkentésére és megelőzésére is. Ha meglátja a társakban azt, hogy mindannyian Isten gyermekei vagyunk (és ezt saját maga ismeri fel), akkor másként fog a szenvedőkre, elesettekre tekinteni.

A kisiskolás gyermekekre jellemző a magatartás és a szabálytudat kettőssége. Tudja, hogy szeretnie kell a testvérét, de annak ellenére elveszi a játékát vagy éppen akár meg is veri. Éppen ezért az ellentétes viselkedésről mindenképpen beszélni kell vele – segítve abban, hogy tudatosan keresse a szeretet megélésének a lehetőségeit.

Általában szívesen viselkedik szeretetteljesen ez a korosztály, hiszen szeretné elérni, ha szeretnék és elfogadnák. Ez akár hízelgő, ragaszkodó magatartással is járhat. Ez a téma, ill. a szeretet kifejeződéseiről szóló témák jó lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek figyelmét felhívhassuk a szeretet különböző kifejeződési formáira. Pl. szeretet az odafigyelés, a segítségnyújtás, stb.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 10,37. • Tudja segítséggel a tankönyvi képek és szöveg alapján elmondani az irgalmas samaritanus történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja kevés segítséggel /önállóan értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 10,37. • Legyen képes a tankönyvi képek és szöveg alapján elmondani az irgalmas samaritanus történetét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az irgalmas samaritanus történetén keresztül empátia fejlesztése, felebaráti szeretetre bátorítás.

Értelmi cél: A példázaton keresztül annak a felismertetése, hogy vannak körülöttünk olyan emberek, akiknek a mi segítségünkre lehet szüksége.

Érzelmi cél: A segítségnyújtás segítő és hátráltató tényezői (pl. szimpátia, félelem, előítélet, stb.)

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy keressék meg az adott helyzetben a segítségnyújtás megfelelő és számukra is megvalósítható lehetőségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
<p>Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Játék: Gólya viszi a fiát Válasszuk ki lehetőség szerint a két legerősebb fiút a csoportból. Kérjük meg őket, hogy úgy fogják meg egymás kezét, hogy keresztben fogva, jó erősen tartsák egymás csuklóját. Egy önként jelentkező (lehetőleg vékony és könnyű) gyermeket vigyenek el a teremben ilyen módon egy meghatározott pontig. Ha nehezíteni akarjuk a feladatot, akár kisebb akadálypályát is berendezhetünk a teremben. Illetve akár szituációt is kitalálhatunk háttértörténetként Pl. az tanuló elesett, és hogy ne terhelje a lábát, segíteni kell neki eljutni az ablaktól az ajtóig, stb.</p> <p>Akár többen is kipróbálhatják ezt a játékot. Ha lehet, mindenkinek adjunk feladatot: (pl. elpakolni az útból, hogy minél könnyebben eljussanak a kijáratig). A játék után beszéljük meg, hogy kinek milyen érzés volt segíteni, részt venni a folyamatban, ill. hagyni, hogy neki segítsenek. A beszélgetést ne hagyjuk el, hiszen a történethez kiváló átvezetést ad!</p>	<p>Mivel a gyermekek ezt a játékot ma már nem igazán játsszák, ezért meg kell nekik tanítani, hogyan vigyék úgy egymást, hogy senki ne sérüljön. Figyeljünk különösen oda, hogy ne erőltessék túl magukat a gyermekek! (Hajlamosak rá!)</p> <p>Ha még abszolút nem ismerik az irgalmas samaritanus történetét a gyerekek, akkor a TKEI 118. és TKGy 112. oldalán található kép alapján beszélgessenek arról a történet előtt, hogy mi történhetett ott, és vajon ki mit csinál a képen.</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Történetmondás vázlata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézust kérdezik arról, hogy kit kell szeretni (ki a felebarát). • Jézus egy példát mond rá: egy férfi úton van Jerikó és Jeruzsálem között. Megtámadják, mindenét elveszik. • A pap és a lévita elmegy mellette, samaritanus segít. Fogadóba viszi. • Jézus visszakérdez: ki volt a felebarátja a rablók kezébe esett embernek? • Jézus felszólít: „Te is hasonlóképpen cselekedj!” • Mai lehetőségek a felebaráti szeretetre. <p>Kapcsolódó feladat: 1-3. feladatok</p> <p>Az 1. feladat lehetőséget ad a történetről való beszélgetésre és a még tisztázatlan pontok közös</p>	<p>Történetmondás közben fogalmi magyarázat: samaritanus, lévita, Jeruzsálem és Jerikó közötti út veszélyessége, felebarát.</p> <p>Drámapedagógiával jól el is játszható ez a szituáció.</p> <p>22. lecke 1. feladat egyénileg, a 2-3. feladat csoportban vagy párokban.</p>

	<p>tisztázására. Ehhez kapcsolódóan taníthatjuk meg az éneket is.</p> <p>A 2. feladattal a tanulók közösen tanácskozhatnak arról, hogy mit jelent az irgalmasság – a történet alapján.</p> <p>A 3. feladat pedig mai élethelyzeteket ábrázolnak. Minden szituációt beszéljen is meg a csoport közösen: ki mit tette – nem tette a helyzetben, ill. mit éreznének közben.</p>	
Házi feladat	<p>Házi feladat összeállításához használjuk az RPI Digitális Feladatbankot, ahol akár otthon, számítógépen is megoldható, vagy nyomtatható feladatsorokat állíthatunk össze.</p> <p>http://rpi-feladatbank.reformatus.hu</p>	
Énekjavaslat	Ment egy ember	TKEI és TKGY 18. éneke

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 118-119. o. és TKGY 112-113. o.

A képen látható:

Kétoldalas tematikus kép. A helyszín: sűrű erdő, utak-keresztút, épület a kép bal oldalán. Látjuk a megsebesített, megvert beteg embert, amint egy másik segítséget nyújt neki. Épp kötözi, mellette korsók. Az egyik úton látjuk, hogy valaki futólépésben – szinte menekülve – a helyszínről távozik, a másik úton szintén megy valaki bottal a kezében, visszatekintve a bajbajutottra és segítőjére. A kép dinamikus és intenzív.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- A bal oldali kép középpontjában lévő jelenetet figyeljétek meg! Mi történik? Mi lehetett az előzménye? Mi a következmény?
- Kik és miért futnak el a helyszínről? Miért nem segítettek a bajba jutott emberen?
- Mit gondoltok ki az, aki segített a bajba jutott emberen? Miért segített? Mit érzett?

Olvassátok el Jézus tanítását az irgalmas samaritánusról!

Kik azok a samaritánusok? Olvassátok el a Tudod-e? – részt!

- Miért támadták meg a rablók azt az embert?
- Mi a véleményed a rablókról?
- Kik segíthettek volna a sérült embernek? Keressétek meg a képen a papot és a templomszolgát! Miért futottak el?
- A samaritánus miért segített?
- Mit jelent, ha valaki irgalmas?
- Hogy gondoskodott, segített a sérült embernek az irgalmas samaritánus?
- A történet végén mit kérdezett Jézus az öt hallgatóktól?
- Mit jelent az irgalom kifejezés? Szerinted az alábbi kifejezések közül melyiket választanád magyarázatképpen?

Szánakozás, sajnálat, könyörület, együttérzés, szánalom, részvét

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás:

„Menj el, te is hasonlóképpen cselekedj!”

- Képzeld el, hogy a szüleiddel kirándulni mentek, talákoztatok egy gyerekkel, aki eltévedt. Mit fogtok tenni? Mit fogtok cselekedni?
- Ha látod, hogy édesanyádnak nagyon sok a munkája, fáradt, ha igazán irgalmas vagy, mit fogsz tenni?
- Az osztálytársad sírdogál, mert nem érti a matematika példát. Ha hasonlóan akarsz cselekedni, mint a samaritánus, mit mondasz neki?

2. Játék: Sebesült katona

Ha túlnyomórészt fiúcsoportról van szó, akkor a gyerekekkel (akár motivációként is) eljátszhatunk egy helyzetgyakorlatot. Itt egy katonai csapatot jelenítünk meg, ahol a katonák a sebesült társukat szeretnék megmenteni és kivinni a „front területéről”. Akár nehezíthetjük is a játékot azzal, hogy sok gyermek esetén a régi számháború játék mintájára az „ellenséges fél” leolvashatja a számukat, és akkor még több „sebesültjük” lehet. Vigyázzunk arra, hogy ne vigye el teljesen az órát a játék, és mindenképpen segítsünk a gyerekeknek kikerülni a harci szerepből és visszakerülni a csoport normál közegébe!

3. Képes szótár

A történet alapján, a közös beszélgetések vagy a mai élethelyzetek alapján készítsenek el a tanulók egy képes szótárt a tanult új kifejezésekről: irgalom, felebarát. Ezek a rajzok akár segítséget is jelenthetnek a további közös gondolkodásban. A képkészítés akár házi feladatként is adható, amit a következő órára hozzanak magukkal a gyerekek. Ebben az esetben ne felejtsük el az elkészített alkotásokat a következő óra anyagába beépíteni!

4. Feldolgozás: Jellemzés

A történet elmélyítéseként kérjük meg a gyerekeket, hogy jellemezzék a szereplőket: samaritánus, pap, lévita. Segítsünk nekik itt belső tulajdonságokat keresni – de figyeljünk oda arra, hogy ne legyen lebecsmérlő és csúnya az általuk használt egyetlen kifejezés sem!

5. Beszélgetés: Kifogások

Beszélgessünk a gyermekekkel arról, hogy ki, mikor és miért keres kifogásokat, amikor el kell végezni valamit. Bár a másik szempontjának megértése még nem könnyű a számukra, de egy-egy helyzetnél beszélgethetünk arról is, hogy vajon mit érezhet a másik, amikor ezt a kifogást hallja. (Akár el is játszhatunk egy-egy ilyen helyzetet.) Tipikus kifogások:

- Muszáj?
- Nem akarom megtenni.
- Nincs kedvem hozzá.
- Most olyan fáradt vagyok...
- Majd később megcsinálom.
- Majd ő megcsinálja...

Itt mindenképpen beszéljünk arról a gyerekekkel, hogy különbség van a között, ha valaki tényleg nem tudja megtenni a tőle kért dolgot, vagy valóban nagyon fáradt, és különbség a között, ha csak nincs kedve (lusta, stb.) hozzá.

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 25. zsolt.3. verse: Emlékezzél jóvoltodból

Református Énekeskönyv: 434. dics. 3. verse: Sebzett szívünk

Református Énekeskönyv: 395. dics. 2. verse: Szeretettelben összeforrva
Munkáltató tankönyv 18. éneke: Ment egy ember
Dicsérjétek az Urat: 90. Tehozzád emelem
Dicsérjétek az Urat: 156. Mi segítségünk – kánon (+JJ)

A SZERETET CSELEKSZIK

(Lk 10,25–37)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Olvasmány

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásbanSegítséggel tudja értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 6,36.Tudjon kérdések segítségével a tankönyvi képek alapján beszélni a cselekvő szeretetről.	<ul style="list-style-type: none">Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásbanSaját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 6,36.Tudjon a tankönyvi képek alapján a cselekvő szeretetről beszélni.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az előző órai anyag mélyítése, empátiafejlesztés, helyzetgyakorlatok.

Értelmi cél: A példázaton keresztül annak a felismertetése, hogy vannak körülöttünk olyan emberek, akiknek a mi segítségünkre lehet szüksége.

Érzelmi cél: A segítségnyújtás segítő és hátráltató tényezői (pl. szimpátia, félelem, előítélet, stb.)

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy keressék meg az adott helyzetben a segítségnyújtás megfelelő és számukra is megvalósítható lehetőségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: Activity Készítsünk elő szókártyákat a gyermekeknek, amiben az irgalmas samaritánus történetében megtalálható kifejezések vannak: pl. irgalom, megsebesül, otthagyt, segít Az önként jelentkező gyerekeknek adjunk egy-egy kártyát, amit ő aztán mutogatással vagy rajzzal, esetleg szavak segítségével (a szót ki nem mondva!) átad a többieknek.	Bátran válogathatunk több kifejezést is. A lényeg, hogy a csoportunkra szabjuk a feladatot. Legyen lehetőség akár rajzban, szóban, mutogatásban megmutatni a többieknek a kapott szavakat! A játék lehetőséget ad a történet felidézésére.
Feldolgozási javaslat	Mai samaritánusok Idézzük fel a csoporttal közösen a samaritánusok fő jellemzőit! Aztán beszéljünk velük arról, hogy vajon ma kik lehetnek azok, akikkel ugyanígy	Adjunk lehetőséget az őszinte beszélgetésre, de figyeljünk oda arra, hogy ne durvuljon el a

	<p>bánnak, mint Jézus korában a samaritánusokkal!</p> <p>Mi a különbség? Ha lehetőségünk van rá, akkor vigyünk be képeket különböző népcsoportba tartozó gyermekekről! Ha lehet, akár az életükről is vigyünk be néhány eseményt! Készítsünk táblázatot a következő szempontok alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ami a közös bennünk. • Amiben különbözünk. <p>A táblázat elkészítése során és azt követően mindenképpen beszéljük meg a gyerekekkel, hogy milyen érzés volt nekik rádöbbenni arra, hogy milyen sok hasonlóság lehet más népekkel/emberekkel. Aztán beszéljünk velük arról, hogy a felebarátban éppen ezt az azonosságot:- Isten gyermeke, Jézus érte is meghalt a kereszten-keressük. Ez köt össze mindnyájunkat.</p> <p>További feldolgozás: Kapcsolódó feladat: 1-4. feladat Az 1. feladat hosszabb elemző munkát igényel. Figyeljünk arra, hogy a gyerekek keressék meg azt, hogy ők a mindennapokban milyen hasonló helyzetekkel találkozhatnak!</p>	<p>beszélgetés.</p> <p>Az interneten számtalan fénykép található, kereshetünk a kultúrával kapcsolatos néhány háttérgondolatot hozzájuk. A lényeg, hogy a gyerekek közös pontokat is találjanak, és felismerjék, hogy nincs olyan nagy különbség a szín vagy a faji hovatarozás között! A bibliaikalandtura.com oldalon különböző népek gyermekeiről találhatunk képeket és néhány információt az egyes leckéknél. (Szétszórtan keresendő!) TKEI 1-4. feladat</p>
Aranymondás	<p>Lk 10,37 közös megtanulása és értelmezése „Menj el, és te is hasonlóképpen cselekedj!”</p>	<p>Akár körben is állhatnak a gyermekek és körjáték-szerűen kérdezgethetik egymástól: „Mester, mit tegyek?” A válasz pedig az aranymondás.</p>
Házi feladat	<p>Bármelyik feladat, amelyik az órán nem került megoldásra.</p>	<p>Következő óra elején ellenőrizendő.</p>
Énekjavaslat	<p>Ment egy ember</p>	<p>TKEI 18. ének</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 122-123. o.

A képen látható:

Kétoldalas tematikus képet látunk. Utcarészlet: játszótér, üzletek, lakóházak, járda, úttest, járművek, emberek. Valaki leesett a hintáról, a kerékpáros fiú nekiment az autónak, a kerekesszékről leesett egy gyermek, egy vak ember fehér bottal át akar menni a másik oldalra, a szemetes kigyulladt, a gyermekek kirúgták a labdát az autó elé. Láthatunk távolabb egy mentőautót, gyermekükkel sétáló szülőket, kosarat cipelő asszonyt, hegedűt vivő apát a gyermekével.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit látsz a képen? Sorold fel! Adj a képnek címet!
- Kik játszanak a játszótéren?
- Kiknek kellene segítened, ha ott lennél? Miért?
- Mire figyelmeztetnéd a focizó fiúkat?
- Figyeld meg az úttesten haladó járműveket! Mi történt?
- Ha a kerékpáros fiúnak nagyobb baja lenne, mit kellene tenni?
- Figyeld meg a járdán kik jönnek-mennek?
- Kinek kellene segítened? Miért? Hogyan?
- Kik azok a képen, akik nem szorulnak segítségre?
- Miért szoktunk segíteni azokon, akik bajba kerültek?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: "Legyetek irgalmasok, amint a ti Atyátok is irgalmas!"

- Mit jelent az irgalom kifejezés?
- Mondj példát, melyik történetben hallottál az irgalmas viselkedésről?
- Isten mindig irgalmas hozzánk. Be tudod bizonyítani egy példával? Mondd el!
- Te voltál-e már irgalmas valakihez? Meséld el!

2. Gyerekek mentése

Böjthe Csaba gyermekmentő szolgálatáról mesélünk a gyerekeknek. Egy ferences-rendi szerzetes, aki gyerekek életét menti meg.

3. Hősök tere projekt rövid ismertetése

Ld. <https://hosoktere.org/>

4. Aranymondás: A lecke aranymondása: „*Menj el, te is hasonlóképpen cselekedj!*” (Lk 10,37) A gyerekek egy lapra körberajzolják az egyik lábukat (talplenyomatként) és egy másikra pedig az egyik kezüket. A talpraizra ráírják: *Menj el*, a tenyérlenyomatra: *te is hasonlóképpen cselekedj!* A végén a két lapot egy papírcsíkkal ragasszák össze.

A SZERETET GYAKORLÁSA EGYMÁS KÖZÖTT A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZBAN

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Olvasmány

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

A Kárpát-medence Református Missziói és Diakóniai Szolgálatának Címtára. Budapest, 2008.

Juhász Zsófia élete és diakóniai munkássága, Budapest, 2013.

Alkalmazkodó szeretet. Jakab Miklós vak- és siketmissziós lelkipásztor visszaemlékezései. Budapest, 2012.

http://diakonia.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=62;

Nyilas Misi karácsonyához: <http://www.youtube.com/watch?v=bmY8QeubqQQ>;

Szeretethíd: <http://www.szeretethid.hu/szeretethidrol/>

reformatus.hu

Jézus életében azt láttuk, hogy mindig észrevette és segítette a rászorulókat. A szeretet gyakorlására hívta fel a követőit is. A Magyarországi Református Egyházban a cselekvő szeretetnek, a diakónia gyakorlásának több formája létezik. Gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi és országos szintű formában, önkéntes és alkalmazott segítőkkel.

Szeretetszolgálat gyakorlása gyülekezeti szinten:

- idősek (segítségnyújtás, házkörüli segítség, utaztatás, kapcsolattartás)
- szociálisan rászoruló (ételcsomag, ruhaosztás, melegétel, karácsonyi ajándék)
- lelkiileg rászoruló (lelkigondozás, bibliaórák pl. gyászolók számára)
- betegek (kórházlátogató csoportok)
- nagycsaládosok (programok szervezése, konkrét segítségnyújtás)
- jótékonyági alkalmak (bevétel támogatásra)
- környezet gondozása

Szeretetszolgálat gyakorlása egyházmegyei és egyházkerületi szinten:

- idősek otthona
- határon túli lelkészek, gyülekezetek támogatás
- természeti katasztrófák utáni támogatás
- konferenciák

Szeretetszolgálat gyakorlása országos szinten:

Magyar Református Egyház Szeretetszolgálati Iroda 2013-as adatai:

- A Magyarországi Református Egyház keretében országsszerte több mint 220 szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény működik összesen 145 egyházi szerv fenntartásában. Ezen intézmények közel 35 ezer ember számára nyújtanak ellátást.
- Az intézmények többsége idősek ellátásával foglalkozik, országsszerte közel 28 ezer rászoruló idős embernek nyújtanak segítséget a különféle szociális szolgáltatások révén.
- A fogyatékos személyek ellátása területén 75 szolgálat működik, mintegy 3000 ember számára nyújtanak mindennapi segítséget.
- Szenvedélybetegekkel 11 intézmény foglalkozik, közel 1500 személyt látnak el. Az intézmény egyharmada bentlakásos intézmény.
- Pszichiátriai betegek ellátásával 13 intézmény foglalkozik, ezek nagy része nappali ellátást, valamint közösségi ellátást nyújt, de vannak bentlakásos intézményeink is.
- Hajléktalanok segítségével országsszerte 6 intézmény foglalkozik.

- Gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátás területén működő szolgálatainkkal mintegy 1600 főt segítünk 38 intézmény keretén belül, ezek közül 6 intézmény nyújt otthont is a rászorulóknak (családok átmeneti otthona és Nevelőszülő Hálózat).

Református Missziói Központ a következő missziói ágak területét koordinálja:

Börtön-, Cigány-, Hajléktalan-, Iszákosmentő-, Kórház-, Menekült-, Reptér-, Hallássérült- és Siket-, Vakmisszió, a Házasság és Családsegítő Szolgálat, a Telefonos Lelkigondozás szolgálata.

Országos önkéntes programok:

- Nyilas Misi karácsonya:

Országos szintű ajándékozási akció. A támogatók egy cipős dobozba gyűjtik a gyerekek számára a karácsonyi ajándékokat, (videót ld. fent) majd eljuttatják a szervezők a rászoruló gyerekekhez.

- Szeretethíd (Kárpát-medencei református önkéntes napok):

Szeretethíd néven 2009-ben hívta életre a református önkéntes napot a Magyar Református Szeretetszolgálat. 2012-ben már a magyar reformátusság egyesülését is ünnepelehetük az által, hogy az önkéntes napot egész Kárpát-medencére kiterjesztettük: ekkor összesen 11 000 önkéntes csatlakozott a megmozduláshoz. Legutóbb, 2014-ban pedig már közel 16 000-n segítettek másokon ily módon.

- Kék vödör akció: 2009 óta a Tiszántúli Református Egyházkerület, a Debreceni Egyházmegye, a Magyarországi Dorcas Segélyszervezet a Református Szeretetszolgálattal karöltve húsvétkor és karácsonykor nehézorsú családokat segítenek tartós élelmiszerrel. Az adományokat kék vödörbe csomagolják. (<https://reformatus.hu/mutat/remennyel-teli/> és <https://reformatus.hu/mutat/kek-vodor-karacsonyra-2013/>) További cikkeket a reformatus.hu oldalon „kék vödör” kifejezésre keresve lehet találni.)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisiskolás gyermekre jellemző a magatartás és a szabálytudat kettőssége. Tudja, hogy szeretnie kell a testvérét, de annak ellenére elveszi a játékát vagy éppen akár meg is veri. Éppen ezért az ellentétes viselkedésről mindenképpen beszélni kell vele – segítve abban, hogy tudatosan keresse a szeretet megélésének a lehetőségeit.

Általában szívesen viselkedik szeretetteljesen ez a korosztály, hiszen szeretné elérni, ha szeretnék és elfogadnák. Ez akár hízelgő, ragaszkodó magatartással is járhat. Ez a téma, ill. a szeretet kifejeződéseiről szóló témák jó lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekek figyelmét felhívhassuk a szeretet különböző kifejeződési formáira. Pl. szeretet az odafigyelés, a segítségnyújtás, stb.

A kisiskolás gyermek általában segítőkész. Szeret hasznosnak lenni, illetve szereti, ha feladata van. Különösen, ha a feladat végzéséhez dicséret kapcsolódik. A segítőkészsége azonban általában olyan emberek felé nyilvánul meg, akiket szeret. Lehet azonban fogékonyra tenni mások gondjai iránt is. Annál is inkább, mivel a kisiskolás gyermek – minden látványos önzősége ellenére – tud nagyon önzetlen és segítőkész is lenni. Egy másodikos tanuló – ha megérti a helyzetet és egy kicsit is bele tudja élni magát, akkor hamar megsajnálja a szerencsétlen társát. Pl. akinek el van törve a lába, elpusztul a kedvenc háziállata stb.

Az „embertárs” mint általános fogalom azonban nem megfogható a számára. Ahogyan az az általános elv is nehezen érthető még ennek a korosztálynak, hogy „legyen segítőkész és segítsen a felebarátjának”. Mivel konkrét módon gondolkodik, konkrét szituációkra van szüksége. Az irgalmas samaritánus történetében tisztázásra került a felebarát fogalma és elindult az empátia fejlesztése is. Ehhez mai, jól megfogható élethelyzetek kapcsolhatóak, amelyek támpontot adnak a gyermekek egyéni fejlődéséhez.

Az MRE szeretetszolgálat és diakóniája bemutatható az általuk ismert lehetőségek alapján. Annak a felismertetése, hogy nincs egyedül a segítségnyújtásban, hanem bekapcsolódhat egy működő tevékenységbe, sokat jelenthet (bátorítás, háttér) a számára. Illetve lehetőségeket is ad a helyi gyakorlatok feltérképezésére is az órán.

Az MRE diakóniájáról és szeretetszolgálatáról a következő linkeken lehet tájékozódni:

<http://reformatus.hu/szeretetszolgalat/mutat/6220/>

<http://jobbadni.hu/>

<http://diakonia.hu/>

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Tudja felsorolni a tankönyvi képek alapján a szeretetszolgálat tevékenységét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja felsorolni a tankönyvi képek alapján a szeretetszolgálat tevékenységét, indokolja, miért van szükség ezekre a tevékenységekre.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Az MRE szeretetszolgálat iránti érdeklődés és pozitív kötődés felébresztése.

Értelmi cél: Az MRE szeretetszolgálatának korosztályi szintű bemutatása.

Érzelmi cél: A segítségnyújtás örömeinek megtapasztaltatása.

Pragmatikus cél: Azoknak a lehetőségeknek a megkeresése az MRE szeretetszolgálatában, ahová a gyerekek is be tudnak kapcsolódni. Bátorítás a helyi szintű részvétellel.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kinek lehet segítségre szüksége? A csoport beszélgessen közösen a segítségnyújtás lehetőségeiről a TKEI 126-127. oldalain található rajzok segítségével! A beszélgetés során gyűjtsék össze azt, hogy kikkel találkozhatnak az utcán! Ezek az összegyűjtött információk kerüljenek fel a táblára (vagy egy lapra)!	TKEI 126-127. o. (ha nem beszélgettek erről az előző órán!) tábla
Feldolgozási javaslat	MRE szeretetszolgálatának bemutatása A tankönyv 126-127. oldalán található képek segítségével vigyék tovább az előző beszélgetést és gyűjtsék össze közösen, hogy kiken segít a református egyház! Ha vannak helyben szeretetszolgálati csoportok, ezekről külön	TKEI 126-127. o. Fényképek, meghívott vendég Mindenképpen fontos,

	<p>beszéljenek! Ha lehet, vigyen be a hittanoktató fényképet (ppt-t, kisfilmet), vagy hívjon meg egy vezetőt, szolgálattelvőt onnan az órára!</p> <p>Projekt: A csoport válasszon ki egy olyan szeretetszolgálati tevékenységet, amelyben szívesen részt venne! Tervezzék meg, hogyan és milyen módon tudnának bekapcsolódni helyi szinten ebbe! Jó, ha van lehetőség ennek a megvalósítására is!</p>	<p>hogy legyen kötődésük a gyermekeknek a téma iránt. Jó, ha felfedezik, hogy valamely ismerősük, családtagjuk részt vesz ezekben a tevékenységekben! (lehetőleg segítőként...)</p>
Házi feladat	Bármilyen adható, ami az adott projekthez további feladatként kapcsolódik.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 126-127. o.

A képen látható:

Piktogramok, jelek

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

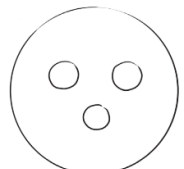
- Melyik az a jel, amit felismersz? Mit tudsz meg, ha látod?
- Voltál már életosztáson? Te melyik eseményen voltál, amit ezek a jelek mutatnak? Meséld el, mit tapasztaltál!

2. Piktogramok: Az egyházi munkafüzetben korábban megtalálható feladat:

1. A könyv képeit már ismered. Jelöld be, hogy a te gyülekezeted melyikben vesz részt, melyiket támogatja? Beszélgessetek arról, hogyan jelenik ez meg!

SIKETEK MISSZIÓJA

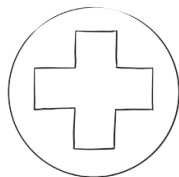
VAKMISSZIÓ

IDŐSEK OTTHONA

MELEGÉTEL-OSZTÁS

ISZÁKOSMENTŐ MISSZIÓ

3. Szeretet gyakorlása a közelben:

Járjanak utána a gyerekek, hogy van-e a lakóhelyük vagy az iskolájuk közelében diakóniai intézmény, esetleg jótékonyági esemény. Ha van a gyülekezetnek idősek otthonával, nappali gondozóházzal kapcsolata, a gyerekekkel el lehet látogatni, egy kis műsorral vagy ajándékkal készülni.

4. Imádságra nevelés Imádság beteg gyermekekért

<p>a) Imádság szövegének előkészítése Óra előtt: Kartonból kivág a hittanoktató egy nagy kört, amit be lehet festeni kékre, hogy végül a kórházi táblát formázza az imádság szövege. Órai beszélgetés: A hittanosok kórházi tapasztalatainak és kórházzal kapcsolatos ismereteinek összegyűjtése. Miért kerülhet egy gyerek kórházba? Mi az, ami nem jó egy kórházban? Hogyan lehetne jobb vagy kevésbé rossz egy gyereknek az az idő, amit a kórházban tölt? Segíthet-e valami vagy valaki, hogy a kórházban jobban érezze magát egy beteg gyerek?</p> <p>b) Imádság szövegének a megfogalmazása</p>	műfaj	közbenjáró
	megfogalmazás	hittanosok
	imádkozás	hittanoktató olvassa fel a kiscsoportok által megfogalmazott imádságot
	csoporthelyezés	3 fős kiscsoport
	kapcsolódás	TKEI 126. o. „Gyermekekórház” táblája
	hely	óra közepén vagy végén
fejlesztési terület	empátia	
hittanosok	<ul style="list-style-type: none"> imádság szövegét 	

<p>Három fős kiscsoportokat alkotunk. Minden kiscsoport kap egy négyzet alakú lapot. Egy imádságmondatot fogalmazznak meg és írnak le a lapra. A lapokat „H” alakban felragasztjuk a nagy kék kartonra. (Vagy a földre elhelyezik.)</p> <p>c) Imádkozás</p> <p>A megírt imádságok szövegét felolvassa a hittanoktató, a végén mindenki együtt „Ámen”-t mond.</p>		<p>megfogalmazzák és leírják</p> <ul style="list-style-type: none"> • megírt imádságot magukban mondják • Áment mondanak hangosan
	hittanoktató	<ul style="list-style-type: none"> • eszközöket készít elő • felolvassa az imádság szövegét
	eszközök	<ul style="list-style-type: none"> • kerek karton (kék vagy befestett) • fehér papírnégyzetek (a kerek kartonhoz arányított méretű) • ragasztó

ÖSSZEFOGLALÁS III. JÉZUSSAL AZ ÚTON
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy Jézus útján lehet járni. A korábban tanult történetek mélyítése.

Értelmi cél: A tanult történetek mélyítése és ismétlése.

Érzelmi cél: A Jézushoz való pozitív érzelmi kötődés megerősítése.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy keresse a saját lehetőségeit arra, hogyan tudja Jézus tanításait érvényesíteni a mindennapi életében.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Az összefoglaló órai verseny alapszabályai tisztázása (Legyen csoportra szabott!) A következőkben egy nagyon egyszerű ismétlő és mélyítő versenysor található.	Egész órán tarthatunk csoportversenyt. Ez a korosztály nagyon szeret versenyezni, és szívesen vesz részt akár tanulmányi versenyekben is.
Feldolgozási javaslat	<ol style="list-style-type: none"> Énekverseny a tanult énekek alapján. A csoport által választott, tanult történetek közül az egyik bemutatása. (Játékosan, dramatizálva, akár mutogatással, stb.). TKEI 1-2. feladatának csoportszintű megoldása. Gyülekezeti csoport esetében a feladatokat ld. lentebb. A TKGY feladatának, vagy a TKEI 4. feladatának egész osztályra (az összes csoportra kiterjedő) közös feldolgozása. 	<p>Lehetőség van arra, hogy önállóan válasszon a csoport éneket, történetet. De akár kis kártyákra is felírhatjuk őket, és akkor húzniuk kell egyet. Nehezebb a feladat, ha két csoportnak kell együtt dolgoznia. Az egyik csoport mondja a történetet, a másik pedig még kérdéseket tehet fel az el nem hangzott információkkal kapcsolatban.</p> <p>A csoport együtt dolgozik, és közösen ismertetik a kész eredményt. Az a csapat kapja a legtöbb pontot, amely a leghamarabb van készen, és hibátlan a megoldása.</p> <p>Pontot lehet gyűjteni azzal, ha a csoport jó válaszokat ad a „d” és „e” feladatokra. Itt versenyfeladattá még a színezés tehető. Lehetőség van arra, hogy a csoport egy tagjára bizzuk a színezést vagy mindenkire, és így a csoportok több pontot is szerezhetnek.</p> <p>Mindenképpen kapjanak a csoportok jutalmat (a legjobb, ha valamilyen módon mindenki győztesnek érzi magát!). Pl. ha a legtöbb pontot szerzett csoport két ötöst kap, stb.</p>
Házi feladat	---	

1. Ki mondhatta? Kösd össze a megfelelőket!

Péter	Mi lesz velem a fiam nélkül?
Jézus	Köszönöm, hogy feltámasztottad a fiamat!
naini ifjú anyukája	Vesd ki a hálóidat fogásra!
Bartimeus	Egész éjszaka nem fogtunk semmit.
	Ne sírj!
	Újra látok!

2. Jézus Krisztus tanított egy imádságot. El tudod mondani pontosan? Ha igen, akkor írd be a hiányzó szavakat!

Mi Atyánk, aki avagy,
szenteltessék meg a te neved,
jöjjön el a te,
legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben, úgy a földön is;
.....kenyerünket
add meg nekünk ma,
és bocsásd meg,
miképpen mi is megbocsátunk
az vétkezőknek;
és ne vígy minket,
demeg a gonosztól;
mert tied az ország, a
és a dicsőség mindörökké.
.....

TEMATIKAI EGYSÉG: ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

1. MÁRIA ÉS JÓZSEF ÚTJA BETLEHEMBE

(Lk 2,1–20)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995, Ráday Nyomda.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.

Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985, Free University Press.

Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata. in J. K. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Miskolc, 2005.

Eduard Schweizer: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.

Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986, Kálvin Kiadó.

<http://www.youtube.com/watch?v=bmY8QeubqQQ>

Jézus születésének körülményei

Betlehem:

Jézus születésének a helye Jeruzsálemtől 10 kilométerre, délre fekvő település. Nevének a jelentése: Kenyér háza. Valószínűleg onnan ered az elnevezés, hogy Júdea pusztájában ez volt az a lakott hely, amelynek termékeny volt a környéke. Sokszor említi a Szentírás Betlehemet. Mikeás próféta jövendölése szerint: „*Te pedig, efráta Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen. Származása visszanyúlik a hajdani időkbe, a távoli múltba.*” (Mik 5,2) Jézus szülei bár nem Betlehemben laktak, mégis azért, hogy a prófécia beteljesüljön, olyan történeti helyzetet alakított Isten, hogy oda kelljen a szülőknek utazni. Nem a dicsőség városában, Rómában, hanem a szegénység városában, Betlehemben születik meg a Megváltó.

Testet öltés: Jézus Krisztus elhagyva a mennyet, magát megüresítette (Fil 2). Nem szűnt meg Istennek lenni, hanem elrejtette istenségét. Lemondott egy időre a mennyei dicsőségről, de nem lett ez által kevesebb, hanem felvette magára a bűn által megromlott emberi testet. Ez az elrejtés látható a születésének a körülményeiből is. Nem a dicsőséges városban, hanem egy gazdaságilag jelentéktelen, de teológiailag (prófécia szólt erről) jelentős helyen, nehéz körülmények között, egy áltagos családba született bele. A születése körülményei előre vetítik a sorsát is.

Történelmi körülmények

Augustus császár:

Lukács evangélista fontosnak tartotta, hogy konkrét történelmi adatok közlésével mondja el Jézus születésének a történetét. Augustus császár eredeti neve: Gaius Octavius Caesar volt, az első római császár, aki Kr. e. 27-től Kr. u. 14-ig uralkodott. A kor, amelybe született, a világmegváltó várakozásában élt. Vergilius, római költő Kr. e. 40-ben megjövendölte, hogy a világmegváltó egy új, boldog korszakot teremt meg. Ezeket az ígéreteket Augustusra

vonatkoztatták. Magát nevezte el „Magasztos”-nak. Ezzel a melléknévvel korábban csak az isteneket illették. Mivel hosszan tartó véres háborúk és polgárháborúk után a Római Birodalomban békét teremtett, őt tekintették a megváltónak. Ezt a véres kezű uralkodót állítja szembe Lukács evangélista az igazi Megváltóval és Békehozóval, aki egy gyenge gyermekként született a világra. Augustus népszámlálást rendelt el, ami miatt Józsefnek és Máriaanak Betlehembe kellett elutazni.

Cirénius:

Teljes neve Publius Sulpicius Quirinus volt, Szíria római helytartója. Ő hajtotta végre az Augustus által elrendelt népszámlálást. Kétszer volt helytartó Szíriában. Kr. e. 6-ban (v. 5-ben) és Kr. u. 6-10 között. A görög kifejezés egyébként nemcsak helytartót jelent, hanem katonai hatalommal rendelkező személyt is.

Népszámlálás:

A népszámlálás célja több volt, mint a lakosság megszámlálása, azért rendelte el Augustus, hogy nyilvántartásba vegyék az adóköteles lakosságot. Az „*egész föld*” (Lk 2,1) kifejezés a Római Birodalom neve volt abban az időben. Mivel Palesztina akkor a Római Birodalom része volt, így ott is népszámlálásra került sor. Ezek az összeírások általában mindig nagy felháborodással töltötték el a zsidó lakosságot, mert arra emlékeztette őket, hogy egy pogány nép leigázta őket. Ennek a népnek a vezetője magának isteni rangot és tiszteletet követelt. Ezeken a népszámlálásokon mindenkinek kötelező volt megjelenni egészségi állapotától függetlenül. A feleségeknek kötelező volt a férjükkal menni. A „*maga városába*” kifejezés vagy a birtokainak a helyét vagy lakóhelyét jelentette.

Születés:

Lukács nem részletezi a születés körülményeit, hanem csak tényyszerűen megállapítja, hogy eljött az ideje, és megszületett Jézus. A szállás nem feltétlenül vendégfogadó házat jelentett, hanem magánházat. Jézust egy állatok etetésére szolgáló, bizonyára kőből készült jászolba fektette Mária. Ez nem volt szokatlan abban a korban. Mária elsőszülött gyermekét szülte meg, ami azt jelenti, hogy nem egyetlen gyermeke volt. A Fő hangsúly viszont itt azon van, hogy az elsőszülött gyermeke Jézus Krisztus, Isten Fia.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A karácsony a kisiskolások kedvenc ünnepei közé tartozik. Örülnek a téli szünetnek, a karácsonyfának, a család együtt ünneplésének. Szívesen vesznek részt akár még műsorokban is. Ezért a karácsony alkalmas arra is, hogy a gyülekezet közösségében feladat bizzunk rájuk a karácsonyi műsor során.

Jézus születési története már alapvetően ismerős a gyermekek számára második osztályban. Ezért ne pusztán a történeten legyen a Fő hangsúly, hanem inkább annak a hátterén: hol, milyen körülmények között, miért született meg Jézus.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban	<ul style="list-style-type: none">Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban

<ul style="list-style-type: none"> • Tudja elmondani a tankönyvi képek és szöveg alapján Jézus születésének történetét. • Segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 2,12. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legyen képes elmondani Jézus születésének történetét. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni és saját szavaival megfogalmazni a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 2,12.
---	--

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Együttérzés felébresztés Jézus nehéz körülményei iránt, ill. annak a felismertetése, hogy Jézus a nehéz helyzetűeket is meg tudja érteni.

Értelmi: Jézus születési körülményeinek a megismertetése.

Érzelmi: Az együttérzés felébresztése a nehéz körülmények között született Jézus iránt.

Pragmatikus: A környezetében lévő, nehéz körülmények között élők ünnepének megszépítésére való indítás. (pl. Nyilas Misi akció, karácsonyi adakozás, stb.)

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Születésnap naptár készítése Egy éves naptárba írjuk be, hogy kinek mikor van a születésnapja! Menjünk sorba, majd karácsonyhoz írjuk be Jézus születését! Adjunk arra is lehetőséget a gyerekeknek, hogy elmeséjék egy születésnap élményüket vagy a születésnapokkal kapcsolatban egy vágyukat, stb.!</p> <p>Amikor a születésnapok beírásán túl vagyunk, beszélgethetünk arról, hogy ma hogyan várnak egy kisbabát, illetve Jézus korában hogyan várhoztak egy gyermekre.</p> <p>Kapcsolódó feladat: 1-2. feladat</p>	<p>Mivel karácsony még az első félévhez tartozik, így lehetőség van arra, hogy azoknak, akiknek már volt születésnapja az adott tanévben – egy közös köszöntést tartsanak, míg a többieknek az adott napon, vagy havonta egy hittanórán kedveskedjenek énekkel vagy valamilyen aprósággal a többiek.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Történetmondás vázlata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Augusztus császár rendelete. • Mária és József útnak indul Betlehembe. • A hosszú út. (Jézus első útja...) • Megérkezés: nincs hely, istállóban találnak helyet. • Angyalok útja a pásztorokhoz. <p>Kapcsolódó feladatok: 3-4. feladat a történet elmélyítéséhez és felelevenítéséhez.</p> <p>Szituációs játék</p>	<p>A történetmondáshoz a 3. pontban ismertetett bábos feldolgozást is alkalmazhatjuk.)</p> <p>Számár báb vagy számár plüss állat („Kiscsacsi”) a történetmondáshoz, ill. szemléltető képek.</p> <p>A bemutatás szempontja lehet a csacsi szemszöge. Így még inkább lehetőség van arra, hogy az útra helyezzük a hangsúlyt.</p>

	Hogyan lehetne gondozni egy kisbabát, ha nem lennének hozzá mai kellékek? Játsszuk el a gyerekekkel egy csecsemő gondozását úgy, hogy a Jézus korabeli (és a Jézus születésekor meglévő) eszközöket használjuk csak!	
Házi feladat	Rajzold le, hogy milyen karácsonyi ajándéokra vágyasz! Azt is, hogy a testvére(i)d és szüleid minek örülnének!	Ellenőrzés a köv. óra elején. (Korábbi egyházi munkafüzet 5. feladata.)

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 132-133. o. és TKGY 118-119. o.

A képen látható:

Kétoldalas tematikus kép. A pásztorok elindulnak Betlehembe, az angyal útmutatása szerint, az egyik pásztor már mutatja az irányt. Éjszaka van, a csillag mutatja a kised szülésének helyét. Továbbhaladva megpillantjuk az állatokat: szamár, ökör, juh, majd fénykör által megvilágított Megváltót Mária kezében. József áll mellettük. A kised szalmán fekszik.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Kik vannak a képen?
- Merre mutat az angyal?
- Mit mondhatott a pásztoroknak?
- A jobb oldali képen kik vannak az istállóban?
- Máriát, Jézust és Józsefet milyen állatok veszik körül?
- Miért szalmán, jászolban fekszik Jézus?
- Miért mentek a pásztorok az istállóhoz?

Olvassátok el a lecke szövegét!

- Miért kellett útra kelni Józsefnek és Máriának?
- Miért nem találták szállást Betlehemben?
- Végül hol éjszakáztak?
- Ki született meg akkor éjszaka?
- Az angyal mit mondott a pásztoroknak?
- Miért várták annyira Jézus születését az emberek?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Találtak egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban.”

- Ezt a mondatot az angyal mondta a pásztoroknak. Ők tudták mit jelent a jászol. Te tudod-e, mi a jászol? Szerinted melyik szó jelentése igaz?
Etető, tároló, teknő, hinta, szalmatartó, szénatartó, bölcső, ágy
- Mit jelent a pólya? Neked volt-e pólyád, amikor megszületted?
- A kis Jézus bepólyálva fekszik az édesanyja ölében. Miért pólyálták be vastag, meleg anyaggal az újszülöttet?

- Neked volt-e jeled az óvodában? Mi volt az? Most is van jeled, amiről meg lehet téged találni, ha valaki belép az osztályotokba? Mi az?

2. A témához felhasználható énekek:

- Református Énekeskönyv: 315. dics. Krisztus Urunknak
- Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 76. Mi most azért jöttünk
- Berkesi Sándor: AZ Úrnak zengjen az ének: 77. Mind e világ örvendezzen
- Dicsérjétek az Urat: 105. Betlehem, Betlehem
- Dicsérjétek az Urat: 110. Elringatja Jézust
- Jézushoz jöjjetek: 90. Vígán zengjétek citorák – kánon
- Jézust áldja énekünk: 79. Ó, gyönyörű szép

3. Bábos feldolgozás a történethez

Mária és József útja Betlehembe a Lk 2,1–7 alapján, és a napkeleti bölcsek útja a Mt 2,1–12 alapján

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

(Felhasznált irodalom: **Biblia magyarázó jegyzetekkel.** Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a M.R. E. Kálvin János Kiadója. Budapest, 1997.

Hoppál Mihály-Jankovics Marcell- Nagy András – Szemadám György: Jelképtár. Helikon Kiadó. 1990.

Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. főiskolai jegyzet belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola, 1998.)

Bevezető gondolatok

A karácsonyi történetet szinte mindenki ismeri és szereti. Az ünnepet megelőző adventi időszak minősített, kiemelt ideje az évnek. Legjobb, ha ebben az időszakban a hittanórákat is a várakozás, készülődés hatja át, szemben a karácsonyi történet „tanításával”. A gyermekekhez érzelmileg a legközelebb álló ünnepkörről van szó, és nem gondolom, hogy csupán az ajándékozás szokása miatt, hanem mert egy gyermek születése felett örvendezünk, aki reményt, a sötétség elűzésének és az új élet kibontakozásának lehetőségét hozta erre a világra.

A bábos feldolgozás lehetősége szinte adja magát, hiszen a történet dramatikus megjelenítése már nagyon régóta ismert. A középkorban már Assisi Szent Ferencről is feljegyezték, hogy „1223 karácsonyán erdei barlangjában életnagyságú szobrokkal (Mária, József, a kis Jézus), valódi jászollal és élő állatokkal, mintegy az éjjeli mise díszleteként rendezte be a betlehemi istállót. A fáklyákkal érkező greccoi pásztorok előtt a megelevenedett jászol fölé láthatatlan zsinór segítségével angyalfigura emelkedett, hirdelve a Megváltó eljövetelét.”¹⁸

Valószínűleg ennek hatására terjedt el egész Európában a karácsonyi betlehemes jászol állítása, ami mai napig igen népszerű.

Nem szükséges azonban ilyen messzire mennünk karácsonyi dramatikus, bábos szokások tekintetében, hiszen hazánkban szinte minden tájegységnek kialakult a saját játéka. A betlehemezés szokása a legtöbb magyar faluban elmaradhatatlan volt a karácsony ünneplésekor. A játékok egy része jelmez, dramatikus formában ismert, több vidéken azonban megjelent az ún. bábtáncoltató betlehemezés. Ebben az esetben a pásztoroknak

¹⁸ Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.1998.30.

öltözött felnőttek, gyerekek házról házra jártak, és magukkal hordoztak egy fából készült jászlat, vagy templomocskát kicsi bábokkal. Ezek segítségével játszották el a születéstörténetet. A bábos betlehemezésnek sajátos fajtája az ún. titiri játék, ahol a bábokat alulról mozgatják. A színpad – ami többnyire dobozból, vagy fából készített kis templom, vagy házikó – alján kialakított vájatokban történik a mozgatás a bábok húzogatóásával, előre kitalált koreográfia alapján. A bábokat úgy készítik, hogy kisebb botokra textilanyagot kötöznek.

Ezekről nagyon sok leírás maradt fenn, amelyeket érdemes a karácsonyi történet feldolgozásába bevonni, ugyanis ezek a játékok alapvetően vidám hangulatú, humorral átszőtt, ugyanakkor a történet „szentségét” őrző feldolgozások.

Kicsi gyerekekhez is közel álló lehetőség rejlik bennük, hiszen alkotásra, éneklésre, mondókázásra épül.

Jól bevonható a készülődésbe, játékba a szintén nagyon gazdag magyar karácsonyi népdalkincsünk. Akár ezeknek szövegére, dallamára is épülhet egy-egy bábtáncoltatás.

A népi játékokat nem szükséges (erre a hittanórák keretén belül talán nincs is lehetőség) teljes egészében alkalmazni, csupán a bennük rejlő „szellemiséget” átültetni a saját feldolgozásba.

Cél meghatározása: A karácsonyi történet „klasszikus” vers-ének-próza feldolgozása helyett engedjük, hogy a gyerekek a felszabadult játék által „bekerüljenek” a történetbe, megtapasztalják ezeknek a játékoknak rítus jellegét, ma is érvényes üzenetét.

I. Feldolgozási lehetőség

Elsőként egy olyan lehetőséget ajánlok, amelyhez a bábokat, eszközöket a gyerekekkel is elkészíthetjük. Az alulról mozgatható botos bábok kiválóan alkalmasak olyan jelenetek eljátszására, amelyek nem követelnek túlságosan kifinomult mozgást, inkább egyfajta ritmikus mozgásra épülnek. A betlehemes bábtáncoltatás éppen ilyen jellegű mozgást kíván.

A fakanálbábok elkészítése egyszerű, hiszen kisebb anyagdarabok szükségesek hozzá, amelyeket ún. „kötözéssel” technikával rögzítünk az alapra. Az arckarakterek kialakítása történhet ragasztással, vagy festéssel, a hajhoz, szakállhoz használjuk fonalakat, gyapjút, kenderkócot. Mivel ez a technika viszonylag gyorsan megvalósítható, hamar kézbe lehet venni a bábokat, és adja magát a mozgatása. A gyerekek nagyon kedvelik.

A megfelelő énekek kiválasztásával szépen megjeleníthető Mária és József útja Betlehembe, valamint a napkeleti bölcsek útja.

Helyezzünk el a terem közepén egy asztalt, valami egyszerű, semleges színű vászonnal leterítve. Ennek közepére helyezzük el a „jászlat”, amelyet úgy készítsünk el, mintha egy kis barlang vagy fedett házikó lenne (alkalmanként vásárolható ilyen jászlacska karácsonyi vásárokon is). Ebben helyezzük el a Kisdedet, amelyet szintén elkötözéssel technikával készítenek. A játék kezdetén a kis jászol még háttal van, nem látjuk a benne fekvő gyermeket.

Mária és József elindul Betlehembe, jelöljük ki számukra egy szép ívű útvonalat. A bábokat a gyerekek a lépések ritmusára, illetve az ének ritmusára mozgatják.

Az asztalhoz érve a jászlacska mögé állnak, akár le is guggolhatnak, vagy térdelhetnek (a bábok látszanak). Újabb ének következhet, a születést idézve. Készítsünk angyalfigurákat is, amelyek most két oldalról, felülről érkeznek, és odahajolva megfordítják a kis jászlat, úgy, hogy most már láthatóvá legyen a kisdéd. A bábmozgató gyerekek ilyenkor nyugodtan használhatják a saját kezüket a mozdulat elvégzésére úgy, hogy a másik kezükben a bábokat tartják. Az angyalok az asztal két oldalán, a jászol „felett” maradnak.

Ezt követően az asztal előtti térbe érkezik egyik oldalról Heródes, másik oldalról a napkeleti bölcsek. Itt alkalmazhatunk (pl. Heródesnél) erőteljesebb hangeffektet, mert fontos, hogy

legyen a játékban feszültség is. Ennél a jelenetnél például nyugodtan adhatunk Heródes szájába olyan szöveget, amelyet a népi játékokban használtak. Például: „

*„En vagyok Heródes, Heródes, a zsidók királya,
Nálamnál nagyobb urat nem ismerek,
Nincs is az a fickó legény, akitől félek,
Még csak az haláltól, a zsidó kormányzótól sem.”*

Ezzel meghatározzuk Heródes karakterét, a történetben elfoglalt helyét és szerepét. Elhangzik egy párbeszéd a napkeleti bölcsekkel, aki elindulnak Betlehem felé, Heródes pedig a másik irányba távozik.

Ők hasonló módon vándorolnak, mint József és Mária. Megérkezve a jászolhoz hódolnak a kisdednek. Ez egyszerűen kifejezhető a bábok meghajtásával.

Egy összképpel, és énekekkel záródhat a történet (például a Dicsőség mennyben az Istennek kezdetű dicsérettel).

Ennek a játéknak lehet egy másik változata az, amikor ún. óriásbábokat¹⁹ készítünk. Ezekhez seprűnyelet használunk, és szintén elköltözéses technikával dolgozunk. A bábok fejét ezúttal kitömjük és rákötjük a botra. Ez az ún. vajang típusú báb, amelyeket a ruha alatt egy tartórúddal lehet tartani, és a kezetek ki lehet alakítani úgy, hogy azokon is legyen mozgatópálca, amelyek segítségével a kéz is megmozdulhat. Ez azonban el is hagyható, a kezeket mozgatópálca nélkül is megmozdíthatjuk.

Az egész alakos vajang bábu keleti eredetű, arányai emberi arányok, de felépítése az embernél nyúlánkabb, és legfőbb meghatározója, hogy több ember mozgatja.¹⁹

Ezek a figurák szép, méltóságteljes mozgásra képesek, ezért elsősorban tündérmesék, hőstörténetek, eredetmondák feldolgozásánál ajánlják alkalmazásukat.²⁰

A játék menete ebben az esetben is lehet ugyanaz, mint az előzőekben, annyi különbséggel, hogy itt nem asztalnál játszunk, hanem térben. A gyerekek maguk előtt tartva mozgatják a bábokat.

Ez a játék (a bábok méretét tekintve) alkalmas arra, hogy akár templomban is bemutassák a gyerekek a történetet. Amennyiben lehetőség nyílik rá még advent idejében, a karácsonyi szünetet megelőzően az adott osztály végigjárhatja az iskolát a játékkal, ezzel is felidézve a betlehemezés szép szokását.

Felhívnam a figyelmet a bábok készítésénél az anyaghasználatra: egyrészt az anyagok minőségére, másrészt a színek használatára. A figurák nagy többségének öltözete ugyanis évszázadok óta meghatározott színszimbólika alapján készül. Azért fontos erre figyelni, mert a színeknek kifejező ereje van a történetben. Ennek alapján Mária ruhája mindig bordó színű, míg köpenye vagy kendője világoskék. A kisded is kék vagy fehér színű pólját kapjon. József, a pásztorok öltözete a föld anyagát, színeit idézik, míg a bölcsek színes, keleties, hosszú leplet viselnek, fejükön korona, illetve a szerezsenkirályon turbán.

Az angyalok könnyed, fehér vagy nagyon halványkék ruhát „viseljenek”, Heródes pedig mivel az alsó világot képviseli, annak színeit kapja, azaz vöröset, feketét.

Bábkészítéshez szükséges anyagok

Fakanálbáb: fakanál, kisebb méretű textilek, gyapjú, vagy fonal, ragasztó, vékony madzag, vagy erős, kötözésre alkalmas cérna, ragasztó, esetleg festék

¹⁹ Tarbay Ede i.m.51.

²⁰ Uo.51.

Vajang típusú báb: seprűnyél, vagy vastagabb tiplifa, nagyobb fehér vagy nyers színű vászon, különböző színű textilek, fejhez fehér vagy drapp színű pamut anyag, tömőanyag (vatelin), kötésre alkalmas madzag vagy céna, hajhoz, szakállhoz gyapjú vagy fonal

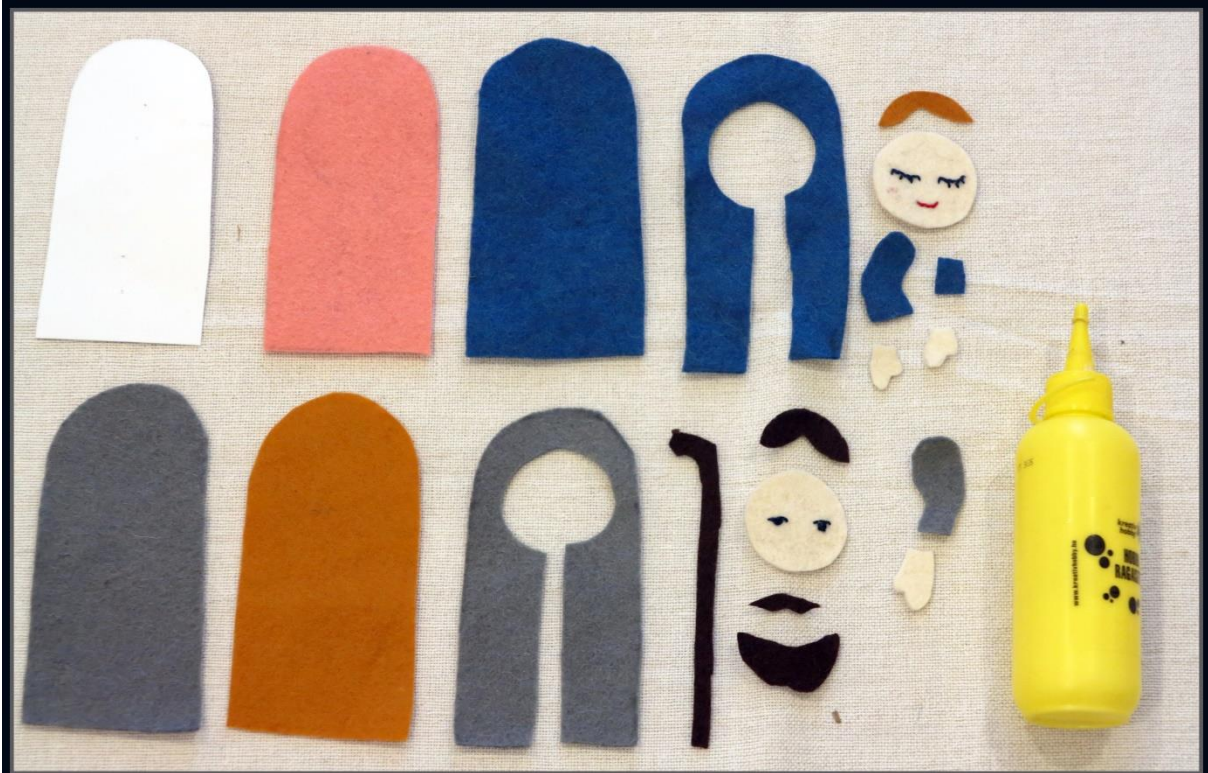

II. Feldolgozási lehetőség

Ugyanezt a történetet eljátszhatjuk egyszerű, felülről mozgatható, filcből készült bábokkal is. Ezeket jó, ha a pedagógus készíti el, mivel a filcfigurák kivágása, összeillesztése, varrása nehéz lehet egy kisgyerekeknek. Készítsünk hozzá egy kicsi templomocskát (mintaként szolgálhatnak a népi betlehemes játékok templomai) dobozból, ami a játéktér szerepét tölti majd be. Úgy alakítsuk ki, hogy elől látható legyen a jelenet, mögötte viszont szabadon lehessen játszani.

Bábkészítéshez szükséges anyagok: különböző színű filc, cérna, tű, olló, drót, papírdoboz, festék.

2. A NAPKELETI BÖLCSEK ÚTJA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Mt 2,1–12)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Schweitzer. Eduard: Das Evangelium nach Lukas, Göttingen, 1986, Vandenhoeck and Ruprecht.
Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.
Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Miskolc, 2005.
Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Budapest, 1995, Ráday Nyomda.
Dr. Török István: Dogmatika, Amsterdam, 1985, Free University Press.
Dr. Varga Zsigmond: Márk evangéliumának magyarázata in: Jubileumi Kommentár, Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

Betlehemi csillag:

Legnagyobb valószínűség szerint a Jupiter és a Szaturnusz találkozása a hal jegyében. Az ókori csillagászat szerint a Jupiter az uralkodó, a Szaturnusz Izráel, a hal pedig az utolsó idők szimbóluma. Ezek együttállása azt jelentette, hogy eljött a végidő, amikor Izráelben megszületett a világ uralkodója.

Napkeleti bölcsek:

A napkeleti bölcsek a perzsa papi törzs tagjai, babiloni csillagászok lehettek, akik egy csillag irányítása által eljutottak Jeruzsálembe majd végül Betlehembe. Az asztrológusok a Babilonban élő zsidóság révén hallhattak a zsidóság messiási váradalmairól. Az ókori Kelet egész világában várták ebben az időszakban az emberiség nagy megmentőjét, aki majd királykén fog uralkodni az általa elhozott aranykorban. Bár Izráelben tilos volt mindenféle jóslás és mágia (2Móz 22,17), ezt tiltotta Isten törvénye, mégis a bölcseket egy csillag vezette el Jézushoz. Feltűnő az az ellentét, amely kiábrázolódik Izráel lelki vezetői és a napkeleti bölcsek között. Bár a főpapok és írástudók ismerték a proféciát, mégse indultak el, hogy megbizonyosodjanak annak beteljesedéséről. A napkeleti bölcsek felismerték a gyermek Jézusban a királyt. Azonnal megörültek neki. Nem kételkedtek, annak ellenére, hogy a körülmények nem támasztották alá azt tény, hogy a világ uralkodójával állnak szemben.

Hódolat a Megváltónak:

A bölcsek kétféle módon fejezték ki a hódolatukat: ajándékkal és testmozdulatukkal.

Ajándékok Jézusnak:

Jézus háromféle ajándékot kap a bölcsektől. Mindegyik ajándék értékes volt, királynak kijáró.

- arany: használták ékszerkészítéshez, fizetőeszköznek, szent és hétköznapi tárgyak készítésére.
- tömjén: többféle illatszer alapanyaga, bizonyos fák gyantájából készül, amit meggyújtottak, parázsra szórtak, és kellemes illatot áraszt. Arábiából kereskedők

vitték be Izráelbe. Istentiszteleti célra is használták más illatszer alapanyagokkal összekeverve. Drága volt, királyi ajándéknak számított.

– mirha: balzsamcserje illatos gyantájából készített anyag. Szilárd vagy folyékony formában is árulták. Kellemes illatú. Alapvetően testápolásra, szépségápolásra, ruhák és ágyak illatosítására, holttest beszórására használták. A bor hatását fokozták azzal, hogy belekeverték. Értékes kereskedelmi cikk volt.

Hódolat:

Ez a kifejezés az uralkodóval szembeni alázatnak. Leborulva, térdre esve imádták az újszülöttet. Nagy volt a kontraszt a napkeleti bölcsek gazdagsága, ajándékai és a szegények körülmények között.

Jézus király:

Izráelben a királyok felkenetésük miatt Messiások (azaz felkentek) voltak, vagyis megmentők és szabadítók is. Az Újszövetség Jézus királynak nevezi. Zsidók királya. (Mt 27,11; Lk 23,3) Jézus keresztyén Pilátus ezt irattatja fel. Jézus olyan király volt, aki nem a földi hatalomra tart igényt. Jeruzsálemben számárháton vonult be. Jézus Krisztus örökkévaló király. Neki adatott minden hatalom mennyen és földön. (Mt 28,18 kk.) Második visszajövetelkor majd minden térd meg fog hajolni előtte (Fil 2), és királyi mivolta mindenki előtt nyilvánvalóvá válik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A szeretet és a tisztelet a kisiskolás korban összekapcsolódik alapvetően. Akit szeret, ahhoz ragaszkodik és felnéz rá. A tisztelet tehát elsősorban a valakire való felnézést jelenti. Ugyanakkor negatív értelmezés is kapcsolódhat hozzá. Ha a családban elnyomják, illetve az iskolában bántják, és így akarják a „tiszteletet” kikényszeríteni belőle, akkor nem valódi, belső tisztelet, hanem inkább meghunyászkodás jelenik meg. Ez azonban inkább terheli és nyomasztja belülről a diákot, mintsem jó érzéssel töltené el.

A valódi tisztelet segítséget ad abban a számára, hogy példaként kezelje az adott személyt és tanuljon tőle.

A tisztelet kifejezése a második osztályos gyermek számára alapvetően a következőket jelenti:

- megfelelően kommunikál (megfelelően szólítja meg),
- hallgat rá, azaz elfogadja, amit mond,
- elismer (pl. a társak teljesítményét).

A családtól, illetve a szociális környezettől függően előfordulhat, hogy a gyermek nem akar tiszteletlen lenni, de nem ismeri igazán a megfelelő, tiszteletteljes kifejezési módokat. Az óra arra is alkalmas, hogy segítsünk nekik ebben: kifejezések megtanulása, stb., amivel a tiszteletét mások iránt ki tudja fejezni.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Tudja segítséggel elmondani a	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban• Tudja elmondani Jézus születésének

<p>tankönyvi képek és szöveg alapján a napkeleti bölcsek látogatását Jézusnál.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Segítséggel értelmezze a lecke Igéjét: Lukács evangéliuma 2,11. 	<p>és a napkeleti bölcsek látogatásának a történetét.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten értelmezze a lecke Igéjét és mondja el saját szavaival: Lukács evangéliuma 2,11.
--	---

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus emberi testben, kisbabaként született meg, de Ő hatalmas király.

Értelmi cél: Annak a tudatosítása, hogy az emberi testben született Jézus hatalmas király, amit a napkeleti bölcsek is felismertek.

Érzelmi cél: A gyermek Jézus iránti tisztelet, hódolat és imádat felébresztése.

Pragmatikus cél: A tanuló segítése abban, hogy Jézus iránt fejezze ki saját módján (lehetőségeivel) a tiszteletét.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Csillagkereső, ajándékvivő</p> <p>Elrejtünk egy csillagot a teremben még óra előtt. A gyerekeket megkérjük, hogy a kiosztott, megrajzolt ajándéksomagra írják rá, hogy ha ők látogatnák meg a gyermek Jézust, mit adnának neki ajándékba. Majd kérjük meg őket, hogy menjenek ki a teremtől, és egyesével jöjjenek be, ahogyan behívjuk őket. Az elrejtett csillaghoz irányítjuk az ajándékozót. Az első gyermeket a játékvezető irányítja, míg a terembe beérkező további gyermeket mindig az előző vezeti a csillaghoz. Akár egyenként meg is kereshetik a gyerekek a csillagot, ekkor mindig más helyre rejtjük el!</p> <p>Beszélgetési lehetőség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hogyan fejezhetjük ki a szeretetünket valaki iránt? • Hogyan fejezhetjük ki azt, ha tisztelünk valakit? Mondjunk rá példákat, és akár mozdulatok segítségével is mutassuk be! • Ki az, akit a csoport tagjai tisztelnek és miért? 	<p>Hogy ne legyen nagy hangzavar kint, a folyosón is lehetőség van a rajzok elkészítésére.</p> <p>Mindenképpen beszéljük meg a játék szabályait, hogy ne legyen káosz, sem a termen belül, sem kívül!</p> <p>A beszélgetés alkalmas arra, hogy a tiszteletről, tisztelt személyekről szó legyen, és így megalapozhassuk azt, hogy Jézust – még kisbabaként is miért tisztelhetjük a bölcsek ennyire. (Illetve mi miért tisztelhetjük!)</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Történetmondás vázlata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bölcsek felfedezik a csillagot. Útra kelnek. • Látogatás Heródesnél. • A csillag Betlehembe vezeti őket. • Hódolnak a gyermek előtt. • Jézus király és mindenek Ura, nemcsak egy kisbaba, akinek először látták! 	<p>Történetmondás szómagyarázattal és kortörténeti háttérrel: Heródes irigysége, tömjén, mirha. Akár a tömjén be is vihető órára.</p>

	Kapcsolódó feladatok: 1. 2. 3. feladat.	
Házi feladat	4. feladat	
Énekjavaslat	Betlehemi csillag	TKEI és TKGY 7. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 136-137. o. TKGY 122-123. o.

A képen látható:

Éjszakai dimbes-dombos táj. A baloldalon, az égen ott a fénylő csillag, ami jelzi Jézus születésének helyét, és amely vezérelte a napkeleti bölcseket. A jobb oldalon látható a három napkeleti bölcs, tevén ülve igyekeznek megtalálni Jézust és tiszteletüket tenni. A bölcsek ruhái díszesek, kezükben ajándékok. A tevéken csomagokat is látni. Az egyik napkeleti bölcs épp a csillag felé mutat.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Honnan érkeztek a napkeleti bölcsek?
- Milyen ajándékokat akartak adni Jézusnak?
- Ki volt Heródes? Mit mondott magáról?
- Miért mentek a bölcsek először Heródes palotájába?
- Mire gondolt Heródes, amikor arra kérte a bölcseket, hogy jöjjenek vissza hozzá és mondják meg hol található a gyermek?
- Isten mire figyelmeztette őket?
- Mit tettek, miután látták Jézust és megajándékozták?
- Te mit vittél volna ajándékba a kis Jézusnak? Képzeld el!

2. Játék: Hogyan fejezed ki a tiszteletedet?

Kérjük meg a gyermekeket, hogy álljanak párba, és mutassák ki egymás iránt a tiszteletüket. Ez lehet mozdulattal, illetve szavakkal is. Mutassuk meg, hogy Jézus korában a meghajlás volt a tisztelet egyik kifejezője! Adjunk példákat a tisztelet szavakkal való kifejezési formáira is!

3. Játék: Csillagok az égen

A motivációhoz vagy akár óra végi játékhoz használható az ötlet. Készítsünk néhány csillagot arany színű papírból, illetve egy sötét csomagolópapírra rakjuk fel őket különböző elhelyezésben! Minél több csillagunk van, annál jobb a játék. A gyerekeknek mutassuk meg az általunk készített csillagos égboltot, és kérjük meg őket, hogy figyeljék meg, hogyan vannak a csillagok elhelyezve rajta! Majd egy önként jelentkezőt küldjünk ki, és változtassuk meg az „égbolt” berendezését! Ezután az önkéntes gyermeknek ki kell találnia a változást. Ez után beszélgethetünk arról, hogy könnyű vagy nehéz volt-e a bölcseknek a csillagot követniük. Forrás: REMA: Horogötletek a tanításban.

4. Játék: Keresem a párom

Különböző méretű csillagokat vágunk ki. Törekedjünk arra, hogy a csillagok párban legyenek! A gyermekek között osszuk szét a csillagokat, majd kérjük meg őket, hogy

keressék meg a párokat! A párokra aztán feladatokat is bízhatunk. Ha csoportbontáshoz akarjuk a játékot használni, akkor ne párban legyenek a csillagok, hanem 3-4 db legyen azonos méretű.

5. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 252. dics. 1-3. verse: Mennyei seregek

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 66. Csordapásztorok

3. JÉZUS ÚTJA A KERESZTTTEL
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Lk 23,26–49)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Fekete Károly: Példázatos szavak – életes példák. Budapest, 2008, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986, Kálvin Kiadó.
Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete. Miskolc, 2005, RE Püspöki Hivatala.
Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.
Schweitzer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck and Ruprecht.
Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.
Dr. Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata. in: Jubileumi Kommentár. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

Jézus szenvedése:

Jézus halálának a körülményeiben az a különleges, hogy Ő a figyelmét nem saját magára fordítja. Nem a saját sorsával, fájdmával foglalkozik. Jézus a halálakor is mások felé fordul. Először Jézus közbenjár azokért, akik ellene fordultak: az ellenségeiért. Még az utolsó percek is arra használja, hogy az egyik gonosztevő számára felkínálja Isten kegyelmét. Jézus halálának kegyetlen módjában látható Isten emberek iránti abszolút, teljes odaadó szeretete.

Jézus szenvedése nem csak a konkrét testi és fizikai szenvedését, halálát jelenti. Ahogyan a Heidelbergi Káté 37. kérdés-felelete ezt megfogalmazza: „földi életének egész ideje alatt” szenvedett. (1Pt 4,1) Jézus szenvedése testi és lelki szenvedés volt egyaránt. Jézus szenvedése értünk történt. (Ézs 53,4–5) Mások is szenvedtek el hasonló fizikai kínokat, mint Jézus. Az Ő szenvedése azért különbözik minden más szenvedéstől, mert az emberiség bűne miatt szenvedett, és szenvedésével elhordozta a büntetést. Ezt a halált Ő önként vállalta („*önként ment a halálba*” Ézs 53,12).

Út a Golgota felé:

Miután elítélték Jézust, elindultak vele a Golgota hegyére, hogy kivégezzék. Mintha gyászmenet lenne, hangosan jajgatva siratják a még élő Jézust. Jézus azonban a szavaival arra utal, hogy a város elutasította a Messiást (28–31. v.), és inkább a saját lelki vakságuk miatt kellene, hogy elkeseredettek legyenek. Jézus utolsó útján az emberek többségétől megvetés és gúnyolódást kap. Mindenki csúfolja és ellene fordul. Csak az asszonyok siratják, és az egyik gonosztevő szól barátságosan Jézusról. De Jézus nem az emberekre figyel, amikor vállalja az áldozatot, hanem egyedül Istenre.

Cirénei Simon:

Úton a Golgota felé egy váratlan dolog történik, a katonák levették Jézusról a keresztet, és átrakták egy ember vállára, aki ott volt a közelben. Bizonyára jeruzsálemi lakos volt, neve utal arra, hogy honnan való eredetileg (észak-afrikai), nem csak az ünnep miatt érkezett a fővárosba, hiszen a mezőről jött, elképzelhetően a munkából. Nem saját szándékából veszi át a keresztet, hanem rákényszerítik ezt a feladatot. A szemlélőből hirtelen cselekvő ember lesz. Ennek ellenére később is találkozunk vele és gyermekeivel a Bibliában. Márk evangéliuma

megemlíti a két fiának a nevét is (Alexander és Rufusz Mk 15,21), Pál apostol pedig a római keresztyének között köszönti Rufuszt és anyját. (Róm 16,13)

Két gonosztevő:

Római szokás szerint egyszerre több elítélten hajtják végre az ítéletet. Ézsaiás próféciaja teljesedett be ezzel: „*hagyta, hogy a bűnösök közé sorolják...*” (Ézs 53,12) A két gonosztevő ellentétes magatartást mutat Jézus iránt. Az egyik úgy viselkedik, mint mindenki, aki a keresztről alatta van, gúnyolja, támadja, bántja szavaival. A másik gonosztevő azonban felismeri Jézusban a Messiást, annak ellenére, hogy látja és tudja, hogy nem száll le a keresztről. Kimondja, hogy Jézus ártatlan, és királynak is tartja, hiszen a királyságáról beszél. A két gonosztevő pontosan ugyanazt látja, ugyanazt éli át, és mégis egészen máshogyan viselkednek. Ahogyan az egész Szentírásban is, itt is két lehetőséget látunk, két utat. Az egyik a hit, a másik a hitetlenség útja. Egyik az élet, a másik a halál útja. Aki felismeri Jézusban a Krisztust, a Paradicsom ígértét kapja. A bűnbánó gonosztevő egyrészt elismerte a saját maga bűnösségét, másrészt megvallotta Jézus büntelenségét.

Jézus a kereszten:

Jézus itt sem önmagával törődik, ahogyan az ide vezető úton is azokkal foglalkozott, akik nem ismerték fel az üdvösség idejét. Jézus a kereszten az Atyához imádkozik, mint általában a sorsdöntő pillanatokban tette mindig. Most bűnbocsánatot kér azoknak, akik bántják őt. A kereszten lévő feliratot bár nem igaz meggyőződésből készítették, mégis pontosan az igazságot fogalmazza meg. István vértanú is így imádkozik, amikor megkövezik:

„Amikor megkövezték Istvánt, az így imádkozott: „Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet!” Azután térdre esett, és hangosan felkiáltott: „Uram, ne ródd fel nekik ezt a bűnt!” És amikor ezt mondta, meghalt.” (ApCsel 7,59–60)

Nép:

Miközben Jézust kivégzik, a nép érzéketlenül csak egyszerűen szemléli, hogy mi történik Jézussal.

Főemberek:

Amikor egy ember meghal, akkor a főemberek gúnyolódnak, ez elég nagy érzéketlenségre utal. Nem csak azt nem fogják fel, hogy Isten Fiát feszítik keresztre, hanem azt sem, hogy itt egy ember meghal. Gúnyolódva mondják ki az igazat Jézusról. Úgy gondolják, hogy az igazolja, hogy Jézus nem a felkent, hogy nem száll le a keresztről. Kereszten maradni sokkal több erő kellett.

Katonák:

Ők is, mint a főemberek és a tömeg is úgy jelennek meg, mint akik Jézussal ellenségesek, bántják Őt. Hiába kínálják Neki a szenvedése enyhítésére az ecetet, ami egy kicsit elbódítva a szenvedőt, enyhíti a fájdalmakat, mégis alapvetően rosszindulatúak Jézussal.

Jézus halála:

Jézus halálát különleges események kísérték. Lukács evangélista két dolgot jegyez fel.

– Sötétség: Amikor Jézus megszületett, a sötétségben fény ragyogott fel, amikor meghalt, a fény sötétséggé változott. A Bibliában a sötétség a halálnak, a pusztulásnak, a bűnnek, a sátnak hatalmának a szimbóluma.

– Kárpit kettéhasadása: A szentek szentjét a templomtól elválasztó kárpit meghasad. A kárpit mögé csak a pap mehetett be megfelelő előkészületek és körülmények mellett. Ahol a leginkább Isten jelenléte a templomban megtapasztalható volt, oda nem juthatott be akárki. A kárpit kettéhasadása arra utal, hogy Jézus halálával minden megszűnt, ami elválaszthatná az embert Istentől. Szabad útja van mindenkinek Istenhez.

Jézus szenvedésének a jelentősége:

Jézus a szenvedésével nemcsak a kortársak, a világ haragját hordozta el magán, hanem Isten haragját is. Isten tartott ekkor ítéletet az emberi bűn felett. A bűn nélküli Krisztus az ember helyére lépett, és a halállal elszenvedte Isten ítéletét. Helyettes áldozatot vállalva az emberért.

Isten nem akarít, hanem tulajdon Fiát áldozta fel a bűnös emberért. Krisztus a kereszten egyszeri és tökéletes áldozatot mutatott be, amit megismételni nem lehet és nem is kell. Jézus halála nem egy közönséges halál volt, hanem váltságshalál. Isten Fia a saját testünkbe öltözve győzte le a bűnt és a halált.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A bűn, büntetés és a következmény már jól ismert a második osztályok számára. Saját tapasztalataikból jól tudják – még ha újra meg is teszik –, hogy a rossztettnek általában van következménye. Ha nincs, akkor gyakran örülnek, hogy „megúszták” a dolgot.

A helyettes „áldozat” fogalma nem elvont módon, de konkrétumokban egy kisiskolás gyermek számára ismerős lehet. Tapasztalataiból tudja, hogy milyen az, amikor valami rosszat tesz, és valaki mást büntetnek meg helyette. Ezt akár megismerhette úgy is, hogy ő volt a szenvedő alany. Akár olyan módon is, hogy helyette büntettek meg valaki mást. Ez utóbbi esetben általában – akár kimondatlanul is – büntudatot érez, mivel tudja, hogy a valódi hibás ő volt. Amikor Jézus értünk hozott áldozatát bemutatjuk, akkor Fő hangsúlyt tehetünk arra, hogy Jézusra nem „rákenték” mások tetteinek következményét, hanem Ő maga vállalta fel értünk. Ez az önkéntesség mély empátiát és komoly érzelmi kötődést indíthat el a gyermekekben.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja segítséggel a tankönyvi képek és szöveg alapján elmondani Jézus kereszthalálának történetét. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja elmondani a tankönyvi képek és a szöveg alapján Jézus kereszthalálának történetét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus tudatosan, értünk vállalta ezt a nehéz utat.

Értelmi cél: Annak a felismertetése, hogy Jézus tudatosan vállalta a nehéz, utolsó útját is értünk.

Érzelmi cél: A szenvedő Jézus iránti együttérzés felébresztése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló tudja megfogalmazni azt, hogy miért volt nagy tett Jézus cselekedete.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Fejezd be a mondatot! Kérjük meg a csoporttagokat, hogy mindenki fejezze be a következő mondatokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A legjobban eddig annak örültem, hogy... • Nekem eddig a legnehezebb az volt, hogy... 	Ha lehetőség van rá, a csoport álljon körbe, és egy kislabda segítségével menjünk végig a csoporton! Egy körben csak egy kérdést vigyünk végig, és mielőtt elkezdődne a kör, hagyjunk időt gondolkodásra

	<ul style="list-style-type: none"> • Nekem eddig a legjobban az fáj, hogy... <p>Mind a három kör után beszéljük meg a gyerekekkel, hogy milyen érzés az öröm, ha valami nehéz, illetve a fájdalom. Kérdezzük meg őket arról is, hogy mit szólnának ahhoz, ha valaki átvinné tőlük az elmondott örömeiket, nehézségeket illetve fájdalmakat! Mit adnának szívesen, és mi az, amit kevésbé?</p> <p>Kapcsolódó feladat: 2. feladat</p>	<p>és válaszkérésre!</p> <p>Lehetőség van arra is, hogy a nehézségeket és a fájdalmakat felírjuk egy-egy postitre, és a hittanoktató felragasztja őket a táblára. Történetmondás előtt keresztformába rendezheti őket.</p>
Feldolgozási javaslat	<p>Történetmondás vázlat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus elleni hazug vádak és elfogadása. • Jézus önként vállalta azt, ami következett: elítélték, megkorbácsolták és kínozták. • Jézus útja a kereszttel a keresztre feszítés helyéig. • Cirenei Simon viszi a keresztet. • A két lator Jézus mellett. • A jobb lator felismerte Jézus ártatlanságát. <p>Beszélgetési lehetőség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volt-e már olyan, hogy ártatlanul büntettek meg? • Hogyan érezted magad közben és utána? • Volt-e már olyan, hogy szándékosan vállaltál büntetést? <p>Kapcsolódó feladatok: 1. 3.</p> <p>Kézműveskedés: 5. feladat</p>	<p>Jézus ártatlanságára és tudatos kereszthordozására itt tehetjük a Fő hangsúlyt. Tudod-e? rész közös megbeszélése.</p>
Házi feladat	<p>Mutassák meg otthon a gyerekek a kézműveskedés eredményét. Mondják el, hogy mit jelent az elkészített csipesz, és miért van felírva, hogy Feltámadt!</p>	
Énekjavaslat	<p>A sötétség szünni kezd</p>	<p>TKEI ÉS TKGY 12. ének</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képlemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 140-141. o. TKGY 126-127. o.

A képen látható:

Kétoldalas képet látunk. A jelenet fókuszja a baloldalon. Tömeget látunk, asszonyokat, akik sírnak, az egyik védelmező mozdulattal hajol Jézus felé. Látunk fiatalabb és idősebb férfiakat,

akik között valaki rosszindulattal, haraggal telve emeli fel a kezét. Katonát látunk lándzsával a kezében. A kép központi alakja Jézus, keresztoszloppal a hátán. Távolabb a Koponyák helye két kereszttel, a könyv jobb oldalán. A képi egyensúly megbomlik, a baloldalon keresztet cipelő Krisztus és a tömeg ellentétes a másik oldal sivárságával. Növeli a feszültséget, hogy az út köves, nehéz rajta menni, s felfelé vezet, ami még drámaiabbá teszi a helyzetet.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Rávezetés:

- Mit és kiket látsz a képen?
- Ki viszi a hátán a keresztet?
- Kik vannak a tömegben? Sorold fel!
- Olvass az arcokról! Milyen érzésekkel állnak ott az emberek?
- Nézd meg a hegyet! Mit látsz a tetején?

Jelentésadás:

- Megfigyelési szempont: Mi történt Jézussal?
- Első benyomások meghallgatása.
- A megfigyelési szempontra adott válaszok megbeszélése.

Feldolgozás:

- Mire tanította Jézus az embereket?
- Miért vádolták igazságtalanságokkal?
- Miért kellett a keresztet vinnie?
- Mit adtak rá a katonák?
- Miért nem menekült el Jézus a szenvedés elől?
- Kinek segített Jézusnak?
- Kik voltak még Jézus mellett a Koponyák helyén?
- Mit mondott az egyik?
- Mit mondott a másik?
- Jézus mit felelt?
- Hogy imádkozott Jézus a kereszten?
- Mit mondott a százados?
- Milyen napon emlékezünk Jézus kereszthalálára?

Reflexiók:

- Mit gondolsz, mi a véleményed a történetről?
- Jézus miért hozott ilyen nagy áldozatot?

2. Szemléltetés: A nehéz táska

Egy önként vállalkozó gyerekeket kérjük meg, hogy egy hátizsákot vegyen fel. Kérjük meg, hogy menjen végig a termen úgy, hogy senki nem szólhat hozzá, csak mindenki, aki mellett elhalad, egy könyvet rakjon a táskájába. Amikor nem bírja, akkor a hittanoktatója kijelölhet egy másik gyerekeket (lehetőleg egy erőset), hogy vegye el tőle a táskát. Így segíthet neki eljutni a terem végéig. Ezután mindketten számoljanak be a tapasztalataikról. Ha lehet, senki ne nevetgéljen, hanem csak komolyan figyeljék, hogy mi fog történni.

3. Feldolgozás: A hat kalap módszerrel

Az óra egész témája feldolgozható az ún. hat kalap módszer segítségével. A hat „gondolkodó” kalap (vagy szemüveg) módszere több irányból segít megközelíteni és megérteni egy témát. A diákok képzeletben egy bizonyos színű kalapot (szemüveget) tesznek fel, aminek a segítségével egy adott szempontból vizsgálják a történetet. Mindig csak azt az egy szempontot kell nézniük, ami éppen a feladatuk. Másodikos gyerekeknél elég, ha a fekete, ill. sárga

kalapig eljutunk, hiszen az ő gondolkodásukhoz ez illik leginkább. (illetve a kék kalapot viselje a hittanoktató). Ezek akár valódi, akár képzeletbeli/rajzolt kalapok is lehetnek.

- a. A *fehér kalap* feltételekora tényekre koncentrálnak. A következő kérdésre keressük a válaszokat: *Kik a történet szereplői? Mi történik Jézussal?*
- b. A *piros kalap* felvételekor az érzésekre koncentrálnak. Kapcsolódó kérdés: *Mit érezhettek az emberek Jézus körül? Mit érezhetett Jézus?*
- c. A *fekete kalap* felvételekor tanácsokat adunk. Kapcsolódó kérdés: *Mit tanácsolnál Jézusnak, Simonnak, a katonáknak, a kereszten lévő két gonosztevőnek?*
- d. A *sárga kalap* segít meglátni az előnyöket. Kapcsolódó kérdés: *„Milyen jó dolog származhat ebből a történetből?”*
- e. A *zöld kalap* segíti a kreativitást. Kapcsolódó kérdés: *„Milyen más befejezést adnánk a történetnek?”*
- f. A *kék kalap* segíti a koordinálást. Ezt a hittanoktató „viselje”, hiszen ő moderálja a játékot.

4. Kézműveskedés: Húsvéti kert

- alap: műanyag tál/cserépalátét/üvegtál/befőttesüveg
- talaj: föld (esetleg: faforgács, apró kavicsok)
- moha
- kavicsok
- kereszt: faág, drót vagy madzag
- sír: cserép (fekete műanyag tál/pohár is megfelelő)
- magvak, növények, levelek a díszítéshez

5. Történet elmesélése

Meséljék el önként jelentkezők Jézus útját a kereszttel egy-egy szereplő szemszögéből. (Simon, egy katona, egy asszony a tömegből)

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 349. dics. 1. 4-5. verse: Jézus meghalt bűneinkért (42. zsolt. dall.)

Református Énekeskönyv: 434. dics. 3-4. verse: Sebzett szívünk

Református Énekeskönyv: 485. dics. 1-2. verse: Jézus Krisztus

4. AZ EMMAUSI TANÍTVÁNYOK ÚTJA
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Lk 23,26–49)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.

Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986. Kálvin Kiadó.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Schweitzer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck and Ruprecht.

Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.

Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete. Miskolc, 2005, RE Püspöki Hivatala.

Szénási Sándor: Ünnepeink. A református egyházi év. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Dr. Varga Zsigmond: Lukács evangéliumának magyarázata. in: Jubileumi Kommentár. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A húsvéti ünnepkör:

Nagyböjt: A húsvét ünnepére a nagyböjtnek nevezett időszak készít elő. Ezzel különböztetik meg a kisebb évközi böjtöktől. Nagyböjtnek nevezzük a húsvét előtti 40 nap időszakát. Ebben az időszakban készül elő lélekben és testben is a hívő ember Jézus Krisztus halálának és feltámadásának ünnepére. A 40 nap a Szentírásban különleges jelentőségű. Jézus maga is 40 napig böjtölt. A korai egyházban ebben az időszakban készültek elő a katekumenusok a keresztelésükre, amire húsvét hajnalán került sor. A húsvét ünnepe segített abban, hogy a megkeresztelendő hitújoncok megérthessék még inkább, hogy a keresztség jelentése eltemetni és feltámadni Krisztusban új életre.

A nagyhét: Virágvasárnapkal veszi kezdetét a nagyhét. A 4. században kapta ezt az elnevezést a húsvétot megelőző egy hét időszaka. A Református Egyházban a nagyhét időszaka az úrvacsorára való felkészülés, önvizsgálat, bűnbánattartás ideje.

Virágvasárnap: Jézus Jeruzsálemben való bevonulását, Krisztus királyvoltát ünnepeljük ezen a vasárnapon. A magyar nyelv a pálmák helyett a virágokat őrizte meg elnevezésében. A pálma a győzelem, a diadal jelképe volt. Virágvasárnapnak nevezi még néhány nyelv ezt az ünnepet. (örmény, cseh, szlovák, szlovén, szerb, horvát, makedón)

Nagycsütörtök: Az utolsó vacsora alkalma volt, az úrvacsora szereztetésének az ünnepe. Ez volt a zsidó páskavacsora ünnepének az ideje is. Jézus ennek az ünnepnek adott új értelemet a saját kereszthalálára való utalással.

Nagypéntek: Jézus szenvedésének, kínhalálának az ünnepe. Egyes vidékeken a gyász kifejezésére fekete ruhában mennek ilyenkor az emberek templomba.

Nagyszombat: Jézus sírban tételének ünnepe.

Húsvét: A húsvét volt az első keresztyén ünnep, amelyet Jézus Krisztus követői együtt ünnepeltek. A magyar nyelv sajnos nem Jézus feltámadásának a tényét, hanem a böjti időszak leteltének a végét őrizte meg kifejezésében. A Niceai Zsinat 325-ben a húsvét időpontját úgy határozta meg, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon legyen. Húsvét az egyházi év legfontosabb ünnepe. Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor újra és újra megerősödünk abban egyrészt, hogy Jézus Krisztus legyőzte a feltámadásával a bűn és a halál hatalmát, másrészt, hogy mi magunk is az Ő feltámadása által

feltámadunk majd örök életre. Helyettes áldozatát Isten elfogadta, és így utunk van Istenhez. Az Istentől elszakadt embernek a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hite által állhat helyre a kapcsolata Istennel. A Heidelbergi Káté a 45. kérdés-feleletben foglalkozik a Krisztus feltámadásának a kérdésével. A témát azonban nem úgy közelíti meg, hogy hogyan történt a feltámadás, hanem, hogy miért történt. Azaz mi volt a feltámadás célja, mi az ember haszna abból, hogy Jézus feltámadt. A válasz a múlt – jelen – jövő hármasságában született meg. A múltat tekintve, Jézus a feltámadásával állította helyre az ember és Isten között megromlott kapcsolatot. Jézus felmentett minket a bűn miatti tartozás alól. A jelent tekintve a keresztyén embernek már e földi életben elkezdődik a feltámadás, ez az új életet jelenti. A jövőt tekintve pedig az az ember haszna, hogy bízhat abban, hogy a test halála után feltámadás lesz majd az osztályrésze.

Húsvétvasárnap: Jézus Krisztus halálból való feltámadásának ünnepe.

Húsvéthétfő: Húsvét hétfőn Krisztus feltámadásának a hasznára, a keresztyén ember feltámadására fordítjuk a figyelmet.

Jézus mennybemenetelének ünnepe: A húsvéti ünnepkör utolsó ünnepe. Jézus feltámadása utáni 40. napon a mennybe ment. A 4. századtól kezdve ünnepelte a keresztyén egyház. Legtöbb országban munkanap. (Római katolikus elnevezés szerint áldozócsütörtök ünnepe. Ekkor van az elsőáldozás. De mi, reformátusok maradjunk csak a mennybementel ünnepe elnevezésnél!)

Jézus feltámadása:

Jézus Krisztus feltámadásáról szóló bizonyítékkal áll az első keresztyén hitvallások középpontjában, hiszen ez a keresztyén hit alapja. Aki nem hisz abban, hogy Jézus feltámadt, nem keresztyén. Jézus feltámadásával a húsvét diadallá lett. Ez a feltámadás a jele a bűn és a halál feletti győzelemnek. Jézus feltámadása a biztosíték arra, hogy mi is feltámadunk. Krisztus nem maradt a halál foglya. De feltámadásának valósága a világ előtt még rejtve van. A feltámadás ereje már ebben a földi életben a hívő ember számára az új életet jelenti. A megtérés előtti élet Pál apostol tanítása szerint vegetálás, de amikor meghalt az őember, feltámad az új ember Krisztus bűnbocsátó kegyelme miatt.

Azt a Biblia nem magyarázza, hogy hogyan történt a feltámadás. Ehelyett olvasunk arról, hogy a sír üres volt, de ez a tény önmagában még nem ébreszt hitet, ehhez szükséges volt még találkozni a Feltámadottal, ezért Jézus megjelent feltámadott testben különböző embereknek, tanítványoknak, akiknek ezután megváltozott az élete.

A két tanítvány:

Az emmausi tanítványok története két ismeretlen tanítvány találkozását meséli el a Feltámadott Jézus Krisztussal. Nem tartoztak a 12 tanítvány közé, a hagyomány szerint azonban Kleofás József testvére volt, és útítársa pedig Simon, a fia, aki Jakab után a jeruzsálemi gyülekezetnek lett a vezetője. E hagyomány szerint e két tanítvány Jézus rokona volt. A két tanítvány Emmausban lakhatott, és mint olyan zarándokok, akik Jeruzsálemhez közel éltek, az ünnep utáni napon már indultak is haza. A páskaünnep utáni vasárnap volt a hazautazás napja. Ez a találkozás a Feltámadottak sorsdöntő a számukra, hiszen felismerik a feltámadott Jézust az út végére. A két tanítvány egyre jobban távolodik Jeruzsálemtől, attól a helytől, ahol utoljára reménykedtek Jézusban. Gondolatban azonban még mindig ott vannak. Emmaus körülbelül 12 kilométerre fekszik Jeruzsálemtől, tehát mintegy két óra alatt el lehetett gyalog jutni oda. Bár tudomásuk volt arról, hogy Jézus sírját üresen találták, sőt, még arról is hallottak, hogy él, ez mégsem jelentette ez azt a számukra, hogy feltámadt. Sokkal inkább ijedséget váltott ki belőlük ez a tény. Csalódottak voltak, mert azt várták, hogy Jézus lesz a Messiás, aki megszabadítja a népet. Nem az a görög ige szerepel itt, ami a megváltásra általában (szózdó), hanem egy másik ige (lütroomai), ami azt jelenti, hogy megvált, felszabadít, elengedi a váltságdíjat. Elsősorban politikai szabadságot vártak el a Szabadítótól.

És ez az elvárás vakká tette őket, megakadályozta abban, hogy lássák azt, Aki a szemük előtt van. A hamis kép Krisztusról vakká tette őket a velük együtt Vándorló felismerésére.

Feltámadott Jézus:

Amikor Jézus odalép az emmausi tanítványokhoz, nem ismerik fel. Ahogyan Mária sem ismerte meg azonnal Jézust. Ez mutatja, hogy a feltámadott Jézus bár földi testben támadt újra életre, mégis valamennyire más volt, mint a feltámadás előtti. De erről nem beszél a Biblia pontosan. Jézus számon kéri a tanítványokat, hogy nem hiszik el azt, amit a Szentírás tanított. Jézus magát a kenyér megtörése által fedte fel. Jézus igazán ma is az ismeri fel, aki felismeri az áldozatot hozott Krisztust. A tanítványok otthonában megtörténik a csere, a vendégből vendéglátó lesz. Ekkor megnyílik a szemük, és felismerik Jézust. Az emmausi tanítványok nem tudják maguknál tartani Jézust, hiszen a találkozás már elérte a célját, az Írásoktól kiindulva a kenyér megtörése révén a találkozással megnyílt a szemük. És hittek.

A feltámadásba vetett hit következménye:

A két tanítványban drámai változás történt. Az elkeseredettség állapotából a lelkesedés állapotába kerültek. Miután megértették és elhitték, hogy Jézus feltámadt, azonnal tovább akarták adni ezt az igazi örömhírt. A tizenegy tanítvánnyal találkozáskor kölcsönösen bizonyosságot tettek egymásnak. A tizenegy tanítvány is elmesélte, hogy megjelent Jézus Péternek.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(A témához az évfolyam bevezetőjében felsoroltakon kívül felhasznált irodalom:

Nagy Mária Ilona: A gyermek és a halál, Pont Kiadó,
Polcz Alaine: Gyermek a halál kapujában, Pont Kiadó.
Polcz Alaine: Élet és halál titkai, Pont Kiadó.)

A betegség sajnos nagyon jól ismert a kisiskolás gyermek számára is. Napjainkban egyre több gyermekről derülnek ki komoly betegségek. Illetve jó néhányan szenvednek egész életükön keresztül gyógyszert, legyen szó akár allergiáról, akár egy autoimmun betegségről. Itt azonban többről, az elvesztésről és a halálról van szó. Az elvesztés fogalma és jelensége nagyon is ismerős a gyermek számára. Elhagyja a sálját, kesztyűjét, ceruzáját. Elveszít valamit, ami fontos volt a számára. Ez szomorúsággal tölti el. Ugyanakkor viszont az elvesztés ritkán állandó. Amit a gyermek elveszít, az gyakran pótolható.

A halál ténye azonban nehezen megfogható a számára. 6-7 éves korig a gyermek azt gondolja, hogy a halál visszafordítható. Aki meghalt, az csak elutazott (hiszen a felnőttek mindenre képesek...) és majd önként visszatér hozzánk. Talán másodikos korra a gyermek nem is nagyon találkozik emberi halállal, de kedvenc állatok elvesztésével igen. Tehát az elvesztés fájdalmát érzi. A hiányérzet tehát erősen megjelenik már ebben a korban is a gyermek életében. Ha családtag, különösen, ha szülő, vagy közel álló nagyszülő, testvér haláláról van szó, erős fájdalmat okoz a gyermeknek. Ugyanakkor nem érti, hogy mi történt, hiszen a halál túlságosan elvont fogalom a számára. Gyásza tele van érzelmekkel. A feldolgozatlan, negatív érzelmek komoly lelki traumát is okozhatnak a számára. Ezért fontos, hogy a veszteségekről, a halálról mindenképpen beszéljünk a gyermekekkel. Hagyjuk, hogy megosszák velünk az elképzeléseiket (még akkor is, ha talán furcsának hangzik), de ez a bennük lévő feszültség oldását is segíti.

Kb. 8-9 éves kortól tudatosul a gyermekekben, hogy a halál visszafordíthatatlan. Ez komoly félelmet is kiválthat belőlük. A keresztyén válasz: a feltámadás reménysége éppen ezért felszabadító erejű a gyermekekre nézve is. Ekkor tudatosulhat benne, hogy a halál nem a végső pont, hanem egy állomás Istennel együtt.

A halálról való beszéd és beszélgetés során tartsuk szem előtt azt, hogy a mai média szinte rázúdítja a halál tényét a gyermekekre. A mesék, filmek tele vannak halállal – tehát nem ismeretlen a gyermek számára. Mégis, a valóságban teljesen másként éli meg. Vannak családok, ahol a gyász, az elveszített hozzátartozó témája tabu. Egyik oldalról tehát a média árasztja magából a halálról szóló információkat (nem keresztyén nézőpontokkal együtt!), míg a másik oldalról a családban néha senkivel nem tud beszélni róla. Éppen ezért a hittanóra legyen egy lehetőség az őszinte beszélgetésekre ilyen témában is. Ne ijedjünk meg attól sem, ha elsírja magát a gyermek – hiszen ez is a gyász folyamatának része. Ahhoz, hogy a mindennapi veszteségekkel és magával a gyásszal meg tudjon birkózni, szüksége van arra, hogy megtanulja a gyászolás folyamatát. Ennek pedig (akár fiúk, férfiak esetében is) lehet része a sírás és a szomorúság kifejeződése.

Jézus feltámadása csoda. A csoda mint elvont fogalom – megfoghatatlan a gyermekek számára, de Jézus keresztre feszítése után a megkönnyebbülés és az öröm felszabadító érzése segíthet a halállal kapcsolatos félelmek oldásában is.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja a tankönyvi képek és szöveg alapján elmondani Jézus feltámadásának történetét. • Tudja, hogy mit ünneplünk húsvétkor. • Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Márk evangéliuma 16,9. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes elmondani Jézus feltámadásának történetét. (előzmények – következmények) • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten legyen képes a húsvéti ünnepről röviden beszámolni, mit ünneplünk és hogyan. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni és saját szavaival elmondani a lecke Igéjét: Márk evangéliuma 16,9.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus feltámadása felszabadító öröm a számunkra.

Értelmi cél: Arra való rámutatás, hogy a feltámadás valóban megtörtént, és ezt ünnepeljük húsvétkor.

Érzelmi cél: A szomorúságtól, kételytől, elkeseredéstől az örömig tartó érzelmi út megtapasztaltatása és feltárása.

Pragmatikus cél: A húsvéti öröm megélésének segítése húsvéthoz kapcsolódó kreatív munkálkodás révén.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
<p>Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Emmausi séta A hittanoktató készítsen elő egy „pályát”, amelyet a csoport együtt látogat végig. Akár a teremben tegyen ki Jézus életével kapcsolatos plakátokat, képeket, tárgyakat, stb. – melyet végigsétálva együtt idézhetik fel azt, amit Jézusról tudnak a diákok. A záró állomás lehet maga Emmaus városa, ahová együtt érkeznek meg. Felidézhetőek a séta során akár az a történetek, amit 1. és 2. évfolyamon Jézusról tanultak a gyermekek.</p> <p>A séta közben beszélje meg a csoport, hogy miről ismerhető fel abban a történetben Jézus! (Ha ez túl nehéz a csoportnak, akkor csak beszélgessenek arról, hogy mit tudnak a történetről!)</p>	<p>Ha jó az idő és lehetőség van rá, akár valóban a természetben is lehet egy ilyen emmausi sétát tenni, ahol valóban különböző állomások vannak.</p> <p>Színesíthető az út, ha akár egy ppt, akár egy kisfilm, filmbejátszás, stb. lejátszásra kerül Jézussal kapcsolatban.</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>Történetmondás vázlata:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Két tanítvány Jézus keresztre feszítése után Emmausba tart. • Szomorúan beszélgetnek az eseményekről. • Nem ismerik meg a melléjük szegődő Jézust, és elmondják neki az eseményeket a saját szemszögükből. • Jézus elmagyarázza nekik a Bibliából a róla szóló részeket. • Emmausban együtt étkeznek. Felismerik a kenyér megtöréséről. • A tanítványok öröme: Jézus él! <p>Beszélgetési lehetőség:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit érezhettek a tanítványok, amikor Emmausba tartottak, és még nem tudták, hogy Jézus van velük? • Miért örülhettek, amikor kiderült, hogy Jézussal találkoztak? • Hogyan fejezték ki az örömüket? • Te mit éreznél, ha személyesen találkoznál a feltámadt Jézussal? • Hogyan fejeznéd ki neki az örömedet? <p>Kapcsolódó feladat: 1. 2. feladat</p> <p>Fejezd ki az örömed! A csoportot kérjük meg, hogy egy szabadabb területen (a teremben, egy nyitott térben, ahol nincsenek padok) sétálva induljanak el. Kérjük meg őket, hogy akivel</p>	<p>A csoport akár folytathatja is a megkezdett motivációs játékot, csak ez esetben egy tábláig kell elérniük, amin a következő szerepel: „Emmaus felé”. Az „út során” (leülve a tábla alá) mesélje el a hittanoktató a történetet!</p> <p>Figyeljünk arra, hogy a játék során csöndesedjen el a csoport. A Jézus</p>

	találkoznak, mosolyogjanak rá (hang nélkül!), majd köszönték egymást a következő gondolattal: „Jézus feltámadt! Bizony! Feltámadt!”	feltámadt... gondolatot kérdés-feleletként, ill. köszöntésként mondják. Kérjük őket, hogy miközben mondják, mosolyogjanak egymásra.
Énekjavaslat	Örvendezzettek az erős Istennek!	TKEI ÉS TKGY 10. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 144-145. o. és TKGY 130-131. o.

A képen látható:

A baloldalon távlati kép látható: a Koponyák helye, három kereszttel, az üres sír, a hegyről jön két ember, a sír felől a harmadik.

A jobb oldalon közeli képet látunk. Jézus a kenyeret nyújtja a két tanítványnak. Az asztalon hal, poharak, tál. Jézus a központi alak, „szemben” a nézővel.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

TKEI 144. o. és TKGY 130. o.

- Felismered ezt a helyet, a három kereszttel? Hogy hívják?
- Mi történt ott?
- Keresd meg a sírt! Mi történt a nagy kővel?
- Kiket látsz az úton? Az olvasmány első szakaszából megtudod.
- Hova igyekeztek?
- Miről vitatkoztak?
- Ki közeledik a barlangsír felől?
- Mit kérdezett a tanítványoktól? Miről beszélgettek? Olvasd tovább a történetet és megtudod!
- Olvasd tovább a történetet! Mire kérték útítársukat a tanítványok?

TKEI 145. o. és TKGY 131. o.

- Mi történt az asztalnál? Nézd meg a képet!
- Kit ismertek fel a vendégükben a tanítványok?
- Miért örültek annyira?
- Mit tettek? Miért?

Beszélgetés pontok az aranymondáshoz

Aranymondás: „...a hét első napjának reggelén feltámadt.”

- Melyik a hét első napja nálunk? És a zsidóknál?
- Milyen napon halt meg Jézus?
- Hány napig volt a sírban?
- Harmadnapon mi történt?
- Ezt a napot mikor ünnepeljük, és hogyan?

2. Kézműveskedés: Húsvéti korona

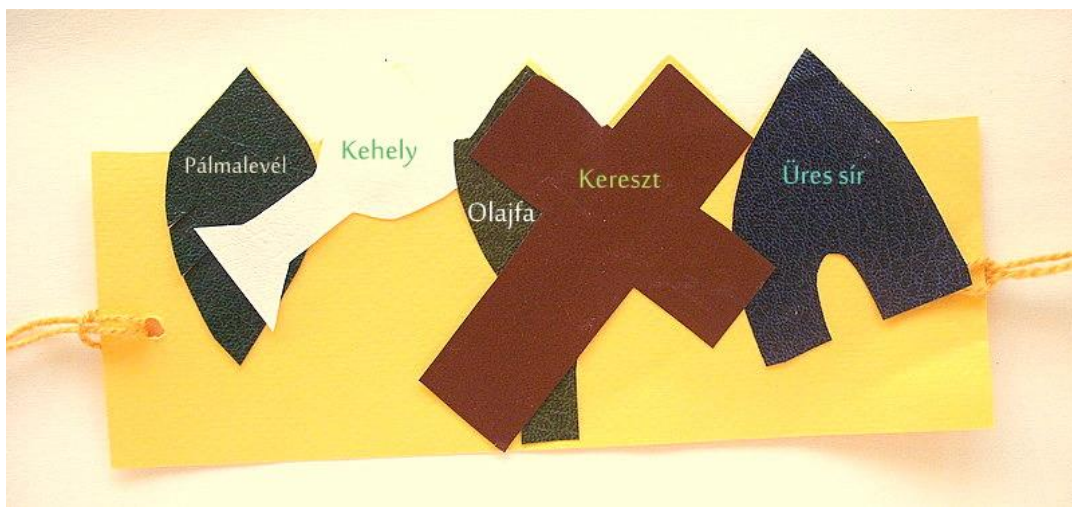
Az emmausi tanítványok felidéztek Jézusnak a nagyhét eseményeit. A húsvéti korona segít megjegyezni, hogy milyen események következtek egymás után. Minden napnak van egy szimbóluma:

- virágvasárnap: levél
- nagycsütörtök: kehely, olajfa
- nagypéntek: kereszt
- húsvét: üres sír

Előkészület: érdemes előre kivágni a koronákat és a szimbólumokat, mert ezzel időt takarítunk meg.

Minden egyes szimbólum felragasztásakor megbeszélhetjük, hogy mi történt az adott napon. Emeljük ki a végén, hogy a korona azt jelzi, hogy Jézus győzött, Ő a mennyei király.

3. Kézműves ötletek bibliai történetekhez c. könyv (Kálvin Kiadó), 14. számú feldolgozása. „Mefeszítették” címmel. Virágalátét, virágcserep, fűmag, virágföld és vékony gallyak segítségével húsvéti tálát készíthetünk a gyerekekkel. **Az óra projektként is megvalósulhat ekkor**, és a tál készítése után (vagy annak részeként) mondjuk el az emmausi tanítványok történetét.

4. Játék: Miről vagy felismerhető?

Mimes játék, amelyben mozdulatok alapján kell felismerni a gyerekeknek, hogy kit akarunk megjeleníteni. Itt figyeljünk arra, hogy lehet vicces a játék, de ne gúnyolódó legyen. Beszélgessünk arról is, hogy Jézust hogyan ismerhetnék ők fel egy-egy mutogatás alapján! Lehetőség van arra is, hogy a korábban tanult történetek szereplői közül kell bemutatniuk néhányat csak mozdulatok segítségével és ezeket a szereplőket kell felismerniük a gyerekeknek.

5. Kézműveskedés: Üres sír

Szükséges hozzávalók:

- doboz (sajtos)
- kőhatású festék (festék, tapétaragasztó, homok vagy krétapor)
- olló
- ragasztó
- drót
- íróeszköz

A doboz belsejébe be lehet ragasztani az aranymondást, vagy ráírni: Jézus feltámadt!

6. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 488. dics. Szent vagy

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 105. Krisztus virágunk (+JÁÉ)

5. AZ ETIÓP FŐEMBER ÚTJA
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Apostolok cselekedetei 8,26–40)

TEOLÓGIAI ALAPOZÁS

(Felhasznált irodalom:

A Heidelbergi Káté II. – A Második Helvét Hitvallás. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 2004, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Fordította Dr. Szathmáry Sándor. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986, Kálvin Kiadó.
Dr. Lenkeyné Dr. Semsey Klára: Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv magyarázata. in: JK. Budapest, 1995.
Szabó Andor: „Lábam előtt mécses a te igéd...” Budapest, 1995. Kálvin Kiadó.
Szűcs Ferenc: Hiteles írásmagyarázat a református teológiai tradícióban; <http://dc.reformatus.hu/data/2014/03/07/dc2008.pdf>
Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.

Isten Igéjének megértése:

Az Isten Igéjét nem lehet tetszés szerint magyarázni. A II. Helvét Hitvallás 2. fejezete azt fogalmazza meg, hogy a Szentírás Isten igaz Igéje, és ezt az Igét hirdetve kell magyarázni. Ahhoz, hogy Isten Igéjét helyesen megértsük, először is szükség van hiteles magyarázatra, másodsor meg kell érteni azt, hogy Isten Szentlelke által mit akart üzenni ezen a szövegen keresztül.

1. Szöveg hiteles magyarázata:

A hiteles megértéshez nyelvi és kortörténeti exegézis (magyarázat) szükséges, ami a teljes Írás szűkebb és tágabb kontextusában vizsgálja az adott részt. Az összefüggéseiből kiragadott magyarázat félrevezető lehet. A magyarázatnak a hit és szeretet szabályai szerint kell történni. (Róm 12,6) A II. Helvét Hitvallás 2. fejezete ezt így fogalmazza meg:

„Ezért nem helyeslünk akármilyen magyarázatokat... Az írásnak csak azt a magyarázatát ismerjük el igaz, keresztyén értelmű magyarázatnak, amely magából az írásból van véve (annak a nyelvnek szelleme szerint, amelyen írták azt, valamint a körülmények szerint mérlegelve és a hasonló, vagy eltérő, több és világosabb helyeknek egybevetésével kifejtve), amely egybevág a hitnek és szeretetnek regulájával, és kiváltképpen szolgálja Isten dicsőségét és az emberek üdvösségét.”

Kálvin szerint már ez a folyamat is a Szentlélek belső bizonyágtételét igényli. Az etióp kincstárnok megtérésének a történetében az az ige szerepel a magyarázat megjelölésére görögül, amit a teológia használ az írásmagyarázat szakkifejezéseként (hermeneutika). Ez a tudományos és emberi oldal is része a Lélek munkájának. Az egész Írást akkor érhetjük meg helyesen, ha Krisztusra nézve értelmezzük. Erre példa az etióp kincstárnok története is.

A szöveg értelmezése után az Isten üzenetét kell megérteni.

2. Szöveg üzenetének megértése:

Isten Szentlelke ihlette a Szentírókat. Ugyanez a Lélek eleveníti meg a holt betűket, és szólaltatja meg az élő Igét. Ez a megelevenedés ugyanaz a csoda, ami a Szentírókkal történt. A Szentlélek úgy eleveníti meg a Szentírás tartalmát, hogy megvilágítja, hogy ez az Ige mit jelent itt és most, és az ember felismeri, hogy róla van szó. Felismeri, hogy köze van hozzá, megérinti, megszólítja, megmozgatja, megváltoztatja, az örök élet útján indítja el. Isten az Ő Igéje által ébreszt hitet, és hit által érti meg az ember, hogy az Írott ige nem holt betű. A

Szentlélek vezetése által magyarázzák az igehirdetők a Szentírást. Kálvin különösen is hangsúlyozza a Szentlélek belső bizonyágtételét, véleménye szerint ez a legfontosabb feltétele a Szentírás értelmezésének. (testimonium Spiritus Sancti internum). Amíg a Lélek meg nem eleveníti, addig a szó holt marad. (2Kor 3,14)

Fülöp:

A történetben szereplő Fülöp nem azonos Jézus tanítványával. Ő diakónus. A jeruzsálemi gyülekezet bízta meg ezzel a feladattal. (ApCsel 6,5) István halála után mint evangélista működött. Hellénista, görögül beszélő zsidó ember volt. Hite megmutatkozott abban, hogy a samaritánusok között hirdette az evangéliumot. A Szentírás kiemeli vele kapcsolatban, hogy a Szentlélek vezette őt. (ApCsel 6,3; 8,29) Missziói munkát Azótoszban és a tengerparti Cézarea vidékén végzett. (ApCsel 8,40) Pál apostollal itt találkozott a harmadik missziói útján. Pál meglátogatta a házában, és megemlíti a Szentírás, hogy Fülöpnek négy lánya volt, akik mind prófétanők voltak. (ApCsel 21,8) A hagyomány szerint Hierapoliszba költöztek, és itt is temették el őket. Fülöp evangéliumhirdetését jelek és csodák kísérték (ApCsel 8,13), mint Jézusét.

Fülöpöt a Szentlélek vezette el a gázai útra, és a kincstárnokkal együtt megtett út alatt vált a holt betű Isten élő Igéjévé.

Etióp kincstárnok:

Eddig az Apostolok Cselekedeteiben Lukács arról beszélt el történeteket, hogy hogyan jut el az evangélium sok emberhez. Itt egy olyan történettel találkozunk, amikor egy embernek szól konkrétan az üzenet. Ez az ember ráadásul egy pogány külföldi, akire keresés közben talált Isten. Etiópia az izráéli szemlélet szerint a föld végső határa. Tehát ahogyan megmondta mennybemenetele előtt Jézus, tanúi lesznek követői a föld végső határáig. (ApCsel 1,8)

A kincstárnok egy magas rangú királyi udvari tisztségviselő, tulajdonképpen pénzügyminiszter. Az etiópai uralkodó hivatalos neve: kandaké. Mivel az uralkodó királynő közvetlen munkatársa volt, ezért a kor szokása szerint eunuchként vállalhatta csak el ez a feladatot. Azért tehát, hogy sikeres, gazdag legyen, le kellett mondania sok mindentől. Gazdag és művelt ember volt. Az Ószövetséget bizonyára görög nyelven olvasta. Jeruzsálemben a fővárosban járt, megtett 4000 kilométert azért, hogy részt vegyen egy istentiszteleten. Mint megcsonkított ember, nem lehetett volna soha sem prozelita sem.

Találkozás:

Ez volt az utolsó állomás a nagy pusztaságon át az Egyiptomba vezető út előtt. Fülöp a Lélek indítására szólított meg egy magas rangú idegent. A kor szokásai szerint hangosan olvasott a kincstárnok. Hasonló a helyzet, mint az emmausi tanítványoknál. Halad egy ember egy úton, közben az Isten Igéjét, a próféciaikat nem érti meg mindaddig, amíg valaki meg nem magyarázza. A találkozás során Fülöp Jézusra utal, és rá nézve magyarázza az ószövetségi prófeciát. Jézus szenvedéséről és a mennybemenetelére utal az ézsaiási idézet. A megaláztatás és a felemeltetés képe a mennyből földre jött és újra mennybe emelkedett Krisztusról beszél. A magyarázat nyomán a kincstárnok megérti azt, hogy mit jelent a prófécia őrá nézve. A látható jele, hogy megkeresztelkedik a kincstárnok. Ezzel kifejezi az új élet iránti vágyát. A vízbe belemerülés meghalását jelent a korábbi életnek, és a kiemelkedés feltámadást az új életre. A keresztséget hitvallás előzte meg. Ez volt első keresztyéneknek a hitvallása. Jézus a Megváltó, a Szabadító. Az Ige megértésének, a Krisztussal való lelki találkozásnak a jele az öröm. A kincstárnok örömmel folytatta az útját tovább. Az etióp főember személyes kapcsolatba került Istennel magával.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A pünkösdi ünnepkör nem áll sajnos közel a gyermekekhez. Kevésbé értik, és még kevésbé ünneplik a családban. Éppen ezért a hittanórákon különösen nagy hangsúlyt kell tenni a magyarázatokra, és annak a segítésére, hogy ezt az ünnepet is ünnepként élje meg a gyermek. Az itteni témához különösen szükséges a kortörténeti háttérmagyarázat, hiszen ezek a gyermekek számára nagyon távol állnak a mindennapi élettől. A téma abban is segítséget ad, hogy a gyermekek ráébredjenek arra, hogy Isten Igéjét meg lehet érteni, és ezeknek üzenete van a mindennapokra nézve.

A konkrét történet alapján rámutathatunk arra is, hogy szabad és érdemes kérdezni, mivel ez segítséget adhat a mindennapokban.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Tudja elmondani a tankönyvi képek és a szöveg segítségével az etióp főember történetét.• Tudjon kérdezni a történettel kapcsolatban.• Tudja segítséggel értelmezni a lecke Igéjét: Pál levele a galatákhoz 3,28	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban.• Tudja elmondani az etióp főember történetét a tankönyvi képek és szöveg alapján.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudjon kérdéseket feltenni a tankönyvi Igével kapcsolatban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja értelmezni a lecke Igéjét: Gal 3,28.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Kérdésekre, Isten Igéjének a megértésére való bátorítás.

Értelmi cél: Az etióp főember történetén keresztül arra való rámutatás, hogy Isten Igéjének a megértéséhez magyarázatra van szükség.

Érzelmi cél: A kérdések feltételéhez szükséges bátorság érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy tegyen fel kérdéseket a bibliai történettel kapcsolatban és merjen kérdezni, ha valamit nem ért.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Dobom a kérdést! A gyerekek álljanak körbe, és egy kislabda segítségével kérdezzessenek egymástól! A téma lehet az előző órán tanult történet ismétlése. Mindenkinek kell kérdeznie, és lehetőség szerint	A játék utáni beszélgetéshez jól használható a TKEI 148. vagy a TKGY 134. oldalán található

	válaszolnia is. Még jobb, ha azt kérjük a gyerekektől, hogy a korábbi órán tanult történet alapján a hittanoktatótól kérdezzenek olyasmiket, amit nem értenek vagy furcsa a számukra. (Az is elég, ha néhány jelentkező kérdez). Beszéljessünk ezután a gyerekekkel a kérdezésről, arról, hogy kell-e bátorság hozzá, kitől és mit kérdeznek meg.	motivációs rajzos feladat. Ha nem szeretnénk ezt használni, akkor az 1. feladatot is használhatjuk motivációnak, majd a TKEI 148. oldalát vagy a TKGY 134. oldalát.
Feldolgozási javaslat	<p>Történet vázolata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etióp kincstárnok utazik. • Ézsaiás könyvét olvassa, és nem érti. • Fülöp Isten indítására azon az úton megy, mellé szegődik. • „Érted-e, amit olvasol?” • Fülöp elmagyarázza, amit az Ige mond. • A kincstárnok miután megértette az Igét, megkeresztelkedett. <p>Kérdések a kosárban Kérjük meg a gyerekeket arra, hogy a tanult történethez tegyenek fel kérdéseket. Bármit, amit nem értenek vagy furcsa a számukra. Hogy bátrabban kérdezhessenek, kérjük meg őket, hogy írják föl egy lapra a kérdéseiket, és név nélkül egy közös kosárba tegyék be. A hittanoktató majd fölolvashatja és megválaszolhatja őket.</p> <p>Kapcsolódó feladatok a feldolgozáshoz: 2-4. feladat</p>	Arra is lehetőség van, hogy a gyerekek önállóan olvassák el a történetet, és úgy írjanak hozzá kérdéseket.
Házi feladat	Bármi, ami nem készül el az órán.	
Énekjavaslat	Főember az úton	TKEI ÉS TKGY 8. éneke

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

TKEI 148-150. vagy TKGY 134-136. oldalak

A képen látható:

A TKEI 148. oldalon az TKEI 100. vagy a TKGY 134. oldalon a TKGY 96. oldalról ismert fiút látjuk, gondolkodik, várja, hogy eszébe jusson valami megoldás. Körülötte rajzolt „piktogramok”: telefon, lexikonok, tankönyv, idősebb nő, internet, tanár, osztálytárs. Feje fölött kérdőjel.

A TKEI 149. vagy a TKGY 135. oldalán korabeli díszes hintó, benne egy sötét bőrű férfi, kezében tekerccsel. A hintó elé fogott fehér lovat sötétbőrű szolga vezet. Az út homokos, sivár. A pillanatképet a néző „távolabbról” látja.

A TKEI 150. vagy a TKGY 136. oldalán közelképet látunk, a díszes hintóban ülök: egy fehér férfi és a távolról már látott sötét bőrű férfi. A tekerccset nézik, a fehér bőrű férfi láthatóan magyaráz valamit, az ujjával mutatva.

Instrukció a képolvashatósághoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Kit látsz a képen? (A Jézus imádkozni tanít: az Úri imádság c. leckénél már találkoztál vele, talán nevet is adott neki.)
- Mit csinál a fiú?
- Mit jelent a kérdőjel?
- Hol kereshet választ a kérdéseire? Sorold fel a képek alapján!
- Te szoktál-e kérdéseket megfogalmazni? Kitől kérsz segítséget legtöbbször?
- Most mire lennél kíváncsi? Te hol néznél utána, vagy kitől kérnél segítséget?
- Van lexikonod? Milyen?
- Szoktál az interneten keresgélni? Mikor használtad utoljára és mit kerestél?
- A tanáraidnak szoktál feltenni kérdéseket? Ha igen, mit kérdeztél meg tőlük?

Beszélgetés pontok az aranymondáshoz

Aranymondás: „Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban.”

- Milyen más vallású embereket ismersz?
- Jártál-e már Magyarországon kívül más országokban? Hol?
- Olvastál-e már olyan mesét, amelyben szolgák szerepeltek? Mi volt a címe?
- Hány lány és hány fiú jár az osztályotokba?
- Jár-e az osztályotokba más nemzetiségű gyermek? Honnan költöztek ide?

Nézzétek meg a képet és olvassátok el az olvasmányt!

- Nézd meg alaposan ezt a járművet a képen! Magyarázd el, hogy milyen lehet rajta utazni!
- Kiket látsz a képen?
- Láttál már barna bőrű embereket? A történet szereplője Afrikából jött.
- Olvasd el, miért indult erre a hosszú útra! Hova tartott és miért?
- Mit vásárolt? Mi volt a gondja?
- Mit olvasott a Szentírásból a kincstárnok? Olvasd el a kép alatti szöveget! Próbáld meg megmagyarázni, mit is jelent ez a mondat!
- Kivel találkozott az úton?
- Hogy magyarázta el Fülöp azt a mondatot, amit az etióp főember nem értett?
- Mi történt a víznél?
- Miért örült az etióp főember?

2. Imádságra nevelés: Isten velünk van az úton

<p>Ráfelelős imádság, amelyben felváltva az egész osztály és az önként jelentkezők mondják az imádság szövegét.</p> <p>a) Ismerkedés az imádsággal Az imádság teljes szövegét a tábláról felolvassa a csoport együtt (a felolvasással gyakorolják a szöveget, és az imádság tartalmával is ismerkednek).</p> <p>b) Imádság szövegének megbeszélése.</p> <p>c) Önkéntesek kiválasztása. Feladatuk: hangosan felolvasni.</p> <p>d) Imádkozás</p> <p>Imádság szövege:</p>	műfaj	dicsőítő
	megfogalmazás	kötött
	imádkozás	közös és egyéni
	csoport felosztása	3 önkéntes
	kapcsolódás	Isten jelenléte, Isten gondviselése
	hely	óra vége
fejlesztési terület	<ul style="list-style-type: none"> • Isten iránti bizalom erősítése • ráfelelős imádság gyakorlása 	

<p>Mindenki: Velünk vagy az úton. 1. Önkéntes: Akármerre járok, biztos lehetek abban, hogy Te velem vagy. Mindenki: Velünk vagy az úton. 2. Önkéntes: Éjjel-nappal figyelsz rám, esőben-szélben sem hagysz egyedül. Mindenki: Velünk vagy az úton. 3. Önkéntes: Bármi történik velem, tudom, hogy szeretsz és velem vagy. Mindenki: Velünk vagy az úton. Ámen</p>	hittanosok	felváltva imádkoznak közösen
	hittanoktató eszközök	vezeti a közös imádságot
	ötlet alapja	<ul style="list-style-type: none"> • nyomtatott szöveg • tábla <p>https://www.mikula-kurt.net/lieder-des-monats-2017/gott-ist-mit-uns-unterwegs/</p>

3. A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 136. zsolt. 26. verse: Áldjátok az Úr Istent

Református Énekeskönyv: 395. dics. 2-3. verse: Szeretettelben összeforrv

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 29. Főember az úton (+TKEI és TKGY)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 115. A Pünkösdeknek (+JÁÉ, RÉ)

ISTEN ÚTJÁN JÁROK EGÉSZ ÉVBEN: TANÉVZÁRÓ ÓRA
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A csoport formálódásában nagyon fontos a közös zárás. Adjunk a gyermekeknek lehetőséget arra, hogy a saját élményeiket megoszthassák a többiekkel, és kellemes érzéssel zárják az évet. Ha a hittanórának „önálló zárása” van, az még inkább összekovácsozza a csapatot. Emellett az óra alkalmas arra is, hogy a nyári gyülekezeti programokra hívogassuk a gyermekeket, és felhívjuk a figyelmüket arra, hogy Isten Igéje nincs a „hittanóra” keretei közé zárva.

A tanév egész éves motívumát a középpontba állítva megfogalmazhatjuk az év üzenetét, illetve jó visszajelzést kaphatunk arról, hogy a gyerekeket mi érintette meg a tanév során.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Tudja a tankönyvi képek és szövegek alapján a szereplők Isten által vezetett életútját elmondani. • Tudjon 5 RÉ-i éneket és 5 ifjúsági éneket, énekeljen közösen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten tudja a tankönyvi képek és szövegek alapján a szereplők Isten által vezetett életútját részletesebben elmondani. • Tudjon 5 RÉ-i éneket és 5 ifjúsági éneket. • Énekeljen közösen a csoporttal.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A tanév közös zárása.

Értelmi cél: Az év során tanultak rövid összegzése.

Érzelmi cél: Annak az érzésnek a megerősítése, hogy Isten minden utunkon velünk van.

Pragmatikus cél: Bátorítás arra, hogy a tanulók maguk fogalmazzák meg az év nekik szóló fő üzenetét.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, Taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Egy képzeletbeli útra készülődik a csoport. Különböző szigeteket látogattok meg. Minden meglátogatott szigeten másra kíváncsiak a helyiek. Kérjük meg a gyermeket, hogy látogassák meg a szigeteket, és válaszoljanak a helyiek kérdéseire.	A szigeteket szimbolizálhatják a különböző padok, egy-egy felirattal.
Feldolgozási javaslat	Kérjük meg a gyermekeket, hogy válasszák ki a tanév során tanultak közül a következőket a szigetlakók kérdéseire:	Lehetőség szerint valamilyen aprósággal ajándékozzuk meg őket

	<ul style="list-style-type: none"> • A „Zene-szigetén” tanítsák meg a kedvenc éneküket. • A „Barátok-szigetén” mutassák be a legkevesebb bibliai szereplőt, akit az év során megismertek. Mesélik azt is el, hogy miért őt választották. • A „Mesemondók-szigetén” a kedvenc bibliai történetre kíváncsiak a helyiek. • A „Biblia-szigeten” azt a bibliai Igét mondják el, ami a legtöbbet jelentett a számukra. • Majd az út végén kérjük meg a gyermekeket arra, hogy mondják az év során szerzett legkedvesebb élményüket. 	az év zárásaként.
Házi feladat	---	

1. Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

A képen látható:

Ismert képrészletek: Ábrahám Izsákkal, Ézsau és Jákób, Ézsau, és a következő oldalon: József.

Feldolgozási ajánlat: Három csoport szervezése. A csoportok egy-egy képet és a hozzájuk kötődő szöveget önállóan feldolgozzák, majd beszámolnak munkájukról.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv: 81. zsolt. 1-3. verse: Örvendeztetek

Református Énekeskönyv: 136. zsolt. Dicsérjétek az Urat

Református Énekeskönyv: 167. dics. Jöjj, mondjunk hálaszót

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 149. Az Úr a pásztorom – kánon (+DU, JJ)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 162. Isten nevét dicsérem

Dicsérjétek az Urat: 80. Áldd meg a földet-kánon (+JJ)

A KÉPELEMZÉSI ÉS SZÖVEGELEMZÉSI MÓDSZERTANI SEGÉDLETHEZ FELHASZNÁLT IRODALOM:

Felhasznált irodalomjegyzék:

Arnheim, Rudolf (1979 [1974]): A vizuális élmény – Az alkotó látás pszichológiája. Gondolat Kiadó, Budapest

Bálványos Huba-Sánta László (1997): Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció. Balassi Kiadó, Budapest

Farkas András (szerk., 1997): Vizuális művészetek pszichológiája II. Szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Hall, T. Edward (1995 [1966]): Rejtett dimenziók. Fordította Falvai Mihály. Katalizátor Iroda, Budapest

Hoppál Mihály–Jankovics Marcell–Nagy András–Szemadám György (1997): Jelképtár. Helikon Kiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (1985): Képolvasás. Tankönyvkiadó, Budapest.

Séra László–Kárpáti Andrea–Gulyás János (2002): A térszemlélet. A vizuális-téri képességek pszichológiája, fejlesztése és mérése. Comenius Kiadó, Pécs.

Székácsné Vida Mária (1982): A művészeti nevelés hatásrendszere. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Vass Zoltán: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok. A hétlépéses képelemzési módszer (SSCA) Flaccus Kiadó Kft, Győr.

Vass Zoltán: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok. A többdimenziós rajzteszt Flaccus Kiadó Kft, Győr.

Vass Zoltán-Vass Viola: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok. A közös rajzok pszichológiai értelmezése. Flaccus Kiadó Kft, Győr.